

3 1761 05946872 8

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

McLay

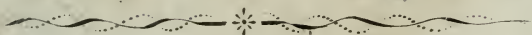
at the
of the

Lehnhardt. Sam. : metz : lester.

QUARAMBOLE!

KEDV- CSAPONGÁSOK.

FÁY ANDRÁSTÓL

Első Kötet

1824.

PESTEN

FÜSKÜTI LANDERER LAJOSNÁL.

PH
3241
F314K4

Érzelgés és Világ folyása

eredeti

Történet, Levelekben.

1.

*Báró Zsóczay József Gróf Nyarády Gusztávhoz.
Pestről.*

Ollyan az ember édes Gusztim, mint a' hazai plánta; szívesen ver gyökeret az édes a' csendes honban, 's őtet nem mozdíthatod, hogy apró hajszál-gyökerkéi közzül valamellyikét ne sértsd. Néhány hétiől-ólta különös kedvtelésből csak Utazásokat olvasok. Ha látom, hogy Cook a' Vénusnak nap előtt való elmenetelét három esztendőig, ugyan annyi 's több ezer mértföldnyi csapongások közt leste; Mungo Park Afrika egy folyóját, láthatárt vesztő pusztákon bolyongva, ezer veszélyek közt vizsgálta; számtalan Anglus, Hollandus, kényből vagy kalmári szeszből világokat jár-be; nem lehet nem mosolygnom azt a' szorgalmat és épekedést, mellyel az én jó Atyám 's az egész ház engem Pestre — harmadnapos útra készítgettek. Hetektől-ólta csattogtak az ajtók, sielő lábak kopogtak a' lépcsőkön, herőcze - pogácsa - kalács - sütésre ropogtak a' kemenczék, varráson mosáson görbedeztek a' szobalyányok, 's minden cselédség kettőztetett figyelemmel keresett munkát körültem. Hát még az úti-eleség, mellyel Európából bizvást kiútazhattam volna! De nézd, indulásomat előzőtt estve a' végvacsoránál Atyám az üres tányérra szegzé könnyes szemét, egy darabig némán mélézött villájával, majd a' lágyulás tördelt hangjával Atyai intéseit raká szívemre — mosolygásom ekkor hálás bánattá olvadt azon áldott Szüle eránt, kinek lágy gondoskodása

csak a' szeretet tárgyát félti a' nélkül hogy a' veszélyt fontolgatná. Álmatlan forgottam ágyamban egész éjjel 's másnap a' zokogó Öreg' karjai 's könnyező cselédség áldásai közzül ellágyúlva ragadám-ki magamat. Hajts! kiálték a' kocsisnak, 's a' hintó sebes ringása és haladása segíte elfojtani tolakodó könnyeim. — A' bánatot csalni kell, vagy mint kelletlen vendéget ne ültess-le, ne kínlágsd, ne mulattasd, 's búcsú-vétlen hágy-el. Cselédeimmel beszélgetést kezdék, faragatlan tréfáikat táplálgatám 's enyelgéseikbe vegyítém magamat, 's fél óra múlva a' régi víg Jösi lettem, ki kaczag a' hol lehet.

Mennél tovább haladtam Szentpétertől, annál inkább foglalatostkodtatott Pest és Concipista ságom. Enyelgő humorom rózsza színbe tüntette előmbbe esmeretlen jövőndömet. Pesten sok az ember, sok ember közt sok a' bohó, lesz hát nevetni való! ezt gondolám, 's a' tavasz éltető enyhében csak hamar felvidúltam 's víg lettem a' vígadó pacsirtával. — Utazásomról csak annyit írhatok néked, hogy német Fogadósoknál ügyes pénzhalászást, magyaroknál ügyetlen jószívűséget találtam.

Harmadnapra beértem Szelére Anyám testvéréhez Zsámboky Lőrinczhez, hol fülcsendítő kopóugatás közt hajtatek-be az Udvarba. Szíves de néminémű feszítő udvarisággal fogadott az öreg, 's karon fogva ebédlőjébe vezetett. Ösök czimerei és szarvas szarvak függöttek annak falán 's amazokkal az első fertály órában meg kelle esmerkednem. Más fertályban a' kopók' virtusaikat ereszték mustrára, mellyeknek magasztalásaikban az öreg és fia Misi, ki épen jegyben jár, Nimródi hévvel vetélkedtek. Palkó legényem a' Lantosra talált lepakolása közben hágni; a' kényes eb visított, 's volt mit hallani ügyetlenségéért. Az ebet így szólla ránczolt szemöldökkel Lő-

rincz Bátyám, úgy kell nézni mint a' Donatiók' előfáját: de kivált a' kopó becsülést érdemel, mert a' vadászat, mellynek ő a' lelke, még az ő Előkor vitézi gyakorlása.

Furcsa dolog az a' kevélység édes Gusztim! de hány nemes tetteinknek nem kútfeje az? Hírnöknek, nevünknek, Törzsökünknek gondos óvása a' szennyől, gyakori zabla a' féktelenség és alacsonyodások ellen. Ott hol más nemesebb tollak gyengén rúgnak a' szívbe vissza, gyakran a' kevélység gyúlaszt hőségi lángot az emberi mejbe 's szűli a' világ csudálta tetteket!

Az asztalnál sokra gyűltünk. Ritkán van az a' ház vendég nélkül, hol ötet Aszszony nem feszíti, a' konyhában pedig jó szakács főz. Jó kedvre derülénk, 's magam is sok Ösöm bődög nyugvásaért üríték poharat, a' kinek soha hírét se hallám; 's ezzel nem kevéssé rukkoltam az Öreg kegyében elő, a' ki fia öszvekelésére 's vadászatokra szívesen meghívott.

Másnap' estve felé megszemléltem Buda hegyeit, 's nem sokára úgy állottak előttem a' két Város sűrű tornyai, mint a' tele butelliák a' terített asztalon. Tolongó füst-oszlopok emelkedtek körülök, zsibaj, majd lármásabb csörtetés hangza felém a' mint feléjük közelítettem. Némább 's merültebb levék mennél közelebb jövék. Ez hát az a' Város, gondolám magamban, mellyből tudomány, udvariság 's mesterségek ízlései áradnak a' Hazára — itt libegnek a' Thémis fontjai — a' Kereskedés' mágnesze ide vonja a' kincset — ah! de Hazám' hány reményadó fia nem hullatja itt el élte rózsája' leveleit, úgy hogy sokszor csak a' kóró kerül haza! — Ezek voltak édes Gusztim futó gondolatjaim, 's tisztelet, de borzadás közt is hajtatók-be a' vámfa alatt.

Lőrincz Bátyám gazdag ebédjét vállaim közt érzém egész Szelétől fogva, 's borzongatás veve-

elő; de hála a' Pesti rossz kövezetnek! a' kocsi keményebb rázása, melly egygyik szegletből a' másikba vete, meggyógyíta egészen, 's jó kedvel szálltam-be a' fejér Hajóhoz, honnan a' Várost és népét czirkálgattam.

Be jól esett már egyszer kireppennem fősze-kemből! Hidd-el édes Gusztim elvadúl elfajzik az ember a' falusi magányban, a' hosszas távolban az emberektől. Elveszti lelki erejét, szeszét mint az állott puskaapor, 's lelke tehetségei zsibbadoznak, mint a' hosszas veszteg ülésben a' tagok.

Én itt víg órákat reménylek édes Gusztim! Tudod, hogy víg vér-mérsékletem ha rózsát reményl, a' töviseket mellőzni segít. Tudósítlak mint ígérém mindenről; elvárom én is leveledet: csak hogy az ó! ah! Istenem! felkiáltásokat 's a' gyász hangzatokat hagyd-ki belőlök.

2.

Ugyan az, ugyan ahhoz, 's onnan.

Édes Gusztim! Hobbéz kis világa zsibong itt Pesten körültem. Itt láthadd melly hatalmas melly egyedül való két rúgó toll az emberi társaságban az öröm-vadászat és haszonlesés. Nagy Város a' Zsibpiacza mind kettőnek. Örömet 's hasznót kapkodni egymás elől, az itt az élet' problémája; de a' nyájas udvariság melly csinos palástot ad reája! Más zsebéből a' magáéba édesgetni a' kincset, köz igyekezet itten; de a' törvény kezessége 's szent korláti békés nyugalmat 's bátor óltalmat nyújtnak a' birtokosnak! Ez a' két rúgó ember-maszszákat hempelyegtet szüntelen Pest' útzáin, örök korholást okoz köztök 's elmét élel-sítve szüli az élet-édesítő mesterségeket. A' láttatás' vágya, a' fénylés' dühe itt számtalan bohókat szülnék, 's ezeknek sokféle álorczájik mulattatják

a' bölcszet. Én itt éltetőmben vagyok édes Gusztim, 's mindenütt a' hol kaczagni lehet.

Az órá'm' üvege az úton eltö're. Tudod, hogy Városon az óra gyakran szükségben segítő barát. Ha kedvetlen látogatást téssz vagy fogadsz, néhány perczek múlva órát rántasz, 's figyelmes képpel az időt nézed. Ezen csekély pantomime azt jelenti, hogy fontos dolgod van 's jelt ad az oszlásra. Ezen barátomat tehát üvegeltetni mentem.

Már ajtajánál valék az órásnak, a' mint egy hintó sebessen felém csörtetett. Hirtelen félre ugrottam; de szökésemre nagy csördülés esett hátam megett, 's im hónallyam alatt lévő botommal az órás ablakos ajtaját úgy bétalálám lökni, hogy az üveg darabok szinte pattogtak széllyel.

Bocsánat! kiálték benyitván az Orás ajtaját, 's zavarodásomban kiejtém, kezem alól botomat. Nyájasan hajlott érte az Orás egy mintegy 18 esztendő's Lyánkája ugyan akkor, midőn én is hirtelen érte görbedék, 's fejeink olly erővel ütközének-össze, hogy mind a' ketten hátra tántorodánk. A' kedves Lyánka kaczagott, az öreg Orás mosolygva kiáltott: falkásan jár a' baj! nékem pedig zavarodásom a' legfelsőbb pólczra hágott. Leültem pirúlva mint egy kipiszszezetett Színjászó, de a' nyájas öreg, míg a' Lyánka, kit Üvegesért menni kértem, megjöve, lelkes nyájassággal hozza magamhoz. Képzeld egy vonszó nyájas képet 's Guidói szép főt, tisztet mint a' tél'e a' három munkás év-szakasz után; az arczokon pedig némely gyenge vonásait a' szenvedésnek, melyeket egy nagy lélek győztes vídámsága nyájasan enyhített.

A' Lyánka megjöve az Üvegessel, 's míg ez dolgozott, amaz védangyalként takargatá öreg Attyát, az egy kevés'sé beszőlgáló szellő ellen, melyet már elébb is tevé. Atyám sokat szenved egy időtől - óta az áltfázásokban, így szólla feltő

gondal tekintve az öregre, ki ápolónéját nyájasan simogatá. Barometrumra, Kalendáriomra nincs szükségem édes Julcsám, mondá az Orás enyelgve, testemben hordom őket. A' Lyánka lágyúlva hajla csókolni kezeit. — Kifizetém a' kárt, de e' kis háznéptől nem válhaték - meg. Bévárám míg üvegem elkészült 's örültem hogy egy más kis hibája is találkozott órámnak.

Julcsa félre ült 's varrást vett elő. Most tekinték elsőben figyelmesbb szemmel reá. A' kép nem vala festői szépség, de pár nefelejcs nagy szemek, szőkés 's izléssel font hajfürtök, gyenge pír a' tej-fejér arczokon, kis rózsza-ajkak 's Nimfai könnyű sűgár termet vonzóvá tevék a' Lyánkát. Keveset vegyüle 's inkábbára csak késztetésünkre beszédünk közzé, néha meglátogattak ha beszéltem szép szemei, de Attyán gondosan pihentek-meg azok.

Az öreg perczenként nyíltabb leve 's vevém észre mint nevekede bízalma hozzám. Szó közt emlité, hogy a' háznál három szobás osztály lenne kiadandó. Kibérlém azt 's egy pár óra múlva egy fedél alá szállottam a' szőke kedves alakkal.

Azóltá tudám-meg édes Gusztim, hogy az öreget bánat érlelé vénségre. Egy barátja elhódítá kedvelt nőjét. Ez férjét 's leánykáját, minekutánna vagyonjokat is pompaüzésével megrongálta, hitetlenül elhagyá, 's majd viszont elhagyatva hala-el. Uzsorás keményszívúséggel szedték-el a' Hitelezők a' szegény Orás' mindenét 's a' tehetősből koldús leve. A' csalatott, csüggedést számkivető nagy lélekkel hordja búját, 's Socratesként mosolyg a' бүрök kehely felett. Vídám lelke csak akkor borong, ha barátságát kéred vagy ajánlod a' magadét, vagy az embereket emeled előtte. Szűrös észrevételek spéklik akkor szavait. Csak az nevezheti, úgy mond, az embert barát-

jának, a' kihez, nagy Úr lévén, nem korholódhatik az emberiség rosszabb oldala. — Szűk mestersége 's a' lyánka pénzes varrásai szegényen táplálják kettejeiket.

Most Stanczi húgomat keresém fel, kit három évek óta, mióta Pesten a' Nevelőné' kezén van, nem láttam. Repeső örömmel rohana a' kedves lélek ölelésemre; meglépett örömmel szorítottam én is szívemhez 's nem győztem megtelni szemlélésével, mint leve a' gyermekből serdülő hajadon, 's mint folyt-el a' telő gömbölyeg tagokon bája az ártatlan viruló kornak. Egynehány hónapra béfejezi tanulását, azután haza küldöm jó Atyám ápolására.

3.

*Gróf Nyarády Gusztáv Báró Zsúczay Józsefhez.
Kazinczról.*

Édes Jósim! kiholt azóta nékem Kazincz és Szentpéter tája mióta az téged elvesztett. Az éledő természet se képes enyhíteni feléd epedésemet. A' tavasz első enyhének, az érkező gólyának fecskének tudod mint örültem mindég, mint egy kedves várt vendég érkeztenek; az első kikircsnek, ibolyának, mint, egy Anya csécsemője zsenegés petyegésének. O most mióta elhagyál a' szép természet pusztá nékem, 's a' most fejledező tavasz kietlen! — Öreg Orásodat ha sorsa csapása nem mentené, kárhoztatnám a' barátság' sérteséért. Jóltévő mankóját ragadja az ki a' koldús hónallja alól, a' ki az emberiségtől a' barátságot elbölcseli. Kivált ifjúságunk barátját, kinek szerelme vérünkbe forra, szeretjük a' siring mint egy kedves tájékat és helyet, mellyhez édes óráink költettek. Az ifjúság rózsás korában, a' vér bájos hevében egygyütt leélt 's már elreppent ártat-

lan örömek' emlékezete szakadhatatlan szálakkal szövi e' szerelmet éltünk' fonalai közzé!

Az atya - tisztelő Julcsa nékem igen tetszik, inkább mint Városod' magasztalása. Térj hozzánk vissza édes Jósim! ne zörögd - el élted holt falak között. Nézd — a' munkás természet mint fon, sző, köt, teremt körültem; a' nagy világban szüntelen új kis világokat alkot 's csudáltatja magát. Körültem, alattam, és felettem munkálkodik. Ti városon gyáván mímelitek őtet 's fenn láttok a' néha szerencsés próbával! Nékünk a' természet ön kezeiből nyújtja adományit; ti meghamisítjátok azokat! Minket egygyűgyű fiait szűk körű vágyainkal kielégít, míg titeket a' fény szomja örök szűkülésre kárhoztat 's vonva tartja arczotokon a' kétszín' feszítő álorczáját. Nekiünk a' természet adja ártatlan örömeinket, ti pénzen vásároltok örömet, 's így az élet' legszebb örömei mennek nálatok veszendőbe, azok, mellyeknek a' közlés ad fűszert és becsét. Előli ezeket Városon az önzés, mellynélfogva kiki személykéje örömeire sugor-gat, 's maga a' zajgó nép közt világa magának. — Haszonlesés nálatok a' barátság mértéke, 's külső környülmények' fontolgatása határoz házasságot. Nagy Város az emberi gyengeségek' zsibpiacza, hol az etiquette', az utolsó módi megszégése, egy tartozó látogatás' elmulasztása több a' véteknél, 's az ember' környülményei több mint az ember maga. Hol a' pénz a' rény' bélyegét nyomja sok vétkekre; udvariság 's világ' tónja okos mínát adnak sok bohóságokra. Hol a' világosodás csak vakító czifrázat a' rossz épületen 's a' hitvány udvariság az egyenes szív' pótolékja!

A' falun ön magára szorúlva 's lelkébe szállva érzi létét az ember 's céljának megfelelni törelő. Titeket cél nélkül ragad a' nap, sodor a' jelen örvénye! Ti az örökkévalót a' befoghatatlant csak szorúlt báltozatok alatt imádhajátok;

én végetlen bóltja alatt minden fűszálban és féregben lelem és tisztelem őtet. Majd fénynyilazó borúlatokban járdal felettem 's félni tanít, majd a' természet jóltevő jelenéseiben háláltatja irgalmát 's szeretni ösztönöz.

Térj vissza hozzánk édes Jósim! veléd élve még egyszer olly bájolók lennének nékem a' természet' kecsai. Én Bártfára készülök e' tavasz' végével 's alig várom hogy indulhassak. Élj boldogúl, 's szerető Gusztidat viszont szeresd!

4

Ti érzelmők a' Világ' bábjátékszínén, mellyhez víg rollék illenek, igazán szomorújátékosok vagytok, 's a' dolgoknak soha a' verős, mindég az árnyékos oldalait veszitek. Te azon búsúlsz hogy a' csont kártya-pénz nem arany. Nem az e' a' hibás a' ki azt annak nézi? — Midőn Városi barátom, ki elébb Emlék - könyvében nézi - meg ha barátom e' ? 's ki épen tegnap foszta - meg a' kártyaasztalnál, ma szívesen szorongatja kezemet, 's míg az útzán barátságát esküszí mindenfelé tekintget csak reám nem, vagy öltözetemet czirkálgatja; Lyányom, ki olvasztó szavakkal fogad hűséget nékem, minden reggel új új szerelmes levelkébe csavargatja hajfürtjeit: falba verjem e' fejem, hogy ez így van? Nem! édes Gusztim! a' mennyit kapok annyit adok vissza. Így minden indulatokat az öröm érzést kivéve elhagyok nyom nélkül szívem felett simúlui, míg ti azt a' falun szünetlen marczongjátok.

Néktek egyszerű éltetek csak napok váltogatása, 's munkáitok, mellyekbe az unalom hatalmas paúzákat tol közbe, csak arra czéloz hogy az éhenhalástól menekedjete. Körötök szűk mint egy Marqueur é ki egész nap negyvennyólczig számálgat. Mi pedig áltenyelgjük napjainkat mint egy

könnyű lepke a' virágok hegyein végig leng. — Az udvariság fényszínt ad örömeinknek. Ha az elmenő gondolat nélkül alázatos szolgámnak nevezzi magát, a' henye nap-tolvaj hogy borra valót csaljon, pelyhet szed ruhámról, melyet épen most kefélteték; a' Kalmár minekutánna tetemesen meghúzott, nyájasan egy szippantat tobákkal kínál; a' fiakker, napos-inas, lámpás-gyerek mindúntalan kalapot emelnek előttem 's nagyságolnak; a' kóldús mint egy kitanúlt mimicus külfömbféle helyhetést vesz, hogy irgalomra bírhasson — szólj: azon törődjek e' hogy ezek nem engem magamat, hanem a' földi bálványt — a' bancótartómba szorult Mammont illetik? 's ne örüljek inkább, hogy e' semmi olly csillaggá teremti csekély személyem, melly körül embermaszszák mint drabantok forognak?

A' bohót kaczagjuk; mi mulattatóbb ennél? a' vétket minden álorczáskodásaiban esmérni tanuljuk; 's mi hasznosabb e' tudománynál? Ez esméret oktat kitérni előlle, 's nem lenni zsákmányává a' leg első szerencsétlen indulatnak. Ritka vétek ollyan mint a' veres köntösű politzia, melly meszsze vereslésével korán megintse a' ludast hogy takarodjon!

De történeteimre térek. Tudom édes Gusztim úgy se térítjük-meg egymást soha. Vérünk külön mérséklettel hempelyg, de szívünk öszvever míg dobogni meg nem szűn.

Rossini Tankrédját adák 's én a' bemene-telnél a' Theatrum előtt megállék. Egy hetyke Uracs délczeg paripát tánczoltatott az útzán, 's megpillantván hogy egy közelablakban egy angyalí lyánka könyököl, egy Szabó előtt a' szegleten megállott. Beszélt vele, de szemei a' lyánka felé kémlelődtek, 's hogy annak figyelmét magára vonja, hirtelen megfordítja lovát, sarkantyút ad néki, a' ló szökik, 's a' szeles vígyázat-

lan lovagló egy szegény napszámost halomba tapostat. Orczámba szökött e' méltatlanságra a' vér, a' lovagló után iramodtam, a' ki mintha semmi sem esett volna, folyvást courbettirozott lován, 's majd hirtelen elvágztatott a' tódúlt 's kárhoztató nép szeme előtt. Boszszúsan 's zavart hevüléssel térék vissza, 's meg nem állhatám, hogy ki ne fakadjak. Hűljön kedves Ur! így szólla hozzám egy nemes tekintetű Huszártiszt, a' kivel a' szegény eltaposottat életre ocsúdtattuk, nevét a' szélesnek megtudhatjuk a' Szabónál 's Pesten csak reá akadunk. Helyes! mondám 's besiettünk a' Szabóhoz. Ki volt az a' lovas Ur? kiáltánk mindketten egyszerre. Leleszi Pénzváltó fia, felelt az 's lakására utasita bennünket. Holnap szóllok vele mondám. Én is felele a' Tiszt, tehát ha úgy tetszik nyólez órára nála termünk, 's elváltunk egymástól.

A' rendelt időn öszvetalálkozánk a' Pénzváltó kapujában, 's egygyütt hágtunk fel hozzá a' lépcsőkön. Az Ur tegnap, így szállítám - meg a' mint szobájába léptünk, egy szegényt feltapostatt; mint nemes lelkűtől szánakozást a' szerencsétlen eránt, mint Gavallértól bakütése helyrehozását vártuk. Egygyikét sem tévé az Ur. Mi azon nyomorútnak, ki most ágyban fekvő nevében vagyunk itt. Elhallgaték 's lesém az Ifjú arcán a' változó színeket. Bátor szívet 's makacsgot erőlköde elébb a' gyáva; majd látván eltökéllésünket mentegezni kezdé hibáját. Nem tágítánk rajta 's a' mint végre arra unszolánk hogy a' megvívásra köztünk 's fegyver neme közt válasszon, nagy lelkűleg gondoskoda szelessége áldozatjáról, 's adakozása megfelezé kívánságunkat. Így legjobb volt tennünk mindá a' Tiszt, a' mint az Ifjútól kijövének. Ez egy gazdag Pénzváltó fia, kinek egy Nagy Ur adóssa, ennek sok más

Nagy Úr attyafia van, 's így más úton nem sokra mentünk volna.

Megszorítá kezemet a' Huszár Tiszt, én is visszazonozám szorítását, 's érzem hogy szíveink rokonok, 's ezen eset egymáshoz vontá azokat.

5.

Ugyan az, ugyan ahhoz, Pestről.

Egy Anglus közepette Londonnak 30 esztendeig remetéskedett, im én is édes Gusztim Pest falai között pásztori arany kort élek. Orásomnál tartok kosztot, 's ha az asztalnál az egész emberiséget élesen öszveszurdáltuk, én Julcsájára ő reám pillantva poharat kapunk, iszunk a' barátságért szerelemért 's mindenért a' mit épen gúnyolánk. Julcsa tisztogat szobáimban, biztos szorgalommal jár ki 's be azokban, körültem seper, rakosgat, motoz gömbölyeg karjaival, fordulásai-ban tagjai érnek hozzám, 's lehellelte orczámon fúvalgat gyakran; de az ártatlanság szép bizalma nem hágy soha tilos lángot gyúlni keblemben, csak testvéri hévvel melegíti azt a' kedves lyánka éránt. Vig nyájassággal köszön-be jó reggelével reggel, 's enyelgve búcsúzik jó éjtzakájával estve; néha unszolásomra bízatosan nyújt ajkat, 's szemei édesen legelnek rajtam; én pedig boldog álmodozások közt szűnnyadok el, 's új kis örömekre ébredek. Ha dolgaim menni 's mulatni késztetnek, úgy érzem magamat, mint a' ki valamit otthon felejtett, sietek haza mihelyt tehetem, hol nyájas szemek, mosolygó arcz, 's néha hosszás kimaradásomért gyenge szemrehányások várnak. Szerelem e' ez, édes Gusztim? — Tán csak barátság' lágy érzése! akármí, de édes és bódogító. Bár mit tarts te a' Városiak felől, virít köztök is a' szerelem; ámbár rendszerint a' Városi Ifjú

nem képzei lángja tárgyát mint ti pusztá tündér léleknek, hanem hézakot ad néki, 's e' hézakba a' testesített angyal mellé többnyire pénzt, rangot 's vagyonkát is gondol; 's nincs e' igazsága testes világban és életben testiképen gondolkodni? — Társalkodásom Julcsával, ez ártatlan lélekkel, naponként bájosabb, 's hidd-el ha Kisaszszony volna, könnyen veszélyben foroghatnék, hogy szabadságomat nála az óltár előtt hagyjam. —

Én egész Városivá levék. Ha a' legújabb módi szerint öltözve, botommal mélézva vagy hetykén fütyölgetve a' Hét Elector előtt kevélyen állani, az elmenő fejérnépet mustrálgatni, vagy a' Kávéházakban ásítózni, vagy a' hídnál, az itt számos dologtalan szájtátókkal ácsorogni látnál, ha szemlélnéd mint tudom a' pénz-nemügyelést mutatni, a' Nagy Urat, haza' fontos emberét játszani — gondolnád e', hogy én azon Falusi Jósid vagyok, a' ki veled 's a' gerliczével Szentpéteren vagy Kazinczon versent turbékoltam. Hidd-el itt vagyok, nem ott voltam helyemen. De szívem mindég a' régi marad 's a' Világ' tónja és módi maszlagába nem harap az soha!

6.

Ugyan az, ugyan ahhoz Pestről.

Igazán a' tudományok, mesterségek lobogó égi fáklyák az alvilág' homályában, lámpa-tornyok az élet szélveszes tengerén! Mi boldogítók lennének ők, ha az ember, ki midőn egy kezével épít rendszerint a' másikkal ront, őket sokszor külömb tekintetekből merő kémlelődökké 's haszonvehetetlenekké nem tennék!

Egy reggel kedvetlen és homályos boszszúval ébredtem-fel. Hitelezőket, Kontókat nem vártam, mellyek a' nagy Városokban rossz ked-

vet szoktak okozni, kártyán nem vesztettem; nem csuda hát hogy árnyékos húmoromat a' tegnapi rétesre 's a' reá öntött Vilányira tolám. E' hiedelemben valék, míg nem a' Physica, ez áldott tudomány, reáútasított igazi okára kedvetlenségemnek. Reá találtam, mihelyt felkelvén, szememet az ablakon kivethettem.

Apró sűrű köd essöt hordott a' szél, 's vele ablakomat verdeste. Nedves párázatok sűrítették az allevegőt 's a' szél csattogó játékot üzött a' ki akasztott mester - czímekkel. Egy szóval csúf idő volt, hogy egy anya-gyilkos csak illy időt választ-hatna fekete tettének. Aha! gondolám magamban, itt a' bibe! Levegő - oszlop nyom minden testet, 's most tehát nehéz levegő - oszlop fekszik inszövedékemen is. A' nedvek, vér, innedv (ha ugyan meg van ezen utolsó az emberben) szabad keringések akadoz 's a' mint Malebranche és Leibnicz a' testnek a' lélekkel való szövetkezése titkát felfeszegették — kedvem 's lelkem ezért borong.

De jó Malebranche és Leibnicz miért sántikál ezen szövetségbeli titkok az erkölcsi világra nézve? 's nem gyengélkedik a' test mindenkor a' lélek erőtlenségeiben? Hány Uracs, a' kinek agyvelői inait vastag tudatlanság, vak babona, 's előítéletek ködei nyomják, járdall Herculesi testel, elhitt hetykeséggel osztogat tanácsokat, világot ámit 's hivatalokban csillog? Hány czudar 's gyáva lelkűnek, kinek szíve táját alacson vétkek 's dühös indulatok' gőz-oszlopai nyomkodják, fénylik bőre kövérségtől 's duzzadoznak tagjai egéségtől? Miért van ez jó Malebranche? Miért van ez jó Leibnicz?!

Ez vala édes Gusztim, kémlelődő része Physicai észrevételemnek, de haszonra kívánván azt vonni, illy fogadást tévék magamban: minthogy az idő testedet, tested lelkedet nyomja, ilyenkor haragosabb, boszszúsabb, türetlenebb 's méltat-

lanabb vagy mások eránt; tehát ma inkább mint másszor vigyázz, hogy ne sérts senkit, 's phlegmád ki ne zavarja semmi kedvetlen eset. — Nézd Gusztim, illy isteni fáklya a' tudomány ha benne nem száraz terminológia koholással, nem vélemények alkotásaival kívánunk csak szemet vakítani.

Fogám ernyőmet, 's e' szent fogadással menék ki Stanczi húgomat meglátogatni. O de begyarló az ember! Ollyan ő többnyire a' maga fogadásaival mint a' rossz Hajó-kormányos, ki zsébeben hordja ugyan a' Compaszt 's hajója orrában a' vasmacskákat, de azokat felejtí a' szükség idején használni, 's az első sziklán törést szenved, vagy fövenytorláson akad!

Mélyen eresztém ernyőmet fejem felibe, és sieték, mert a' kavargó szél gyakran ernyőm alá csapkodta az essőt. Quarambole! kiálta egyszerre egy szemközt jövő kis Uracska, 's ernyőink olly erővel ütköztek öszve a' közös sietésben, hogy mind ketten hátrahökkenénk. Engedelmet kérek, kiáltánk egyszerre, 's ki akarván egymásnak térni hirtelen mind ketten ugyan azon oldalra szökénk. Ujjolag öszve ütköztek ernyőink, 's én a' más oldalra ugrottam, de a' kis Ur is ugyan azt tevė, 's harmadszor is öszveütődtünk. Teringettét! kiálték tüzesedve, mert már ernyőm lyukat kapott, maradjon helyben az Ur! Az én kövér Uracskám kaczagott, hogy szinte rázódott belé. Az Ur marad, felele furcsa parancsolással, én vagyok az öregebb! Elszégyenlém magamat, eszembe ötle fogadásom 's mosolygva nyújtám kezemet az én Uracskámnak. Maradok, mondám szelíden, tessék elmenni. El, felele szemembe tekintvén, de elébb meg kell esmérkednünk; a' kit megkedvellek, nem szoktam azt egy látásra hagyni. Be vont egy Kávéházba, 's a' fröstök felett nyájas fűszerrel el beszélle, Leleszi szeles lovaglásától ólta

mellyet az ablakból szemlélt, mint vágyott testvére háza népével egygyütt esmérni. Ő kaczagni szeretett, én segíték néki, ő a' nevetséges ódalaikat kutatta a' dolgoknak, kutattam vele egygyütt én is; elméskedtünk, kaczagtunk 's a' von-szalom bájos titka közel hozta szíveinket — szerettük egymást 's barátságot ajánlva váltunk meg a' nélkül, hogy egymás környülményeiről valamit tudtunk, vagy csak egymás nevét tudakoztuk volna.

Más nap dél után szép napfényre derülvén az idő, ötöt a' hídnál a' Vám-szedő mellett ülve találtam. Sterne és Pope Serházakban tanúlgatták az ember-esméretet, én itt tanulom, szólla hozzám fordúlva, 's annyira is mentem már benne, hogy ma lehetnék Vámszedő. Lássá az Ur: a' hasa-eresztetteket nem szállítnám - meg, mert azok a' dolgozó rendhez bizonyosan nem tartoznak, valamint a' kiaszottakat sem, mert az aszályt hozó vétkek rendszerint a' főbb ranguaké. A' sápadtak szabadon mehetnének, mert Úraké ez a' szín. De a' vastag lábikrájú 's piros arcú fizetne, mert ő paraszt munkás. A' nagyon sietőt meg állítanám, mert a' munkás parasztnak hecses az idő, de a' henyén sétálgató Uracsák Uri rendhez tartoznak, kik nem sietnek a' menésben, ha csak szép fejérszemély nem megy előttök, kit meg kell előzniek. — Egy darabig próbálgattam én is, kitől vennék vámot kitől nem, 's már meglehetősen okék kis kövér mesterem után, a' mint Szanczi húgomat a' Nevelőnéjével a' hídon jönni láttam.

Eleibe indultam 's őzi könnyűséggel szöke előmbe a' Lyánka, de gondolhatod millyen szemet nyiték, a' mint csókomtól egyenest az én kis kövér emberem ölelésére ugrott, 's édes Nagy Bátsim! szókkal ajkat nyújtott néki. Gyanúsán tekinténk egymásra. Az Ur esmeri ezt a' lyánkát?

kérdénk egyszerre egymást. Nekem testvérem, mondám váró hangon, 's az én emberem egyszerre olly lobbal és hévvel szoríta karjai közzé, hogy a' Pesten úgy is számos ácsorgók körülünk már méhrájként csoportozni kezdenek. Jósi! édes lelkem Öcsém, te vagy az én Zsóczay Laczimnak, ifjúságom barátjának, kedves atyámfjának gyermeke? az én lelkem Öcsém? ezt kiáltá 's újra meg újra öszveölelt, rokonok voltunk hidd-el míg nem is tudtam ki vagy. Ládd e' édes Stanczim, a' mái világban szóra se méltóztatják az emberek egymást míg neveikkel kölcsönösen meg nem esmerkednek., hogy a' név határozhassa - el, mennyit ér maga az ember, 's kiki tiszteletét szeretetét ahhoz mérhesse. Mi szerettük egymást, míg azt nem tudtuk is, hogy Anyáink mind kettőnknek Zsámboky lyányok voltak. Én Mendey Nagy Bátyád vagyok édes Jósim, 's most a' vérség még szorosabban kössön-öszve bennünket! — Régen nem vóltál nálunk kis lyány! szólla arczcsípéssel Stanczihoz, legalább tudósíthattál volna hogy Bátyád megérkezett. A' Lyánka tanulásival, munkáival mentegeté magát, 's én is mentségről gondolkozék, hogy a' Rékasy Septemválné született Mendey Aszszonyság 's Nagy Néném házához szálló levelek most is a' ládámban hevernek. Igaz okát feledékenységemnek csak meg nem vallhattam úgy e' édes Gusztim, mert alig ha — Julcsának a' kedves órás lyánkának nem kellene róla felelni.

Karon fogott bennünket Mendey Bátyám, 's fel vezetett Testvérehez a' Tanácsosnéhoz. Épen benyitni akaránk a' Szála' ajtaját, a' mint szemközt ötle velünk egy lyánka — egy lyánka barátom, kiért egy Tróját halomba dönteni nem volna kár. Stanczit szívesen szorítá magához, felém pedig szembetűnő zavarodással hajtotta meg magát. —

Itt hozom vitézedet édes Lottim! szólla gondolatlan egyenességgel Mendey Bátya, 's a' lyánka elpirúlt, mint egy szép napot ígérő hajnal; mert édes Jósim, folytatá csalfasággal, az én Lottim is látta ezen ablakból mint szíveskedtél a' szegény eltaposott paraszt körül, 's egy szép ifjúbán a' könyörület egy érzékeny lyánkánál jól rúgtat! Most vetélkedénk Lottival a' pirulásban, de szerencsénkre Jusztinka Néne egy koros hajadonka kísérett zavarodásunkból. Ő épen most lépett ki csevegő ölebeiktől kísértetve az oldalszobából. Ezen csevegés, a' Néne és Bátya csikattásai, reánk nézve igen jóltévő intermezzót tsínáltak. Megeszmértettünk egymással. Te vóltál hát az az Ifjú édes Jósim, szólla arczám simogatva; én egészen rosszszúl levék, látván a' szegény paraszt szerencsétlenségét. Szelíd nyájassággal fogadott a' Tanácsosné is. Estvére megmarasztattunk; Lotti Klavírt játszott, 's hódító hangjával követte azt. Én elébb csupa fül valék, majd édes Gusztim — mi tagadás benne — elváláskor csupa szív. Bóldogabb vala estvém a' Hallóénál!

Leíriam e' néked ezt az egész jeles Házat? hol minden tag más más úton megyen, még is ezen utak a' szerelem bájos erejénél olly szépen egygyé folynak! Ha látnád Jusztinkát számos apró gyengeségeivel, mint ül ölében nagy czirmos macskája 's csevegő madarai között, 's az egész világot rostálgatja, de nem a' megszóllás veszedelmes rostájával mellyen rendszerint a' búzaszem is ált' pereg, se nem a' rágalmazás kétszínű részvételével 's kárvágyó újság-lesésével, hanem csak unalom szülte fecsegéssel, melly mellett a' baloldaldalban igaz emberszerető szív dobog. Ha látnád mint kémlelődnek apró tengeri-nyúl szemecskéi széllyel, 's fűrészhangzatja mint mustrálja minden mozdulatját az eleven vérű Lottinak — konkolyt hintő rossz léleknek itélnéd. De édes

Gusztim, ha esmérni kezdenéd mint én, mint nem hágy egy nyomorúltat is segély, egy csüggedttet is vigasztalás, egy derekat sem tisztelet, 's egy átyafit is forró szeretet nélkül; ha látnád mint éled, ha kedves Lottijának a' hódolás temjéne, mint éjetlenkedik ha a' ház valamellyike beteg — ha mindennapos tanúja lennél mennyit szenved szegényke a' Bátya gyalúlatlan tréfáitól, Lotti pedig ártatlan 's nem tiszteletlen pajzánsággal mint ingerli újság-vágyását, 's mint tördeli tövisseit leczkéinek — azonnal észrevennéd, hogy ő nem zörgő rossz ház a' háznál, hanem biztos bútor, mint egy kakukos fal-óra, a' mellyhez szokott házi gazda akkor nem alhat jó ízűn, mikor az eláll.

Mendey Bátya — egy szerecsen ajakú, forradásos képű, mint egy vízjárta hegyoldal, alacson kövér, mintegy negyvenöt éves embercse. Árván hagyatott koponyáját kurta paróka fedi, fogait egykor elefánt hordozá; de még is a' mostoha képnek, a' pár eleven fekete szemek, a' szüntelen vidám lelket követő test' gyors mozdulati, az arcokon lebegő egyenesség szíves mosolygása olly kellemes valamit kölcsönöznek, melly szívet nyit és von. Ő kaczag de nem gúnyol, enyelgő de nem könnyelmű, pajzánkodik de nem sért, szégye senkit és semmit nem kímél, de a' nehez- telésig nem üldözi a' tárgyat. Kéjét leli abban, hogy valakit egyenességével ártatlan pirulásba hozzon, 's ettől Jusztinka Néne sem ment; ám- bár őtet azon hálás érzésből, hogy himlőzésében szívesen dajkálta, inkább kíméli mint tenné kü- lömben.

Rékasy Septemválné született Mendey leány, egy szelid, nyájas, kevés beszédű tisztes asz- szonyság, kinek szelid tekintetere szívek nyílnak, 's tisztelettel vegyes szeretet az önkényes adó, mellyel minden kiesméri adózik néki.

Jaj de Lotti festéséhez mint kezdjek jó Gusztim! szemeim szikráznak, szívem dobog, 's kezemben a' toll reszket, mint egy áhítózó kártyás kezében a' kártya midőn ba-bankot mond. Ha egy pár kedves ne-felejts szemecskék felibe egy szépen hajlott ívet, a' csiga-szín szácskában két sor alabást fogat, a' nyílt homlokon lebegő szőkés fürtöket, az arczokon az egészség 's szépség tejét és kárminját a' sugár termet bájos gömbölyeégein a' habzó kellemeket gondolod magadnak, még csak azon szívet ígésző kedves borítékról lesz gyenge képzeted, melly egy mindég vídám angyali lelket fedez. O nem vadászsa az örömet 's vígságok után nem esdek, de a' magát ajánló örömet szívesen fogadja, 's lelke mindenkör nyitva áll néki. A' nap foglalatossági között szívesen enyelg, kaczag, tánczol, mulat, mulattat, vígad, 's míg lehet erős lelke vív az el nem kerülhető kedvetlenségekkel. Szóllj Gusztim, ki ne vágyna illy élet-társra, kivel bátran nézhetne a' jövőendő a' bizonytalan sors' szemébe?

De most elég Lottiról ennyi! Félek, hogy még sokat fogsz olvasni róla, mert a' nap első és vég gondolatja nálam, már is — Lotti!

7.

Ugyan az, ugyan ahhoz. Pestről.

Ollyan vagyok én most édes Gusztim, mint az a' hamu szín estvéli lepke, melly addig repked gondatlanúl az égő gyertya körül, míg szárnypergelten nem pottyán-alá. Mindennapos vagyok a' Tanácsosnénál, látom Lottinál mint fejlenek új új tökéletességek előmbe, mint varázsol vídám lelke minden helyet a' hol járdall Elysiummá, mint éleszt, kevélyít minden tekintete, a' kire azt veti. Ah Guszti én igen veszélyes játéknál

ülök, 's tudja az Isten mint üt ki! Hogy szívet ne veszítsek mi óvhat-meg? hogy kapjak más helyette mi nyújthat reményt?

Mint a' nap sugárzatiban szállongnak a' milliárd porzatok, úgy repkednek az imádók Lotti kellemei körül. Némellyek ugyan a' legelső szel-
lő fúvallatra is eltűnnének; de némellyikével mint vívjak-meg — kivált egygyel édes Gusztim, kitől nem rettegnek vakmerő elhittség lenne. Maga az érdem benne vetélkedőm. 'S gondold - el ki ez? — Zárosy Mihály — ugyan azon Huszár Kapitány a' kivel egygyütt Leleszire ijjesztettünk. Otet az egész Ház tiszteli, 's Lotti különös ügyeléssel jelegeti-ki az imádó rajok közzül. Velem néha majd a' bízottságig enyelgő, majd tartózkodó, 's míg a' hiú önszeretet reményt önt keblembbe, a' Lotti bájainak eleven érzése gyakran csüggedésbe ejti azt. Akármilyen lesz belőle jó Gusztim, én már horgon vagyok; ámbár a' szerelem szót olly későn fogom kiejteni számon a' mint csak lehet, 's rejtem ha ugyan hagyja magát rejteni. Mert egy imádóktól övedzett lyánka, nem könnyen sodorhatna e' magamat is a' pórság közzé, erre pedig édes Gusztim megvallom szúrna a' büszkeség. Viszszalépnem, érzem, már lehetetlen. A' szerelem nyíl; könnyen becsuszsza a' szívbe, de ha kirántni törsz, halálos sebet szakít.

Épen nála valék a' mint a' czipő's számára czipőket hozza. Felpróbálá azokat. Ó Gusztim, már magok e' piczin lábacsokák képesek egy egész cynismust halomba dönteni. Hát ha a' táncz sorain bájosan le lebegni látnád őket, mint én a' tegnapi házi tánczban, melly Mendey Bátyya neve napján adatott.

László napját előzőtt estve Mendey László Nagy Bátya meglepettetett. Lotti Grand-Sonátát adott a' Fortepiánon, Zárosy Kapitány Szólókat a' Flatraveren 's némellyekben követte Lottit.

Én a' ki eddig csekély hegedülésbeli talentomom dugaszban tartom, merő fül levék. Merő fül? mintha egy szerelmes ifjú játszó lyánkájánál lehetne csak az. Szem is valék édes Gusztim, vagy tán mind az öt érzékek részt vettek, mert csupa érzéssé olvadék. Mint lebegtek a' szép kezek a' Klavír kulcszatján 's bájoló hangokat nyomkodtak rajta; érző szép lelke mint adá-ki az erőt, a' lágyat, az olvasztót! Hidd-el Gusztim egy lyánkánál ki a' muzsikát a' közepszerűségen felyül vitte, játszása szívet fest, 's olly tükör, mellyben sok vonásait láthatod érzelmeinek. Elvégzé Lotti 's ömlött reá a' dicséret; én — elandalodásomban elfelejtém a' tömjént. Hagyjátok őtet, szólla a' Bátya csalfán, a' mint ezért kurholtattam; Jósi Öcsém némasága kiáltó taps. Bizonyosan, szóllek zavarodva 's megcsókolám kezét Lottinak — A'szép kezet csókolod e' édes Öcsém, vagy azt a' melly olly szépen veri a' Klavírt? — Mind a' kettőt édes Bátyám! felelek, 's pirulásomban nem merék a' lyánkára pillantni.

Most Bárány András — egy szüntelen Maece-nás-vadászaton kószáló Versgyártó állá elő, 's jelentő torok-köszörüléssel olvasá-fel idvezlő versét. Mindnyájunkat mosolygásra készlete ezen váltott poétai gyermek; de Mendey Bátya épen a' rázódásig kaczagott rajta. Különös! így szólla a' felolvasás után, hogy az emberi legszebb találmányokon valóságos átok fekszik. Ilyenek az ércz olvasztás, puskapor, America felfedezése 's a' t. Lám szegény Cadmus és Evander csak 24 betűket találtak-fel, 's ím még is mennyi lomot nem írunk olvasunk általok! Bárány Ur mint a' vízbe haló kapkod, minden versében a' Músákat szállítgatja segédül, tengeri vészt, hegyni habokat, tört árboczfát ír-le benne, pedig tudom tengert se látott soha, 's olvasóji közzül is ritka. — Hát azok a' sok pogány Isten nevek mit keresnek a' ma-

gyar László napi idvezlésben? Ollyanok a' mint én látom, némelly Poetáink mint egy ide való rossz házfestő, a' ki mindég Chínai és Américai fákat madarakat festeget a' szobákban; minthogy azokat egygyikünk se látván szemére nem vethetjük hogy nem találta őket. A' Mú'sák invocációja, kedves Bárány Úr, a' sok mythologiai agg nevezetek, czifra szavak érthetlensége, a' dagály 's némellyeknél a' bor hevülése épen olyan jelenségei az igaz poetai tűznek, mint a' nagy bajusz, Átilla-bekecs, sarkantyú, 's más Nemzet' kissebbitgetése az igaz Magyar szívnek. — Ezeket vállveregette 's szelíd évődessel ejté a' Bátya. Bárány meghajtá magát, 's nyájasan nyelé - el a' nyájasan adott de elég keserű pilulákat; mert Mendey Bátya Banco - tartójához nyúlván, egy kis szájjavító édességet szemele-ki belőlle 's markába nyomá a' Pseudo - Vátesnek.

Jaj de nékem ki édesíti - meg keserűségemet! Hallám mint folyának - öszve a' két játszók hangjaik, látám mint mosolyga Lotti javallást a' helyes Flautázónak, melly gondosan forgatá Zárossy a' kóták leveleit a' Klavír - verőnének, melly vígyázó figyelemmel ügyele ez minden szavára amannak, 's mindnyájunkat mellőzni látszatott miatta! És még is kénytelen vagyok becsülni nemmes vetélkedőmet! bizonyosan szeretném is — ő mint szeretném édes Gusztim, — ha őtet Lotti nem szeretné.

Víg tánczal rekeszténk az estvét 's a' Bátya tánczra forgatá Jusztinkát. Az ő enyelgéseik, kik velem gyakran ingerlék Lottit, új remény szikrákat lövellének borongott lelkembe. De én itt is elásám talentomom édes Gusztim, 's bár tudod hiúságom 's azt melly szívesen 's jól tánczolok, változásomat tettetém, 's kimentődém a' tánczalól. Nem! jövőndőbélim ne lábam 's kezem ügyes-

ségét szeresse bennem. Tsak hiú lyánkánál veszt-
hetek az által, 's az efféle vesztés — nyereség!

8.

Gróf Nyarády Gusztáv Báró Zsoczaihoz, Bártfáról.

Bártfán vagyok édes Jósim, a' vígság vadá-
szatján. A' tavasz éledése, dagadó keblemben epe-
dő érzelmeket vágyakat támaszt — nem férek-meg-
velek magamban 's ömlenem kell. Ám hullongjon
ősszel a' haldokló levél magános ösvényemre,
midőn a' természet enyészte a' köz enyészet kép-
zetével borong lelkemben, 's érzelmimet vissza
sugorítván mejjembe, Fakírként bolyongok egye-
dül — de most a' tavasz élesztő párája érzelm-
közlésre ingerl 's ember-zsibaj közzé kell vegyül-
nöm. Így — mi hangzhatna inkább lelkemmel
ősze mint egy népes érczes ferdő? hol kiki
örömet vadászni mulat 's az otthoni gond, baj, bú
közzül kiragadt szívet a' nyájas vígságnak nyito-
gatja. O Jósim, itt csak a' te híjjoddal vagyok! A'
természet itt a' bájolásig szép, 's ötlet élni, nem
mesterkélmi mint a' Városokban, gyűlt itt egy
nyájas embermaszsza egy rakásba; a' barátság,
szerelem, ártatlan vígság, egy szóval az emberi-
ség' bódogító érzései cikáznak itt a' természet
ölén, 's csak az öröm sima oldalai, nem haszon-
lesés szálkásságai korholódnak egymáshoz.

Én különösen, inkább mint a' többi vendég,
természet fia vagyok itt is. Egy fenyves dombról
melly nem messze lakásomtól domborodott, legel
lelkem a' természet legszebb tüneményein. Innen
lesem hajnalban a' hasadó nap' előlángját, in-
nen alkonykor a' lemenőnek utó-bíborát, 's már
megtelve a' szép természettel fogadom a' gyűlön-
gó vendégek nyájas idvezléseiket. A' két szomszéd
és atyafias Nemzet barátságra forrad itt az öröm

zászlója alatt, 's a' vígság' lelke éleszt, bájol itt mindent. De ne véd, hogy az öröm elzárja a' nyomorgó emberiség fohászait szívem elől; esmer 's áld Bártfa szegénye már is. Az idegen könnyek szárazsztása mindég isteni marad előttem a' halandó' örömei között. Ragadd - ki magad hozzá, édes Jósim, ki nélkül szívem itt is szűkölg, Városod' nehéz gőze közzül, 's repülj Gusztid karjai közzé; úgy néki veled nem lenne táj e' földön több mint Bártfa!

Jósi, Jósi, most lihegem inkább mint mászszor tanácsodat is, 's eped baráti kebledbe ömleni tele szívem. Nem érzett hév szorong balódlalomban, nyugtalan 's búsongó lettem. Szánj vagy vigasztalj! bár bajomat nem mondhatnám.

Egy estve, midőn már a' társaság lakjába takarodott, szokásom szerint dombomra menék fel, 's annak oldalában gondolatokba merülve szokott ülőmön ülék. Az est' csendje a' nappali robaj után, titkos fátylot vont a' tájra 's magam felejtésébe ringatott. Azomban egy sohajtás közel megettem ejtve, magamhoz ébresztett — hátra fordúlok — 's egy fekete gyászba öltözött aszszonyosság ül felém háttal a' domb ellen ormán, 's mint az est' homályában sejthetém, szemeiből könnyeket töröl. Felszökék ültemből 's a' bánatos felé indulék, ki mozdulásomra szintúgy fészkelődni kezd. Aszszonyom! így szóllítám-meg, téged, ha nem csatlakozom, sohajtni hallalak elébb? Szavaimra kendőjére borúlva zokogott, 's darabig nem felelt semmit; végre németül: megengedj Uram, így szólla, ha pihentedet zavartam; a' szerencsétlen sorsa az, hogy míg maga az élet unalmával küszd, másnak öröm-leélését se hagyja zavaratlan.

Csalódol Aszszonyom, felelek, nem méltó öröme, ki más bajára érzéketlen, nem érdemes vig órákra a' szerencse azon kényeztetje, ki más segélyére tünnya, félvén ne hogy idegen öröm-

csepp fecskennyen öröm-kelyhébe. Nyíss szívet Aszszonyom, fogadom rokon szívre találsz nálam.

Fejet emele az Aszszony, 's derültebb leve pillantatja, mint a' napé a' ködös felhők ritkultával. Ritka madár vagy Uram itt, hol minden csak az örömet hajhászsa, 's mi kötne idegen bajhoz téged ott, hol minden ön baját feledni erőlköd. De rajtam részvétel, tanács, szánakozás nem is segíthetnek, 's tőled, kit most látok először, vakmerőség lenne kívánnom többet.

Indúlni készülé a' dombról. Hévvél ragadám-meg jobbját. Nem Aszszonyom! kiáltám tüzesen, olly ifjú ajánl benne n segélyt, kinek szíve, esze, erszénye nyitva mentésedre. Nyíss szívet, mondom, rokon szívre találsz nálam.

Megállott, 's fontolgatni látszott szavamat. Ám legyen! szólla végre meggyőzötve, nemes szándéknak nemes szív a' kútfeje, 's ha bajom orvosolhatatlan marad is, nem veszthetek így nálad kítárkozásommal semmit.

Leülénk, 's most láthatám arczát először. Nem vala fiatal, 's bár a' bánatnak nyomai látszatának rajta, vonásai nem valának kellemetlenek.

„Én a' Német Birodalomból származtam, így kezdé szavait, honnan férjemmel, ki az öreg Gróf Volkonszkynál Udvari Tiszt vala, ezen Grófot Varsó mellett fekvő jóságába követtem. Szorgalom, öszvehúzott háztartásunk, 's a' Gróf nagy lelkű kegyessége, megszaporiták néhány évek alatt vagyonkánkat, 's bódogúl éltünk, a' mint a' halál — e' gyilkos hol örökre, felöldő hol bánatra talál, férjemet tölem, 's két gyermekemtől attyókat kiragadá. Résztvéve töre enyhíteni bűnkát az öreg Gróf, 's az idő a' köz Orvos segíté nemes lelkét, a' mint egy szélütés szörnyű rémültünkre e' gyámolunkat is sírba dönté. Elhagyatva állék most árváimmal az idegen földön, 's nem vala ki-

re vetnem reményes szemeket az ifjú Grófon kívül, kit a' gyász-posta után kétkedő szívvel várék külső Országokból haza. Megtért, de nem tetszett semmi mozdulatja. Sok gondja, szorgalma volt a' jószág ált'vételére, kevés jó Attya' eltakarítására, 's még kevesebb az aggott szolgák jutalmazására. Nem sokára gyötrőbb aggodalom szállott szívemre. A' csapongó Gróf megpillantá leányomat, 's mint kopó az ártatlan vad nyomát nyomozá minduntalan. Rézs ügyelésem tékoz ajándékokkal, a' lyánka szívét csapodár szavakkal, biztatásokkal vitta a' gyáva; de nálam az anyai szíven, Nínámmal az ártatlanság sík paizsán, incselei lesiklottak. Néhányszor megújítá próbáit, 's 's mindenkor siker nélkül. Most dühé vála búja indulatja 's nem türheté tovább a' feszítő álорczát. Egy estve benyitván ajtómat: Schmidtné Aszszonyom! így szólíta-meg olly arcza! mellytől visszaborzadék, hogy nekem Nínája tetszik reménylem nem titok előtte, hogy ellenzi nem csudálom, mert még nem vala időm egy gondos anyát megnyugtatható ajánlást tenni. Im itt ezer forint esztendei Penziórói szálló kötelezése az Özvegy, 's ugyan annyi a' Nina számára, ha egymásba únánánk, mellytől részemről nem tartok. Van e' még tovább ellenvetése bódogságom ellen? Vagy kevesli a' Summákat? szálljon, Gróf Volkonszky nem fillérező.

Nagyságos Uram! felelék 's megeredének könnyeim, leányom becsülete nem eladó. Az olly kincs mellynek zavaros a' kútfeje, gyalázatot viszen-ki az útzára, büntető szív-kopogást viszen-be a' rejtek szobába. Leányomat, kit bódognak 's bódogítani neveltem, egy hevenyén gyúlt, futólag kötött, 's bizonyta'an határú lángnak áldozam fel?

Menykőbe! tán csak nem kívánja Schmidtné Aszszonyom, hogy leányát elvegyem?

Nem Nagyságos Uram! mondék megcsókolván a' szilaj ifjú kezét, csak azt kérem hagyja Ninámat nyugalmában, 's ne fordítsa rajtunk kegyes Attya jótételeit átkokká.

Atyám jótételeit? kérdé kétes mosolygással, mellyel a' boszszú mérgét elfojtván, közömbséget színele, jó hogy eszembe hozá az Aszszony (egy csomó iroványt vonván-ki zsebéből) Itten semmi nyomát nem látom bóldogúlt férje Schmidt Ur számadásainak, azomban szegény Atyám Jegyző könyveiben bizonyos Summákra akadok, melyeket Schmidt Ur' kezére bízta. De reménylem meg lesznek Schmidtné Aszszonyomnál az Atyám Absolútionálissai vagy Nyugtatói? Ugy e'? — nem?

„Egészen megmeresztett ijedtemben ezen czudar' alacson lelke. Egészen ellátám pór plánja szövedékit. Nagysás Uram! felelék magamhoz térve, a' megbóldogúlt Gróf Ur megbízta volt férjemet, kiben soha sem lehetett oka kétkedni, általa nyújtott sok szűkölködőnek segélyt, általa fordított hasznos kilátásokra summákat, melyekről sem adott sem vett Nyugtatókat.

Jó, jó, édes Schmidtné Aszszonyom, csak az a' fontos környülmény ne szúrná a' Világ szemét, hogy szegény Schmidt Ur mint az újom jöve az Atyámhoz, szolgálatja ha cseppentett is, de bizony nem csorgathatott, 's még is csak úgy hallom, hogy Özvegyének szépen van mit aprítani a' tejbe.

Elnémúltam, nyelvem szívem elfojtá e' méltatlan gyanú.

'S tehát csak nincsen semmi Absolútionális semmi Nyugtató az Atyámtól kezei között?

Épen semmi, Nagyságos Uram!

Ugy kár, bizony nagy kár előhordogatni azokat a' czukrozott mondáskákat. Román-Irónak kell eladni őket; mert a' szájban szépen hangzanak ugyan, de a' szívben nem kelő pénzek. Höl-

nap reggelig időt hagyok megfontolni, ha jobb lesz e' a' koldus boton rénykedni, mint egy nagy szívű Gróf kegye mellett kényt élni.

„Ezzel elhagyott. Iszonyú vala a' következett éj reánk nézve. Mi leányommal könnyekben feredtünk, fiam ifjúi lobbanásokkal koholt boszszúkat a' Gróf ellen, 's álmatlan virrda reánk a' reggel. Le nem festhetem a' Gróf dühét a' mint ma ismét tegnapi vonatkozásomban eltökélve talált. Kirohant szobámból, 's nem sokára törvény eleibe parancsoltattunk. Az Uradalmi Ügyész hosszú vádját 's keresetét ellenünk benyújtotta, 's hogy ne terheljelek Uram hosszas perbeli előadásokkal, a' Gróf tekintete 's gyámoltalanságunk elveszteté velünk ügyünket. Irgalom nélkül szedtetett - el mindenünk, kótyavetyére szállott sok évi sajnós keresetünk, 's a' rajtunk valóokban utasítottunk-ki a' könyörületlen Gróf Udvarából. Balsorsom még egy csapással tetézte esetem. A' fiam, ki komoran 's boszszút koholva lépdele mellettünk, éjjel vissza tére a' Gróf Udvarába, 's vívásra hívta-ki ezt. Gúnyolva kaczagta-ki a' nemes érzelmű de nem nemes születésű Ifjat, 's ez magát felejtve rohant üldözőnknek, annak karján egy könnyű sebet ejtett. Tömlöczbe vettetett a' gondolatlan 's csak alig menekedhete egy jó akaró cseléd által segéllt szökésével emez undok' boszszújától. De tette még inkább ellenünk hegyzé azt. Bélyegző Levelek, üldözők, küldettek utánunk 's tovább nem lehete maradásunk Lengyelországban. Bártfára sieténk azon reménnyel, hogy az ide gyűlendő nemes lelkű Magyar Uraságoknál fiam fiú, én leány nevelői hivatalt fogunk szerezhetni.

„Ah! de balsorsom halálos döfését ide halasztotta Bártfára. Sűrűbben kezdé ekkor az Aszszony zokogását. Fiam, a' szilaj hevű éretlen ifjú, az inség bújára és nyomására a' kártya asz-

talhoz férkeze itten, eleinte nyeregete szűken, 's ingert kapa többhöz. Nem sokára romlást hozza e' maszlag reánk. Megfordúlt a' szerencse, 's míg sajdítám az ifjú bukkását, mindenét elveszté, 's minthogy a' vétek ritka prédát ereszt az első lép-csőről vissza, elorozá vagyunk egyetlen egy 's nagy gondal rejtegetett maradványát, egy gazdag nyak-kötőt 's óltsón zálogba veté azt. Ez volt gyámoltalanságunk utolsó inségére tartogatott kincsünk. Most koldús vagyok, 's fiam! — fiam, a' bűn ocsmány ösvényén!“

Elnémúla fájdalmában az Aszszony, 's kétség közt tördelé kezeit. Biztatám 's érkező leányával, ki mintegy jóltévő tündér ápolá keseredett anyját, megnyugasztalánk végre. O Jósim, Jósim! milyen egy lyánka ez! nem láttad — minek fesszem hát néked a' nem festhetőt? Szép, mint az essőzött nyári éj után a' kelő nap; a' szép lélek sugárzati ígéznek az arcz 's termet báj vonásain. Érzem — ha a' világon minden ki szeretett elhagyna, ha üldözés insége, számkivetés mocska alatt bújdoklanék, 's e' lyánka törtené nyájas kezével lankadásom verejtékit, reményt — életet — sőt kényt varázslának angyali szavai csüggedező lelkembe, 's hiszed e' hogy nem cserélnék a' föld semmi bódogával, hogy nyugodt mosolygással zörgetném rabságom lánczait is. E' lyánka kezén bátran állnék a' roskadó Mindenség' düledéki felett!

Magad ált látod, hogy nem hagyhatám sülyedni e' háznépet, melly óránként kapcsolóbb 's biztosabb leve hozzám, 's hol rény vala a' jel-szó minden mozdulatban. Nem is vélik, hogy gazdag vagyok, mert csillogás, dicsekvés, tudod nem sajátom, 's egy inas minden cselédségem. Első gondom vala kiváltni a' nyak-kötőt, melly öt száz forintba vala elzálogítva. Gazdag egy darab. Nem képzelheted az anya 's lyány örömét

és hála-kifakadásait e' kincsek visszanyertén. Sok vonakodás után fogadák- el tőlem, de csak mint adósságot, melly letörlendő lesz mihelyt sorsok javulása módot nyújtand benne.

Most az Ifjat vevém leczke alá. Épen a' Phá-ró-Banknál ült; háta megé álltam 's láttam hogy a' szerencse épen nincs 'soldjában. Megvártam az oszlást 's külön vettem őtet. Barátom! így szól-lítám-meg 's forrón szorítám magamhoz, szeren-csés valék megesmérni szüléit, 's kit Schmidtné Aszszonyság szült, nevelt, Nina testvérének ne-vez, nem süllyedhet-el annak lelke az ifjúi hév' bukkásaiban. Kérem az Ur barátságát, nyílt szí-vét 's ím az enyím cserébe. Kezemet nyújtám. Az ifjú lesütött szemmel álla egy darabig némán, végre: esmeri az Ur környülményeinket? ezt kérdé fojtott hangon.

Egészen Uram! A' nyak - kötő kiváltva már annya kezei között van, 's mi bódog lennék ha fiát is megadhatnám a' bús Szülének. Engedjen-meg az Ur! egy játékos úgy ül a' vétkek minden ágazatin, mint egy pók szövedéke fonalainak kö-zepette. Milliom bűn szálak tartják azt fogva 's szívében nem engednek semmi nemes érzést, semmi szent feltételt sarjadzani. Esküdt ellensé-ge ő az emberiségnek, 's ennek kárán, romlá-sán, vérén, bódogúlni, minden iparkodása. Üres pengések ennek a' barátság, 's szerelem szent ne-vezetei, holt ennek a' természet, 's az emberi tár-saság csak pénz-bánya néki. Ugy ragadozni, fosz-tani, hogy a' törvény ne lássa, 's még erő, bá-torság, vitézség se kellessen hozzá, ez minden vágya, incsele. 'S egy illy nemes Ifjú illy kere-setre tudná magát adhatni?

O Jósim! be édes érzés megtéríteni a' té-vedőt! Zokogva borúlt az ifjú mejjemre, 's for-rón esküdt, hogy kártyát nem veendő, míg él, kezébe.

De most ismét ránczba borúla az ifjú homloka, 's kétség ült tekintetében. Szívemre tevém jobbját: Barátok vagyunk, mondám beszinlő nyájassággal, nyíltságot várok — mi a' baj?

Uram! felele vontatva, nem vagyok érdemes becsülésedre; Sturz Sidónak háromszáz forintal tartozom már, mellyet a' kártya vitt-el. Ezt le kell nyernem, vagy el vagyok veszve.

Gondolhatod édes Jósím, hogy illy summácska ember-mentésre csekélység vólt előttem. Kezébe nyomám a' pénzt az Ifjúnak, 's azon jelenést, mellyel nyakamba, annya', testvére' karjai közzé bocsánatot esdekve rohant, majd köszönt, majd jobbúlást esküdt — a' Szüle pedig és testvér öröm-villogó szemekkel bocsátották-meg a' szeretett tévedőnek — míg mindnyája engem mint egy felsőbb Valóságot, köz boldogsága alkotójának nevezgetett, — ezt csak érezni lehet, mert festhetetlen! O melly mennyei kényeket nyújthatna a' kincs a' gazdagnak, ha azt keresni, ha azt elfogadni tudná, akarná, 's a' hiúság álörömeit a' valódiaktól mindenkor külön választ-hatni, már ifjonta formálódna szíve!

Az Ifjat már el is küldtem Solymosi Bárátnak, ki tudtomra Számtartót keresett. Hálától eltelve ölelt-meg, a' mint ajánló Levelem a' kis úti költséggel kezébe nyomám.

Elyziumi órákat élek itt édes Jósím! e' nemmes háznép kebelében, mellyhez mintegy tartozom már, 's mellyhez a' zajos társaságok 's vígság robajja közzül ki ki lopom magamat. O mi gazdag a' pótlék ezeknek híjjokért, midőn az anya bízott nyájassággal, Nina ígésző vonszódással, 's ha nem csal reményem, szép szemén epe-dező szerelemmel fogadnak. Kár hogy a' Ferdő Vendégei közzé nem bírom lecsalni őket. Nem! úgymond Schmidtné, szegénység 's alázott sors nem vétkek ugyan, de az érzékeny szenvedőt a'

pompa 's fényűzés közepette feszítik, mint egy régi módijú vagy fölts köntös mindenfelé gúnyt 's kinevettetést gyaníttat a' finom eszmélésű tulajdonossal.

Utolsó leveled boszszontott. Jósi, Jósi! 's képes lehetél néhány nap alatt, az Orás - lyánkát, az ártatlanságában önkéntlen is hozzád tapadót egy lyányért elhagyni, kiről, hogy sértőt ne ejtsek róla, csak annyit tudsz még, hogy szép lába, tánca van, szép újjakkal szaladoz a' fortepiánon 's ki Uniform után futos? Vagy nem ille, Báró Zsóczay Ösei közzé a' pölgár Orás - lyánka? O Jósi! be csekély pótlék az Ös-negéd egy elszálasztottszerelem' bődogságáért! O melly ritka a' velünk annyira rokon szív, hogy bennünk önnünket szeretvén, szívesen legyen kész velünk tűrni, szenvedni kint, alázást, gyalázatot, csak azért, — mert velünk tűrni, szenvedni is kény — bődogság! — Én Jósím, érzem keblemben az erőt befoghatni vinni a' Gróf Nyarády Törzsökbe Nínámat, ha minden Ösöm lehúll is Ebédlőmben szegéről; az élő rokonság pedig, mind pestises rekesz gyanánt kerüli is házam táját. De látom Városon a' ti szerelmetek csak mulatság vadászása, 's hevetek tárgyait ledéren változtatgatjátok, mint Szabótok, köntöse' szabásait. Isten hozzád! Még is szeretlek!

9.

Báró Zsóczay Gróf Nyarádyhoz.

Megengedj édes Gusztim a' bánatos szívnek, ha a' barátéval versent nem tombolhat. Ködbe borúl minden idegen öröm a' bú marczorgásakor, mint szép kilátású 's fekvésű tájék nem vonsz a' zúz 's ködesső kedvetlen burokja alól!

Látom ti érzelgők lépni nem szerettek, szünetlen a' szélső lépcsőkön ugráltok, 's csak mint

lelkek repkedve járdaltok a' valódi Világ felett ép' ezért nem esmeritek azt, buktok, csalattok mindúntalan, 's míg holmi csekélységre, mint a légy után kapkodó oroszlán, nagy száját nyittok. mellőzitek a' becses örömet. Ugy venni a' világot a' mint van, 's tőle, nemesebb önnünk' sérelme nélkül, annyi örömet lesni-el a' mennyit lehet — ez az élet okos maximája. 'Ti születek a' bűt, örömeitek pedig csak vászonba szőtt világok.

A' mit édes Gusztim, leveled végén az Óráslánykáról és Ninádról írsz — mind az érzélgés szokdelése. Lehetnek, nem kétlem, a' szerelem bódog mámorának olly perczei, órái, napjai, sőt évei, mellyekben a' velünk született, nőtt belénk forrott, sőt Századokon ált' az emberi nemet sarczolt elő-ítéleteket, mint hitvány eltördelvesszőket, vethetjük imádott tárgyunk lába elébe. **O** de melly ritka az illy tárgy, melly ez áldozatot megérdemelje, 's ne bánassa-meg elébb-utóbb velünk hirtelenkedésünket, 's mi kezességed jó Gusztim, hogy Julcsa, Nína ilyenek? Sok lányka játsza az ártatlanságot, mert főköttő alá segít soknál az csak esmeretlenség a' Világgal és vétkeivel, többeknél bűn-ingert' hijánya; ó mi kevésnél habtördelő szikla a' folyam' közepette 's fej, szív' aczél paissa a' szédítés incselei ellen! 'S ha amazokért tevéd áldozatod, el vagy vesztve. Felkél most a' lesben állott rágalom és irigység ellened; 's a' leg erősb lélek, leg bátrabb szív is, melly csudákkal, gonosz lelkekkel vólna megvívni kész, csekély és gyenge megbírni a' mosolygó gúnyt, a' rágalom' színlett szánakodásait, 's néma szemrehányásokat, mellyeket barátnál, el-lenségnél minden tekintetben, mozdulatban, sutogásban gyanít. A' megrögzött 's százados tisztetű elő-ítéletre ön az idő nyomta a' maga nemesítő pecsétjét, 's kivált az Ős-negéd 's Tör-

zsüki kevélység édes Gusztim, olyan mint egy makacs gyermek, kit rövid időre álomba ringathatsz ugyan, de annál pihentebb erővel pajzánkodik felébredtekor.

Julcsa nékem kedves volt 's lészen mindenkör mint testvérem, mint barátném, mivel a' napok perczekké olvadnak-le, 's klvel egy becsületes Polgárt, Udvari-tisztet, 's Mívest óhajtnék szerencsésnek látni. De hogy én vegyem-el édes Gusztim, nem vala sem szívemben sem fejemben elvégezve. Megvallom, hogy ha úgy akarod, egy Báró Zsóczaynéban többet kívánok meg, mint azt, hogy ne legyen rosszsz, 's ne épen ostoba. A' Házások közt a' gyakori egymásért-pirulás a' társaságokban, elébb nem becsülést, majd hidegséget, végre boszszús gyűlölést okoz. Osz-tán a' rang, születés, édes Gusztim, történet javai ugyan, de még is javak, valamint a' pénz; de a' ki ezt ledéren elszórja, nem olly ostobának mondanád e', mint a' ki czudaron imádja?

Megütközöl, hogy Lottimban a' szépséget magasztalom? De az Ádám' fiai édes Gusztim csak szép testben keresik a' szép lelket, 's hajlékony szíveik, ha nincs is, sejtik azt benne; a' csúnya bár rény-lakta lyánkát hidegen mellőzik, mint nyárban a' kályhát. Szóllj nem igazoljuk e' a' virtust, ha csúnya lyánkánál nem találjuk, hogy illy kellemetlen quártélyt megvetett, 's ha találjuk, nem kívántuk e' mint szükséges pótlékot meg benne? Köztünk maradjon a' szó jó Gusztim! — még Nínádban sem látok eddig egyebet, miért rukkanhatna-be a' Gróf Nyarády Törzsökbe, mint azt, hogy szépnek látod, írod és érezed. Szeretjük mi Világ fiai is a' nemes érzelmű lelket; de mint szegény antropomorphisták kedves tagborítékot adunk néki, mint aestheticusok kármint cseppentünk a' szemvakító fejrre, egy pár ragyogó ablakcsát és sугár ívet alkotunk felibe 's

mint philosophusok tudván, hogy hézag nélkül semmi test nem lehet, ezen hézagba, szép borítékú Szép lelkünk mellé — pénzt, rangot, befolyást kívánunk 's ekkor osztán édes Gusztim — az óltárhoz vele! Nevezd ezt Convenienznek, gyengeségnek, nem bánom; de a' világ így van, 's egygyes bohónak akarni e' részben a' Világot észére hozni olyan, mint a' ki egy szalmaszállal akarna gátot vetni a' ragadó folyónak.

Uniform után futos? — Nem Gusztim, azt nem teszi; de ah irígy bánattal sejtem, hogy nem idegen Zárosytól, 's a' mi leg több még a' rágalom szülő féltés sem kárhoztathatja velem választását. Egy Huszár Kapitány, kinek természetén deliség 's férjfiás erő lebeg, homlokán egy vágás bátorságot, villogó szemében a' tűz szerelem hevet tolmácsol, egy szóval ki Hector 's Adonis egy alakban, ki jó Házból eredvén, születése rényeit örökölte annak hibái nélkül, ki jól lovagol, szépen tánczol, bájolvá fújja a' Flatravért — szólj, mi lehet több cím a' szeretésre? Ki is érdemlene több kegyet a' fejér-néptől mint a' katona, ki Hazájáért tűr, szenved, vérzik, hal — míg mi mások a' kályha mellett olvasgatjuk tetteit? 'S mi tetszhetne inkább, mint a' katonai nemes negéd hetykeség nélkül, a' férjfiás lélek emberiséggel pározva 's makacs bátorság a' szelid szerelemmel egybe-olvadva? Hidd-el Gusztim, Vénus nem felejtkezett-meg magáról, midőn Mársal hálóba hagyta keríttetni magát!

Tegnap épen egy büszke szürkén lovagolt el a' Kapitány a' Lotti ablaka alatt. Fújt, kapált, tánczolt a' kevély mén, 's melly bízatosan ült ülője rajta! Keserű érzés kele szívemre a' mint az ablak megnyílván, Lotti angyali nyájassággal inte köszöntést a' had' Gának. Búsan sompolygék - el leshelyemről.

Esmersz Guszti, hogy a' fej-csüggesztés sopánkodás, ott hol bú gond gubbaszt szívemen, nem tulajdonom, 's ilyenkor nem szoktam be várni, hogy feseljen a' csomó, — rendszerint mettzem azt. Bizonytalan sors kínzóbb a' szerencsétlennél, gondolám magamban, dűlni kell dolgomnak. Papírost kapék, — nyírék — egy szerelmem jelentő levelkéhez fogék, 's kínosan kezdem rágni tollamat. De mond meg Gusztim, ugyan miért tanulki az ember annyi Oskolát — 's egy szerelmes levelkét nem képes öszveraggatni? — Az éles elme tompára butúl rajta, 's a' veszélyekre vakmerő szív kopog alatta! Pedig csak egy lyánkának, sokszor egy libácska lyánkának menénd kezébe. Kezemben forgatám papírosomat: te lész hát titoknokom, barátom, így sohajték szorúlt mejjtel; tudom fontosabb rollét nem játszál Nagy Ösödtől a' kender magtól egész a' papírosig való leszármazásaidban, bár mint ruha is fontos titkokat rejthettél: de most egy ember sorsa bóldogsága fekvénd rajtad! Ezt szólván, az íráshoz fogtam; de elébb megírtam volna egy tuczet halálos ítéletet, mint czédulámat Lottihoz. Majd hidegek, majd igen lángolók, majd félénkek, majd vakmerők levének előttem kifejezéseit, 's százszor változtaték a' mindég hibáson. Elkészüle végre — be hajtám, lepecsétlém — de csalán nőjön annak a' sírján a' ki a' Francia Adreszt legelébb kezdte Hazánkban, Mademoiselle helyett Madame-t írtam, 's újra ott valék a' hol voltam. Le másolám morogva még egyszer levelkémet 's új meg új rostálgatások után ismét készen valék. Gyertyát vivék le gyújtani a' konyhába, 's az alatt mintha gonosz lélek ingerkedne velem, a' Julcsa macskája, mellyet szobámba szoktattam, fel ugrott asztalomra, 's porzatlan hagyott írásomat motozó lábaival végig törlötte.

Fogcsikorgatva téptem széllyel a' papírost, 's felhagytam a' levelezéssel.

Lehetnek homályos újj-intések az ember sorában, így élesztém - fel csüggedésemet; hát ha a' láng érzés' varázsló szavai, a' szerelem ömledézése íhelt ajkaidról bájolóbbak leélnének a' lyánka előtt holt-levelelnél? — Sieték egyenesen Lottihoz eltökélve még ma próbát tenni kijelentésemmel. Szív - dobogva nyitám - meg most az ezerszer nyitott ajtót, 's beléptemmel vakmerőbbnek tetsze vakmerőségem.

Isten hozott Öcsém! kiált előmbe Mendey Bátya, tudod adósod vagyok a' Sakkon; jer üsünk egygyet! Meg fogá kezemet, 's székre erőltete az ostábla mellé.

Szívesebben tánczol a' tyúkszemes lábú mint én sakkoztam. Szórt elmével a' Bástyámmal ugrottam, a' Lovaggal futottam, a' futómmal pedig fejér 's fekete táblákon keresztül törtem. Ma nem vagy helyeden! szólt végre a' Bátya 's feleresztett, de már akkor vizitet kaptak az aszszonyok, 's a' napot elvesztettem.

Hosszabb leve éjem, mint mídön Jupiter Alcmenével mulatozott. Ma válik el sorsom, gondolám, felcsinosítám magamat, 's ki menék a' Duna mellé be tanulni ejtendő szavaimat. Ebédre a' Septemvírhez voltam híva. — Nézd Gusztim, melly babonás a' szerencsét-kereső, a' vadász, útas, hadbamenő, és kivált a' szerelmes, ki olly gondatlanúl, olly vakmerőn teszi kockára szívét 's élte szerencsáját. Figyelve' tarték számot, pap, katona, zsidó, gazdag, szegény akad e' ma velem szembe? mi állat jön leg előbb előmbe? 's mi madár repül-el felettem? El nem ereszték mellettem egy koldúst is alamizsna nélkül, mert értem könyörögni fogadta, 's mi nagy szükségem vala most réa! Számláltam az órát, fertályt, perczeket, 's mindúntalan rángatám zseb-

órát. Be hosszú az út a' sietőnek, az idő a' kétkedő várónak! Végre közelíte a' dél 's a' Rékasy házhoz menék. Számos volt itt a' Vendég 's köztök Zárosy Kapitány is. Vig volt a' társaság, csak mi ketten Zárosyval valánk komolyok 's a' féltés rézs figyelmével lesénk egymás mozdulatit. Lotti velem enyelgő a' Kapitánnyal nyájás becsülő vala, 's bár az ő némelykori pillantatja, és a' Mendey Bátya nyilvános pártfogása, reményt lövelltek is szívembe, mindazáltal a' köz tisztelet, mellyel Zárosy az egész Háznál bírt méltán nyugtalanított.

Délután muzsika 's játékok mulattatták a' vendégeket. A' cselédség kioszlott 's Lotti egy oldalszobában álló játszó-asztalkáért szökött. Utánna ugrottam mint ille, ált' venni a' külömben nem nehéz terhet; ezt akára tenni Zárosy is, de már megelőzém, 's hihető, hogy ne láttasson féltő lenni, vissza-tére. Most, vagy soha sem! gondolám magamban, minek mászni oda a' hova ugorhatok, egy két szó is megválaszthatja mint állók nála. Lotti! édes Lottim, szóllék lobbál és hévvel feleljen egy kérdésemre angyal! Tán sejté czélom a' pajzán vagy hideg, vérláng terüle szép árczaira: mászsor! mászsor édes Bátsim! felelt siettetve 's a' kis asztalkához kapott. Ő vont, én tartóztattam, 's e' tréfás villongásban úgy réa találtuk az asztalka lábát tenni a' Jusztinka' utánunk futott kutyácskája lábára, hogy ez szinte a' siketítésig kezdé visítani. Vége vala szerelmes esdeklésemnek, berohana egyszerre az egész társaság, 's vala mit hallgatnunk mind kettőnknek Jusztinkától ügyetlenségünkért.

Azóltá Lotti szemlátomást kerül velem egyedül lenni. E' rosszsz jel Guszti, de egészen kell tudnom szerencsétlenségemet. Hiszed vagy sem, igazán érzem, hogy bóldogtalan leéndeke e' lyánka bírása nélkül. En szívesen vagyok bohó, 's

kaczagok a' hol kaczagni valót találok, de a' szerelem érzem, nem hagyja magát leenyelegni a' szívről.

Csókollak; meg-engedj, hogy Nínádat még nem kedvelhetem. Szép plánomat hajtotta füstbe, 's meg nem engedhetek ezért néki, míg nem látom, hogy téged igazán bódoggá tett. Vigyázz Gusztim! te szívesen érzelegsz, 's a' ki érzeleg mi könnyen csalódhatik! Ez pedig melly sajnosan esne nékem, ki számodra mennyet készítettem. Isten hozzád! leg közelébbi levelem meg viszi néked: nékem is élet e' vagy halál?

10.

Rékasy Lotti Zárosy Marihoz. Pestről.

Későn veszed feleletem édes Marim; ne vedd barátságom hidegültének. Nem akaralak levelemben csupa szokott nyugtatásokkal szeretetemet felől úntatni; azt tudom úgy se kétled. A' vagyok 's maradok én neked édesem a' mi Kassán a' Madámnál valék, az én kedves Marim' szíve fele. Pongyolán font kötelek azok, mellyeket a' Városi zaj 's nagy - Világ' elfoglalása szét téphet. Oka késésemnek a' vólt, hogy tudhass valamit Házunk felől 's felöllem.

Sok szép órákat köszönök Bátyádnak a' Kapitánynak. Ötet naponként jobban kell esmérni, hogy naponként nőjön a' tisztelet eránta. Engem kivált szüntelen új új hálákra kötelezget. Könyveket jelel - ki számomra, mellyek szép izlése tanúi; új új muzsikai darabokat hordogat, mellyeket klavirom mellett flótán követ, 's mulattatásai szint olly kedvesek mint oktatók. Igazán mindnyájan tiszteljük és becsüljük; Jusztinka Nénémnek pedig épen kedveltje, ki atyafiát, melly nála nagy nevezet, nem nézi többre nála.

Leveled egygyik czikkelye száлка vólt szívemben és fejemben. Figyelőbb lettem azólta, 's aggodom édes Marim, hogy a' mit Bátyád' leveléből sejtél, igaz lehet. O mi kény, de egyszersmind mi kinzó helyhetés Marim' Battyától szeretettni, kinek érdemei külömb lyánkát érdemlenének nálam, de kinek lángoló hajlandóságát legfellyebb a' barátság langy érzelmével visszánózhatom! Mint véletlen ború az útast, mint ár' rohanása a' nyáját, lepi meg a' szerelem az őrzetlen, a' biztos nyugalomú szívet; 's mint gondolatink' repkedései nincsenek, szint úgy nincs hatalmunkban sem időt szabni lángunk lobbanásának, sem tárgyat választni annak! A' te barátságod 's tisztelésemm vonnak a' derék Kapitány felé — az akaratos szív félre sugall; 's mi kétes következésű lehetne így áldozatom, mellyet Bátyád érdemének tennem nem vólna nehéz. Ne neheztelj édes Marim tehetetlen barátnédra; mentheti őtet az, mellyet szívemre tett kézzel esküdhetek, hogy ez a' nemes lelkű Kapitányt a' hiúság gyáva fogásával nem ámítgatta soha. Hidd el édes Marim, el némúl egy jó érzésű lyánkánál a' hiúság, el a' hitvány hódolás - halászások, szem - ellenében a' valódi érdemnek!

Szánod Bátyádat édes Marim? nem jobban nálam, ah a' ki magam is talán szánni való vagyok! De van még dugaszban egy kedves reményem az ő számára. Feledy Suscsi, épen az, a' ki egyszer a' Ránki fürdőben a' rózsa szín Marcellinben úgy meg tetsze néked, 's ki Attya Testvérénél Budán tartózkodik, fülíg szerelmes belé. Pirúlva, hebegve vallá-meg ezt nékem, minekutánna ellesé, hogy nem tarthat vívótársnétól bennem. A' lyánka, emlékezhetsz, szép mint a' kelő nap, erkölce tiszta mint egy harmat-csepp a' fülevelén, gazdag, jó törzsökű 's vidám mint a' bűn nem szennyezte ártatlanság. Kezességemre el fo-

gadhadd édes Marim Sógornédnak. Majd meglátom szerencsésebb kerítő leszek e' mint szerető?

Jaj de Mari, édes Marim, mint kezdjek megírásához annak, a' mit mint barátné kívánatsz tudni tőlem. Nem kellene lyánnak lenned, ha nem sejtéd, hogy a' Kapitányt nem ok nélkül mellőzöm. Egy érző lyánka, ha van módja, nem könnyen hagyja szálló nélkül szíve kamaráját. Ah de Marim, még magam is titok vagyok magamnak, rejtélyes homály borong lelkemben, küszdök, kétkedek, vívok, fejem győz, de meggyőzetik szívem, 's e' habzásban nem jöhetek tökélethez.

Halld csak! — E' tavaszon, egy estve, a' Játékszinre néző ablakunkra könyöklénk Jusztinkával. Leleszi Banquier' szeles fia, egygyik repkedő imádóim közzül, szilaj lovát fitogtatá alattunk, 's a' gyáva véle egy szegény parasztot elgázoltatta. Egy nemes szívű, tört vólna jóvá tenni hibáját, de ez a' pór sarkantyúba kapta lovát 's elnyargalt az átkozó nép előtt. Gyakran többbe kerül magunkénak esmérni egy bakütést, mint egy vétket. Egy ifjú sebtében kivált a' sokaság közzül 's utánna iramlott Leleszinek, hihető hogy számadásra vonja, de ez mint mondám elinalt. Megtére tehát sietve a' paraszthoz, dörgölé ocsúdtatá őtet, a' szomszéd patikába futa 's megviszsza az élesztő szerekkel, 's a' magához térőt egy cseléddel, mint hallám, a' magáéval beemeli a' szomszéd házhoz. Ó ha láttad vólna Marim, melly nemes tüzzel 's maga körül mindenről elfelejtkezve tevé ezeket! vélted vólna: testvér ápolja testvérét, vagy barát kedves barátját. Csekélység! mondhatnád; de édes Marim, Pesten kéne laknod, hogy tudhatnád melly maga-megtagadása kellessen ahhoz, hogy egy Gavallér, vagy a' mint már ma szoktuk a' szót venni, egy csinos öltözetű ember, az útzán, csoportozott nép kö-

zepette, paraszta! ön kezecskéivel bajlakodjon, ne gondoljon a' fintorított gúnyokkal, a' noble mosolygásokkal 's ruháját a' paraszt szenytől szagtól ne féltse. Télben, ha köntöseibe pakolódtott Gavallérkánk, könnyebben kap alamizsnát a' koldús egy kép-szobortól mint ő tőle — mert terhes, hosszas, kínos bajlakodás a' megállás, kesztyű-lerántás, kigombolkodás, zsebbenylás 's a' t. Hát a' hol még becses személyét le kell száz szemek bámúltára alázni? Illy becses nagy Városban a' henye nyugalom, 's így félti kiki drága személyét, ne hogy az öröm elvadúljon attól, vagy csak pillantatokra is elreppenjen tőle: épen mint a' galambász kikerülve forog legeléző kedves galambjai körül, hogy fel ne riassa, fel ne zúdítsa őket. — László bátya épen akkor érkeze szobánkba, midőn Bátyád a' Kapitány kézen fogá az ifjat, 's véle elébb a' szabóhoz, kivel Leleszi lóhátról beszélt, 's onnan be a' Városba megindulának. Vólt mit hallanunk László Battyámtól a' mint az ifjat dicsérenk. Jó, jó Lottikám! mondá csalfa mosolygással; vitézed, jót állok róla, nem kártyás, nem uzsorás, nem csábító, nem bűn zsóldossa, mert ezekből kiszokott halni az emberiség; de a' láng szemedben 's arczodon midőn dicséred, csak valld-meg, nem csak a' jó hanem a' szép ifjat is illeti? Érzém pirulásom még lángolóbb leve 's nem felelhettem, mert ah Marim, az ifjú igazán szép vólt, hogy egy ideált festőnek ülhetett volna! — A' Bátya lement 's pénzt vitt a' szegény parasztnak. Bátyád pedig az ifjúval, mint később halálam, szép summát csikarának ki pótlékul a' hitvány Leleszitől, számára. E' napságtól ólta édes Marim, ha még szívemnek nem is, de képzetemnek bizonynyal az ifjú tölté ki üregeit. Magános óráimban rajta keringe gondolatom, 's óriási képe mellett törpékké zsugorodtak minden esmerős

ifjaké. Dobogó szívvel vártam Bátyád látogatását, hogy tőle bizonyost értsék felölle. Eljött, de az ifjú magasztalásán kívül, melly olaj vala tüzemre, nem tudott róla mondani semmit. Végre egy délután, Isten tudja hol szedte vette László Bátya elő vitézemet, betoppan vele, 's a' kis Zsóczay Stanczival hozzánk. Dübbenésem elállítá lélekzeitemet, 's a' Bátya szokott kirukkolásai nevelték zavardásomat: Szerencse, hogy a' kedves Stanczi ölelése 's nyájaskodásom véle időt hagyának ösveszednem magamat.

Gondold el édes Marim, az Ifjú — Zsóczay Jósi, Báró Zsóczay László fia Szent Péterről, a' kis Stanczi testvére, kinek Anyja Nagy Anyámmal egy testvér vala. Képzelheted melly jól fogadtatott házunknál ezen atyafi, ki már mint idegen bírta szíveinket. Szüléim és Jusztinka nem telhettek - meg véle; László Bátya pedig annyira szeme világának választá, hogy majd féltetni késztet. Lotti, így szólla első vizitje után Zsóczainak újj-fenyegetve hozzám, mintha látnám, hogy e' Vitéz kezére fog kerülni a' Vár, melly eddig a' Komáromi Szűzként figét mutatott a' vívóknak; de lelkem Húgom kérlek ne légy bohó, ne várj sok ostromót, soká ne capitulálgass! Boszszontott a' pajzán Bátya tréfája, tán azért, hogy jóslását magam is sejtém, 's feltevém magamban csak azért is védni szívemet a' míg lehet.

Ah édes Marim, minden védelmeim csak rángatódzásai valának a' horgon akadt hálnak! Mindennapos leve Zsóczay nálunk, 's az ő enyegő de nem szeles vígsága, ártatlan 's elmés evődései, kész elméje, lelke minden tárgynak, dolognak, történetnek a' nyájasabb 's kellemesebb oldalát venni, a' vétket a' bohó oldaláról tekinteni, de azomban semmi tiszteletest semmi nemest nem gúnyolni, nem kissebbíteni — az ő jóért, szépért lángoló lelke, könnyörülő szíve a' hol se-

gítani, engesztelhetetlen a' hol méltatlanságot bosszúlni kell — ó ezek 's több jeles tulajdonságai az Ifjúnak elvesztették velem magamat elébb, mint véltem volna. Különös édes Marim, hogy a' hiúságnak, melly leg több fonalait szövi a' szerelemnek, vonszódásomban csekély a' rolléja. Zsóczay az igaz, szépen mulattat a' társaságokban, mert mint a' Bátya mondja, ki nem egyvelgest szórja dicséreteit, csak páróka, pápaszem 's homály-pókhálózza arcz híjjával van, hogy Doctor Facultatum lehessen, 's minden megvallja felőlle hogy olvasott Ifjú 's módja szép; de nem tánczol, musikát a' forgó orgonán 's pipa potyogtatáson kívül nem tud, nem fest, nem versel 's több effélék, 's a' bálban, hol örömet fitogtatná a' lyánka Pastor-fidóját az én Zsóczaim épen olyan, mint tudod, Jessenius Professor volt Kassán, ki mindég morgott, kurholt bennünket, ha ugrosva, trillázva szökdeltünk-el ablaka alatt.

Hát ő érez e' erántam? azt kérded édes Marim. Tudj' a' jó Isten! Ezer jelenségekből gyanítom, hogy érez, 's csak egy — egy hoz kétkezésbe, egy miá rettegek, hogy csak időt tölt nálam, hogy nyájaskodásai játék, 's a' szeretés nála is csak napi rend, mint a' játékszínbe menés. Egy öreg Orásnál van szállva, kinek egy kellemes lyánkája van, 's kikkel ő — mint maga hévvel emlegeti — csak nem egy háznépet formál. Egygyütt esznek, órákat töltnék egygyütt, a' lyánka főz, mos, tisztogat néki, 's mint szobalyányom nyomozgatja, alig ha csupa pénzért teszi ezt. O hogy is lakhatna véle egy fedél alatt, hogy szíve ne fészkelődne! — Ez az édes Marim, a' mi sok estvémtől sok hajnalomtól álmodos, 's hőséget hágy agyamban és szívemben. Ha akarva az Oráslyánra lejttem a' beszédet, várom, hogy hebegni, pirúlni fog, vagy egy tagú szókkal utasít-el: korántsem! hévvel kezd dicséretéhez ma-

gának és Attyának, 's míg arcza, szeme nyugal-
mából szíve nyugalját örvendő sejttem, aggód-
tat azon vonzalom, melly a' magasztalásokból
kifáradni nem hagyja, azon hév, mellyel a' lyán-
ka tiszta erkölcsét, szívét dicséri.

Nézd Marim! nem állhatám tovább szívem
zajját, felfogatám szobalyányommal régen pihenő
asztali óránkat, 's az Öreghez vitetém utánna. O
be megadám az árát kíváncsiságomnak. Új gyanút,
bút, bosszút vívék szívemben haza. Az Öreg egy
áltszenvedett de nem szennyezett élet' vonzó
vonásait hordja képén, 's az ágg kor kevés ezüst
szin hajszálat hagyogatott tisztos koponyáján. Sze-
retném tudni az óra hibáját! mondám, hogy to-
vább mulathassak nála, 's szét-bontásához kez-
dett. A' leánya széket nyújta alá, 's ismét mun-
kájához üle. Ah édes Marim! szebb ő mint gon-
dolám, 's van valami benne, melly vonz. Be-
szédet kezdék vele. Nyájasan folytatá azt 's ha
nem tellyes kimiveltség csillog is szavaiban, de
szép eleven józan ész szövi gondolatjait, 's mi-
könnyű volna egy Zsóczainak azt megadni néki,
a' mit egy Bárónéban kívánunk a' nagy-Világban!

Hízeltést ejték az Öregnek a' leányáról, a'
mint az kifordúla. Kénnyel tölt szemeket vete
munkájáról utánna. Jó lélek! mondá atyai beszé-
dességgel, 's most egy kevésé pallérozódik is.
Egy ifjú Báró van házuknál szállva, kinek so-
kat köszönhet, 's most hallhattad volna jó Ma-
rim Zsóczay dicséretét, 's millyet temetésekor is
nehezen fog megnyerni. O mint szereti, tiszteli e'
kis háznép ötét!

Már indulóba valék kifelé, a' mint a' Fele-
dyék cselédje szemembe ötlött. Izennem kelle Fe-
ledy Suscsinak a' hólnapi muzsika felől, 's hogy
ne hibázhasson a' cseléd, téntát 's papírost kér-
tem az Orástól. Hozz fiam a' Bárótól, kiálta ez
a' leányának, vagy még jobb lesz Kisasszony-

kám, méltóztasson felsétálni. Úgy se szokott a' Báró késő estvénél előbb haza jönni, 's tudom ha jönne se neheztelne; ott mindent készen talál. — Gondold-el zavarodásomat! Vágytam látni mint lakik; de haboztam illik e' nem e'? végre rövid tusám után, szeles eltökéléslel megragadám a' Julcsa kezét, 's felszökék vele a' lépcsőkön, O Mari, be édes levegőt venni azon szobában, mellyben a' szeretett tárgy lakik! Szobáiban néhány szép mívű festmény, 's ízléssel választott de nem pompás bútorok kellemes csínosságot alkottak. Kinyitá Julcsa a' hálószobáját is, 's gondold-el mint döbbsent - meg szívem a' mint ellenébe nyoszolyájának magamat festményben függeni megpillantám. Mosolygó pajzánsággal szemlélte Julcsa zavarodásomat, majd reám majd a' festményre pillantgatott mint a' ki hasonlítgat. Jól van találva Lotti Kisaszszony! mondá szelíd évdéssel, én, mihelyt belépett a' Kisaszszonyka; azonnal reá esmértem a' képről. Fülemig érzem szökni pirulásomat, a' világért nem bírtam volna egy kérdést tenni a' lyánkának a' kép és Zsóczay felől. Szorúlni kezdé lélekzetem mint egy Banya-aknában, 's szüntelen a' Zsóczay lábkopogását hallám. Siettem ki felé, mintha lángba borúlt volna a' ház utánnam. O Mari, ha ott ért volna, mi lenne belöllem? Ha leányi eszméletem nem szenvedne is, de mit tettem volna előtte meglepett lángoló szívemmel?

Levittük az író szereket, 's ott írtam-meg czédulámat. Mit irtam benne azt a' jó Isten tudja! Láng dúlt agyamban és szívemben. Most búcsúztam. Pá édes Julcsám! mondám már nem titkolódzva 's megöleltem a' lyánkát. Kapkodó hévvel viszszafozta, ő csókomat 's azt majd orcámra, majd kezemre nyomdosta. O be szívesen tudnám szeretni e' jó lyánkát, ha Zsóczay nem állana tűzfal gyanánt közöttünk!

Hát a' Báró Úrnak ne mondhassak izenetet? kérdé bátortalan sipegéssel. Köszöntöm édes Julcsám! felelék zavarom titkolva, 's haza siettem, mint a' ki Jóbi postát kap otthonról, nem köszönve köszöntető esmerőseimnek.

O kedves Marim! od' adnám az idei Farsangot, bár mely örömetstánczoló, elviselnék egy hónapi sáppadást orczámon, ha tudhatnám mint 's miért jöve képfestményem a' Zsóczay falára? — hogy esmeri nevemet Julcsa, 's a' festményt? De mit tünődök ezen? a' féltés nem tehette ötet szint úgy újság-vágyóvá mint engem tevé? — 's hol mulat Zsóczay többet mint nálunk? Ah! több tövisset vivék szívemben haza, mint oda vittem.

Isten hozzád édes Marim! tán nyugottabb szívvel írom jövő levelem hozzád. Bátyádért engedj-meg még egyszer Lottidnak, 's az Istenért ne tudja ő mit írtam néked. A' büszke férjfiak nehezen szívelik, 's hamar hiúknak kurholnak bennünket, ha szerelmeiket ellessük, míg ők nem méltatnak azt tudtunkra adni. Isten hozzád!

11.

*Gróf Nyarády Gusztáv Báró Zsóczay Jósefhez
Bártjáról.*

Édes Jósím! Elyzíumi érzelmeknek csak az a' híjja, hogy te is bóldog légy mint én!

Én bóldog, bóldog vagyok mint egy halandó lehet leg szebb vágyai tellyesedése pontján! Az én Ninám szeret! O mi kény-özön fekszik ennek érzetében! Szívem mint a' duzzadt patak, alig bírja árjait. Oriási lelkem ált' ölelné a' Világot. Mi csekélynek tünik lelkem elébe minden dolog, mely szerelmemen kívül fekszik, minden kincs, rang, öszvéköttetés! — szánhatónak minden ki nem szeret és szerettetik, 's a' szerelem varázs vesz-

szeje alatt mint nyílik az öröm minden léptem előtt!

Kellemes tavaszi est vala. Nína könyvel kezében — a' Klopstock Messiássával — bolyonga velem az árnyas erdőben, melly Bártfát keríti. Beszélgetésbe merülénk a' lélek halhatatlanságáról. O ha hallhattad volna édes Jósim, melly elragadtatással, melly szíves meggyőződéssel fejtette-ki a' lyánka a' maga érzeményeit! ész szív egygyütt beszéltek szavaiban. — Most egy bokor mellett hajlánk-el. Egy fülmilécske kirezzent belölte. A' bokorba pillantott Nína 's meglátta a' szegény madárka fészket tele tojásokkal. Aggódva repdesett körülte az anya. Ah siessünk-el innen! monda szánakozva Nína, szegény állatnak mi kínos szorongásokat okozánk. Így van az a' Világban édes madarkám, monda nyájasan, egynek kénye hányszor nem kinja a' másiknak? Jöjj vissza kis állat! — Félre vona a' jó lélek 's nem bírhatám; hogy arra menjünk vissza. O Jósim, a' ki az állat eránt szíves és szánó, vad érzelmek nem fészkelhetnek annak szívében!

Egy terepély fa alá heveredénk; csend vala körülünk; csak az erdő madarai biztos csevegések 's a' fák lassú susogása szakaszták azt andalítva félbe. O be szép a' természet édes Nínám! szóllék elragadtatással, be bódogtalan a' Város lakója! — Ah szép! igen szép, felel Nína, annak; a' kinek a' Nagy-Világ lármáihoz nem szokott lelke nem üntató egyszerű holt testnek nézi azt! — Hát még a' bódog szerelmesnek? mondám hevesen, kinél minden érzelem ált 's vissza pattan mint nap-sugár a' tükrőben, 's kétszer érzi azt. O az öröm kölcsönös bódogító érzelmei a' természet ülén születnek, nőnek, serdülnek, érnek, tiszta nemes fiai a' tiszta nemes anyának! Nína! sipegém ellágyúlva 's kezembe ragadám kezét; nem lehetnénk mi illy bódogok? — Pír

futotta - el a' lyánka szép arczait, lesütötte szemeit, majd a' szerelem epedésével vetvén azokat reám: édes Grófom! felele, egy szegény árva lyánka, kinek úgy szóllván se Hazája se lakja, ki most is bújdoklik 's szükülne a' mindennapiban, ha egy nemes szívre nem akadt volna — szerencsés ha nyájas barátságot nyerhet és nyújthat — a' szerelem bódogabbnak való. A' szerelem nem kényes plánta ugyan, ki áll minden éghajlatot; de az inség zordon abroncsa alatt törpéresugorg, mint Grönland fái és emberei. — Nina kifogásokat keres látom, mondám fájdalmasan, úgy e' más bódogabb bírja szívét? — Nem, kedves Grófom! szívem eddig még nem érzett soha! — Enyim se, mondám, 's te vagy első angyali lyánka, ki lángra gyújtá azt, bódog ő, ha viszszánozzod lángomat, örökre bódogtalan ha megvetsz! — Gróf Ur! nemes lelke nem hágy gyanúskodom, hogy tán csak játékot űz velem; de elfelejteni látszik, hogy köztünk nagy, ált' törhetetlen közfal — a' rang, sors' közfala fekszik. Egy szegény bújdokló lyánka 's egy gazdag Gróf! — 'S ha nem Gróf — ha szegény, ha veled egy sorsú volna Nina? mit akkor? — Kellemes zavarban habozott egy kevésbé a' kedves lyánka: akkor — úgy — mondá végre hebegve, már akkor — csak azért 's annak vágnék élni, kit már nemes lelke 's hálám örökre tisztelettel kötöttek forró szívemhez! Kendőjébe borította, ez édes kifakadásra, könnybe borúlt szemeit, 's én — százszor bódog, bódogabb a' koszorúzást nyert hiú Poétánál, részegedve szorítottam a' lyánkát karom közzé.

Nem tért az ó és új Világ semmi hódítója a' hadból büszkébb érzelemmel haza, mint én lépdeltem most, szerette lyánkám karjain. Azóta, az ártatlan szerelem bódog enyelgéseim, napjaim repülnek. Ritka vagyok most a' Ferdő társasá-

gaiban. Nínám háza tája nékem a' Világ. Ó be ki-
elégítő érzélem a' szerelemé édes Jósím! nem
hagy több vágyat a' szívben, mint azt hogy örök-
ké tartson e' bódogság!

Schmidtné nem könnyen hajlott szerelmünk-
höz, de lángoló esdekléseinknek, könnyeinknek,
bódogságainknak nem állhata ellent.

Kétkedéseidet, mosolyognom kell édes Jósím.
Ha csalódom e'? O Jósím, ti a' nagy-Világ má-
zos vétkeit, csínjeit, csaljait tán jobban esmeri-
tek mint mi falusiak, mert köztök bolyongtok, 's
a' gyakor csalódás gyanúsokká, résekké tesz ben-
neteket; de a' szív fejlődéseit, az érzélem ömlede-
zéseit, a' tiszta szerelem hímezetlen jelenségeit
— meg engedj Jósím, jobban értjük mi; az már
a' mi osztályunkba vág. Gyanúskodtok ti a' leélés
pontján is, mert az illés' gyáva szempontjai szö-
vik ritka fonálú szerelmetek. Nálunk szív élelme,
szív szüksége ez. Fattyú oldal-sarjadék a' ti érze-
ményetek — le törhedd azt 's folyvást él a' plánta,
sudár közép növés a' miénk — törd-le ezt 's tö-
ből kiszárad növevényed!

Nem Jósím! vagy a' természet minden nyo-
matja hamis az emberi szíven, szavon, tetten
arczon és szemén, vagy — Nínám angyal. Ha lát-
nád mint tapad hozzám, 's mint értem-érezés
minden lehellete! Mint lesi vágyaimat, mi bód-
dog ha nékem valamit köthet, varrhat, munkál-
hat, 's mi megelégedett ha munkája nékem tet-
szik! Ha látnád órákig egymás mellett ülni ben-
nünket, kénytelte szemeinkel egymáson, néha
beszélgetve az öszveérezés bódogításairól, néha
ártatlan csókot váltva, 's hallnád e' mellett a'
lyánka édes szavait, fogadásait 's forró eskeit, ma-
gad elesmernéd, hogy csak a' bárati gondosko-
dás biggyesztett gyanút 's aggodalmat erántam
szívedre!

Be sok szóba, kérésbe kerül, míg vele csekély ajándékaimat elfogadtathatom, 's rendszerint segédül kell vennem az annyát. Sugorgva élnek édes Jósim, mondhatnám szegényül, 's még is a' legfinomabb fogásokkal kell élnem, hogy pénzt játszassak kezekhez. Csak egy vonást még Nínámról édes Jósim!

Egy reggel biztos édelgés közt ülünk Nínával, a' mint Koreczky, egy drága míváros, a' szobába berohan. Szórt haja, bomlott vonásai, 's meredező tekintete, rémülést döbbente az aszszonyokba. Aszszonyom! így szól a' kétség hevével Schmidtnéhez, én oda vagyok! Az estve míg a' vacsoránál mulattam, oda lent mindenemből kilopattam. Ugy maradtam a' mint lát az Aszszony, e' néhány darab rézpénzel a' zsebemben. Valami gazember kifeszítette szobám ablak-vasait, 's bőrládám, mellyben drágaságaim 's pénzecském áll, fenekénél kihasgatta. Mit tegyek pénz nélkül ez idegen Országban? kihez folyamodjak? Az Aszszony hazámbeli, esmérí mint állok Lembergben. Nemes szívét vólt módom az öreg Gróf Volkonszky Udvarában megesmérnem. Bizom, nem veti-meg szerencsétlen esetű hazafiát, 's meg emberel kétszáz forintig, a' mivel hazamehessek 's szállásom kifizethessem?

Kedves Koreczky Úr! Felele Schmidtné, bizalma valóban hizelkedő; van szerencsém olly oldalról esmérni, hogy pénzem eránt legkissebb aggódásban se lennék soha. De egy az, hogy magam is koldussá tétettvén az ifjú Gróf által, innettova a' mindennapit sem tudom mint szükölm-ki, más pedig, hogy engem a' Lengyel föld nem fog látni többé.

Az utóbbi nem vólna baj, mondá Koreczky mert Miskólczon Archély Nagy Kereskedő assig-nátámat kifizetné; de ha nincs — róla nem tehetünk! Ugy haza kell koldúlnom magamat! Ezt

olly hangon ejté, hogy a' követ is megindította volna.

Azt nem teszi az Úr! kiálta nemes hévvel Nína, 's egy Smaragd gyűrűt, mellyet e' napokban, ugyan Koreczkytól vettem vólt számára, Koreczkyre tolá. Tudom megengedi az én kedves Grófom, szólla felém nyújtva kezét, 's könny rezgett szemében. Ugy is van már több emlékeztetőm kegyességéből; 's osztán nem szükség nekem emlékeztető soha az én Gusztávomra. Ezen szavait egy olvasztó tekintettel követé édes Jósim, mellyre egy Trónt nem nagyoltam volna érte elvetni.

Vonakodott elvenni a' gyűrűt Koreczky. Nem, úgy nem fogdom - el a' Kisaszszonykától. Hanem a' Gróf Ő Nagysága azt száz húsz forinton vette tőlem, annyiról adok Váltót Archélihez.

Hagyjuk kedves Ur! mondám, a' gyűrű maradjon Ninánál. Én szerencsésnek fogom magamat tartani, ha az Urnak a' kívánt Summával szolgálhatok. Archélit én jól esmérem Miskólczon, 's ha nem esmerném is, mi Magyarok többet adunk az emberre, mint az írkaírkájára. Légyen az Ur délután négy óra felé otthon.

Elmentem szállására a' rendelt időre; látám a' kifeszített vasakat, 's feneketlen ládát a' szobában, mellyben a' szegény kárvallott borongó képpel ült. Kezébe olvasám a' két száz forintot, 's ő váltót ada róla Archélihez. Forrón szorította kezemet az Istenadta ajakához, 's hálás áldásokat szórt reám. Örültem e' történetnek, mert emberrel tevék jól, 's osztán Ninám szép characteréből egy új drága kő ragyogott szemembe.

Én mint barátod édes Jósim, csak azt kívánom, hogy légy Lottiddal minél előbb olly boldog mint én Ninámmal vagyok!

*Báró Zsúczay József, Gróf Nyarády Gusztávhoz,
Pestről.*

Még bizonyosabbnak kell lennem édes Gusztim, boldogságod felől mint vagyok, hogy annak veled egygyütt tomboljak, 's mi tagadás — egy kevéssé szoknom is kell belé. Fent játszol — 's hát ha buksz? De ha nem veszélyes is játékod, te jó Gusztim érzelepsz; pedig egy érzelgőnek vágyain, indulatin, érzeménynin építeni annyi, mint mártiusi hóhoz szánat készíteni. Én megvallom nem vagyok aggódás nélkül erántad; adja Isten, hogy jóra üssön-ki minden!

Az én sorsom fonala édes Gusztim úgy bebontakozott, hogy a' jó Isten tudja mikor látjuk kifejtődését.

Nézd! Egy estve kedvetlenül térék szállásomra vissza. Julcsa titokzó mosolygással tipege körültem, 's csak kérdésem lesni látszatott, hogy kirukkoljon titkával. Találja Nagysád, kifakada végre, ki volt ma dél után nála? Sort menék minden barátimon esmerőseimen, mert kit is vélhettem volna mást? Évődve rázta fejét a' pajkos leány, 's végre édes bámúlásomra a' Lotti nevét említé. Édes Julcsám, mondám kétkedve, esmeri e' Lotti Kisaszszonyt? — Hiszen a' Képe a' háló szobában a' meg-szóllalásig van találva, 's osztán csak látni kellett őtet, midőn a' Nagysád szobáiba lépett, szét nézett, kivált midőn a' Képfestményt megpillantotta. Ollyan lett egyszerre mint az ég ha szélhez készül. Nem titkolta maga is utóllýára, midőn nevén szóllítám. Köszöntést is hagyott Nagysádnak nálam. Igaz hogy ezt magam csaltam-ki tőle, de láttam hogy tenné ha

merné. — Nyakon kapám a' kedves hírmondót, 's majd kiszökve magamból szorítám magamhoz. Százszor kelle még ez estve, Lotti minden szavát mozdulatját elő beszélnie, 's bódog érzelmekkel, remény 's kény - szötte álmodozásokkal mennék nyoszolyámba.

'S még is más nap Lottit az első pillantatokban zavarban, utóbb még hidegebbnek lelém erántam mint eddig. Feszültebb leve társalkodásunk, 's ő húzódóbb tőlem. Szemérem ez? leányi eszmélet? hogy látogatásával szívét elárúltattva véli? vagy valódi hidegség? Én az utóbbtól félek, mert a' Kapitánnyal újjal fogható összeérezések. Bú borongott lelkemben. Egy ablakba támaszkodtam 's kinéztem az épen szomorgó természetbe. Ferge-
teg verdeste az ablakot, ferge-
teg dült keblemben is.

Nem hittem Guszti, hogy a' mindig bohó, szívesen kaczagó Jósid valaha így meg tudjon akadni. Látom én — olyan a' szerelem mint a' bor, kedytelése szerint terem a' vígből szomorút, a' szomorúból vigat, bölcszet az ostobából 's a' bölcsből butát. Azt mondják orvosaink, hogy minden hét esztendőben új vért nyernek ereink. Nékem Gusztim vagy most telik a' hetedik esztendőm, vagy a' szerelem hét esztendővel ér fel, mert vérem folyása hidd-el nem a' régi. De nem! nem hagyok magamon kifogni! Ha nem bírok a' búval elfutok előlle. Tegnap azt tanácslá Rékasy Septemvír, hogy Bécsben magam szorgalmaztassam a' Concipistaságot. Épen jól esik. Megyek! vagy felejték a' Residenczia zajja közt, vagy egészen feledtetem a' távolban. Mind a' kettő jobb reám nézve, mint sínleni e' kételkedésben. Isten hozzád!

13.

*Gróf Nyarády Gusztáv, Bárá Zsóczay Józsefhez,
Bártfáról.*

Hová rejtezzek édes Jósim? hová a' bú, szégyen, hová mások 's magam elől? O ki — ki a' zordon havasokra — ki a' pusztákra, hol ember nem bolyong, hol vadak falják egymást, hol nyilvános erőszak dúl az erőtlenen, szükség és éhség dühösködik a' prédán! O hadd felejtsem náluk az embereket, kik a' szín, árulás, hitszegés kinzó szereivel, mint tanult hóhérok kínozzák egymást, 's a' leg szentebb érzelmekkel mint csontpénzel játszanak!

Látom édes Barátom, hogy az örömek eltűnőkön, csak fényes szegek a' gyászszal be vont koporsón, 's életében csak az bődög, kinek fájdalmai, kínjai között leghosszszabb pauzák fekszenek! Mi öröm is érhetne - meg az emberek között? eldúlják azt egymástól, mint pajzán irigy gyermekek egymás játszó - szereit!

O Jósim Jósim, agyam ég 's dühös kín fűr keblemben! Pór kezek dúlták - el tündér ideáljaim 's le rogytam velek magam is. Elpattant azon láncz, melly az emberiséghez kötött, borzasztó magányba taszítottam; éjlepte üreg reng körültem, 's lelkem melly égett az emberekért, embergyűlöléssel küszd most.

O ha te nem volnál még édes Jósim, kétségbe esnék az emberek felől. Vagy elállsz te is tőlem, hogy intésed nem követtem? hogy nevetség 's gúny tárgyává lettem? O nem! te tudom nem, ha az egész Világ el is! — Olvasd esetem édes Jósim; örülök, hogy szégyenem égő orczámon nem láthatod.

Mindgyárt a' Koreczky esete után maszkos bál készült Bártfán. Nem hagytam nyugtot Ninának, hogy jöjjön el velem. Vonogatódzott, kifogásokat keresett, végre azzal mentette magát, hogy illő ruhája nincsen. Siettem a' Szabóhoz; egy nap alatt kész lett a' ruha, 's a' bál estvéjén érte mentem. O mi szép volt a' gyáva! melly izléssel ült rajta minden darab, 's mint nevelte mindegygyik a' maga tagja kecsseit! Le nem vehettem szememet róla, 's negéddel dagadt keblem, hogy e' lyánka az enyím. Hát még ha tánczolni, ha mint szellő a' vetés' tetején, lelebegni láttad volna a' táncz-sorokon! O Jósi, bizony menthető volt Gusztid, mert szép, szép volt a' bűvösné szinte az igézésig! A' táncz után karomra öltve vigan zajgottam vele a' bál-nép között, kevélykedve látám mint követék a' férjfi szemek lépteit, mint csüggödték a' Fejérnép irigy tekintetei termetén! O be bóldognak érzém magamat én balgatag! én vakított! Most a' Credenczbe vívém frissítőre. Barvaroist parancsoltam számunkra. Egy Úr megállott maszk levéve felettünk, 's kémlelte Ninát, kiről a' táncz közt se vehette le szemét. Felfuvalkodásomban lemaszkolásra bírtam Ninát, hogy irigyeltessek. Késett az ital 's elugrottam sürgetni azt. Mikorra megtértem, Ninát falevélként reszketve, 's olly változásban találtam, hogy karomon alig vihetém - ki a' szabadra. Nína, édes Nínám, szóllék a' részvét szorgalmával, mi baja? az Istenért mi lelte? — Ah haza! csak haza! édes Gusztávom, sipegé bádgyatt hangon, 's mikorra haza értem vele, hideg 's forróság váltogatták egymást rajta. Magaman kívül futék az Orvosért, 's ennek szorgalma által nem sokára enyhültebb leve a' lyánka változása: csak hogy minden ajtónyílásra rezzent, mint a' ki rémektől ijedez.

Édes Grófom, így szállita-meg az Orvos elementével, fojtott hangon Schmidtné, hálátlanság lenne tőlünk, nyomorúságunkat a' Gróf sorsához kötni, 's idegen inséget fonogatni örömei közzé, melyeket születése, rangja 's tehetsége nyújtnak, nemes szíve pedig valóban megérdemel. Nékiünk válnunk kell egymástól, de nagy lelke emlékezetét magunkal viszsziük, 's a' sírig szívünkben fogjuk hordozni. — Szemem, szám elállt. — Aszszonyom, mondám csudálkozva, mi adta elő magát, melly illy hirtelen feltételt löveltet belétek? Vagy nem vagyok érdemes bizalmatokra? Zokogva borúlt mejjemre Nína, könnyezve kapá-meg kezemet az anyja: nincs ó nincs titkunk Gusztávunk előtt, ha emberölés feküdne is szívünkön! 'S elbeszéllé Nína, hogy azon Ur ki felettünk álla a' Credenczben, a' Gróf Volkonszky Titoknokja vala, czudar mint Ura, 's ennek véletlen megpillantása okozá ijjedését 's hirtelen változását. Most már sietnünk kell innén, mondá, a' hová szemünk viszen, mert a' Gróf ritkán hagyja meszsze Titoknokját, kivel a' bűn egy testé egy lélekké kötötte; a' Gróf boszszújától pedig ki a' Bátyám tettét nem könnyen felejtí, 's kinek Nemzetsége nagy tekintetű és hatalmú csak a' szőkés menthet-meg egy pár gyámoltalan, tehetetlen fejérszemélyt.

Nem, Nínám! kiáltám lobogó szemekkel, gyámol nélkül nem vagytok, Magyar Gróf létemre tán csak tudlak védni Országomban egy dühös Lengyel erőszakjai ellen? Innen egy tapodtat sem mozdúltok!

De most belépett Koreczky. Aszszonyom! így szóllott, nekem alkalmatosságom akadt Lemberg felé a' Volkonszky Társzekereivel, én hajnalban indulok. Búcsút jöttem tőled venni 's nagy lelkű Grófomtól.

Istenem! felsikóltának az Aszszonyok, hát már itt a' társzekerek? Meg értvén, hogy hólnap estvére várják a' Grófot, új sírás, ájúlkozás, 's kétség fogta el őket; nem használtak biztatásaim, 's minekutánna Koreczky is úgy festé le előttem Volkonszkit mint egy vakmerő 's kérlelhetetlen csudát, ki elől legtanácsosbb kitérni, elhatároztam hogy Kassára vigyem őket. Koreczky a' kocsifogadást magára válalta, 's érte ment.

Azomban az Aszszonyok mind a' ketten azon esdekelték, hogy maradjak Bártfán. Hirtelen eltűnésem a' ferdőből, így szóllának, szemet fog szúrni; rajtok ne tünődjek, úgy mint a' kiknek nagyobb jótét lenne az, ha általam megtudhatnák, el halt e' Volkonszky boszszú - lihegése vagy sem? Erre azonban nem bírhatának, mert hogy hagytam volna őket kíséretlen magokba utazni. De ím — legényem egy levelet hozza be hozzá, mellyet ez éjjel hozott egy lovas. Nagy Bátyám az Oberster kér benne, hogy számára szobákat béreljek, 's hólnapra teszi érkezését. Ezen levél egész szándékom megváltoztatta. Az Oberstert, kinek tudod örökösse vagyok, 's ki mint gyermekét szeret, be kelle várnom. Az Aszszonyokkal e' szerint nem mehettam, 's most egy részent örültem, hogy menniek kell Bártfáról, mert Nagy Bátyámtól, kinek kevélységét esmered, megvallom tartottam egy keveset.

De kit küldjek hát velek? Palkómat három héttől ólta a' hideg lelte, 's úgy nézett ki mint egy váz; jó szél elfutta volna. Míg ezen tusakodom, elérkezik Koreczky a' fogadott kocsival 's megértvén tünődésem: Nagyságos Uram, így szóll rezgő hangon, engem idegent esméretlent úgy lekötött Nagysád nemes lelke, hogy azt csak a' halál feledtetheti velem. Egy két nappal előbb vagy utóbb érnem haza, csekélység előttem. Számos itt a' Lengyelség, esmeretségem köztők mint

árosnak széles, 's alkalmatosságom akadhat akár mikor. Én elkísérem az aszszonyokat Kassára.

Ellágyúlva szorítottam magamhoz, 's egy malom-kő esett-le szívemről. Egy pár levelet adtam jó Barátimhoz Kassára, útra, quártélyfogadásra költséget kezébe, felpakoltattam az aszszonyok holmijét, velek küldém Kufferem is, hogy könnyebb szerrel repülhessek majd utánnok, 's könnyű csók, ölelés közt emelém őket a' kocsiba, minek-utánna több ízben felfogadtatták velem, hogy mi-helyt az Oberstertől szabadúlhatok, utánnok rándúlok.

Ember! ember! te angyal és ördög egy alak alatt! hová tűn kebledből az isteni szikra, midőn szerelmet, barátságot elárulni készülsz 's czudarúl hitet szegsz?

A' napot Oberster Bátyám hagyásaival töltém el, más nap pedig szereték megtudni elérkezett e' Volkonszky. Vágytam a' fájós fogára tapintani ezen kényes Lengyelnek. Jártam, keltem, tudakozódtam a' Lengyelektől, senki sem esméré Volkonszkyt. Épen egy árnyas útba akartam kanyarodni, a' mint Volkonszky Titoknokja, ugyan az, ki a' Credenczbe Nínát remülésbe hozta, kocsijából leugorván, egyenesen felém tartott.

Nagyságos Uram! így szólla, engedjen meg bátorságomnak: Nagysád küldé Kassára a' Schmidt háznépet?

Én! mondám hidegen, 's parancsoló helyzetbe tevém magam.

Ha bátorzkodnám kérdezni: mi öszveköttetésben van Nagysád ezen háznéppel?

Hallja az Ur, Gróf Nyarády senkinek számadással nem tartozik, 's ha az Ur Grófja effélet kívánna tőlem, reménylem fogja tudni, Gavallérok mint számolnak egymással.

Engedjen - meg Nagysád, látom hitetlenűl meg van csalatva. Nagysád azt véli, hogy egy

tiport nemes szívű háznépnek nyújtja pártfogását, holott csalásból élő pár hitetők élnek vissza nemes lelkével. Első próbám az, hogy a' gazdak nem Kassára, hanem egyenesen Duklának mentek.

Menykö csattant-le mellettem, de magamhoz térvén: Uram! mondám, vonaglón ragadván-meg a' Titoknok kezét, ha az Úr ördög lehetne, 's csak rágalmazna —

Akkor Nagysás Uram, itt a' tölt 'pistoly, felele 's kezembe tolá azt, löjjön vele föbe, mint egy dühödött ebet. De most menjünk, mert minden perczem számolva van, 's engem kábúttat kocsijába tola. Hajtattunk, hogy a' töltés kavicsa szintűgy pergett belé.

Le nem írhatom néked édes Jósim állapotomat a' kocsiban. Kétkedés a' Titoknokba, a' Schmidt házba, boszszúforralás, ha Volkonszky üldözései sanyargatnák Nínát és annyát, dűh Koreczky ellen, ha ne talán ő készítette volna Varsó felé a' szegény aszszonyokat; mind ezek felváltva dúltak keblemben, 's végre kábútt nemgondolás 's hidegség boritá azt el.

'S hol a' háznép? kérdém a' Titoknokot.

A' Duklai úton Jasliskán be van fogva. Érez e' eléggé hideg vért Nagysád, hallani ezen sem mire kellők igaz történeteket? Én már tudom ön-kényes vallásaikból, mellyeket a' 'Kerület' Bízosa előtt tettek, mint ámitották-el Nagysádat. A' mi még hibázik Nagysád czáfjai ki fogják pótolhatni. Jobb tőlem értse előre 's készüljön a' szemtelen-ségekhez, mint véletlen lobbanjon a' boszszú lángja szívében.

Megengedém, hogy beszélljen. Nem untatlak azokkal, mellyeket szavai alatt érzettem, csak rövideden adom-elő a' történetet.

Koreczkynek igazi neve Rechner, 's Schmidt-né felesége, Nína pedig leánya néki, mind a'

hárman egy vándorló Játékszín személyei. Míg Rechnerné kecséi el nem hűlottak, maga hálózta, Ura felügyelése alatt a' szíveket, majd nyíló rózsaként serdülő Nínájának engedé által a' hódítás mezejét. Első ki lépre akadt, Hórn, egy fiatal, szép, gazdag 's független Pécsi polgár vala, ki illy sok oldalról víván a' Nína fortélyai ellen, annyiban győzött, hogy szívét 's majd kezét a' lyánnak megnyerte, de meggyőzetett más részről a' jámbor; mert szép jószágát korán hitelezők nyelték-el, ifjúi szépségét pedig a' féltés maró férge dúlta-fel. Mint szokott lenni az efféle gyáván kötött házasságokban: elébb az aszszonynál hült-el a' szerelem heve, majd a' férjnél lépe a' hasztalan féltés, epedés helyébe hideg gyűlölség; 's ezen utőbbi, elébb hogy élhessen és feledhessen, továbbá szokásból és kedvtelésből kártyás 's felesége kerítője leve. Amabba felesége' attyától, ebben annyától híven segítettett. Gondold-el édes Jósim, ezen Hórn — azon ifjú vala, kit én gyarló, 300 forintal a' kártyától váltottam-meg!

Számosan levének áldozatai a' Nína feslett hiúságának, mert a' test bájos szépségét, a' játékszín' csábítása, az észmíveltség, játszi elme, táncz 's hódító ügyesség segítették, 's nem sokára Olmücz, Brünn, Posony, Kassa' ifja mind lábainál hevert. Szép Bórné vala köz nevezete, 's az ajándékok, mellyeknek adójik szerencsések valának ha elfogadtattak, többre teltek mint egy drága míváros portékái; minthogy az imádók a' fortélyos aszszony kiszámolt irgalmaít 's tettetett csókjait gazdag kincs - fecsérlekkel fizetgették. Gazdagok lehettek volna régen, ha a' vagyon a' könnyen kereső pulyát állhatná, vagy szert tartani tudna az illyen; de a' mint jött, úgy elment. Már a' Felsőségénél naponként sűrűbbek levének a' panaszok 's feladások Bórné mejjesztései ellen; sok atya a' maga fiát, sok aszszony a' maga fér-

jét, sok lyánka a' maga jövődöbelijét látta lán-
 ezolva a' Bórné győzelem-szekeréhez, de hatha-
 tós pártfogások 's a' közönség kedvezése még min-
 dég védfal gyanánt szolgáltak néki, míg nem az
 ifjú Gróf Grasberg, Nagy-Báttától, ki a' Ministe-
 riumnál van, utazni küldetvén, Posonyba, hol
 ekkor a' Rechner társasága mulatott, megérke-
 zett. Kikémlelte Bórn a' gazdag Gavallért, barát-
 ságába fúrta magát, melly az aszszony élesztése
 által csak hamar forró leve külsejére, színes mind
 két részről belsejére nézve. A' horgon akadt Gróf
 az aszszonyt, Bórn a' Gróf erszénnyét óhajtá, 's
 mind kettőnek tellyes reménye vala czéljához.
 Grasberg tékozlott, ajándékokkal segítette ostro-
 mait, 's minden lépte a' Bórné kegyébe sokba ke-
 rült néki. Sokáig nem szúrt szemet a' Ministernél
 az ifjú gyakori pénz kóldulása 's aprónként soká-
 ig fosztogathatta volna még ötét a' Rechner nem-
 zetség, ha, mint szokott esni a' Kalmároknál, kik
 kicsinyelvén jól ment aprós kereskedéseket, nagy-
 ba vágnak 's elbukknak, ez is egyszerre nagyot
 rántani nem vágyott volna a' körül hálózott Gróf-
 fon. El sült plánja; czudar csalással majd húsz
 ezer forintig fosztotta-meg többnyire drágaságok-
 ban, mellyek szép szín alatt az aszszony gondvi-
 selésére bíztak, 's mint gondolhatni, eltagadtat-
 tak. Most már szemei nyíltak a' kíméletlen feléb-
 resztett Ifjúnak, Bécsbe siet a' Nagy-Báttához;
 térdre bukva előtte megvallja tévelygéseit, 's meg-
 csalattatását. A' Minister parancsolatot eszközöl-
 ki az Udvartól a' Rechner háznép elfogására; de
 míg a' Titoknokja vele Posonyba tér, ez kémjei
 által sejtí a' veszélyt, egy éjjel eltűnik, 's egye-
 nesen Muszka Lengyel Országnak siet. Bártfán
 míg egy, némely adósságok beszédése végett hát-
 ra maradt Czinkos után várakozik; engem hálóz-
 be, kit adakozásaimról gazdagnak, érzelmői haj-
 landóságomról pedig könnyű prédának azonnal

elesmér, 's ha bőr-ládámmal még néhány mért-földet haladhat-be a' széleken, néhány ezer forintig kifürdet.

„A' Grasberg Minister Titoknokja én vagyok; folytatá szavait úti-társam. A' Volkonszky név költött. Mindgyárt Posonyban nyomokba akadtam Rechneréknek azon szekér után, melly őket vitte, 's szerencsésen nyomoztam némely csavargások után egész Bártfaig. Itt befutottam a' Ferdő Vendégeit, néztem Jegyzékeiket, de a' Schmidt és Koreczky nevek alatt embereimet köztök nem gyaníthattam. Hanem egy estve megpillantottam a' játszó asztalnál Bórnt; vetettem hozzá, mert pénzt vívén Posonyba az ifjú Grófnak, több napokon voltam vele. De Schmidt neve, Koreczkyvel minden fejérszemély nélkül való lakása, ismét kétkedésbe hoztak, mind addig, míg egy Koreczky által eladatott gyűrűbe az ifjú Gróf vagyona nem esmértem. Most ezen vén gazembert is, Bórnnal egygyütt szemem tartatám, 's az ifjú Gróf inassa, ki velem van, azonnal rájuk esmért. Hanem az aszszonyoknak nem akadhattam nyomokba mind addig, míg a' Grasberg legényével, ki egykor a' Magyar Gárdistáknál szolgált, a' Nagysád Palkója barátságba esvén, ez szó közt a' Nína, mint Nagysád kedvese leírásából gyanakodni kezdett. Addig sompolyga velem lakása körül, míg csak ugyan megbizonyosodánk, 's főkép a' bál után nem vala többé semmi kétségem, hogy jó helyen járok. Más nap azonnal rendelést tettem a' Bártfai Tanácsnál ezen Csalók elfogatások eránt, mindazáltal a' Nagysád tekintete lehető kímélésével, úgymint a' kinek nemes characterre felől csak egy a' vélemény az egész Ferdő vendégénél; de az alatt a' háznép elinalt, 's csak egy fertály órát késvén. elszalasztottam volna őket Jasliskáról, hol éppen ebédjeket végezték.“

Elértünk Jasliskára. Zavart érzelmekkel szálltam-le a' kocsiról. Isten hozta édes Grófom! kiáltá hahotázva Nína, Isten hozta! kiált, az Anyja, mind ketten szemtelenül vigyorgó szemekkel, mellyektől vissza borzadtam. Az én kártyás Ifjam, kit régen Solymosy Barátunknál véltem, hideg közömbiséggel ült egy széken, Koreczky a' pipájával motozott. — Legelőbb is ezen Vallatást méltóztatson Nagysád olvasni, szólla a' Biztos hozzám, 's kezembe vevém az írást. Zajlottak az indulatok bennem, 's reszketett az irovány kezemben, a' mint olvasám. Ah Jósím, egy szóig igaz volt a' Titoknak előadása! Láttam az elfogadtató Parancsot, láttam az ifjú Gróf levelezéseit Bórnéval, 's a' nem keveset érő drágaságokat. Olvastam vallásaikból egész folyamatját, rendjét árníttatásomnak és kifosztatásomnak. Ah! de a' mi szívemet szétzúzta, a' mi még most is kétes álom gyanánt tűn lelkem elébe, az volt, hogy Nína és anyja nem átallák azt vallani, hogy ajándékaim, sőt kufferemben is némelly becsesbb portékák, egyenesen a' Nína festletségeinek 's nemtelen kedvezéseinek jutalmazásai tőlem, hogy Bórnt és Koreczkyt mint kerítőimet segítém pénzemmel. Düh és boszszú forrt bennem. Négy szemre vevém a' leányt.

Nína! kiáltám fojtott hangon, vallhattad ezt a' mi itt írva van?

'S mit tegyek? felele bátor szemtelenséggel. Valamit csak meg kell mentenünk. A' Grasberg ajándékaiból nehezen szabadítunk-meg valamit, legalább a' Gróféból maradjon. Ne búsúljon a' Gróf, a' Kuffert testvéresen felezni fogjuk.

Borzadtam 's elsüllyedt lelkem szégyenemben, meggondolván, hogy valaha illy gyáva imádtatta magát velem, ki a' gyalázatot semminek tekintí, 's csak a' kincs a' pénz czudar lelkének valami.

Nína! felkiáltottam olly hangal, melly sziklát repeszthetne, 's ez a' hálás érzés jótétimért?

Soha se számolgassa azokat az újjain, édes Grófom. Elég unalmat nyeltem értek. Nincs a' sohajtozó érzelgőnél egyszerűbb állat a' világon, egy mívelt eszű fejér személyre nézve. A' mellett, hogy úntat, még arra is késztet, hogy kopott livrójét hordozzuk, 's mi is turbékolni tanuljunk. Szerencse, hogy hajló 's gyanútlan szíveknél fogva könnyen mejjeszthetők, 's erre számoltam én is. Jobbat most nem tehet a' Gróf, mintha jó képet mutat a' veszteséghez, 's ezt tanácslom is. Ezzel ott hagyott, 's én szédelgve tántorogtam - ki a' többekhez.

Igazán váz 's fertelem a' test szépsége, ha czudar lélek nyomatja dúl az arcz vonásain. Hová leve az angyali Nína, az imádott? iszonyodtam tőle mint egy éjféli kísértettől!

O Jósím, Jósím! hogy mer tükörbe pillantani az illy gaz? hogy nem rémül ön magától vissza? Hogy mer valaha egyedül maradni lelkeesméretével? O képzem mint bújkál, remeg, ha ég dörög, ha villám csattog!

Munkálnom kelle, hogy a' Kerület törvényszéke eleibe ne kerüljön a' dolog, 's holmim bírói zár alá. Többet nyomott ezen gaz háznép szemtelensége ellen Nemzetségem tekintete 's jó nevem, mint czáfjaim, mellyeknek bebizonyítására, sem időm sem tanúim közel nem vóltak. Kufferemet még is vissza mentettem, de nagy részét a' kicsikart ajándékoknak 's pénznek csak ugyan oda vesztém. Vigasztalásom vala mindazáltal, hogy characterembe nem kétkede senki.

Kifejtődtem közzülök, de szégyent, bosszút, poklot víve lelkemben, tértem Bártfára vissza. A' mint közelgeték a' Ferdőhöz, a' kocsi szegletbe vonám magamat, 's kendőt tarték a' képemén, mint a' kinek orra vére foly. Azt véltem,

hogy már a' gyermekek is petyegik esetem, 's homlokomon olvasható a' gyalázat, mellybe gondatlan szívem taszított.

Oberster Bátyám már hallotta egy részét történetemnek, 's most egészen el kelle azt neki beszélnem. Gondolhatod, melly kín vala e' nékem! mint remegő, csínt tett gyermek, úgy álltam lesütött szemmel ezen egyenes szívű katona előtt. — Édes Öcsém, kérdé szelíden a' mint szavaim végzém, mint egy mennyidbe került ez a' bohóság? — Három ezer forintomba legalább. — Szép pénz; de ha oksz róla édes Öcsém, ne szánd. Magyar vagy, károdon kelle tanulnod. Mindég féltettelek az érzelgés veszélyeitől. Olyanok az érzelgők e' világban édes Gusztim, mint azon Generálok, kik szép csata-plánokat raknak papírosra, 's azokat a' mezőn majd mindég elvesztik. Nínádról jövődöre példát vehetsz, hogy a' ki sokat érzeleg 's érzelmeit fitogtatja, festegeti, rendszerint keveset érez, és színeskedő; szintúgy mint ritkán tudós az, a' ki sokat vitatgat 's poltron, a' ki vasgyúrónak árulgatja magát.

Hólnap után Kazinczra térek vissza, 's onnan Atyádnak is leszek tiszteletére. Ah ne szóllj senkinek mint jártam, édes Jósim! Tán embernek se merek ezen túl szemébe nézni. Isten hozzád!

14.

Báró Zsóczay, Gróf Nyarádyhoz. Pestről.

Haza érkeztemmel Bécsből, asztalomon lelélem leveled 's benne Jerémiási siralmidat. Megengedj édes Gusztim, hogy Románodon Ugocsai Jancsival, ki most az Atyám Számtartója lévén, Stanczi hűgomért van ide le, egygyetkaczagtunk; ezt csupa baráti szeretetből tettük. Ha kedves betegünk keserű orvosságot nyelt, ám húzza ő a'

száját öszve tőle, de mi mosolyogjuk, 's az orvososság hasznos munkálódásának előre örülünk. Nem puhára estél az igaz édes Gusztim, de lásuk mit vesztettél? A' gazdag Gróf Nyarády, kire egynéhány örökség néz, szegényebb leve három ezer forintal, 's gazdagabb egy pár tanúsággal, mellyekre Gusztim nagy szükséged vólt, 's mellyeket Nagy-Bátyád olly szépen ada elődbe. Se baj édes Gusztim! Örök nyárban fecskeként nem élhetünk! Ritkán az ég felhő nélkül, ritkán a' lég szellő nélkül, ritkán a' szív bánat nélkül! Kis bánat hidd-el appetitórium a' követő örömhöz. A' gúnyt mellőzd, nevesd, 's elhamvad magába. Az vessen rád követ, a' kinek soha életében nem vóltak, nincsenek, vagy nem lesznek bohó órái, napjai, évei. Nékem kedves Gusztim, más okom is van örülni történeteden; de nem jó addig bóltot nyitni, míg a' vevő nem kér reá, mert könnyen azt vélhetné, hogy únt portékát akarunk reá tolni.

Most leg jobban tennéd, ha hozzám lerándúlnál Pestre, vagy hívatalt vállalnál; ír lenne ez sebedre, 's a' Haza is venné hasznodat. Te készülve vagy reá, 's Nemzetséged öszveköttetései szélesek, fontosok. A' ki nagyra születvén túnyán hever, hasonló a' jegenye fához, melly magasra vonúlván-fel, sem árnyékot nem nyújt a' Vándornak, sem gyümölcsöt a' Gazdának.

Néhány héti odamulatásom után, ismét itt vagyok édes Gusztim. Bécs keveset gyógyított rajtam, régi sebhedt szívemmel tértem vissza. Pedig mint vont a' honvágy 's édes remények haza, mint éledtem midőn Posony körül ismét Hazám szellői lengették homlokom fürtjeit; még is Pesten mindent csak úgy találtam a' mint elhagytam vólt. Lotti a' régi szíves hozzám, de Zárosyhoz is az, 's sorsom még is a' bizonytalanság fonálán függ. Megérkezésem napján, a' mint a' Re-

kasyék ajtaját benyitám, Lotti öröm-sikóltása, heve idvezlésének, láng az arczain 's szép szemlein, édesen leptek-meg; de egy pár óra múlva a' régi útra tértünk ismét, 's bár mint török is végsőt merni, nem haladhatok.

Irgy tündérnek kell ingerkedni velem édes Gusztim! Néhány naptól ólta a' hó már szánat bír, 's szán-mulatságot határozánk. Ugy végzénk, hogy czédulákat húzzunk a' társnékra, 's Mendey Bátya volt a' felügyelő. A' sors, vagy Bátya kedvezése akarta e'? én a' Lotti nevét vonám-ki. Mindketten elpirulánk, 's Lotti kifogásokkal teve a' Bátya csintalankodása ellen. Vonakodva üle-fel szánomra, 's szorúlt mejjel én melléje, de erősen eltökélve le nem szállani addig, míg vég kockát nem vetettem.

Maró hideg fagyalagatta párainkat, de a' légkör derült vala. Tisztán látszottak a' meszsze tárgyak, erőtlen napfény csillogott a' hó tetején, 's a' szán talp alatt nyiszogott az út; a' leg szebb téli nap vala, melly elől csak súllyos bú zárhatta volna el a' szívet. Megnyílt az enyím, meg a' Lottié is, 's kedvderülve vegyíténk zajunkat a' több szánkázók robajja közzé. Palotáig menénk. Ott a' fogadóban, fenékkal ég felé fordítánk néhány palaczkot, Dámáink kávéztak, 's vitt süteményt ettek, kocsisaink pedig borral szorítgatták ki magokból a' hideget. Még derültebb leve a' társaság kedve, 's újjongva indulánk vissza. Bájoló volt az estve. Buda Vára, 's Városa tornyai és hegy-sora, kies pompában állottak előttünk az alkony bíborában. O be kellemes egy nap Lotlikám! kiáltám elragadtatva, kivált reám nézve; 's megragadám kezét. Nem voná vissza. Hát ha még Lotlikám is megosztná megelégedésem! De mi nehezen határozá-el magát szánázó társnémnak! Olly únt e' személyem előtt, Lottim édes Lottim? Könnybe lábbadó szemmel ejtém szem-

rehányásomat. Ellágyúlt szemet vete reám a' lyánka, megszorítá alig érezhetőleg kezemet, 's felelni akart — a' mint Kocsisunkat a' manó, borhevülésében, az útról egy határdombra viszi, 's engem szép reményemmel ki, a' szegény Lottit pedig reám a' hóba dönti. Hallottam az utánunk jött szánból a' Jusztinka sikoltozásait. Felkaptam hirtelen, és siettem Lottit a' szánba visszaemelni. Jusztinkát és a' Szüléket megnyugtattam, hogy semmi bajunk sem esett; a' Kocsist, kit szétzúzni nem szántam volna, megfeddém, 's kaczagva, mint szoktuk a' bajt ha nem veszéllyel mene át rajtunk, ballagánk haza felé. De Lottival nem szállhaték többet szívem dolgáról, mert cseléd álla hátunk megett a' szánon, kit Jusztinka rendele oda, ügyelni borködös kocsisunkra és szánunkra.

Haza érvén, szállásomra menék altalóltözködni, mert nedves valék a' düléstől. A' mint Rékasyékhez visszszamentem, a' siető szobaleány akadt velem a' grádicson szembe. Hová, hová olly sebbel Nánikám? kérdém. — Gyertyáért, a' Kisaszszony rosszszúl lett. Mint a' ki korbacs előtt szalad, úgy törék-fel 's be a' szobába. Setét vólt, 's csak lassú nyögdelést hallék az ágyról. Rosszszúl van angyalkám? kiáltám maganon kívül, megragadám kezét, s csókjaimmel borítám. Istenem ennek én vagyok az oka! — Megnyíla az ajtó, 's Lotti égő gyertyával mosolygva lép be. — Hát semmi baja Lottikám? kiáltám örvendő bámúlással. — Nékem semmi, de Jusztinka Néninek rajtam ijjedése megártott. — Már most tán vissza is húzod szíves szánakodásod, úgy e' édes Jósím? szólla bádgyatt mosolygással Jusztinka; ha láttad volna Lottim mit nem tett, majd megette kezemet. Bizony szerencsés egy beteg lennél édes Lottim, könnyezetlen látom nem halnál - el. Pirúltam, de pirúlt Lotti is, olvadó 's olvasztó szemet vete reám bóldog-

ra, 's most hegyre nőtt reményem, de leolvadt ismét mint tavaszi hó, mihelyt Zárosyt látám körülte.

Hogy nem érzéketlen erántam, sok jel bíz-
tat, de hát mit akar a' Kapitánnyal? Fél fél szí-
vet szánt egygyikünknek? Ugy nem esmeri a'
Férjfiakat. Előbb alkuszik-meg két nyalánk vereb
egy búza szemén, mint két férjfi egy lyánka bir-
tokán. Habzik közöttünk? Vagy a' Kapitány a' vá-
lasztott, én csak az atyafi, a' víg kedvű mulatta-
tó? — Ládd Guszti, a' szánkázáskor, hogy Zá-
rosynak nem juthata, nem nyugodt, míg Feledy
Julcsát, leg jobb barátneját nem keríté mellé. Mit
akar vele? Mit jelentnek azok a' szem-jelek, tit-
kos intések, mellyeket Lotti ezen lyánkával gyak-
ran váltogat? vagy tán Zárosyt kívánja általa tűz-
víz próbára tenni? Ugy kell lenni, mert a' lyán-
ka hogy mindent elkövet, a' mivel a' Kapitány szí-
vét megfoghassa, az kézzel fogható.

Ó de ennél még kínosabb felfedezés gyötör
édes Gusztim, 's azolta reményem csügged, és
csüggeszt; bádgyattan vonzom magamat mint
beteg, 's tulajdonom a' jó kedv hagyogat, mint
méh az anyátlan köpüt. Az Atyám, mint mon-
dám, be küldte Stanczi húgomért a' lovait, és
Szám tartóját Ugocsayt. Sok izenetet, köszöntést 's
levelet hozott ez otthonról, 's ezeket általadni siet-
tem a' Rékasy házhoz. Nem találtam senkit otthon
Jusztinka Nénén kívül, ki még is gyengélkedett.
Alt-adám a' néki szólló levelet, 's a' többit is
nála hagyám. 'S ím, gondold-el, rosszszakaró
tündérem ismét előmbé toppant. Nem törhet-
fel, nem zúzhatta szét Jusztinka a' maga újjacs-
káival a' gyáva pecsétet? Nem! a' Zsóczay Czi-
mert sajnálta e' rajta, vagy Bátyját a' Septem-
vört kívánta mímelni? egyátallyában ollót kívánt,
felvágni a' pecsétet. Öszvekerestem érte a' szo-
bát, nem leltem sehol. Nézzed édes Öcsém a' Lot-

ti dolgozó asztalkájában! — ki vonám a' fiókot — ah nyúltam volna inkább kigyó közzé! — 's a' leg első a' mi kezembe ötle, egy ízléssel kötött, 's még nem végzett zsacskó vala. Hát ha néked van szánva, ezt súgá a' remény, hát ha másnak? ezt a' féltés, 's mintha nem találnám az ollót, melly már kezemben vala, háttal fordulék Jusz-tinkához, 's mohón szemlélgetém a' munkát. Egek mit láttam! Zsibbasztó rémülés futott ereimen végig, 's fognom kelle az asztalt, hogy ne roskadjak. Égő Oltár lángolt a' Zsacskó egygyik oldalán, ne felejts virított a' másikán, 's alatta Z. M. és R. C. betűk fonódtak nyájasan egymásba. Mint adám által az ollót, 's mint tántorgék szál-lásomra haza, nem tudom. Vesztett meny, el-dúlt remény érzelmei fojtogatták lelkemet, lágy bú, bosszú, dűh, váltogatták egymást szívem-ben, 's csak oda vágyott minden indulatom hol halált osztogathatnék, és nyerhetnék. — O Gusztim, szerencsétlen szerelmesből egy ármádát! 's áltgázolhatsz vele a' Világon!

Csak annak kit a' felriasztott gonosz lélek-isméret vett présbe, lehet olly éjje mint az enyím vala. Koholt meg elvetett plánok, pislogó 's ismét elalvó remények, készültek kérelemhez és bosszúhoz, dúltak felváltva lelkemben, 's tikkadtan kelék fel, és sáppadtan, hogy vissza-rettenék reggel a' tükrömtől. Mi baja Nagysádnak? tán változása volt ez éjjel? kérdé résztvéve Julcsa, a' mint hozzám tisztogatni belépe. — Beteg, igen beteg vagyok jó lyánka, felelek, forró homlokomra szorítva kezét, 's a' lágy szívű könnyezve futkosa Thét készíteni számomra. Komolyan lépett-be szobámba Ugocsay Jancsi, fojtott hangon ejté jó reggelét, 's szánó de vizsga tekintetét sokáig tartá függve rajtam. Bús mosolygással nyújtám néki kezemet. Hevesen szorítá ő azt szívéhez. Nagyságos Uram! szólla szorúlt mejjel, 's

könny szöke szemébe, mindgyárt estve láttam én, hogy bánat dül a' Nagysád szívében, ez éjjel pedig hallám fohászeit 's nyugtalankodásait. O mint eshetik nékem Nagysádat látni kínlódni, ki gyámoltalan árva létemre, Nagysádnak köszönhetem mindenem. Sűrűbben tolakodának könnyei. Fel-pattantam ültemből, 's mejjemhez szorítottam a' hívet. — Előtted nincs titkom édes Jancsim, mondám, enyhül a' bánat közlés által, jer ülj mellém, halld mi fúrdall bennem! Elbeszéllem néki Lottival való esetemet. — Egy lyánka, ki a' szívekkel mint bábjaival játszik, ki két férfit közt habzani tud, vagy egygyikét sem szereti, vagy hódoláson jár a' lelke, így szólla Jancsi a' mint történetemet végzém, 's ilyen nem méltó, hogy nemes szív epedjen érte. Mit várhatni az illyentől, ha a' feszítő pártát a' felszabadító fő-kötő váltándja fel? Én ha Nagysád vólnék, áttallnám ki adni előtte, hogy hidegsége érdekel, 's megvetéssel boszszúlnám - meg hiú játékát. Egy fű, kivált mint Nagysád, inkább választhat mint választatik, 's én más lyánka körül édelgvén, vagy féltéssel gyötreném vissza, vagy felejténém.

O Gusztim, melly égi adomány egy barát! Feléledék, mint letiprott fű az éjjeli harmat után. A' tanácslott boszszú igen édesnek tetsze előttem. Most örültem, hogy Lotti még muzsikai, táncz 's festői ügyességeim nem esméri; feltevém ezeket fegyverként használni ellene, gondosabban őltözködni, ő reá nem ügyelve, más lyánka körül édelgeni, 's mindent elkövetni mellyek féltést gerjeszhetnek.

Csudás érzelem a' szerelemé! Kit szívem az imént imádott, 's most is lappangva imád, egyszerűre úgy rémlik előtte mint ellenség, 's a' féltő vagy megvető szerelmes, azon egy kebellet szeret, eped, lángol tárgyáért, 's azt gyűlöli és boszszút

forral ellene. — Eltökéllém én is boszszúmat Lot-ti ellen.

Ezer szerencsém, hogy Jancsi még nem szabadúlhat néhány napig Pestről. Stanczi ruhái még varratlanok, 's a' kocsi sem kész, mellyet az Atyám számára a' Budai Fabrikában becseréltem. Az ő biztatásai, 's hálás erőlködései felvidítésomon vissza segítenek hajdani kedvemhez. Most már vele, 's az órás szelid háznépével, ismét víg óráim telnek - el, mert Rékasyékhez már negyed napja hogy nem megyek. Nem Gusztim! ha akaratos szívem ízekre reped is, meg kell állanom a' hadmezőt. Fejcsüggesztésben ne búsulj, nem hal el

szerető Jós id.

15.

Báró Zsóczay József, Gróf Nyarádyhoz. Pestről.

Édes Gusztim! Én még se vagyok tovább mint voltam; de jóval nyugottabb. Lottit feledni hijába törekszem, a' felejthetetlent. Az epedés feléje, 's a' hijány meg van ugyan keblemben, de indulatim nem zajlanak többé. Kezdek lassan szokni nem bírhatásához; ah de még is néha meglepi szívem a' bánat; bús érzelmekkel duzzadoz ilyenkor keblem 's könnyárba ömlik-ki. O be nehéz megszokni, elveszettnek nézni a' mennyet, mellyhez közel valánk, mellyhez reményünk vala!

Mindazáltal régi kedvem, ha lassadán is, téreget vissza; de aggódva sejtém, hogy az Ugo csayé naponként vesze. Lest veték utánna, 's egy estve, midőn egy darabig hallgattam volna lassú sohajtozásait mellettem: Jancsi! így szólék hozzá, baját sejtve, te nem a' régi vagy; felelj barátodnak: nem Julcsa hint e' konkolyt a' búza közé? — Fel pattant ültéből az én Jancsim, mint

a' ki alatt a' szék recseg, pirulás sáppadás űzték
 orczáin egymást, majd kezét nyújtva: édes Bár-
 cím! szólla ellágyúlva, ne nevéssen - ki, meg-
 valloim a' lyánka nekem tetszik, a' mint még egy
 sem. Én eleinte csak unalom - űzést keresék ná-
 la, de ah Nagysás Uram, angyal az emberi test-
 ben! — Édes Jancsim, felelék, ne tarts gúnyá-
 tól annak, a' ki veled egy csónakban evez. Te
 Orvosom valál, hadd legyek én a' tiéd!

Felszóllítám Julcsát. O ha láttad vólna azt
 a' bűnös képet, mellyel Ugocsay kért, hogy ne
 szólljak a' lyánnak, azt a' tünődést, vetejtéke-
 zést, míg lyánkérői tiszttem végzém, 's majd, azt
 a' kifakadó 's gyerekes örömjajt, mellybe a' Jul-
 csa szemérmes szerelem-vallására szöke! — Sze-
 relem, szerelem, te Proteus-alakú érzelem, lap-
 taként játszasz te az emberi Nemmel! Gyerme-
 ké alkotod az érett korút, viaszként hajtogatod
 a' Héróst, 's igád alá görbed a' hajthatatlan Hó-
 dító!

Bóldog egy pár! Örülök szerencsésejeknek,
 de úgy, hogy ne lássam őket. Nézd Gusztim! ha
 őket egymás mellett édesen nyájaskodni, új meg
 új szerelem-fogadásaikat csókokkal pecsétleni lá-
 tom; ha szemlélem mint elegek egymásnak, 's
 mint felejtik a' világot magok körül, mint fullad
 el minden gond bóldogságok érzetében — valami
 keserűség fészkelődik szívemben, még keserűbb
 maróbb az irigységnél is, 's könnyezve kell el-
 fordúlnom. Gondolom, vágy ez bóldognak len-
 ni mink ők, 's bús érzés nem lehetni az!

Épen e' héten kapám Concipistaságra lett ki-
 neveztetésem. Magyarba öltöztem köszönésemet
 tenni pártfogóimnál. Örülök, így szólla hozzáim
 a' Tárnokmester, egy derék Magyar lelkű Úr,
 hogy a' Bárót hivataljához elkészülve tudom;
 mert a' ki hivatalja viselése közben kapja - meg
 csak az ahhoz megkivántató ügyességet, hasonló

ahhoz, ki akkor kezdi tömetni a' lúdat vendége számára, midőn már ez az udvarára hajtattott. Most 's jövendőre is, ha többre segíti az Isten, arra figyeljen, hogy ne csak fényét óhajtja a' hivatalnak, de terheit is pontosan hordozza, 's a' mit ma tellyesíthet, ne halaszsa hólnapra.

Elmentem Mendey Septemvírhez is, először egy héttől ólta. Pirúlva 's látszatos zavarral fogadott Lotti az ebédlőben, melyből az Ur szobája nyíla. Megköszöném az ő közbenjárását is. A' mint kimentem, az ebédlőben várt reám Mendey Bátya, 's félerőszakkal bevonszolt az Ászszonyokhoz. Itt hozom a' szökevényt, kiálta enyelgő hangon, a' mint ajtójokat velem benyitá, idvezeljék az új Concipistát. Igazán szívből tevék ezt, mind a' hárman. — Nékünk tán nem is kellene örvendnünk, mondá Lotti munkájára görbedve, 's szemre hányás feküdt szavaiban, mert most már Budán fog lakni Bácsi, 's még ritkábban leendő szerencsénk. — Tartozó kötelességem ált' parancsolna meszsizibbről is édes Lottikám, felelek hideg udvarisággal, 's most elbeszéllem, hogy Stanczi hűgomnak a' jövő héten mennie kell, de hogy addig az Atyám Számtartójának, Julcsával való lakadalmát elszeretném lakatni, 's a' Bátya fufangsága oda vivé a' dolgot, hogy Lottit nyoszolyó-Lyánnak megkelle hívnom. Nem képzelheted azt a' kitetsző örömet, mellyel hívásom Lotti elfogadta. Pajzán enyelgő leve, 's magamat is vígsága körébe ránta.

Nem hijába költjük az Ászszonyi nemre édes Gusztim, a' tündéreket, a' Bűvösnéket, 's varázslónékat. Ki kelsz magadból közöttök, 's vékony hajszálon forgatnak ők tetszések szerint, mint lovász a' kapuczános lovat. Lotti is ah le dönté egy pillantat alatt, a' mit aprónként munkásan építettem! —

Mendey Bátya meglátogatott. Hallode' Jósi, gy szólla, nem tudom mi ment keresztül a' fejeden, de azt többet ne tedd, hogy egy hétig fé-
énk se jöjj, mert Lottit könnyen deszkára terí-
ed, 's most szokott enyelgésivel spékelve előadá
mint búsult Lotti elmaradásomon. Édes maszlag
vala minden szava szívemnek.

Egygyütt rendeltük el vele, mint menjen a'
menyegző végbe. Táncz nélkül csendesen, de ví-
gan akaránk azt ellakni. Több jó ember mint é-
el, több jó kedv mint pompa, mondá Mendey,
s mindent csínosan, de csillogás nélkül rende-
énk - el. Majd nem így megy Szelén, tudom,
mondá a' Bátya; leszsz ott csörgés csattogás,
zaj, pompa. Hja! a' Zsámboky Ösök homlokot
rúnczolásnak külömben! — Ugy! — Szelére te
s el jössz? levelemben különösen rám bizta a'
Bátyánk, hogy elvigyelek. — Meg - ígérém ezt
kéki. — Most már kik lesznek a' vendégeink?
kérdé. Feljegyzénk azokat, 's köztök Zárosyt is.
Nem ille elmellőznöm, pedig mint rettegém őtet!

Elmenénk egygyütt meghívni Zárosyt. A' leg
első, a' mi, szétpillantván szobájában, szemembe
ötle, az az átok lepte zsacsóka, melyre a'
Lotti asztalkájában akadék. Ugyan azon papíros-
ba takarva feküdt szekrényén, 's csak arany roj-
tos sinórjait láthatám. Bánatos érzésem meg újult
ismét szívemben.

Az esketés napján korán eljőve hozzám Lot-
ti, megtekintni 's javítgatni rendeléseinket. Sür-
gött körülünk a' két lyán, Lotti vígan 's enye-
legve, Julcsa menyasszonyi csendes de elége-
dett kedv-borongással. Ezen nap mind kettejeket
látám barátnékká tevő, 's méltó is .vala e' két jó
lélek egymásra.

Esketés táján elérkezének vendégeim. Után-
na, a' Bátya és Lotti derült kedveik vígságot áraszt-
ottak a' kis társaságra, 's ártatlan évődés, nem

sértő pajzánkodások, érték egymást annak tagjai között. Csak engem nem hagyta a' zsacskó vág-
nak lenni, bár erőltetém mint gazda a' jó ked-
vet, 's bár Lotti, ki szomszédném vala az asztal-
nál, nyájas biztatásaival serkentgete. Gyanús
valék már minden nyájas szavára, minden szíves
tekintetére, mint ételétől felriasztott madár ól-
dalog a' nyájas hívásra és szórt magra.

Délután az éltesebb Urak, aszszonyok Viszt-
hez, mi ifjabbak zálogos játékokhoz ültünk, 's
Jusztinka Néne is velünk. A' többi között gyűrű-
duggatásra került a' sor. Majd dugok én! kiálta
Lotti, húnnyon Zsóczay Bátsi. Leránt újjáról egy
gyűrűt 's dugdossa. Harmadszorra reá akadtam,
's a' duggatás most az én tisztém vala. Kezembe
veszem a' gyűrűt, 's ah! bódogtalan andalgásból
e', vagy balsorsom incselkedéséből? szemem elé-
be viszem, 's a' karikán belől metzve látom az
átkom lepte Z. M. betűket. Hő futott a' szívem-
re. Úgy e'? gondolám méreggel keblemben, hát
már ennyire ment az esmeretség? 's boszszús za-
varodásomban, úgy nyomám a' gyűrűt a' Jusztin-
ka kezébe, hogy szinte felsikóltott belé a' jámbor.
Pirúlva követtem - meg szegényt; de Lotti eránt
e' pillantattól ólta megvetéssel határos hidegség-
gel bántam, 's mennél nyájasabb leve ő, annál
idegenebb, annál gúnyolóbb én. Nem! játszó
bábja nem leszek senkinek! 's a' társaság elosz-
lásakor, nem ügyelő hideg hajtással válék-meg tőle.

Édes Öcsém, így szólla Mendey Bátya, a'
búcsúzáskor, nem tudom mi fúrja agyvelőd? de
emésztődni lassú halál, 's azt jelenti, hogy kis
lelkűek vagyunk bevágni, értesz e'? Forrón szo-
rítá-meg kezemet.

Értelek jó Bátya! be vágok, ha fejem után-
na vész is; de elébb bevárom a' Szelei lakadal-
mat. Boszszút kell állnom Lottin; leg alább tud-

ja-meg, hogy nem csak ő van e' világon, 's azért hogy máshoz szegődött, nem ugrunk a' Dunába!

Hm! így szólla Ugocsay, a' mint bajomat panaszlám néki, Nagyságod előtánczos volt a' Kassai Bálokban, úgy fest hogy élélhetne utánna, 's ízléssel játsza a' Violint, hogy több apróbb jelességeit ne említsem, 's Lotti mindezekről semmit sem tud, míg a' Kapitány egész artilleriával ostromol. Hidje-el Nagyságod, egy külső jelesség a' férjfiban, leg alább is ér annyit a' leg jobb lyánka szeme előtt is, mint egy egy lélek' jelessége, 's nem ritkán többet is. 'S osztán édes Bárom, én más lyánkának is ejtnék egy két nyájas szót, hadd látnák, hogy még nem koptunk ki egészen a' szép nemből. A' féltés sok futó Proserpínát megtéríte már. Ha hiú a' lyánka, a' minek, engedjen - meg Nagysád, nekem Lotti Kissaszszony nem látszik, hiúságát venném páczba, 's vagy boszszút állnék, vagy győznék.

Helyesen szóllsz édes Jancsim! kiálték felvidúlva, boszszút állok vagy győzők! Repkedőbb eszek a' lepkénél, 's ámitóbb Don Juánnál. Hiúság a' Szép Nem éltetője, 's a' hív szívet, mint általolvasott könyvet szoktunk újjal felváltni, könnyedén áldozza új hódolásnak fel, csak azért — mert régi únt — vagy könnyen adta-meg magát — vagy hátor nyugodt bírtok!

Örülök édes Gusztim a' Szelei bálnak; gondos mustrán megy minden darab ruhám keresztül, tánczfigúrákat próbálgatok, nehéz muzsikai darabokat tanúlok - be, 's a' boszszú édes reménye munkásít, 's deríti kedvemet.

Ugocsay három hét múlva tér vissza Hitveséért 's Attyáért, ki csak a' halál által kíván elválasztatni szeretett leányától.

Stanczi indul Ugocsayval; szárnyra kerül gyanútlan ártatlan szívével e' jó lélek, 's a' Világ veszélyes zaijába zuhan. Kedvező angyal védje

lépteit! Barátod' testvérét, reménylem, meglátogatod gyakran a' szomszédságban, 's az unalmat, mellyet a' kis tapasztalatlan' egygyűgyűsége okoz ne talán néked, eltűröd téged igazán szerető Bátyáért.

16.

Rékasy Lotti, Zárosy Marihoz. Pestről.

Halasztani vágytam Levelemet hozzád édes Marim, míg sorsom végképen eldőlt volna; de Bátyád küldi legényét haza, 's nem ereszthetem el őtet, egy két sor nélkül kedves Marimhoz.

Egy Ridicult kötöttem számodra édes Marim, 's imé küldöm. Tudod adósod voltam vele. Nem kérlek, hogy vedd szívesen; kedves lesz az néked, nem becsiért, hanem barátnédért, ki szintúgy gyűrűdet újján fogja vinni a' koporsóba.

O Marim, be méltó barátnéd a' szánásra. Szerelmet, vele tölt szívet, égő keblet vívék elébe a' kegyetlennek, 's hideg megvetéssel tola-el épen akkor magától, midőn reményem szép teljessége pontjára hága.

Nézd Marim! Sokáig hánykódtam, kétkedtem, hogy még is ha csak egy részét is bírja az Orás' Julcsája a' Zsóczay szívének, mert ez gyakran komor, 's andalodott volt a' társaságokban, 's régi bájoló vígsága helyett, olly búsongás ködözte kedvét, mint a' ki magával küszd 's haboz. Megdupláztam nyájasságomat, 's epedő szemembe fektetém szívemet — hijába! idegenebb leve hozzám a' büszke, mennél ajánlóbb én, 's végre egész egy hétig maradt-el házunktól. Már félig elvesztettnek gondolám bánatomban, a' midőn Concipistának nevezettvén - ki, egy reggel az Atyámnak jött tenni köszönését. Bekészttette hozzánk László Bátyám. Zavarodva lépett-be, zava-

rodva fogadtam én is. Ó mint állott rajta a' kevés-
lyen a' magyar köntös, melly büszke állás testé-
ben, melly nemes tekintet szemében! Ah de e'
tekintet hideg vala erántam, mint jég, 's már sül-
lyedőbe vala reményem, a' mint Attya Számtar-
tójának, ki Stanczi hűgáért jött-le Pestre, az Orás'
leányával való öszvekelését jelentette, 's nyoszolyó-
lyánnak meghívott. O Mari, ha láttad volna
ekkor Lottidat! azt véltem, ki ront verdeső szí-
vem oldalomból, 's öröm-mámoromban vígságra
forrantam szinte a' szelességig. Kedvre rántottam
Zsóczayt is, 's új reményt, életet, bódogságot
szívtam ismét nyájaskodásiból, mellyeket én sze-
gény csalatott, olly örömezt részemre fejtegettem.

Nékem bódog reménnyel telnek, ön lát-
szott csüggeni a' resten haladó idő szárnyain.
Rántni óhajtottam-elő a' Julcsa öszve-
kelése napját. El jött az, 's én korán ált' siettem tü-
rhetetlen szívemmel. O Mari be bódog volt a' dél-
előtt! Julcsa e' jó lélek megvallá nékem, mint
vala hajló szeretni Zsóczayt, de mint téré korán
tévedése útjából vissza, aggódó Attya' intéseire,
's felfedezésére, hogy Zsóczay engem szeret. Tő-
le tudám-meg, hogy-mejképem, a' Zsóczay tu-
lajdon festése 's ah nékem bódognak bájos szí-
nekkal festegeté ennek értem lángoló indulatját.
Mennyei bódog érzelemmel keblemben, ültem
az asztalhoz, elégedten, mint ellenemben a' bód-
dog házas pár! Mellőztem, hogy a' Gazda' bo-
rongó kedvét épen nem a' naphoz 's vendégeihez
szabta, 's az erőltetés ált' tetszett minden szaván,
mozdulatján. De dél után édes Marim kíméllet-
len taszítottam-le magas fokáról szép bódogsá-
gomnak, mellyre a' Julcsa szavai 's képzetem
emeltek. Gyűrűt duggattunk, 's Zsóczain vala a'
duggatás. Egyszerre mintha reá únt volna a' gaz-
dai kedveröltetésre, mindnyájunk csudáltára el-
származott színében, 's andalodtában majd öszve

zúzta a' gyűrűvel a' szegény Jusztinka Néne kezét. Komorsága most borzasztó hidegséggé, majd sértő gúnnyá változott erántam, 's egy szívfagyó-ló hideg meghajtással vált - el tőlem.

Ah Marim, rossz akarómnak se kívánom azon érzéseket, mellyek haza mentemmel keblemben dúltak. Szobámba zárkozva bánatommal, szabad folyást engedtem könnyeimnek, 's álmatlan sohajtoztam - el éjjemet. Szólj Mari: Julcsát szerette e', 's azt bánja, hogy másnak jutott? de így miért lenne kegyetlen erántam, ki róla nem tehettem? Vagy értem szalasztá - el, 's most bánja áldozatját?

A' jó Isten tudja hol a' baj, de barátnéd szerencsétlen, mint a' kinek vég remény szikrája elhamvadt! Szánd 's szeressd Lottidat!

17.

Báró Zsóczay Gróf Nyarádyhoz. Pestről.

Égsz tudni mint ütött - ki a' Szelei lakadalom? Im olvasd!

Az azt előzőtt napon, mi ketten Mendeyvel egy kocsin, Rékasy Septemvírné Jusztinkával másikon, Lotti, Feledy Suscsi és Zárosy harmadikon, indulánk néhány kocsi társaságában Szele felé. Feledy Suscsi ugyan erőltetett a' magok kocsi-jába, de Lotti vagy nem akart, vagy nem mert hívni, 's udvarisan mentém - ki magamat.

A' Gyömrei Csárdában megétettünk. Egy czigány aszszony tipegett itt, sült bőrrű porontyával karján felénk. Erős feltétem vala vígnak lenni útunkban, és Szelén, 's azonnal enyelgeni kezdék az új Magyarnéval. Oda nyújtám néki kezemet a' jóslásra, 's szokás szerint nincs több öröm, szerencse, bódogság, mint a' mit részemre szánt. A' többek közt szörnyűkölt mint lángol

szeretőm értem. — Jaj Annyok! már nem hiszek neked, mondtam nevetve, az én régi szeretőm deszka szobában fekszik, magam pedig már házas vagyok. De ha sokat tudsz, tudhatsz kevesebbet, mond meg mellyik itt e' fejeznép közt az én feleségem? — Sort vett szemével a' czigányné az aszszonynépen, mosolygott a' többi, csak Lotti pirúla - el zavarodtan, 's természetes, hogy a' Jóslóné egyenesen reá gyanított. — Ezs e'! kiálta Lottira mutatva, 's még lángolóbb leve arcza a' lyánkának. Sép egy pár! sápositoza folyvást a' czigányné, de tudom is, hogy szeretik egymást, mint azs a' pár galambocska! — Pénzt nyújték folyvást évődve néki, Lotti pedig egy kis idő múlva a' szobába szállítá-be, 's olly darab kalácsot ada porontya' kezébe, hogy elejtve könnyen lábát törhette volna.

Délután, a' mint kocsinkra üledeztünk: Jósi! így szállíta-meg Mendey Bátya, szállj igazat, hogy tetszik néked Lotti húgom? — Édes Bátyám felel'ék tettetve, hogy titkot csalhassak-ki belőle, eleinte megvallom, majd szerelmes levék belé, de hogy látám Zárosyhoz való indulatját — jobbnak láttam másfelé fordítani szívem rúdját. — Én se lehetek okos a' lyánból, mondá ő, pedig inkább óhajtnálak Sógoromnak édes Öcsém, mint akárkit. Boszszús plánomat még inkább érlel'ék a' jó Bátya ezen szavai. — Pedig hivatalod van, már feleség kellene édes Jósim! — Lelkem Bátyám, felel'ék epével, egygyért százat csak nem cserélek-el; 's más kénye alá minek vetném arany szabadságomat? — Megszorítá kezemet a' Bátya: édes Jósim, mondá olly lágyúlt hangon, mint még szállani nem hallám, nem jó jel, midőn ifjoncz a' házasságtól iszonyodik; métely, gyakran kárhozatos métely dúl annak szívében. Belőlled, esmerlek, csak az ifjúi könnyelműség szállt. Nincs olly rossz házas élet, melly jobb ne lenne a'

leg jobb nőtlenségnél. Én mondom, ki érzem a' mit szóllok. Hát a' szerencsés, vagy csak tűrhető házasság is! Menny e' földön, 's kútfő, melyből legnemesbb örömeink, érzelmeink, és kéjeink csergedeznek. Varázs fonalakkal köt a' házasság bennünket az élethez, 's a' komor önző nőtlen, ennek kebelén lágy érzelmekre fesel; a' ki elébb csak magát képzé középpontnak a' természetben, most közlő, nyájas, feláldozó lészen, 's menny száll, kény terjedez zsugorodott lelkébe. Édes megszokása egymás gyengeségeinek, kölcsönös kiméllés, aggodalom egymásért, gondoskodás egymásra, egygyütt töltött órák, napok, évek sorai, közösen leélt örömek, közösen levívott bajok, egymás ölében lesírt bánatok, 's a' természet legszebb láncz-szeme a' gyermek, nyájasan szövök egymásba a' két szívet, mint szomszéd komlók testvéresen fonják indáikat egymásba. — Édes Öcsém, folytatá szavait a' Bátya, 's könny rezgett szemében, életem folytában csak azt bánom, hogy nőtlen maradtam. Nézd édes Jósím! valaha, bár Jenner egy kevésbé későn született is reám nézve, ne véld, hogy ne leltem volna szívet, mely az enyímmel öszveérzett. — Leletem, tán többet is egynél. De könnyelmű voltam, egyben a' fekete, másban a' kék szem tetszett, a' barnának eleven tüze, a' szökének epedő szelídsége varázsolt, ez szépen tánczolt, amaz bájosan énekelt. Az órák napokra, a' napok évekre gyűltek, 's nem jöve ledér elmémre valódi fontolat, 'nem repkedő szívemre valódi tökélet a' házasságra. Későbbben féltem, megrögzött, 's már természeté petrificált megszokásaimból engedni; hol magamba, hol a' fejér nembe bízatlankodtam, 's ha néha vágyakra lobbantam is egy bódog pár látására, vissza riasztott a' számos vesződő' példája. Így hagyott el az idő. Házasodnék most édes Öcsém, de

már túlléptem delén életemnek, 's a' vén ember szeretete moly-ette ruha, nem állja a' varrást sehol. Komoly gondokat vigyek a' menyaszszonyi ágyba, mellybe amaz rózsás reményekkel lép-be? 's kórót bigygyeszszek a' virító rózsá mellé? Vagy éltes Özvegyet vévén, első férje jó tulajdonsági' emlegetésével hagyjam szünetlen páczoltatni magamat? — O édes Jósim! gyáva kötelek az atyafiságé, ha azokat a' szeretet, 's hála-nem fonta — 's így a' nőtlen borzasztva egyedül marad az inség' napján. Ünt élte határán majd hitvány zsoldosok fogják - bé szemét! —

Elhallgatott a' Bátya — lassan pergett - le könnye arczain. Szántam a' jó lelkűt, az érzékeny szívűt. Pedig ó mint szerettetik attyafiaitól! Nem! nőtlen nem halok - el édes Gusztim, ha Jusztinkát kellene is elvennem. Néked is azért írom meg a' Bátya szavait, hogy borzadj a' nőtlen' sorsától! — A' Bátya megtörle könnyeit, mosolygva fordúla felém: most ismét reá a' jég hártját az olvadozott szívre! — Másra fordítá a' beszédet, 's egymás felderítésén iparkodván, csak hamar mind ketten a' régi bohók levénk.

Elérkeztünk Szelére. Szívesen fogadott Zsám-boky Bátyánk. Zörgők, 's pompások voltak a' lakadalom készülétei; serénykedve adták rendelkezéseiket a' tisztek, 's felügyelők, futosott a' cselédség, 's dolgot keresett a' rest is, hogy kérkedhessen idővel, hogy az ifjú Ur' lakadalmán rajta fordúlt meg minden. Mi, hogy ne lábatlankodjunk, a' vendégszobába vontuk Biharit, ki már itt kinn volt, 's húzattuk vele. Azomban pattant az ostor, 's a' Batárdból kihágott annyával a' szép Tarcsay Nina, a' leg szebb lyánka a' környékben. Vágyó szemek esüggtek rajta a' férfiaktól, irigyek a' fejeznéptől. Én, ki Mendey Bátyával rózsaszín kedvemben valék, sajtféregként patantam a' kocsi oldalához, leemeltem a' lyánkát,

's uracsos szökdécsléssel vezetém-be társaságunkba. Ez az igazi, gondolám magamban, 'e' legyen boszszúm eszköze! 's még ez estve kezdém fonni hálómat a' szegény lyánka körül, mint pók, martalék legye fogságára.

Ember! ember! te farkasa egymásnak, mi ledéren nyúlsz kínzó szereidhez, egy büntelent kínzani, hogy a' bünösön tölthess boszszúdat!

Mendey Bátyámmal a' pajzánságig vígak valánk, 's rovásunkra vígadt, nevetett az egész társaság. Most kivevém a' hegedűt a' Bihari kezéből, 's egy pár Csermák Magyarja után a' Lotti kedves Németjeit játszám. Sejtém félszemmel, mint lepte-meg előtte titokban tartott kis ügyességem, 's repesett bennem a' szív, hogy annál inkább szállta a' búsongás, mennél inkább csaponga kedvem, mennél sürgőbb levék Nina körül. —

Más nap' omlott-elő a' vendég. Gyülekeztünk az Ebédlőbe, 's az öreg Zsámboky, karjára véve, vezeté-be a' Menyaszszonyt, Lindvay Erzsit, bé mutatni vendégeinek. A' lyánka nem épen szépség, de a' kis fitos orr, 's egy pár barna szemecskék, kellemes valamit borítanak-el arczain. Nem gazdag, de törzsöke jeles, és régi; 's ez nyerte-meg az Öreg' szívét. De ah a' lyánka mívelt lelkű, ízlése érzése nemes, bájolva mulattat, olvas, fortapiánóz, énekel — 's mellette Misi a' Vőlegény! — egy plánta életű, concrét-képzeteken szorongó lelkű — bódog ember, ha úgy akarod; ki csak azért néz az égre, hogy az időjárást lesse, azért él békében a' világgal, mert a' perlés, bajlódás nyugalmat bont, 's étvágyat ront; azért házasodik, mert a' ház gazdaszszony nélkül nem lehet! 'S nézd ismét az embert, az egymás farkasát! Oszveköti e' két szívet, épen mintha a' drágamíves hitvány cseh-követ foglalna a' becses gyémántal egy allianz-gyűrűbe!

Vőféjnek én választattam, 's új tisztem, új
 rézst nyújtott enyelgő kedvemnek. Rám bízott,
 hogy válaszszam nyoszolyó-lyányomat. Szép alka-
 lom a' boszszúra! Tarcsay Nínát választottam, 's
 örvendtem, hogy Lotti tetszhetőn bús leve. Asz-
 tal mellett Nínánál vettem helyet, szemem, szí-
 vem csak rajta látszott csüggeni, 's Lotti méléz-
 va motozott tányérján, 's tagatlan szavakkal felelt
 Zárosynak, ki közte, 's Feledy Suscsi közt ülve,
 hasztalan töre felderíteni szomszédneját.

Délután kezdődött a' táncz. Dobogó mejjel
 álltam - ki a' menyaszszonnyal, ki szerencsémre
 ból, 's lepke könnyűséggel tánczolt. Repültem ve-
 le édes Gusztim: majd a' nyoszolyólyánt vevém
 kezemre, 's az egész bál alatt előtánczosa voltam
 a' társaságnak. Tánczoltam egygyet kettőt Lotti-
 val is, hogy ne sejtse plánomat, de Nína volt a'
 rendes tánczosném, 's estve felé már az egész
 bál szerelmeseknek tarta bennünket, poharak ürít-
 tettek egészségünkért, 's Nínának, a' szegény ámi-
 tottnak, már szemében csilloga győzelmem. Tel-
 es vala diadalmam, Lotti ki-ki tűne a' táncz-szo-
 bából; 's szemein nem titkolhatók valának a' sírás
 nyomai, nem képen a' búsongás halványsága.

Meg van a' boszszú édes Gusztim, de hová
 tovább? Ah szívem érzem inkább az övé most,
 mint bár mikor volt! Be nehéz vala rollém a'
 bál vége felé, mint vágytam omlani lábaihoz, 's
 megvallani, hogy érte — csak érte élek! Be von-
 szó, be ígéző volt a' búsongás' sáppadása arczain,
 a' bánat' gyenge homálya szemein! 's ah tőle
 féltetni az angyaltól, azt reményleni, hogy értem
 eped, hogy elvesztésemet szánja! Ó Gusztim, még
 kínzóbb hánykódások közt ültem kocsira haza-
 menett, mint Szelére mentem. Mert ha hajlana
 is hozzám Lotti, már késő! már hogy térjen visz-
 sza? Átkozott zsacskó, átkozott gyűrű! Zárosyé
 már ő örökre, 's én bódogtalan vagyok!

A' vissza-útban, némán ültünk egymás mellett Mendeyvel gondolatinkba merülve. — Jeles egy leány az a' Tarcsay Nina! e' szókkal szakítá félbe a' hallgatást Mendey Bátya, feleletem váró hangon. — A' bizony! felelek én kurtán. — Mikor lakjuk a' kézfogást? kérdé fél gúnnyal. — Az az Isten kezében van még édes Bátyám! — Hallod e' Jósikám, mondá, heves lobbal kapván kezemhez, csak nem felejtettem, hogy nem akarsz sógorom lenni; nem alább való ám Lotti Ninánál, 's lelke édes Öcsém, ártatlan, mint az első ember gondolatja az elesés előtt. — Édes Bátsim! mondám kérő hangon, hiszen én rajtam nem múlna — Nem Jósim? lelkem Jósim, igazán nem? — Istenemre mondom lelkem Bátyám! nem! én szeretem, ah' veszttemre igen is szerettem Lottit! Az egész Ninával való játékom, csak rajta való boszszúm vala.

Le nem festhetem néked a' Bátya örvendezését. — De mit használ örömünk édes Bátsim? mondám, rajtunk kevés áll; 's elbeszéllem néki a' zsacskóval, gyűrűvel való eseteimet és gyanúimat, hogy Zárosy a' választott. — Hm! édes Öcsém, már itt nem ítélnék, mondá homlokát vakarva, mert a' lyányok elébb vallanak-meg tiz bünt, mint egy szerelmet; de lelkem Jósim, te tanúltad a' mathesist, tudod, hogy az egyenes linea, az egyenes út a' legrövidebb, 's még is mind eddig csavarogtál. Csak egyszer vetted volna a' Kapitányt, ki egy talpig derék ember, négy szem között, már régen tudnád hanyadán vagy, 's beszélünk is magyar nyíltszívűséggel vele, mihelyt haza érünk!

Sok volt az ellenvetésem ezen plán ellen, de engednem kelle, 's magam is jobbnak láttam eldönteni sorsomat. — Most el beszélle a' Bátya, mint tartá szemmel, általam figyelővé tétetvén, Lottit és Zárosyt. — Nem tudom, néked a' féltés

kölcsönöz e' más szemet, én édes Öcsém csak azt láttam, hogy Lotti szíve a' tiéd, Zárosy é a' becsültetés. Sokat sírt Lotti Szelén édes Jósím, 's most is úgy néz-ki mint egy lábbadozó beteg, 's mind azért hogy Nína körül édelegtél.

Soha út hosszabbnak nem tetszett előttem, mint ez. Remény, kétség, félelem habzottak szívemben. Kivált haza érvén, a' mint Mendey Bátyával Zárosyhoz a' lépcsőkön felhágtunk, mint-ha ön lett volna lábaimra aggatva, olly nehezen lépdeltem.

Kedves Kapitány Ur! így szólla komoly képpel az idvezlés után Mendey, az Urat nemes lelkű férfinak esmerem, annak tudom Zsóczay Öcsémét is; és így különös játékot kellene keverni köztünk az ördögnek, ha két jeles magyar szív meg nem értne egymást. Engedjen egy kérdést nekem: szereti e' Lotti húgomat?

Csudálkozó szemekkel mérte Zárosy hol Mendeit, hol engem. — Igen is szeretem, felele egy kis idő múlva.

'S az Urat Lotti? kiáltám hevesen.

Édes Barátom! felele Zárosy büszkén, valóban véletlen előttem ezen tudakozódás. De hogy megbizonyítsam tiszteletemet az Urak eránt, felelek. Én úgy gondolom, hogy nem szeret.

Uram! szóllék gondolatlan tüzeemben, Zárosyt nem hittem kétszínűnek. Az Ur zsacskót kapott Lottitól, 's gyűrűt adott néki.

Bosszús láng borította - el a' kevély katona arczaít, 's kardja felé kapott. — Hallja a' Báró, a' sértést 's becsületem szennyezését vérrel szoktam lemosni!

Munkával csendesíté-le Mendey. Kérem Uram, engedjék nekem által az Eszközlői tisztet. Az Urak mind ketten szeretik Lottit, 's a' féltés bosszút éleszt még az epétlen galambnál is. A' régi Leventás világban, kard volt az illy esetekben,

a' Bíró. Már ma okosabbak vagyunk. A' csomó metzést annak szoktuk engedni, a' kit egyedül illethet a' bíróság, tudnillik a' szeretett lyánká-
nak. Kard, golyóbis, könnyen annak zárhatná szemét, ki a' lyán választottja, és így ennek szívét sérthetné, 's benne a' győztes eránt is, szerelem helyett, csak boszszús gyűlölséget gerjeszthetne. — Én egygyet gondoltam. Zárosy Ur két-kedik a' Lotti indulatja felől, Zsóczay Öcsém Kapitány Urat véli szerencsésnek, 's e' kínzó kétségfeszítve tart két nemes szívet egymás eránt. Mi lenne, ha én Lottit arra bírnám, hogy ő döntse el a' dolgot, olly kímélve minden részről, a' mint lehet. Hogy mind kettejeket becsüli arról jót álllok, de a' szív makacs és akaratos, 's ez nála mellyikéhez vonsz, krumpli legyen, ha tudom. Ezen eledelt soha sem ette a' Bátya.

Tetszett a' feltétel, 's mit is teheténk mást? Abban állapotunk-meg tehát, hogy színeket válaszszunk, 's Lottit kérje - meg a' Bátya, hogy Rékasy Septemvírné neve napjára, a' jövő Julián-na napra tartandó muzsikai elő-adáson, a' bóldog Választottnak színébe öltözve jelenjen - meg. Ha egygyikünk sem bírja szívét, feketébe öltözzön. Zárosy uniformja színét a' világos kéket, — én a' remény-színt a' zöldet, választottuk próba-színeinknek. Ugy váltunk - meg Zárosyval mint koczódot, de öszve békélt barátok, mert már elvetve véltük a' koczkát, 's Mendey Lottit sietett készíteni.

Istenem, be meszsze még Szombat! 's melly kín azon perczre várni, melly életet választ-el vagy halált! Isten hozzád Gusztim. Ha a' jövő Levelemen fekete pecsétet látsz, sirasd előre szerencsétlen Jósídat!

Báró Zsóczay Constantia a' Bátyjához, Sz. Péterről.

Édes Bátsim! A' Számtartónk megyen a' maga Julcsájáért; meg nem állhatom, hogy ne írjak Bátsinak tőle. — O be pusztá a' falu, ha az ember Városról jön - ki! Olly csendes körültem minden! Ha nem gazdaszszonykodnék, és ha Gróf Nyarády nálunk nem mulatna, talán meg is kelene magamat itthon ünnöm. Igazán jó egy ember az a' Gróf, épen ollyan, mint a' mint Bátsi leírta előttem. Vele úgy el telik az idő, hogy sokszor csudálom estvéli harangozásokor, hogy hová lett tőlünk a' nap? Egygyütt beszélgetünk, muzsikálunk, sétálunk; vagy ő olvas előttem, vagy én előtte, 's okoskodunk arról a' mit olvasunk. Így sokat is tanúlok tőle, mert ő nem úgy ád ám elő valamit, mint az a' pípa szagú Tanítónk a' Madámnál, kit soha se láttunk nevetni. Csak annyit ne mondaná, hogy szép, hogy angyal vagyok, mindég majd kicsattan a' vér az orczámból; azt gondolom, hogy csúfol, vagy még igazán gyermeknek tart. Irja-meg Bátsi, szokott e' ő gúnyolódni, hogy én is tudjam mihez tartani magamat. Bátsit is sokat emlegetjük. O mint szereti Bátsit! Bizony, talán azért vagyok olly jó hozzá, hogy Bátsit annyira szereti! — De majd sokat is írok a' Grófról! — Csak arra akartam Bátsikát kérni, hogy siettesse a' Julcsa indulását; mert ha el talál tőlünk menni a' Gróf, ó be meg fogom magamat ünni! Csókolom ezerszer Bátsikát, Lottikát, és az egész Rékasy házat!

Rékasy Lotti Zárosy Marihoz. Pestről.

Reszketve az örömtől nyúl kezem a' tollhoz, 's meg ne rettenj jó Marim levelem szennyeitől — örömkönnyekek szennyei azok, mert barátnéd bődög édes Marim, bődög mint egy dicsőült lélek! — A' végkép' elreppentnek vélt bódogságot, midőn nem is álmodánk, újra csüggedező szíveinkre vissza reppenni látni, érzeni, fogni, ó mi kény! — Edesebb a' visszanyert mint az elvesztett öröm, kivált ha egy ideig martalékul hagyá szíveinket az epedésnek. Gondosabban szorítjuk ekkor markunkba 's ajkainkhoz a' varázskelyhet, 's kénytelve szürcsöljük-ki cseppenként belőle a' bódogító italt.

Nézd Marim! borongó kedvel indúltam Széle, homályos előérzések küszdtek szívemben. Zsóczay ellenben az egész úton 's bálban, a' kicsapongásig víg volt, 's mindent magával rántott vígsága árjával. Ha látnád melly jól áll néki a' pajzán kedv! még egyszer olly kedveltető, 's elmés tréfái az unalmat is megmosolyogtatnák. — O volt a' Vőféj, reá bízta az öreg Zsámboky, hogy maga mellé nyoszoló-leányt válasszon, 's gondold-el az álnokot, Tarcsay Nínát jelelte-ki. Megvallom édes Marim, tán most először érzetem irigységet szívemben, mert Nína a' legszebb lyán volt közöttünk, 's körül-belől. Az irigység nem sokára bús féltéssé vált bennem. Zsóczay mindent feledni látszott maga körül Nínán kívül, az asztalnál csak néki volt fül, szem, száj, 's láttam, a' lyánka mint leve eránta perczenként nyájasabb, hajlóbb, 's negédesbb barátnéi eránt. O kit is ne kísértne a' kevélykedés, ha őtet bírhatja!

Most a' táncz kezdődött, 's gondold-el a' csalfa előtánczosnak áll-ki a' menyaszszonnyal. Azt gondoltam, hogy majd bukdácsolni fog elő 's hátra, mint tudod, Kassán a' szegény parókás nyelvmesterünk, ha tánczba ragadtuk. Koránt sem! repült mint a' madár, 's egy szájjal vallotta minden tánczosnéja, minden nézője, hogy a' bájolásig tánczol. 'S hogy titkolta tőlem tánczát, valamint azt is, hogy igazán jól violínoz. — Csak még is más állat a' férjfi-Nem édes Marim! Nem olly rézs a' hiúság nálok, vagy jobban tudják lappangtatni a' csalfák. Mi csak nem igen tartjuk az égő gyertyát csupor alatt! 's képesbbek volnánk a' köhögést eltitkolni, mint kedvesünk előtt csekély ügyességeinket.

Mari, Mari! be sokat szenvedtem ezen a' napon. Nem! azt csak el nem felejthetem neki egy könnyen! Láttam édesem, mint bájolta-meg az egész társaságot. Az öreg Uraknak a' Bandériumi Magyarokat játszotta, az ifjakkal bohószkodott, az éltesbb Aszszonyságok eránt tisztelő 's udvaris volt, a' lyánkáknál — ó a' lyánkáknál, mint egy győzelmes Király pórázán tartá a' hódoló szíveket — 's ah ő csak Nina körül édelgett, melőzte Lottiját mint egy idegent, vagy felejtett esmerőst! Ki-ki loptam a' tánczszobából magamat, 's zápoként omla-ki könnyeimbe bánatom. Örökre elvesztettnek tartám a' gonoszt!

Azomban vissza-érvén Pestre, be szépen süte-ki az öröm napja borongó felkemre. Szobám magányában ülék, bús fejem kezemre támasztva, 's búmon kínosan rágódék — a' mint ajtómon kopogtatnak, 's László Bátyám fontos képpel, mint egy Követ, ki a' béke pontjait viszi az ellenség Vezérjének, be-lép szobámba. — Édes Lottim! szóll komolyan hozzám, engedj egygyet kérdezniem tőled! Te Zárosyt szereted? — Nézd Mari, a' bú majd elölt, 's ezen kérdésre egyszerre a' hiú

a' bohó lyánka lettem. Egyszerre keresztül lőtt egynéhány gondolat a' fejemben, hogy tudnillik Zsóczay a' Bátyával egy kocsin utazott, tán reá kérte, hogy kémleljen-ki engem, mert különben miért kérdezne illy véletlen? 'S kész vala nálam kínoztatásomért a' boszszú feltétele.

'S tán kifogása van Bátsinak Zárosy ellen? kérdém kétes felelet gyanánt.

Nem Húgom! ő egy talpig derék ember, 's ha szíved elválasztotta őtet, mellyben nem kételkedek, mert Z. M. betűs zsacskót nem adnál neki különben, sem Z. M. betűs gyűrűt nem hordanál újjodon — én áldásom meg nem tagadom tőletek. De hát szólj, mire való az az ámitás, az a' szív-lépezés, mellynél fogva habzani látszol Zárosy, és Zsóczay közt? Az ámitó lyán olly nyavalyával küszd, melly őtet el nem hagyja soha, hanem az idő haladtával is, csak a' jelenségeit változtatja. Mint fiatal lyán szépnek, mint aszszony jónak, mint öreg anyó kegyesnek tör látszatni. Néked édes Lottim szép szerencse nyílt, két nemes lelkű ifjú vív hajlandóságodért. Használd szerencsédet, míg el nem halad. A' rózsát nyíló korában kívánja minden, nyílt korában már csak eczetnek, 's szagos víznek szedik. A' szerencse pedig csak egy ált' reppenő percz, míg várod jövődő, míg utánna kapsz, el múlt! Itt az idő édes Lottim, hogy válaszs, 's örökre elhatározd magadat. Épen a' két ifjútól jövök; a' féltés férge régolta fűr keblekben, 's idegen feszítésben tartja miattad a' két nemest, kik egymást szeretni születtek. Arrá vettem őket, hogy reád bizzák mint illik a' választást. A' határ-nap a' jövő Szombatra, Juliánna napra van téve. Színt választott mind a' kettő, világos kéket Zárosy, zöldet Zsóczay. Arra kérnek általam, hogy ha a' társaságba a' Fortepiánóhoz kilépsz, a' Választott Ifjú színjébe öltözve jelenj-meg; ha egygyikhez sem

hajlasz; feketébe öltözz. — Nem akarlak teá beszélni édes Lottim, kit válaszsz — az a' szív dolga; Zárosy szép, jó születésű, de nem vagyonos; Zsóczay szintűgy szép, Báró, és gazdag, de szeles. Am te lásd, mellyikét választod, de édes Lottim; a' többi körülted dongónak passust adj, mert a' melly lyánkának sok az imádója, hidd el, akár is az imádtatni.

Gondolhatod Marim, mi mennyei érzés szállt egyszerre keblembre. A' néked kötött ridicule, 's a' te gyűrűd, bántották hát az én Zsóczaymat eddig? El beszéltte a' Bátya, mint akadt mind a' kettő szeme eleibe. De még is úgy elkínozni engem! Hidd el, nagy kedvem volna feketében jelenni meg a' muzsikán. De nem! édes Marim, nem bízom el magamat! Meg tudnék most halálos ellenségemnek, is engedni — olly bóldog vagyok. Hanem nézd! a' Bátya elakará lesni titkomat, kétség kívül, hogy Zsóczaynak megvihesse azt. Nem oda Buda! Ez épen nints plánomban. Szepegjen ő is Szombatig; illy boszszuállást sok bánatom csak ugyan megérdemel, úgy e' édes Marim? Hidegnek 's nemgondolónak tettem magamat.

Édes Lottim! szólla homlok-ránczólva a' Bátya, úgy látom, te egygyikét sem érdemled ezen némés szívű Ifjaknak.

Édes Bátyám, mondám pajzán könnyelműséggel, régiek mennek, újjak jönnek.

Egy mesét mondok néked, szólla a' Bátya: „Izmos bikát fogdostak a' Mészáros-legények. Vagy ki kerülte ez sokáig a' hürköt, vagy kivetette szarváról, vagy épen kirántotta a' kötéllel egygyütt magát kézeik közzül. Ide a' kötéllel! kiálta végre egy hetyke legényke, ki csak imént vala inas, majd elfogom én. Kézére köti legelőbb is a' kötelet, hogy a' marha ki ne rántassa magát tőle, azután les, ódalog, simít a'

a' bika felé, 's szerencsésen szarvára veti a' hurkot. De most felriad a' szilaj, neki iramodik, megkapja a' kötött karú ifjonczot, 's míg a' több lóhátas legényektől megmentetik, majd halálra hurczolja őtet. — Nem elég jó Öcsém, ezt mondja néki a' Székállója, megfogni a' bikát, de megtartani a' mesterség. “

Ezt súgom édes Lottim a' szív-fogdosó lyánkának is!

Bízva rám édes Bátyám! mondám mosolygva, majd álmodok Szombatig valamit. — Ő ki ment fejcsóválva tőlem. Én pedig dalóltam, tánczoltam, kaczagtam, mint egy gyermek, kinek sok játékot hoztak a' Vásárról, 's meglepték vele.

Nehezen várom a' Szombatot. Csókollak édes Marim; majd meglátogatlak Nádasdon, ha Zsóczayné leszek. Közel leszel hozzám, ha addig te is valamerre nem pakolsz. Tán már végeztetek is valamit Szkárosyval? El ne mulaszd tudtomra adni édes Marim, tudod, hogy Lottid igazán részt veszzen sorsodban!

20.

Báró Zsóczay, Gróf Nyarádyhoz. Pestről.

Meg van! Meg van! édes Gusztim! én vagyok a' nyertes! Lotti az angyal enyím! Én vagyok a' bődög, olly bődög, hogy sokszor remegve vélem, hogy csak álmodok, 's bődögságom elreppen felébredésemmel! Szerettetni már sok, édes Gusztim; hát még több közzül választatni! egy érdemesbbel vívni birtokáért, 's még is választatni! O lehet e' szív inkább valaki tulajdona, mint Lottié az enyim?

A' ki az időnek először szárnyakat fűzött, bődög ember volt az, kényént folytak attól a' napok, nem küszdött az bánattal, kétkedéssel,

's nyugtalan várással bizonytalan sorsa eránt! Ah nékem csigaként másztak napjaim, a' kívánt, a' remegett Szombatig; 's megdöbbene szívem, a' mint reggelére ébredtem. Rékasyékhez voltunk Zárosyval ebédre híva, 's én zavart csüggedéssel mentem oda, mint sentenciás rab teszi végső útját. Az asztal felett víg volt Lotti, 's megelégedve nyugott, mint egy jóságos tündér, ki épen jó-tétein jártatja képzetét; mi Zárosyval szótalan mordok, 's nem merénk Lottira 's egymásra pillantni; a' Bátya pedig boszszúsan toltá-el a' hor-dott étkeket magától. Justinka e' jó teremtés aj-tatos volt, 's nem tudom mint juta titkunkhoz, ma bőjtölt, valamint e' napokban mindég imád-kozott, hogy szerencsésen válaszszon Lottija. Hét órára volt rendelve a' muzsika; reám nézve egy Örökkévalóság!

Elérkezett ez is, 's gyűlt a' társaság az ebéd-lő szálába. Meggyújtattak a' gyertyák a' csillogó Luszteren, székek rakattak a' hallók, külön gyer-tyák 's kótázatok a' játszóok számokra, munkásan futosott ki 's be a' cselédség, zsibajgott a' ven-dég 's közbe-csattogtak a' nyílt 's zárt ajtók szár-nyai. A' szálában egyedül László Bátya fogadta a' vendégeket, más a' Rékasy háztól nem mu-tatta magát senki. — Teljes leve a' vendég szá-ma, a' muzsika szerszámok behozattak, 's két nagy Candelábrok égő viaszgyertyákkal tevődtek a' Fortepianóra. Most minden ember szeme az ól-dálszoba ajtajára vala függesztve, megnyílt az — 's Rékasy Septemvir, karján vezeté-be Hitvesét, a' nemes lelkű Matrónát. Omlöttek eleibe a' meg-újított névnapi köszöntések, 's ő bájos nyájas-sággal fogadta-el azokat.

Mi Zárosyval székek hátai megé vonánk ma-gunkat, 's mint examenés gyermekek szorúlt lé-lekzettel váránk a' Lotti érkezését, 's sorsunk el-választatását. Valahányszor az ajtó nyíla, annyi

annyiszor rezzenve döbbene szívem, hol fáztam, hol hőség futá-el testemet, 's vonaglón ragadám-meg a' szomszéd szék karját, hogy támaszt adjak tántorgó állásomnak.

Most hirtelen ki-robban az ajtó szárnya — 's Jusztinka tiszta fejrben, mint a' Noé kém galambja, derült képpel lépdele-be, 's utánna — utánna — Lotti, az én imádott Lottim — habzó zöld selyembe öltözve! A' szüz szemérem' pírja borította szép arczait, lesütött szemmel idvezlette a' társaságot, 's bájoló zavarodással ült a' Klavir mellé. Én bódog nem eszmélek ezen pillanatra, örömkábulás borította - el lelkemet; csak arra emlékezem, hogy Zárosy sipegve, 's könnyel szemében, kívána szerencsét győzelmemhez, 's megszorítva kezemet, az ebédlőből kisuhana. Én pedig lassan, mint ájúlidozott, téregeték magamhoz, 's bódogságom érzetéhez. Öszveakadt szemem egy párszor a' Jusztinkáéval, mosolygva vágott szemével felém az áldott, Feledy Suscsi is örvendést inte fejével; de kivált Mendey Bátya, keresztül fúrta magát a' társaságon hozzám, 's az öröm-részegült, majd magát felejtve szorított karjai közzé.

Eloszlott a' társaság, mellynek régen szerettem volna jó éjtzakát mondani, 's a' Bátya, kezemet ragadva bevonsza a' Lotti szobájába. Egyedül vala, 's gondosan kutata valamit, hihető, hogy zavarodását titkolhassa. Lotti, édes Lottikám, való e' bódogságom, nem csalódom e'? mondám, ajkamhoz szorítván kezét. Olvasztó tekintet vala feleletje. Azomban a' Bátya kisuhana, 's egyedül maradánk. O Lottikám! kiáltám szívem teljéből, be bódogtalan lennék, ha másnak jutott volna szíve! nem! lehetetlen, hogy más úgy szeresse mint én! — Nem mondta e' ezeket Jósikám Tarcsay Nínának is? évőde a' pajzán. — Lottikám, az Isten bizonyságom, hogy

csak Lotti bírta szívemet, de hát Zárosy, a' zsacskó? a' gyűrű? mondám gyenge szemrehányással. Gondold-el Gusztim, a' zsacskó ridicule vala a' Zárosy Mari — a' Kapitány testvére számára, ki Lottinak meghitt barátnéja, 's a' gyűrű viszont tőle való. Most már hátártalan vala örömem, lefoszlott szívemről minden gyanú, a' bánás hevével követtem - meg' Lottimat, 's egymás karjai közt egymás ajkán esküdtünk örök hűséget egymásnak. Belépe Jusztinka, majd a' Bátya is, 's szíves hálaalkodásokkal szorítának felváltva karjaik közzé.

Most a' Szülékhez vonszola a' türhetetlen Bátya bennünket, 's áldást kére tőlök reánk. Örömkönnyekkel adá azt a' két jó öreg, 's én mennyei érzelemmel szédelgék haza.

Szegény Zárosy! miért kell az életben többnyire egymás romlásán épülni szerencsénknek? Ötet egy hétig nem látta senki. Végre megjelent csendes elhatározással, 's ált' vívott bú nyomaival arczáján. A' kellemes Feledy Suscsi vevé most, mint sejtém, szerencsés Cúrája alá.

O Guszti! melly kényőzön egy rokon érzeményű lyánkáé lenni, 's viszont ötet nevezhetni sajátomnak! szívemen érzeni szíve dobogását, melly csak értem — egyedül értem ver! A' szív szűk befogadni e' kényt, a' nyelv szegény kifejezni ez érzeményt, 's az élet több örömmel hasonlóval a' por halandót nem kínálhatja!

De majd érzelvek én is veled egygyütt, jó Gusztim! ragadó az érzélgés, látom, mint az ásítás.

Én menyegzőhöz készülök édes Gusztim, 's a' Lotti jó Szüléi jóvánhagyásokkal már úgy fogadtam Budai szállásomat, hogy másod magammal megférjek benne. — Hát te hogy vagy? sejtek valamit. De tán csalódom; meg lehet, hogy Nínáért holtodig se teszed-le a' gyászt! Isten hozzád!

Gróf Nyarády, Bárá Zsóczayhoz. Sz. Péterről.

Tiszta szívből örülök szerencsédnek édes Jósí-
sim! Egy szél hajtja barátunk csajkáját, 's a' ma-
gunkét, 's ha az kedvezőn fú amarra, vígan há-
lad akkor a' miénk is!

Leveled végén a' gúnyt jól értem; azt csak
azzal czáfolom-meg, hogy ímé Stanczi hűg oddal —
az én Jegyesemmel azon kérünk, hogy egy füst alatt
lakjuk-el menyegzőinket.

Csudálkozol édes Jósí-
sim? Azon talán nem,
hogy Stancziba szerettem, mert úgy hiszem ez
az, a' mit sejtél, a' mire leveleidben czélzál, ez
az a' boldogság, a' mellyet nekem szántál; ha
nem ez az — úgy nem vóltál soha barátom, édes
Jósí-
sim! valamint azt sem könnyen hocsátom-meg
néked, hogy elébb nem tettél figyelőbbé angya-
li hűgod eránt! Hanem azon fogsz bámúlni, tu-
dom, hogy az Ephézusi Özvegyként olly korán
túl estem gyászomon. Hja, édes Jósí-
sim, Nína an-
nyi gyászt nyert tőlem, a' mennyit érdemlett. Mi
is lenne az emberi nemből, ha feledni nem tud-
na? Fő pótlék az életben a' gyakori kínos jele-
nért, valamint reményleni a' jobb jövőt, úgy fe-
ledni tudni a' rössz múltat.

Borzadok, ha meggondolom mi közel valék
egy mennyet veszteni! Melly rémítő a' külömb-
ség Stanczi és Nína között! Stanczi szép, mint
a' legszebb Májusi hajnal, vágyatlan szembetün-
ni, 's maga az anya természet szötte bájait az ár-
tatlanság tiszta leplével körül. Nína szép mint egy
pirosló alma, mellyben féreg fűc belől; mimelt
ártatlansága a' gyáva mesterkélés által csillo-
gó szavakba gondosan vólt pólyáztatva, hogy ká-

bát vakítson — kábát mint én — én voltam! Ó Jósím, hogy érdemlem-meg valaha Húgodat?

És még is — gondold-el az elvadított szívet! — sokáig kétkedtem Stancziba is.

Atyádnak, kit tudod, mennyire tisztelek, látogatására rándúltam Sz. Péterre. Maga volt az Öreg. — Isten hozta Öcsém Uramat! így kiáltott előmbé; be régen nem volt szerencsém! Így van az! ha Jósi itthon nincs, ülhetünk mi vének magunknak. — Mentém magamat — No majd meglátom, hogy hozza helyre hibáját, meddig mulat nálam. Azt előre megmondom, egy hamar nem szabadúl Sz. Péterről. Unszolására haza kelle kocsimat küldenem. Ir vala szívemnek a' nyájas öreg társasága, és az ő szelid tréfái. Megtekintettük szép renden álló gazdaságát, Ujságokat olvastunk, politizáltunk, 's a' nap könnyen tele-el tőlem. — Én nem tudom hová maradt a' Számtartóm, monda Atyád, Stanczi lyányomért küldém-le Pestre, már két hete, hogy késik. Csak valami baj ne érné őket! — Bízattam a' jó Öreget, de Húgod eránt a' látás vágya épen nem bántott. Lyán leszsz mint a' többi! gondolám magamban, piros arcz legfellyebb, egészséges termet, 's jó dózis hiúság hozzá!

Egy délután épen az érkezett újságot olvasánk, a' mint a' hintó az Udvaron megdördült, 's az öreg: Stanczi lyányom! kiáltással velem együtt a' folyosóra sietett. A' mint a' lyánka a' kocsiból evét — könnyűséggel kiszökött, atya karjai közzé rohant, nekem egy futó köszöntést hajtott, 's majd ismét szeretett attyának a' Pesti köszöntéseket, késedelme okait, 's útja folyását víg beszédességgel, nem ügyelve az idegenre, adta-elő; — nézd Jósím! véletlen lepett-meg ugyan húgod szépsége, de az ártatlanságot, melly minden tétén, szaván, mozdulatján lebegett, 's az ajakiról szünetlen fejledező nyíltszívűséget, megvallom. szé-

gyenemre, ekkor, sőt még több napok múlva is csak maszlagnak, csak ámitásnak néztem benne; melly legfellyebb annyiba különbözik a' Nináétól, hogy amaz mint még fiatal 's nem avatottja a' Nagy-Világnak, nem eszmél szív-lépézéseire, szint úgy mint a' hívó madár nem sejtí, hogy feleit hívogatásával rabságra csalja.

De a' napok telésével nőtt az esmeretség, nőtt köztünk a' kölcsönös bízalom, 's most látám — repeső örvendezéssel látám vétkes tévedésem, látám, hogy Stanczi egészen a' természet gyermeke. Már az első napon úgy tekintém levelednél fogva őtet, mint tanítványomat, kinek társaságom hasznot adhat; elhitetém magammal, hogy ezt barátoméért tennem kötelességem; de a' szíves készség, mellyel Stanczi körül foglalatoskodék, az a' könnyű elfogadása az óhajtott marasztásnak, mellyel Atyád és Stanczi szívességeik Sz. Péteren tartóztattak, már gyanússá tehetné szívemet magam előtt. De a' szerelem igazán vak, ha csak a' féltés nem ad neki szemet, 's gyakran még nagyító üveget is mellé!

Muzsika, sétálás, olvasás, beszélgetés közt felosztva, repültek tőlünk a' napok. Ezek közzé szőttem olykori oktatásaimat. O mi szívesen 's ömledézve oktattam én, mi szívesen 's könnyen tanult Stanczi! Szerelem tanított, szerelem tanult. Szóllj Jósi, nem egygyezne e' ez az emberi szív esméretével, ha a' serdült Tanuló-Ifjak' examenjein a' Szép Nem jelen lenne, tanúja az igyekező' dicsőségének, tanúja a' lusta' gyalázatjának?

Benned édes Jósim, hálával esmerem-meg a' barátot. Félig elkészítette általad, nyíla előmbé a' Stanczika szíve. Ah nem mondott e' néki a' barát sokat? többet mint idővel is találánd bennem a' szegény csalatott? Tán az is csalás már jó Jósim, hogy Ninával volt esetem nem tudja. Nem! azt tudtára kell adnod a' menyegző előtt,

's bocsánatot koldúlnod-ki számomra; nékem bűnösnek, a' szemem égne-ki, ellenébe az angyalnak!

Bízosságunk már annyira hága, hogy csak a' megvallás hibája bődögságunkból. Nékem szívem, elmém a' jó teremtesen csüggött; nem olly szilaj láng hevített ugyan érte, mint Nináért, de tartóbb és nemesbb tűz, olly tűz, mellyen szívem, elmém megnyugodt, 's jövendőm a' Stanczika karján, varázslóbb képekben tűnedeze előmbé.

Repeső örömmel sejtém a' lyánka' viszontgerjedelmét. Szelíd tűzű fekete szemei lágy epedéssel csüggték szememen, 's rajtam felejtődtek gyakran, bár szavaim rég végzettem már. A' búsongás arczán, ha haza készültem, az öröm derrűje rajta ha maradtam, az apró ártatlan bízosságok, a' gondos dolog-keresés körültem, 's ott, a' hol én mulattam, kedvelt darabjaimnak szíves és gyakori játszása a' Klavíron — bódog reménnyel biztatgattak. Ah enyím vala ő, minekelőtte sejté hogy enyím, 's övé én, minekelőtte gyanítám hódolásomat.

O be bájoló édes Jósim, egy lyánkában az ártatlanság! Glória ez az ő feje felett! Tettetni nem tud, csalni retteg, 's a' vétekekkel nem vív, nem! mert vívás közelférés nélkül nem eshet — hanem iszonyodik tőle 's fut! Szelíd érzeményit szíve ártatlanságába szövö maga a' természet, 's a' barátságot, szerelmet egybe forrasztja lételével. Csak sír nem sors dúlása, tépheti mind kettőt egykor széllyel. O melly bódoggá tesz húgod bírása édes Jósim!

Egy reggel a' Kávénál a' kis Gazdaszszony azt jelenté, hogy czukra, kávéja, riskásája, fűszerszámja 's a' t. fogytán van, 's be kellene Miskólczra mennie. — Hát menj édes lányom! mond az Atyád; de az Avasi pinczében lévő boraimat is meg kellene egy úttal tölteni, a' szélen lévő

átalagot lehúzatni, te pedig ezekhez nem tudsz, 's a' Pintérre sem merem magára bízni.

Én szívesen megteszem, mondám, mohón kapva az alkalmon, ha méltóztatik velem parancsolni Uram Bátyám!

Nagyon szívesen venném, ha nem lenne terhére Öcsém Uramnak.

'S nézd Jósi, itt is mint kitetsze a' nem tetető, a' nagy-Világ nem mételyezte szív. Stanczi gyermekesen örült ajánlásomnak, ugrosva telte készületeit, 's fél óra múlva kocsiba szöke, én utánna, utánnam Száli a' szobalány, 's vígan hattunk Miskólcz felé.

Enyelgés közt folyt útunk. Miskólczon alig álltunk-be házatokhoz, azonnal mellém vevén a' Pintért, az Avas felé indúltam. Azomban eszembe ötle, hogy a' bóltok előtt kellene elmennem. Egy darabig egygyütt mehetnénk, mondám, 's karomra öltvén a' lyánkát, vezetém a' piacz felé. Egy két bóltba bementem vele, segitettem néki vásárlani, azután siettem a' pinczébe. Haladta a' deket, a' mint mind a' ketten a' házhoz visszavertünk, 's már ekkor egy sereg batus és gyűrűs Zsidó várt reánk. — Nem veszünk semmit! mondánk, már megvettük a' mit akartunk. — De a' Nagyságos Menyaszszony számára valamit? mondanak, 's kezdé mindegygyik számolni a' maga portékáit.

Mosolygva pillanték Stanczira, pirúlva fordúlt-el ő.

De a' menyaszszony számára bizony veszek, mondám enyelgve, 's egy gyűrűstől holmi csekélységet vásárlék. Nem sokára egymást érte ajtónkon a' kopogtatás, 's menyaszszonyi szerekkel kínálgatott a' sok portékas. Boszszazkodásra vonta öszve szácskáját az én Stanczim, de mosolygó szeme, arcza, nem akartak egygyet értni vele.

Én csak azt szeretném tudni, mondá feleselő hangon, mi a' kő hozta ezeket a' menyaszsonyi gondolatra? tán hogy egygyütt mentünk az útzán végig?

Száli mint okos leány hallgatott, de a' legényem kivallá, hogy ő beszéllte titok fejében a' pintérnének, a' pintérné az alatt lakó bóltosnének, a' bóltosné másnak, ez harmadiknak, 's így lehet gondolni, mint egy négy óra alatt, mennyit beszárnyalhat a' hír, az épen nem ólom-madár. Stanczi ráhátra vonta Szálit, de ez azzal menté magát, hogy otthon már minden beszél. Pirúlva hagyta szegény abba a' vallatást, én pedig ajándékot vettem az én jó Szálimnak.

Különös kedvderülésben voltam az asztal felett, mellynél csak ketteskén ültünk, mint pár galambok egymás mellett. De Stanczi gondolkozóbb leve, 's kevésbé idegenkedé tőlem. Leenyelgém komolykodását, 's már a' kocsiba ismét jó kedveinkel ülénk-fel.

Szép volt az estve, 's kedvünk erede gyalogsétálni be Sz. Péterre. A' Helység alatt Szálit a' kocsin hagyván, leszálltunk. Az Atyád szölleje alatt esett elmennünk, a' hová gyakran kísétélünk Stanczival; arra menénk most is.

Be nagy változás, mióta itt nem voltunk! mondá Stanczi, a' cseresznye fák egészen kivirágoztak.

Nagy bizony! felelék évődő komolysággal, azolta mi is jegybe járunk már.

Mosolygva pirúlt - el a' kis angyal, 's boszszonkodni erőlköde.

Én nem is tudom, ez a' bohó lyán hol veszi az ilyeneket?

Édes Stanczikám! mondám félenyelgéssel, hiszen az egész Udvar beszél. 'S csak mi ketten ne tudjuk azt, a' mit már olly sokan tudnak? Stanczi? édes Stanczikám! folytatám lágyult han-

gon, ne hazudtoljuk-meg a' hírt, legyen Bóldog-gá angyal!

Ha már elhinném szavait, hogy nevetne-ki Bátsi! — felelt, lesütve szép szeméit, 's egy fa levelet tépkede keze között.

Hiheti azt felőlem a' jó Stanczi, hogy én életem' legszentebb pillantatjából csúfot üzhetnék? Nem édesem! az Isten bizonyságom, hogy tisztán szeretem, 's csak azon esedezem, hogy egy szócskával nyújtson reményt, akár e' Stanczika enyim lenni?

O ha láttad volna az ártatlan teremtet, mint pírúla jobban jobban, mint levének sűrűbbek lélekzetei, míg nem könny szöke szép szemébe; mint küszde a' hajadoni szent szemérem a' szerelemmel egy pillantatig szívében, végre meggyőzötve ettől, mint fordúla-el zavarodását titkolni tőlem, 's úgy nyújtá jobbját nékem bóldognak!

Enyim! Enyim! kiáltám elragadtatva a' kénytől keblemben, 's örök szerelmet hűséget esküdtem lányomnak. O ki is tudna valaha hűlni eránta, az angyal eránt! Örömkönnyek, rebegő szavak jelenték teljes bóldogságunkat.

Tehát még is jegybe járunk már? kérdém enyelgő örvendéssel a' kedves lyánkát.

Ha a' jó Atyám nem fogja ellenzeni, felele ez szelíden.

Kénytelve szorítám szívemhez, első csókomat nyomtam ajkára, 's az elsőt kaptam édes ajkáról. —

De ez első utolsó legyen ám Bátsi! míg — itt elharapta a' mit mondani akart. .

Míg jegybe járunk, úgy e' angyalkám?

Felfogadám, de úgy, hogy menyegzőnk meszsze ne haladjon.

Haza indúltunk elyziummal keblünkben, 's Atyád a' jó Öreg, még e' nap reánk adta örö-
m-

könnyek között áldását. Lehúllott most minden feszítő színesség köztem, 's a' lyánka között, még inkább tárva állt előttem szép szíve, 's bódog érzélemmel csudálám mind inkább, tiszta ártatlanságát.

Most már Udvarotokban minden kéz varrással van tele. Én a' százszor bódog, elégedett mosolygással szemlélem a' szorgalmat, mellyel kedves menyaszszonyomat készítik.

Atyád tegnap vette leveledet. Öröm ragyogott szemében szerencsés választásodon. Már fiam! csak egy füst alatt lakjuk-el lakadalmaitokat, mondá, 's hol Stanczit, hol engem karola körül.

Édes Jósim! tán ízeled is levelemen a' szerencsés változást bennem. De ha tanú lehetnél, mint élelem le napjaim Stanczi körül, még inkább meggyőződnél, hogy nem a' régi vagyok már, nem érzelő Gusztidat találnád már bennem, nem azt, ki egy féreg halálán, egy virág hervadásán, vagy az őszi levél hullásán pityerg, örömeit képzelt világoktól koldúlja, 's ön-költésű bánatokon rágódik. Nem! Stanczi öszve olvasztotta ideál világimat a' valóval, 's ő mint véd-angyalom áll küszöbbe közöttök. Ártatlan szerelme, melly csak érzeni, nem hideg szavakban pompázni tud, kecsét nyújt az élet minden csekély szorgalmának, vonszalmat minden kis gondnak, becset minden örömkének. — O Jósi! hidd-el, én egészen kigyógyultam, 's Stanczi karján nem tartok soha a' recidívától. Mi bal csillagzat is hozta Századunk veszélyére, olly folyásba a' gyáva érzelgést? Nem a' pityergő Románok e' édes Jósim, nem a' hibás nevelés e'? Ah! hiszen éltünk, nagyobbára csak az elhibázott nevelés földozgatásán telik-el!

Hivatal-viselésre csalsz-be édes Jósim? Nem csudálnám, ha nem esmernél. A' kinek emelkedés a' hivatalok fokain vágya; éltetője, ám tala-kodjon! mert teljesítetlen vágyak nyugtalanít-

nak; de a' kinek lelke, a' rejtezés felé von, kinek a' kegy - pártfogás - kedvezés - vadászások, 's dúlakodás a' vívók, és gyávák áskálódásai között, meg annyi karczok makacs -lelkén — hadd azt! Csonka szíve haza sír annak a' fény közzül, 's mint az Álpesek hazaszerető lakosát, honvágy fonnyasztja - el őtet is a' pompa, 's bámultatás közepette! Nem nyer a' Haza semmit a' fél szívekkel! Nékem pedig édes Jósim, egy szerető szív varázsló körében, rejtekben élni-le a' napokat, feledni, és feledtetni, elégitőbb kény, mint zajlani a' Nagy Világ bohóságaiban! — Arra még is ajánlom magamat, hogy Stanczimmal köztektek töltsük Budán egy részét a' télnek, ha ti viszont a' nyári hónapok közzül szántok, ha csak egygyet is nekünk szegény falusiaknak. De majd szóval végzünk erről. Ugy is levelemmel egygyütt veszed az Atyád haza hívó levelét is. Csak kéredzkedj haza jó Oskolás! és siess hozzánk. Ezer-szer csókolunk Stanczival téged, és Lottidat.

Utóírás. Már hajtogatni kezdém leveletemet, a' mint Nagy-Bátyám, az Oberster hozzá írt levelemre, Szent Péterre be toppant. Le nem írhatom neked, melly szíves vólt a' két Öreg-visit' idvezlése. Tanuló társak voltak egykor a' Posonyi Académiában, 's most egymás látására, új élet szállt szíveikbe. Stanczim a' Bátyám áltkarolva tartotta maga előtt, sokáig örömtelve csüggesztette szemét arczára: Atyád jó lyánka, így szólla, derék egy magyar Ur, Anyád nemes szívű egy magyar Matróna vólt, nem eshet meszsze alma a' fájától! Isten áldjon - meg benneteket!

Öszvefogá kezeinket, 's könny rezgett szemében. Szeressétek egymást gyermekeim, de szerelmetek egymás becsülésén épüljön: mert szerelem viszont - tisztelés nélkül festék - máz olaj nélkül. Hó, esső, fergeleg korán lemosás az!

A z E l - k é s é s e k.
Eredeti Tréfa.

Ó be kiejtő kezéből az élet' fonalát a' nőtelen kedő, örök vágy, kétség, bánat közt szánja a' múltat, 's retteg a' gyámoltalan a' kietlen jövőndőtől. Sziget ő a' társaságok' Continensén, 's mint egy párját vesztett gerlicze, búsan ül száraz ágán nemzetsége származási-fájának.

Sánta éltes gazdaszszonyom — egy különben jó teremtés, de kinek valamint keze dologgal, úgy szája szóval mindenkor tele, mint egy zörgő lélek dült a' házamnál; mert leg kedvesebb ülő - tyúkját egygyik agaram megtépkedte. Előbb az agár üldözésébe fogott; majd az egyenetlen futásbeli erő, a' cselédekre fordította boszszúját; bűnössé lett a' háznál kiki, 's lakolt az el illantott delinquensért. Tartván, hogy reám is kerül a' sor, 's katonák szájából tudván, hogy a' tisztességes vissza-húzóadás nem csata - vesztes: nyergelj Jancsi! kiálték a' legényemnek, lóra szökék, agaraimat, 's köztök a' tyúkázót is magamhoz vevém, 's agarászni lovaglék Jancsimmal, az ugarok felé.

A' Természet néma öszve-hangzása fel óldozza keblemben gyakran azon keserűséget, melyet a' sors, 's többször az emberek fonák hangzásaik támasztnak benne. Alig értem-ki a' szabad mezőre, már menteni kezdém magam előtt öreg Katómat, kevés idő múlva pedig mosolygám csatázását. — Csak még is nem rossz aszszony az öreg Kató! mondám Jancsinak. — Ném, Tekintetes Uram! felele az, csak hogy néha a' feketékkel czimborás. Mi is cselédek, inkább az igazi házi aszszonytól óhajtanánk már szenvedni. Hiszen innet-tova a' Tekintetes Ur is vendég lesz a' maga házánál.

Nem feleltem semmit, mert érzettem, hogy Jancsi igazán a' dologhoz szólt: vendég, igazán vendég vagyok jó Jancsim! gondoltam magamban, de mi tilt - el, hogy Ur legyek? Hemzseg a' Világ szép lyánkákkal, e' kellemes atomuskákkal. Ugy van! a' Paradicsom, az Előkor lakosi, 's a' bódog Pátriarchák mind házások voltak, 's a' nőtlen olyan mint a' páratlan kesztyű, melyet rend szerént félre vetünk. Szent vala nálam a' fogadás, hogy megházasodom, 's csak nem arra ajánlám magamat, a' mire az egyszeri Anglus Lord, hogy a' melly lyánkára először bukkanak, azt veszem-el.

Az ég elősegélni látszott feltételemet. Elmerűlten lovaglék a' széllengező agarak után, keresztül az Ország' útján, a' mint azon Jancsim nagy porfelleget veve észre, 's nem sokára négy elszelesült lovat látánk, sebes ragadással hurczolni, egy hintó két első kerekét felénk. Itt baj van Jancsi! kiálték, 's eleikbe rugtatván a' szilaj tátosoknak, megragadám zablájokat. Jancsira bízam tartásokat, magam pedig fel felé vágtattam az Ország útján, a' merre a' nagyobb bajt lenni véltem. Réá akadtam. Egy árokba dülve feküdt nyugalmasan a' hintó hátúlja; egy vérző, de már bekötött fejű csinos szoba lyán, az ijedtség sáppadása mellett is angyali Kisaszszonyával, egy meglett idejű testes Aszszonyságot ocsúdtattak mély ájulásából, 's Cologniai vízzel, Hoffman cseppjeivel, gyomor cseppekkel, 's tudja az Isten mivel, a' mi ijedtségekben kezekbe akadt, mint a' kacsát egészen megfürösztötték. Segítségekre ugrottam: én homlokát, a' lyányok testét dörgölték, 's nem sokára mélyen sohajtani, majd szemeit felvetegetni kezdé, 's életre tére. — Hát a' Lionnak nincs baja? vala első gyenge szózatja. — Itt fekszik lábainál édes Nénikém! felele a' Kisaszszony, 's a' fejér bojtos ölebecske kéz csókolásra

ereszteték. — Nem esett e' rajtatok valami, édes fiaim? kérdé viszont. — Nékem semmi bajom édes Néném, de Náninak a' feje véres. — Hát ez az Ur kicsoda kérdé, felültében megpillantván engem; meghökkene, észre vévén megöldött mej-kötőjét, 's rendetlen öltözetét igazgatni kezdé. Pirúlva hajtott a' magát a' Kisaszszony felém, a' Néne pedig Nánival gyanús szemet meresztettek, mint contraband portékára reám.

Én egy közel lakó birtokos vagyok, mondám udvaris meghajtással, a' ki különös szerencsémnek fogom tartani, ha illy kellemes szerencsétleneknek, szegény házamnál szállást, 's kinyugvást adhatok. Elfogadtatott csekély vonogató után ajánlásom. Én tehát lovamra szökvén, Jancsiért, 's vendégeim lovaiért ugraték. Elérkeztek azok tört kerekekkel, 's szaggatott hámszíjakkal, 's csak most ötle először kocsissok eszünkbe.

Ur Isten! mi lett abból? visíta a' Néne; arra emlékezek, hogy ötöt a' lovak, mindjárt a' mint a' bőrös kocsitól megijjedtek, magok közzé rántották. — Ezt elindúltunk keresni mindnyájan, 's mint egy puska lövetnyire az útfélen nyögve találtuk. Csak keze ment - ki helyéből, de testén több helyeken kemény ütéseket kapott, 's felállani nem vólt tehetségében.

Helyre - állítottuk, a' mint hirtelen lehetett a' kocsit, Nénét Lionjával belé, a' Kocsist pedig a' bakra pakoltuk, 's Jancsit Kocsisnak rendelve, magam a' lovakat vezetem a' hintó előtt; a' lyánkák pedig ijjedten, lankadtan, 's mostani útok eránt való bizonytalansággal küszködve mendegéltek a' hintó mellett. Így néz - ki, gondolom, a' vert had, a' mint az én seregem; de a' melyet én olly kevélyen vezettem, mint a' hajdani Római triumphans Vezér vezethette valaha, a' maga győztes Vitézeit, Róma büszke falai közzé.

Behajtaték kapumon. Csak a' Hógárth ecsetje adhatja - elő, azon záratlan felejtett szájakat, a' szemöldökig meresztett szemeket, mellyekkel a' váratlan be-rukkolás cselédségemet meredt szobrokká varázsolta. O de az én öreg Katóm, ki az imént lármájával agarászni kergete, mint leve, mihelyt a' jötteknek bal eseteket sejdítette, egyszerre a' régi nyájas, mint sürge kedves vendégeim körül, 's tevé őket nyílt - szívűségével egyszerre otthoniakká; mint mente-fel engem nőtelent az Aszszonyok' elfogadása zavarodásítól! O ölelhettem volna, e' rúgó-tollát házamnak. Hidd el Jancsi, hogy sok Aszszony, ha czimboráskodik is néha a' feketékkal, de a' fejérekkel is szoros egygyességben van ám!

Kató példájára, minden cseléd vetélkede szolgálni jövevényeimnek, 's gondolni lehet, a' gazda sem maradt hátra a' szívességben. Néne hamar kényét követé nálam, de Tercsi Kisaaszszony tartózkodva kére valamit a' nőtelen háznál.

Nánit a' Gazdaszszonyom, a' Kocsist Jancsim vevék ápolások alá. Élet szálla most a' házamhoz. Folyosómon czipők susogtak, aszszonyi csevegés hangzott egész nap udvaromban, 's én untató csendhez szokott nőtelen, úgy örültem e' kedves zsibajnak, mint egy éhes örül a' terítési tányér és kanál - csörgésnek. Ház-népesnek képzelém magamat, 's Tercsi a' kedves lyánka vala képzetemben a' házi aszszony. — Képzetemben? ah tán már bellyebb is! Lesvé füleltem szobám ablakánál szózatjára, 's szívem hallhatóbban dobogott, Zefir lépéseit hallván. Szívesen jártam változásait megtudni, a' gyomorgörcsös Petruska Néne'nek; mert Tercsi ült angyali béketűréssel mellette, 's kívánságait lesegette. Enyhűlvén a' Néne fájdalmai, meghordozám őket szobáimban, kertemben; Katóm még eleség - táramat se mulasztá-

el fitogtatni előttök, 's örömmel sejtém, hogy minden tetszett nékik.

Minden nap biztosítá kis társaságunkat. A' külön — Nem feszítő udvarisága foszlott, 's igazán, egy Ház-nép levénk. Náni már felépült, a' kocsi elkészült, de örömemre a' Kocsis még nem állhatott lábra. Illyen az ember! az ön-szeretet gyakran a' más omladékin épít házat, más szükségén hasznot, más kínján örömet. De csak szenvedj még egy kevésbé jó Kocsis! csak addig míg megtudhatom hogy állók Tercsim' kegyébe? csak addig légy beteg jó Kocsis! — örökös kenyered lesz nálam!

Már két hétig múltak kedves vendégeim nálam, 's még csak annyit tudtam rólok, hogy Tercsi, Tárkányi Al-Ispán leánya, Petruska Néne pedig az Al-Ispán testvére. A' Kocsis lábbadozott, 's vele reményem csüggedezni kezdett. Mindég mélyebben gyökereze Tercsi keblemben; ah mert körültem, 's házam körül való motozása, Katóval való gazdaszszonykodásai, naponként kedvesebbé tették előttem ez ártatlan teremtet; minden mozdulatja azt súgá szívembe, melly nékem való ő, mint illene házamhoz, 's mint hintené-be boldogsággal éltem' napjait! Jaj de ő kikerülé olykori célzásaimat, szorított kezét elvoná, 's magános vele létem szembetűnő zavarban tartá! Ijjesztő kétkedés, kínosabb a' fájdalmas bizonyosságnál — dúlt keblemben, 's kedvem borongni kezdett.

Egyreggel, Petruska Néne a' kávé felett, hálálkodások között tudtomra adá, hogy hólnap folytatniok kell útjokat Pest felé. Menykö csatlant-le e' szókra mellettem, és Zsarnay kedves Barátom, 's felesége megérkezések sem deríthették kedvemet.

Az asztal felett komolyabb voltam mint szoktam, 's Tercsi is szótalankodott, de nem sokára

el - enyelegtük kedvetlenségünket. Az Aszszonyok kávézni menének, mi kedves Zsarnaymmal az asztalnál, 's víg pohárnál maradtunk. Az áldott szőlő nedve keblet és száját nyit. — Jósi! kiálta egyszerre, csintalanúl az én Danyim, éljenek a' szép lyánkák! 's vígan koczogtatánk öszve poharainkat. Pajtás! csak el néztem, mint illik Tercsi melléd, és asztalodhoz, épen mint az arany alma az ezüst rostélyra! gondolj mellétek még mint meg annyi olaj-ágakat, nehány apró embercséket, 's vesd öszve mostani gyász sorsod ezzel. — Édes Danyim, mondám könny szökvén szemembe, 's hevesen szorítám karjaim közzé barátomat, csak kettőn ne állana minden vásár. Tercsi viszontindulatjához semmi reményem, 's ekkor eleibe adám csüggesztő hidegségét Lyánkámnak. — Bohó! kiálta kaczagva Zsarnai, ugyan jártas vagy a' szerelem' országában! szintűgy vagynak fonák-Symptomái a' szerelemnek, mint más indulatoknak. Édes Jósim, a' részeg egyenes járást színel, hogy tántorgását palástolhassa, sorszor ágyúszó alatt capitulál a' vár. — O arany barátság! báj fűszere éltünknek! fel vídülék Danyim szavaíra egyszerre, 's a' keblembé lövellett remény majd kicsapongó bohóságokra fakasztja.

Épen az én, 's Tercsim közös egészségünkért tölténk poharat, a' mint egy Drága-miv-áros Zsidó jelenté magát. — Isteneket marha áldozatokkal, embereket ajándékkal nyernek meg, gondolám; 's ezt leg elébb is Ovid Apánk' tanácslása szerint, a' szoba lyányon Nánin kívántam kezdeni.

Egy gyűrűt vásárlottam néki. Nézze Nancsim, mondék, ezen a' gyűrűn két kéz szorítja egymást. Ezt ki szerelem, ki barátság' jelének magyarázgatja, de én csak annál az arany példa beszédnél maradok, 's annak szavaival húzom e' gyűrűtskét újjára édes Nánim: hogy kéz kezét mos. El - pirulék e' mondásomra, hogy illy nádi vere-

bet tevék biztosommá a' leg mélyebb, a' leg szentebb titkomban: de a' gyáva nem érte meg. — Alá-
 san köszönöm a' Tekintetes Ur' kegyességét, 's
 kezemhez kapott. Meg jelentem a' kisasszony-
 kának, hogy itt a' drága míváros, hiszen úgy is
 leg inkább azért megyünk Pestre; akár itt vásá-
 roljunk, akár ott! — 'S csak az volna céljok a'
 Pesti útban, hogy drágaságokat vásároljanak?
 kérdém. — Igen is Ten's Uram, drágaságot, ruhát,
 's más a' félét, a' mi a' ki-házasításhoz tartozik,
 mert Tercsi kisasszony — ezt tartalék nélkül sűgő
 hangon ejté — Meny-asszony. Meny — Meny-
 asszony? kiálték fel pattanva székemről, 's a'
 közös egészségünkre ki öntött poharat, a' drága-
 mives ládjára dűtém. Meny-asszony? kérdém
 csendesebb hangon öszve szedvén magamat,
 mert látám, hogy a' szobalyán, 's drága mív-
 áros nagy szemeket nyitnak rám, no! adjon az Is-
 ten nekiszerencsét! — Nehezen Tens' Uram! mon-
 dá Náni, Tercsi kisasszonynak a' szüléi válasz-
 tottak Férjet, 's ilyenkor a' szerencsének az ajtó
 megett helye. Ezzel ki suhana Náni, én pedig
 merőn nézém, mint tisztogató a' bortól drága-
 ságait a' Zsidó, 's nem merék Danyira pillantni,
 kinek könnyek rezgettek szemében. — A' fecske
 ha le szúrják fészket, mondá lassú hangon Danyi,
 más helyen rak újat. — Nem felelhettem reá,
 mert Tercsi az Asszonyokkal belépett a' szobába.
 Vesztekor érezzük leg inkább a' vesztett dolog be-
 csét. Minden kelleme bájolóbb, minden szava
 mozdulatja Tercsinek ígézőbb vala most előttem.
 Csípős írgy érzés kezdett fészkelődni keblemben,
 's a' tizedik parancsolattal tusakodtam. Meg em-
 berlém mindazáltal magamat: Isten hozzád báj
 remény sűgára! mondám, tűnj te is azon milliárd
 édes óhajtások özönébe, mellyek kebleinkben tel-
 jesítellen halnak - el!

Estvére, meg akarván Náni a' vett vásárfiát érdemleni, gyors száj-pergéssel kívána Urasága' környülményeivel megesmértetni. Sok szavainak ez vala az extractja, mellyet azokból patikási ügyességgel vonék - ki: hogy Petruska Néne igen gazdag, kinek több ezerei mint képén szeplői vannak, 's egy örökbe vett atyafi lyánkán kívül semmi maradéka. Az Al-Ispán egy nagyra látó Ur, de az Aszszony egy áldott teremtés, a' ki Tercsikét igen sajnálja, hogy szíve ellen választá Attya' kedveltjét. Ekkor Tercsi magasztalásához fogott, 's minden szavával új tört döfött szívembe. Szint olly jó lélek Juczi kisaszszony is, Testvére Tercsinek, de néki a' beteges Nagysás Aszszony mellett kelle maradni. — Testvére, — testvére Tercsikének? mondám ki fakadó örvendezéssel, 's nem tudom mint kerülém-el, hogy Náni nyakába nem estem. Testvére? mondám ismét a' mint a' szobalyánt Petruska kiszóllította: idvezz, idvezz légy új báj remény! kit pótlékul küldé egy irgalmas tündér árva keblembé! Idvezz légy kedves Juczika! te testvére az angyali Tercsinek, te mátkám, jegyesem, kit esméretlen is óhajtók, szeretek, imádok! Testvére Tercsinek! ó egy fészekből kerülhet e' sólyom és bagoly? Van, hidjétekel kedves Olvasóim, van a' synpathiának egy bizonyos neme, melly csak homályos elő érzetekből fűzi láncza szemeit.

Most minden, új kedves fénybe tűne - fel előttem, a' mint a' szempont bájosan változott. Tercsi a' kedves lélek Sógorném leve, 's Petruska Nagy-Néném. Nékem is vídám kedvel derengett lelkem, 's biztosabb levék mind kettejekhez egyszerre. A' meny-aszszonyhoz örömemben, az udvariság' palástja alatt, egyszerre három hazugságot szólltam: Először, mint örvendek hallván, hogy szerencsés Menyaszzszony; másodszor, hogy nékem is Szabólciban egy kedves barátom lakik,

kit most, ha alkalmatlan nem lennék, mint úti-társ óhajtnék meg látogatni; holott szegény régi Barátom Kígyósy, ha Juczika' környékén nem lakna, várhatott volna a' görög Kalendákig. Harmadszor, hogy mennyire sajnálom, hogy tovább szerencsém nem lehet kedves vendégeimhez; holott a' vágyás régen szárnyakat fűzetett volna, ha lehetne, reám.

Kérem olvasóimat, tegyenek itten bölcs külömböztetést a' hamis - szóllás, és hazugság között; mert én igazi követője lévén Kantnak, a' a' rényt önmaga szépségeért kedvellem, ámbár a' környülmények mint gyarló halandónak gyakran nyúllábat vonnak-el krétás számvetésem felett.

El végezvén tehát hamis-szóllásimat, engedelmet kértem, 's nyertem aszszonyaimtól arra, hogy őket Pestre, onnan fel Szabólcba kísérhessem; 's mind ketten ki-tetsző szivességgel hívtak - meg házaikhoz, 's örvendtek magam ajánlásán.

Hintómra Náni ment, én az ő helyére az aszszonyokhoz ültem be. Ah biztosabb üléseink a' hintó szűk hézagjában, gyakorta új kísértetbe hoztak kedves quási - Sógorném eránt!

Most már nem titkolta olykori maga felejtéseiben, hogy ha másnak nem adta volna szavát, engemet bódoggá tenni, nem fogott volna idegen lenni; 's melly kínos vala szenyvedni azon gondolatot, hogy minden bódogtalanságom oka csak az El k é s é s volt.

Pesten lyánnézői karba helyhetém magamat. Jancsimmal cifrák levénk egyszerre szinte az elrepülésig, Lovaim új hámokba öltöztek, 's hintóm lakkja meszsze tündöklött, tudván azt, hogy a' pompás equipage sok lyánka előtt segítő lajtorja a' házasság Elyziumához.

Kész pénzen hamar meg esik Pesten a' vásárlás; meg esett a' Kalmárok' lábcuszogásaik,

's kéz száraz mosásaik közt a' mi Aszszonyainké is, 's én víg reménnyel indultam velek Szabólc felé. —

Harmad napra szemeinkbe tűne festői helyetű Kastélya az Al-Ispánnak. A' festett zsin-delyezet bájolvá vereslett előnkbe, 's a' bádóg vitorlák, ragyogva verék vissza felénk az alkon-yat búcsúzó sугárzatit. — Te vagy hát az a' tündér vár-gondolám, a' falu felé fordúlván, melly kincsemet, melly éltem' bóldog reményét zárod! 's kiesebbnek tetszett előttem ez a' táj Tempe vidékénél, jelentőbb vólt előttem minden fa, fű, tárgy, 's hajlóttam az embereket az aranykor' lakosihoz vegyíteni. Olly érzés szállott-meg, a' mint a' kavicsolt udvarra hajtattunk, mint a' melly szegény legény gazdag örökséget várva, meggy nagy Úr attyafia torára, de még nem tudja, emlékezetbe jött e' a' testamentomban, vagy sem?

Udvaris hálákkal fogadott az Al-Ispán, nyájas szívességgel az Al-Ispánné, a' mint a' meg-esmértetés után meg értették, melly szíves ápoló gazdájok vóltam a' kedves útazottaknak. Néne, és Tercsi vetélkedve magasztalták szívességgemet, 's új hálák, és magam védjei azoktól váltogatták egymást. Örültem e' háznép illy szíves fogadásának — de lelkem másutt járt. Lestem, füleltem mint a' lesben álló vadász, minden új láb-kopogást, minden ajtónyílást, minden esméretlen hangot; de Juczinak nem vólt se híre, se hama-va! Már a' szép Nem a' vásárlások' mustrálásához fogott, mellyet nem hamar szokott végezni, a' mint Néne a' ki-pakolás közbe: ezt Juczinak vettem, úgymond, de hol is van az én kedves Juczikám? — Fejértón a' Sógoromnál, felele az Al-Ispánné, hólnap délre itthon lesz, 's nem tudtam örülnék e' az új haladásnak, vagy búsúljak rajta? Mert hidjétek meg kedves Olvasóim, néha nem árt egy kis szellőzés az embernek, ki-

vált a' lyán - nézőnek, melyben el szórt okosságát, érzését, reményeit, mintegy fókuszba öszvegyűjthesse, a' múltat, jelenvalót, és jövőndőt fontolgathassa; mert ki tudja, mire juthat szegény, 's vagy érhet erre életében többször vagy soha sem! —

Álmatlan hánykódtam egész éjjel egyik oldalamról a' másikra, a' hólnapi nap fontossága nem ereszte álmodt szememre. El-szunnyadék végre hajnal felé, 's láték álmodt: mintha szobám ablakán galambok repültek volna be; némellyek hó fejrésű tollakkal, mások tündöklő nyakravalókkal, és szemet mulattató tarkázatokkal repkedtek, mintegy csalogatva előttem, 's én lihegve törém magamat, meg fogni egyet közzülök. A' lankadásig ment fáradozásim után egy hitvány kék tollúnak — a' farka maradt kezemben. Ah ki lesz álom magyarázó Jósefem? kiálték felébredtemkor. Épen Náni nyitá be ajtómat meg tudni, ha fel vagyok e' már? — Galambokkal álmodtam édes Nánim, mondám. — Galamb szerelmet vagy szerencsét hoz, Tens' Uram. — Ugy e'? mondám tettetett nem-ügyeléssel, 's öltözködéshez fogék. Hogy toilettem ma tovább tartott mint rendszerént, hogy India' minden szagai körültem lengtek, hogy két vízben is meg mosódtam, nyakravalóm több ízben fel, 's le óldozám, 's ruhámon semmi pelyhecskének nem adaték irgalom, kiki fogja gondolhatni, a' ki valaha lyánnézőbe járt.

Mennél inkább közelgetett a' dél annál vontabb lett nyugtalan várásom. Az ablakon ki tekintgeték, a' folyosón lesém az érkezendőt. Mind hijában! Már délhez csengetett a' Szakács, még sem jöve. De ím midőn derekán volnánk az ebédnek, koci-zörgés esett az udvaron, szaladozás a' folyosón, ajtó nyílt, 's egy lyánka — Juczi — a' Tercsi testvére rohana a' Néne, és Tercsike ölelésekre, 's nékem is, ki kővé merevedtem,

magát nyájasan meg hájtá. Le írhatatlan vala zavarodásom, a' czukros tészta mivét, mellyet épen hordtak sózni kezdettem, majd kenyeret haraptam mellé, 's már épen az olajhoz nyúltam, a' mint szerencsémre Juczinak oldalamon hely késztetvén székemmel rugtatnom kellett. Ezen kurtá intermezzo magamhoz térített, 's fel ocsúdtam.

Reá merném tenni egy gusalykötés csepüre, torzon - borz bajuszomat, (melly mai időben fő fő jele magyarságunknak) hogy leg alább fele olvasóimnak abban a' hiszemben van, hogy a' Juczika bálvány szépsége bájola el, 's a' szívembe ugratott szerelem hozza illy zavarba. Ah bár úgy vólna kedvesim! de kérlek az az indulat támadjon bennetek is erántam, a' melly bennem a' szegény Juczika eránt támadt. Szánakozás, érzékeny szánakozás vólt az, mellyel a' csalatás, 's reményem, egem, bódogságom öszverogytának eleven érzése kezét fogván, lelkemet egészen az el csüggedésig alá nyomák. Látám Juczit — 's halomba dülének szép álmaim! Mert ah Juczika — a' szép Tercsike' testvére — czipónyi púpot visele jobb vállán, 's a' mint úti kalapját letevé, sanyarúan kelle tapasztalnom, hogy a' bal oldalára meglehetősen biccentett.

Tokajit hordának. Adjatok bort a' meg-keseredett szívű embernek! E' tanács segített rajtam, enyhüle bánatom, 's egyedül a' szánakozás marada nem sokára szívemben, a' mint a' szegény szerencsétlen Juczi két hibáira vetém szememet. Ej gondolám magamban, a' sors tán csak néked is nyújt már egyszer mézes madzagot! 's e' reményemre mint jó eczet ágyra, egy pár pohár tokajit önték.

Be könny - elméjű, be könnyű vigasztalású az a' mi Hősünk! fogják most mondani szép Olvasónéim, ugyan könnyen felejtí szerelmes bánatjait a' pohárnál! — De ismét meg csalatkoz-

nak szép angyalkáim! Valamint a' Képzetek' össze-sógorosodásaik, gyakran látatlan finom fonalakon szövődnek egygyüvé, így a' szív érzései, azoknak változásaik, nevedéseik, 's enyhüléseik is, gyakran a' leg első szív-búvárt is meg-játszodtatják. Nálam a' titok nem áll, im kitálatom igaz okát méltó fajdalmam' hirtelen enyhültének.

Az asztalnál velünk egy katona Tiszt ült. Ez egy pompás Carousselt, melly Báró Vadászi Oberster neve-napián azolta tartatott, mióta aszszonyaink Pestre jártak, hoza emlékezetbe, 's esküvéssel pecsétlé, hogy az oda meszsze földről gyült Szép Nemnek dísze — kinek minden Férjfi szív hódolt, kit minden aszszony-mej írigylett — Louise volt — a' Petruska Néne örökbe-vett leánya. Én e' szeletskét használván, hogy köpenyegem feléje fordítám, 's búmat új reményre derítém, nem meg engedhető vétek e' édes Szépeim? Egy szép leány Anákreonként tüzet vasat meg emészt, 's egy kis bánatnak ne tudna parancsolni?

Repesett szívem, hallván, hogy Petruska Néne — majd Napa — más nap' haza készül, 's még inkább nyájas meg-hívására szegény házához. Megcsókolám kezét, 's most mint Luizém Annyának, még inkább járék kedvében, mint eddig is jártam.

Estve felé, bé hajtata négy délczeg tátosokon Gávay Szólga-Bíró, a' Tercsi Jegyesse. Nem ítélek róla, mert midőn azt rostálgatjuk, a' ki konczot kapott-el előllünk, rendszerint azt kívánjuk vitatni a' világ előtt, hogy mi arra érdemesebbek lettünk volna. Elég az hozzá, hogy Tercsi' arczá-tól a' vér búcsút veve, 's vonaglóan kapa, mint egy segéd gyanánt, Annya' kezéhez. Apák, Anyák! be nem ott virít gyakran a' bódogság arany virága, a' hol ti azt szem-üvegeteken nézitek! Tartok tőle, hogy itt is a' pompás tátosokra csak a'

sáppadt Menyaszszony üfel, a' szív nyugalma pedig az — Atyai háznál marad.

Búcsút vevénk jókor az Al-Ispáni háztól, hol vő nem leheték, 's én be ültem Petruska és Lionja' mellé, kocsim pedig üresen jöve utánunk. — Hogy tetszik a' Bátyám háza? kérdé Néne az úton tőlem. — Igen jeles egy ház, mondám, 's mit is mondhattam volna reá egyebet. — Jó ház! felele sopánkodva Petruska, 's égre vetett szemei mint meg annyi Jób' postái valának. Én csak a' szegény lyánkákat sajnálom. Az egygyik szíve ellen megy az Attya kedvéért férjhez, a' másik pedig szegény, Isten nyomorékja! — De ugyan, hogy esett a' szegény Juczikán e' kettős szerencsétlenség? kérdém. — A' gög, 's a' mai ostoba módizás tevék biz azt, édes Szirákym! — Juczi a' mint Kassáról haza került, a' leg szebb leányka volt a' vidékben, a' szem meg akadt rajta, 's a' férjfi többször kívánta látni, ha egyszer meg pillantotta. De Báró Kőváry, a' Sógor aszszonyom' testvére világot látni, Bécsbe vitte magához. Ott a' Báróné, egy nevezetes Dáma, szép termetét a' gyenge lyánkának addig fűzőgette még szebbé, míg egygyik válla fellyebb nem csuszamlott, az Orvosok pedig addig kurúzsolták, míg a' sugorodott inat czípóra nem növesztették. Ugyan ekkor jött be az átkozott kalamajka - táncz a' módiba. Az én lyánkám nem akarván utól maradni, addig fitogtatta magát benne, míg egy bálban alá nem siklott lába testének, 's ismét a' jó Seborvosok segítségekkel sántává nem leve. Így lett egy gyönyörű Lyánka koldússá, ki még ez előtt két esztendőkkel ifjakat, 's véneket meg-bájolt.

Istenem! gondolám magamban, 's nedvet eresztettek szemeim, itt is két esztendőt késtél jó fiú! Im magadat egy angyal birtokával az unalmas nőtlenségtől, egy jó teremtetést pedig egy púptól, és sántaságtól menthettél volna meg.

Még nem alkonyodott, a' mint a' Petruska pompás lakhelyét egy domb-oldalában kevély tornyaival büszkén állani, 's a' környéket homályba borítani látánk. Ez az én házatskám, mondá az alázatosság kevélységével Néne, 's én gondolni lehet, szórtam a' tájra, 's kastélyra tömjénemet, melly valóban románi vólt, 's Luizét, — reményemet — tartotta szerencsés falai között.

Meg állottak a' grádits alatt hintaink, 's alig vezetett Petruska valóban nyajas ház' aszszonyi szívességgel szobáiba, azonnal a' Lion' otthoni testvéreit a' Fineszt, a' Zsolit, 's a' t. vette mustrája alá. Majd a' kanárik' ketreczeire került a' sor. Istenem, ennek semmi vize! amannak pedig enni valója nints! hát czukrot mért nem adtatok nékik? millyen csintalanok a' ketreczek' alyai! szegény árvák! mondá hízkelkedő szánással, meg álljatok, leg elébb is titeket hozlak jó karba, 's ápolásokhoz fogott. Látszatott is egész kis menagerieje érezni meg-érkeztét, mert a' kanárik csevegtek, mintha torkok akart vólna szakadni, az ölebek pedig türhetetlen ugatás, visítás, és morgás közt kergetődztek a' szobában fel, 's alá, hogy az ember maga szavát sem értheté. — Hát a' kisaszszony hol van? kérdé mintegy mellesleg, foglalatossága közbe. — A' keriben, Nagyságos Aszszonyom! — Ha méltóztatik meg engedni Nagysád, mondám, régen lesve az alkalmazotságot, majd hírül viszem, én a' kis aszszonynak, Mamikája érkezését. — O ő arra a' fáradságra nem érdemes, felele, de ha terhére nem lészen édes Szirákym, ez úttal csekély kertemet megtekinteni, örülni fogok rajta. Én addig el rendelek holmit; mert ha a' házi aszszony útról jön, sokat nem úgy talál, mint kellene.

Le mentem a' kertbe. Az ajtónál fontolva álltam meg, még egyszer fel-borzosám módisan hajamat, nyakravalóm meg egyengetém, ru-

hámat meg símogatám, sarúmról a' port le-ve-regetém, egy szóval csekély személyemet telhe-tően kívánám szembe, és szívbe tűnővé tenni, azon csuda tündér Lyánka előtt,, ki egy egész Carousselt rab - igába görbített. O de jó fiú! e' csüggesztő gondolat ötlött eszembe, mint állasz te meg illy hódításokhoz szokott büszke tün-dér előtt? te falusi, kinek egyenes szíved, min-den érdemed! Mert ah! én Louizét egy Júnói ke-vély termetnek, egy szemérmes tiszteletet pa-rancsoló büszke tekintetűnek, egy férjfi gyűlölő fagyos keblű teremtésnek képzelém, kinek min-den vágya csak addig terjed, hogy hódítson, 's a' hódoltat meg vesse. Így ítéltém róla, mert a' Tisztetske az Al - Ispán asztalánál Tiszteket hoza-elő, kik hasztalan, 's csak a' levegőnek sóhaj-toztak körűlte, 's több példákat a' Louize kegyet-len hidegségéről, úgy mint a' ki szerelmet gyűj-tani képes, visszázározni képtelen. — O de a' szerelem hányszor nem teve csudát? Istenből hattyút, érczet, bikát formála, 's engem ne te-hetne bájolóvá? Így vigasztalám magamat, 's majd szavakról, és mozdulatokról gondolkodék, mel-lyekkel a' szép Lyánkát idvezelni, 's büszke szí-vét vívni fogom. Elő keresém valamit hajdan a' szerelmes Románokban, 's levelezésekben (mel-lyek leg újabb Literatúránk valódi díszai) olvas-tam, 's el készülve, mint egy Nagy Utazót el-fogadó Szószólló, indulék Louizémet fel keresni.

Meg találám; sok ögye'lgés után, reá buk-kanék egy setét lúgos alatt. — De bár maradt volna egyikünk azon országban, hol a' jóféle bors terem! Most sem tudom, mint meredhete úgy lábom álló helyembe meg, hogy le nem rogyék. De érzésim csak ugyan el zsibbadának, 's szemeim meredten függének a' Lúgos scéná-ján. — Itt látám Louizet — a' gyönyörű sугár terme-tű lyánkát, felém háttal, — egy katona Tiszte

bíztosan ülni, 's körül övedzett karokkal, édes csapodársággal váltogatni csókokat a' százszor, az ezerszer bődög fegyverhordozóval. Az irigység' férge marásai között, darab ideig néztem e' lélek-játékot, végre nem állhatván tovább: tán alkatmatlan is vagyok! kiáltám elő-lépven, 's zavarodott meg-hajtásommal úgy meg ütém homlokomat a' lúgos fa ívébe, hogy be menés helyett, egészen hátra hőkkenék. Az én szerelmes párom, mint midőn héjja csap a' turbékoló galambok közé, szét-pattant egymástól. Louize a' zavar pírjával, 's szem le sütve hajtá-meg magát; a' Tiszt pedig kardja markolatjához kapott. — Bizonyosan alkatmatlan az Ur, így szólla el tökéllve lépven előmbe, mert e' kisaszszonykával, kihez most a' szerelem, majd nem sokára a' házasság édes kötelei kötendének, egy olly helyheztetésben talált az Ur, mellynél minden tanú felesleges. Ennél fogva kénytelen vagyok ki nyilatkoztatni az Ur előtt egyenes feltételemet, hogy ha e' kisaszszonykával való szövetekezésünk, az Ur szája által idő előtt, csak egy szóval is tovább terjed, az Ur életével fog játszani, 's egygyikünk szemet fog hűnyni. — No épen e' hibázott még! gondolám. Hidje el az Ur, felelek, hogy a' szemhűnyástól, mellyel Tiszt Ur ijjesztget, kivált mostani érzésemmel épen nem borzadok; de becsületemre fogadom, hogy tőlem szerelem titkok teljes bátorságban lehet. — Ezzel ott hagytam őket, 's magamat a' kert leg sűrűbb bokrai közzé vonám, perelni az ingerkedő sorsal, 's le mondani minden további szövetségről azon hitetlen szép Nemmel, kinél soha sem kopogtathatok, annak idejében.

Itt is el-késtél hát bódogtalan! mondtam a' kétségbe esés monológiájával, a' Tiszt megelőzött; a' szívet, melly csak érted doboghatott volna, magához hajtotta, 's a' rózsaszátskáról, melly csak néked viríthatott volna, ő szedegeti

a' bóldogító csókokat, 's még agyon-vágással fenyeget! csak rajta jó ember! számomra úgy se sok virág nyílik már, 's ezek közt is zordon északi szél fúvalgat!

Más nap útnak akarék régi barátom felé indulni, de sokszori csalatásim miatt olly bádgyadt-nak, olly lankadtnak érzém magamat, hogy csak alig vánczorgék-fel. Nyájas részvétellel kérdezé Petruska bajomat, 's olly szívesen forgott körültem, -hogy csak Anyámtól várhatám ez ápolást. Ágyba eröltete, maga horda ételt asztaláról, ágyam felett kötögetett, 's leste vágyaimat. Ki-ki fordúla néha, 's ollykor hallám zsörtölő éles hangját, mellyel cselédjeit mustrálta. De hozzám mindég nyájas képet hozott vissza, 's kedvkereső szíveség tündöklött ki minden mozdulatjából.

O be keserves az özvegy-aszszony dólga! mondá, a' mint egyszeri kemény kipérlése után; hozzám vissza tére, 's mély sohajtás kele ki mejéből, biz Isten csak férjfi cseléd bolondja! — Az a' nőtlen férjfi dolga is! mondám Katómat forgatván eszemben, az ember csak az aszszony cseléd rabja! — 'S mi tiltja édes Szirákym, hogy sorsát változtassa? kérdé különös lágy nyájassággal Petruska. Én szívemből óhajtom szerencsáját, 's kérem, ne halaszsa tovább bóldogságát.

Meg hatották a' Néne illy nyájas szavai szívemet, 's el lágyúlva csókolám-meg kezeit. Édes Anyám! édes több mint Anyám! kiálték hálás érzéssel. — Miért épen annya? kérdé különös duzmadt, de még is lágy hangon Petruska, tán csak nem néz olly éltesnek édes Szirákym? 's egy forró kézszorítást érzettem kezemen. Aha! gondolám magamban, 's fagyaló jég futott ereimen végig; most értem én, hányat ütött az óra! Meg csókolám újra kezét, 's ezer szerencse, hogy ki szóllíttatván, zavarodásom egy kevésbé rést vehete. —

No itt jo fiú elődbe jött a' szerencse! mon-
dám a' mint egyedül maradék, de millyen?
Anyámhoz kössem ifjúságom virágát, 's keblem
hevét a' tél fagyán pazarljam el? Most gyöngy-
tyúk hangját hallám, majd könny - posványos sze-
mei jutának eszembe, majd pedig kellemetlen
szeplőit látám. — De ah minden szeplőjét, mint
Náni mondá, egy egy ezer forint takarja, 's egy
özvegy, ki pompás kastélyban lakik, ha zsörtöl
is néha benne, ki egy milliom aszszonya, ha
már estvéje felé jár is életének, méltó, hogy egy
nem igen gazdag, 's több lyánkáknál el-késett
legény szemet hűnyjon, 's vele gyűrűt váltson.
Pestre csalni a' gazdag feleséget, 's ott a' kincs-
ből kényént élni könnyű dolog leszén.

El vala hát nálam tökéllve, hogy a' Nénét
hitvesemmé teszem. — Meg ne ítéljetez kedves
Olvasóim! mert ti sem tudjátok, még mire jut-
tok. Gondoltátok volna e' velem egygyütt, hogy
azon testes aszszonyság, az ájulásban nevétsége-
sen fekvő Petruska, valaha holtomiglan, és hól-
táiglan velem tőrjön, velem szenvedjen? Így ját-
szik a' sors vélünk!

Le írhatatlan vala elragadtatása Petruskának,
a' Jámbornak, a' mint viszont - hajlandóságáért,
's szép kezéért könyörögtem nála. Szemei egy-
szerre még nedvesebbekké lettek, mint voltak va-
laha, valóban nem kicsin száját az el-lágyúlt ér-
zés majd a' füléig húzta, nyakamba rohana, 's
meg vallván, hogy már régen égő nyughatatlan-
sággal várta ki-nyilatkoztatásomat, minthogy gya-
nítá titkon lángoló szerelmem', (no lássa az em-
ber!) szácskáját ismét nagy erőszakkal olly ki-
csire vonta - öszve, hogy az orczámon forró csók-
ra pattan hasson-el. Még öleltem én is színjatszói
tűzzel, behűnyám szemem, mint a'ki szédítő mély-
séget lát lábai alatt, 's újjára vonám jegy - gyűrű-

met, mellyért mást nyerék a' magaméra szerelmes Jegyesemtől. Egek ne hagyjatok!

Testem harmadnapra fel épült, de lelkem szédelgett, mint a' ki kétked, ha az egyenes úton jár e' vagy oroz? A' milliomm' reménye sem vólt elegendő altató hánykódó bal oldalomnak. Ifjak! haszonlesés ne czipeljen az óltárhoz soha! Amor rózsza köteleket fonogat az atyafias Hymennek, mellyek nyájasan ölelik szíveinket körül; de ha Plútó a' kötelek helyett arany lánczókat nyújtogat, mit ér vakító csillogások? a' boszszús Hymen e' szencségtelenítésért éltünk bódogságát, 's ártatlan szabadságunkat bilincseli le vélek.

Egy napra búcsút vettem Mátkámtól, 's Kígyósy barátomhoz rándúltam - által. A' mint Petruska kezét meg - csókolám, zokogva kezde pityeregni: én nem tudom, így turbékola szegényke, mi fájdalmas elő - érzés fojtogat édes Jó'sim, 's csókot nyoma orczámba; csak valami ne érjen az úton, szímlálni fogok, míg meg térsz, minden pillantást. O bájoló szerelmes epekedés!

Az úton meg hányám - vetém új környülményeimet, 's úgy találám, hogy ezeknek is, mint minden más dolgoknak, vagynak jó oldalaik. A' pénz mindenkor fő hévér marad a' világban, 's kénynt követhetni ez életben, nem kis nyereség. Hogy magam egy éltés aszszonyhoz kötöm, nem olly baj, mint első látásra tetszik; nem fog a' féltés férge dúlni keblemben, sőt inkább én leszek féltés tárgya; gondos ápolás, kívánságaim el - le - sése, 's ezekből bennem eredő hálás barátság érzeménnyel ki fogják pótolhatni, a' szerelem többször perzselő, mint melegítő tüzét. — Bizony kedves Uraim! én teljes reménnyel vagyok, hogy Petruskával való házasságom jobban fog ki ütni, mint számtalan szeles fiataloké, kik arany hegyekről való álmok közt álltak - be a' Hymen' igájába, fel ébredvén pedig szilajon rúgnak a' hám -

fához, 's vagy a' szent jármot törik darabokra, vagy soha nem gyógyítható inat rándítanak benne.

Kígyósy Barátom nyílt karokkal fogadott, de házasságom hallván hátra-kökkent, mint a' ki véletlen kígyóra lépett. — Jósi az Istenért! kiálta szörnyűködve, mi manó vitt erre a' fejtörő gondolatra? Az arany szent éhezése úgy e'? úgy e' gazdagnak vélted Petruskát? — 'S nem volna gazdag? kértem a' kétségbe-esés hangjával? — Gazdag volt édes Jósim! felele fej-csóválva Kígyósy, özvegsége elsőbb éveiben, de a' gondatlan pazérlás már tenkre tette. — Hála-Istennek! mondám szabadabban vévén lélekzetet, hogy ez úttal is, mint szoktam el késtem Petruskánál; maradjon édes Miskám! gazdagsága, és személlye ott, a' hol van: én ugyan feléje többé nem megyek a' jámbornak.

Egy malom-kő esett le szívemről, 's vígan töltöttem egy pár napot Kígyósy barátomnál, kit most úgy tekintettem, mint véd-angyalomat, ki épen akkor ragada-ki az örvényből, midőn süllyedni akarnék. Gyakran juta most eszembe, a' mint jegy-gyűrűmre tekinték, a' galambokkal való álmom, 's mosolygám, hogy a' kék-tóllúnak farka maradt kezemben.

Haza-útamban, öldalt hagyám Petruska büszke kastélyát. — Isten hozzád jó Özvegy! mondám, merően szegezvén környékére szememet, Isten hozzád! meg engedj, hogy fájdalmas elő-érzésed hazugságban nem hagyám. Vigasztald magad a' mint tudod lelkem Petruskám, 's jusson eszedbe, hogy nem csak magad, vagy a' világon, kit illy kíméletlen sújta a' végezés vas-karja. Én előttem már sok száz esztendőkkal, így bánt a' nálam külömb Éneás, a' nálad szebbecske Dí-dóval. —

Haza érkezvén, mosolyogva ödöngö kocsimhoz öreg Kató gazdaszszonyom. O be más szem-

mel tekintém most őtet, ezen ügyes jó szívű, 's nyugalmas cselédet. Vigye patvar a' feleséget! melletted maradok, gondolám magamban, 's megtartlak szolgálatomban míg élek, ha naponként huszon négy órát zörögsz is. De az én Katóm, a' mint marasztalám elő-kötőjét babírkálva, 's pirúlások közt adá előmbe, hogy házasodásom' hírére, személyét Marcsi kertészemnek ajánlá. Mert úgymond, az ifjú menyecskék maiidőben furcsa természetűek; az öreg szolgál nem elég gyors, nem elég okos nekik, 's ki tudja, mit várhattam volna új Tens' Aszszonyunktól én is.

Sas rúgja széllyel valamenyi aszszony, és lyány van a' világon! közbe-kiálték kifakadó méreggel, 's Katóm meg nem foghatván felhevülésemet, ijedten hátrála az ajtó felé, és ki a' szobából. Hát mar csak ugyan el van végezve, hogy a' fejer-nemnél örökké későn járjak, még a' cseléd,-fogadásban is?

O idő, idő! kinek korláti között fetreng minden véges, ki formát, és határt szab minden dolgoknak, most értem én, melly nagy rolét játszasz, te a' világban, és az élet változásai-ban! Nem csuda, hogy téged a' bölcsek feszegetnek, 's titkaid el-lesni törekednek. Im én is bűjdosok az életben, mint egy Fakir India' magányiban, 's páratlan ülök szobámban, mint sas az Alpesek' kopár szikláin, csak azért, hogy hatalmas törvényed, te mindent szült Idő nem érttettem, azon törvényed: hogy a' ki szerencsét akar, korán járjon!

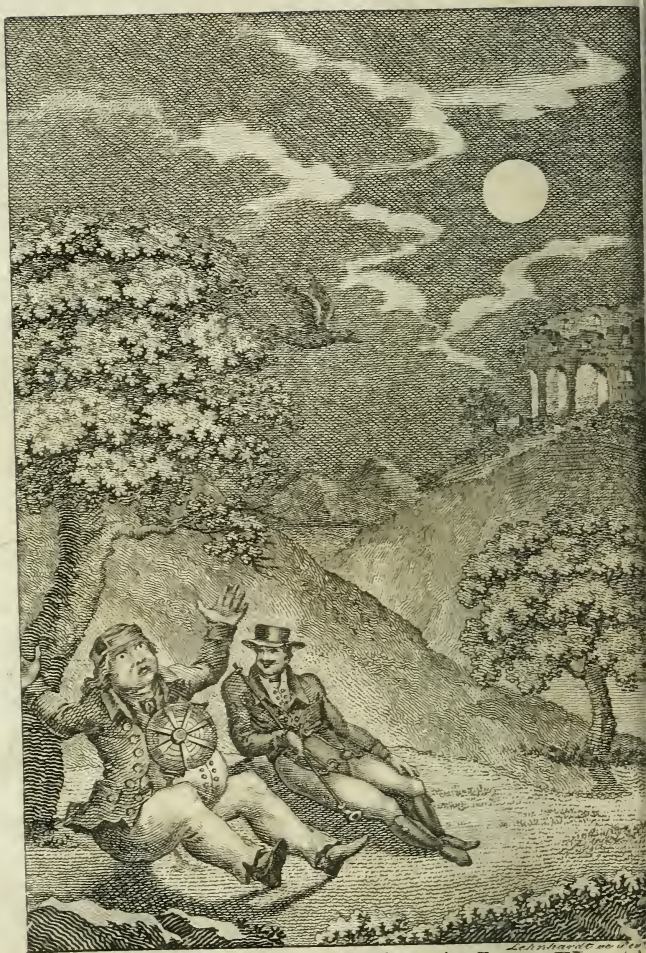
Kedvetlen voltam most kedves falusi lakásban mindég, mint a' kinek rendin veri szénáját az esső. — Pestre megyek be lakni! kiáltám egyszerre el-tökélve, bóldog háznépnek való a' falusi lakás; a' nőtlen a' szép természetben is csak néma kebelre talál; 's meg hagyám Jancsinak, hogy pakoljon.

De Jancsi, vevém észre, hogy régolta úgy jár körültem, mint a' macska a' forró kása körül. — Mi bajod néked Jancsi? kérdém a' fiút. Meg rettene a' jámbor, 's szeméből könny görgéki. Darab ideig nem felelt semmit, csak nyugtalan tipegett álló helyében; 's kalapját szorongattatások közt forgatá keze között; végre megvallá, hogy Náni a' Tercsi szobalyánya el-rablotta szívet, de pótlékul a' magáét nála hagyta; 's ha nem ellenzeném: nehogy korán essen a' Keresztelő, mind ketten óhajtnák a' papi áldást. — Ám legyen! kiáltám örvendő, hogy még is házamnál járt valaki korán. — Meg javítom inasi béred, Nánid pedig gazdaszszonyi fizetést fog húzni, 's külömben sem felejtkezem meg rólatok. Kezet csókolt Jancsi, öröm villogott szemében, 's dal, és fütty közt pakolt Pestre.

Igy lettem én Pesti lakossá, hol az ember semmi dologban későn nem jár, csak azt a' fortélyt ne vesse hátra, hogy bankótartóját örök domborodásban tartsa, mert ha pénzt meggy kérni valahová, bizonyos lehet benne, hogy ott is el késik. Lyán - nézéseimtől ólta; annyira félek az el - késésektől, hogy ezen magam élte töredékjét is csak futtában tevém fel, ne hogy a' nem késő halál miá ki késsek az időből is, annak feljegyzésére. — Kés s hát te is most az egyszer ítéleteddel jó Recensens!

Minden jó Lélek dicsérik az Urat!

KEDV- CSAPONGÁSOK.

EÁY ANDRÁSTÓL.

Második Kötet.

1824.

PESTEN,

FÜSKÚTI LANDERER LAJOSNÁL.

A'

Régi Pénzek,

vagy:

Az Erdélyiek Magyarországban.

Eredeti Vigjáték 3 Felvonásban.

S z e m é l y e k :

Báró Tordayné, Özveggy.

Báró Torday Amália Kisaszszony, a' Báróné volt
Férjének atyafia, 's a' Bárónénak fogadott leánya.

Mindszenti Károly, } Erdélyiek.
Víg Feri, }

Tallósy Pál, Földmérést tanuló Ifjú.

Kereszty, gazdag Pesti Kereskedő.

Jósi, a' fiacskája, 10 esztendő.

Kardos, gazdag Pesti uzsorás, 's új Nemes.

Orsolya, a' Gazdaszszonya.

Vaszielné, egy Özveggy Erdélyi Korcsmárosné.

Julcsa, a' Báróné szobaleánya.

Városi Commissarius.

Gróf Kahlberg, }

Báró Hering, } Kardos Vendégei

Kukovay, Obersterné)

's több Vendégek.

Kacsamárton, }

Prézli, } Kóldusok

Langyosné, }

's több Kóldusok.

A' történet helye Pest.

Első Felvonás.

Első Jelenés.

(A Bárné lakása, Julcsa szobát tisztogat, melyben mejképek csüggnek a' falakon.)

Ugyan hol veszi ez a' sok por naponként magát? Igazán, a' leg tisztább ember szívéen szobáján is, van mindég valami seprni való! — Phi! be könyvpenész szag érzik ezen a' széken; bizonyosan ezen ült Capricius Doctor, midőn a' Nagysás Aszszony kéz-erét tapogatta. A' tudós, és pipás emberek szagán el tudnék menni, mint a' kopó a' nyúl nyomán. *(A' tükröt törli.)* Ezen is már mennyi a' mocskok! olly nehéz tőle a' tükröt megőrizni, mint a' jó hír-nevet a' rágalomtól. De téged jó Guittarre, csak nem igen lep meg a' por; eleget vagy kézen! — *(Meg áll a' seprővel, 's kaczag.)* Furcsa midőn egy háznál Kisaszszony, és Szobaleány szerelmesek. Elmerülten, szóvalan ülnek a' varrásnál egymás ellenében. A' Kisaszszony sohajt, a' szobalyán mint hív echója: detto! A' Kisaszszony könnyez; a' Szobalyán pityerg. Ama parancsol, e' nem hallja: e' kérdez, ama nem felel. Ah! ollyan is a' szerelmes Lyán, ha kedvesével nints, mint a' szélmalom a' csendes időben, semmire sem használható. *(Ismét poroz.)* De ablakot kéne nyitni, nagyon szállong a' por.

(*Ablakot nyit, 's kitekint, de pirúlva hirtelen visszszakapja magát.*) No ugyan megadtam magamnak! De ugyan mi a' manó is nyitattja-ki velem épen ezt az ablakot? mikor itt is amott is ablak. Már meg látott — épen felénk tart — azt fogja gondolni, hogy ötöt lesem. De még rosszabb, hogy vissza kaptam magamat; még többet gondolhat. Be hamar meglátott; mert mindég ablakunkon a' szeme, nekem meg ablakán az enyím. Már meg van! már csak köszönök neki (*kitekint, 's a' fejével köszöntget.*) Jön — pariros a' kezében — bizonyosan a' Kisaszszony Kótait hozza. Kinyitom a' többi ablakot is, hadd lássa, hogy friss levegőre van szükségünk (*nyitogat.*) Eszten-deit, és szerelmét soha sem titkolhatja eléggé a' szegény fejérnép! (*Tisztogat, seper a' jövő Jelenés alatt.*)

Második Jelenés.

Tallósy és Julcsa.

Tall. (*lenyitja az ajtót.*) Jó reggelt édes Julcsám!

Jul. Isten hozta Tallósy Urat!

Tall. Quo te quisque casu rogat — azt mondja a' Deák, az az: ha én így köszönök: Jó reggelt édes Julcsám! az elfogadásnak ennek kell reá lenni: Isten hozta édes Palim! érti e' szép Julcsám? —

Jul. A' magyar Leány nem deák példaszó után köszön.

Tall. De szíve után angyalkám. Hogy pedig én az én kedves Julcsámnál jól állok, azt a' vak is láthatja.

Jul. (*boszszonkodást erőlködve.*) Nézze-el az ember! szeretném tudni miről?

Tall. Először: a' szállásom felé szolgáló ablak mindég nyitva áll, 's az én Julcsám nála dolgozgat.

Jul. Arról legjobban járja szobánkat a' szellő.

Tall. Másodszor; a' hónapos rózsácska, melyet Julcsámnak hoztam, gondosan ápolódik, szép friss, 's gallyacskáit rózsaszín pántlikák kötik a' karóhoz.

Jul. A' Kisaszszonynak kedves virága.

Tall. Harmadszor, negyedszer, ötödször: mert — mert — Julcsa szint olly szívesen vár, mint én szívesen jövök, olly örömet fecseg velem, mint én vele, olly könnyen felejtí dolgát nálam, mint én az egész világot mellette, olly édesen vetireám szép szemeit, mikor őket pirúlva le nem süti, a' mint csak a' szerelem tudhat nézni —

Jul. Millyen hiú lehet a' férjfi is! hogy hízkelkedhet magának!

Tall. (*Ésdekve.*) Julcsám! ne kapja-ki a' kóldus támasz-botját kezéből. Ha nappal bérért frogatok, hogy lakhassak, élhessek, 's éjjeimet nehány órával meglopom, hogy jövendőmért tanulgassak, be gyakran hoz szemem vigasztalást ébresztést amaz ablakról, hol Julcsámat látom varrogatni. Gondolom, egykor érte fogok dolgozgatni, ő pedig reám varrogatni.

Jul. (*lágyúlva.*) A' jövendő az Isten kezében van, édes Tallósim! (*magát öszveszedve.*) De majd elfelejtem magam', még nem vagyok ám kész a' tisztogatással (*székre áll, 's a' képeket tisztogajja.*)

Tall. Hát Máli Kisaszszony hol van?

Jul. A' Nagysás Aszszonyt öltözteti; ezt 's a' körülte való dolgokat nem örömet bízsa másra.

Tall. Jele, hogy sokszor nem silányabb láncz a' háláé, mint a' természeté! Sok édes gyermek kellene ollyan, mint Máli Kisaszszony fogadott. —

Jul, Szereti is a' Báróné, hogy ön gyermeket se szerethetné jobban. Málka minden öröme; úgy is egyedül maradt szegény e' világon, mint egy templom a' falu közepén, mely körül a' sorok elégték.

Tall. Hallottam valamit veszteségéről, de nem hitelest.

Jul. Több ízben beszéltte nékem a' Kisaszszony a' történetet. Maga a' Nagysás Aszszony nem örömetst hágy nyúlni a' szív kényes sebéhez. Nézze Tallosy Ur, ez a' kép, a' mellyet törlok, kís Lyánkája vólt a' dajka kezén. A' Hora-hadkor, a' Kastély kertjében vágták az Oláhok dajkástól agyba. Hólttesteiket a' cselédség vitte-be a' jajveszéklő Anyának. A' Báró épen táborban vólt az Oláhság ellen, 's egy hétre ötöt is halálos sebbel hozták be a' rémült Nőnek. Lehet gondolni, mit érezhetett a' szegény gyermekten Özvegy e' hirtelen kettős csapásra.

Tall. Szegény! pedig be áldott egy teremtés!

Jul. Még is mennyit szenvedett a' kegyes, kivált tulajdon férjétől a' Bárótól, ettől itt, a' kin most vonom a' porseprőt. Nem! dehogy tisztogatlak te tigris fajzatja! legyen szennyezzék be arczádat, pók vonjon-be hálójával te vad, lelke! *(leszáll a' székről.)* Nézze Tallósy Ur, hogy vonja-össze a' kegyetlenség' indulatja szemöldökeit, a' szerelem-féltés mint gyanúskodik tekintetében. Ő vólt ám az kedves Tallósy Ur, kár, hogy földije, a' ki csecsemő fiát, előszülöttjét, reményét haldokló törzsökének, hitvány gyanúból megtagadta, 's egy oláh Korcsmárossának adta ki a' háztól. Nem látta a' szegény ártatlant soha többé senki. Oda veszett az oláh-zendülésben ez is. — Hu! szintúgy borzadok tőle! Hidje-el Tallósy Ur, sokszor estve szemhúnyva sietek-el ez alatt a' kép alatt, mintha kísértet vólna a' sar-

kamban. Be szörnyű gyáva indulat lehet az a féltés, ha egy illy angyal is áldozatja lehetne!

Tall. Ollyan biz az édes Julcsám, mint a tört tükör; százszorosan is mutat, de mind hibásan. Gyanú a' kínos eledele, boszszú az itala szomjának. Hál' Istennek, hogy keblemben egy szikra sinsz belőlle.

Jul. Ki tudja?

Tall. Felelek magamról. Mellettem meg fog nyugodni az én Julcsám, 's csak a' haláltól fogjuk féltetni egymást.

Jul. No megint a' kerekvágásába jött már. Ollyan Tallósy Ur, mint a' verklis rigó; ha egy két taktot fütyöl is a' nótáiból, harmadikban bizonyosan a' természeti hangjába ugrik.

Tall. Mert ez a' vele született hang. Édes Julcsám! *(csapodáran)* csak egy szócskát ereszszen a' baloldaltól nyelvére, hadd kapjon nyugvást hánykódó szívem, czélt fáradozásom. Ha az Isten kenyeret mutat szorgalmamnak, reménylhetem e', hogy a' jó Julcsa jót rosszat megosztánd velem?

Jul. *(Szem le-sütve a' seprővel méláz.)*

Tall. Vagy tán szegénységem ijeszt. — Ó Julcsa, a' galamb párosan szemelget, rak fészket, se asztágja, se lakja egyiknek is; 's a' mi közös iparkodásunk maradna áldatlan a' jó égtől? Fejemben a' gyűjtött tudomány, szívemben a' jó szándék, Julcsámért lángoló szerelmemben az örök ösztön a' munkára: mi lehetne ezeknek lehetetlen? — Az én Julcsám nem felel?

Jul. *(mindég szem lesütve.)* A' szegénység nem akadály előttem édes Tallósim. Az Ur Profeszszor fia, én Pap leánya vagyok; vagyonkánk-ból egygyikünk se sokat adhatna egymásnak kölcsön. De —

Tall. *(nyugtalan.)* De — no de —

Jul. De — de — hiszen még a' Nagysás Aszszonytól is sok függ ám! Lássá Tallósy Ur, ő — az Isten áldja - meg — egész Anyám.

Tall. 'S ha a' Nagyságos Aszszony nekem ígéri — hogy?

Jul. Már úgy, engedelmeskednem kell, mint jó Aszszonyomnak.

Tall. Kell? Kell? (*Lágy esdekléssel.*) Csak kell édes Julcsám, édes egyetlen egy Julcsám?

Jul. No — no! — hiszen ne búsúljon — nem szakad meg a' szívem az erőltetésben.

Tall. Angyal! (*nyakon kapja, 's hirtelen megcsókolja.*) Most már a' három fejű sárkánnyal is megvívok.

Jul. (*zavart baszszózkodással.*) Soha sem is láttam ilyen embert; a' született némából is szót, a' táplóból is vizet fatsarna ez ki!

Tall. Most már megyek édes Julcsám. Ő be könnyen fog folyni munkám. Szegénynek a' viszont-szerettetés bódogsága olyan, mint a' Kertésznek a' nagy szárazság után, a' szép langy esső; iparkodva vet, ültet, plántál kertében a' jámbor! 's éledt re nénye új ösztönt ad szorgalmának. — Pá angyalkám! egy csókot kérnék az útra —

Jul. Nálam marad még interen édes Tallósy: elég, ha ki nem adom másnak.

Tall. Megelégszem; de felém az ablak nyitva álljon ám, 's Julcsám ott dolgozgasson. (*Indúl, de hirtelen visszafordúl.*) Majd el is felejttem, miért jöttem. A' szerelmes feledékenyebb a' gyermekkorú öregnél. Én még azt is felejttem, hogy szegény legény vagyok: mert én nem cserélnék a' Marokkai Császárral! Máli Kisaszszonynak hoztam-el a' kótait, és azt a' dalocskát, melyet kívánt tőlem. (*Ismét indul.*) Ugy! a' könyveiből vihetek e' még édes Julcsám?

Jul. Bátran! nyitva a' szobám ajtaja.

T áll. No most már igazán megyek, de szívemet itt hagyom, csináljon vele édes Julcsám a' mi tetszik.

Harmadik Jelenés.

Julcsa (maga.)

(*Keresztbe veti mejjén kezét, fontolgatva.*)

No lyánka, te szépen eladtad magadat! — de hiúság, haszonlesés nem köték az alkut — tehát Isten néki! Illyenkor angyal terjeszt szárnyat a' szív kötése felibe. A' szegény lyán úgy is olyan mint a' Kalendárium — ha a' magok esztendeikben el nem kelnek, oda a' becsek. Majd mit szól reá a' Nagysás Aszszony? tudom nem ellenzi, mert Tallósit különösen szereti. Én már hívesben ülnek — hogy már! de a' szegény Kisaszszony! — Bizony sok csomója van a' rangnak is, 's többnyire a' fej köti, óldja azokat a' szív rovására; ha a' csomó szorítja szegényt — csecse - becsét csillogtatnak mint gyermeknek szemébe, hogy búját felejtse. Sajnálom a' jó lelket, mert velem rangját nem érezteti soha. Már kivel sohajtson versent ezentúl? Én csak nem sóhajtogatok többé, mert nekem nagyon nevetőre fordúlt a' kedvem; de kivel nevessek én is? — Né — még a' kályhá sincs leporozva! (*tisztogat, seper.*)

Negyedik Jelenés.

Máli és Julcsa.

Mál. Siess Julcsa! mindgyárt itt lesz az anyám. (*az ablakhoz megy*) Millyen csörtetés az

útzán! költözködnek a' lakók, rakott szekerek, talyigák zörögnek mindenfelé.

Jul. Igaz! ma van Szent György napja.

Máli. Hát nem hallottad ez éjjel útzánkon a' musikát. A' Tanácsbéli Urnak szóllt itt ellenünkben. Eleinte azt véltem, hogy a' mi Kardos Györgyünket illeti.

Jul. Ugyan ki tisztelné azt meg, ha csak nem azok, a' kiknek bőröket uzsoráival lehúzta?

Máli. Jobb bizony ha megköszöntöd.

Jul. Mit tudnék neki kívánni. Pénzt eleget nem kívánhatnék, mert fősvénynek nincs elég; egészséget hijában kívánok, mert a' nagy mértékletesség úgy se ereszt reá nyavalyát. Jó lelkiismeretet óhajtsak néki? jónak kell lenni az övének, hogy a' sokszori kopogás eddig az oldalát ki nem ütötte (*pajzánon*) hanem még is tudnék én neki valamit kívánni, a' mit szívesen venne, tudom.

Máli. No 's halljuk!

Jul. Az ő tulajdon szava-járása szerint: pénzt és nexust, 's hogy a' kettőt egy kötetben adjam-ki: a' Nagyságos Aszszonyt vagy Máli Kisaszszonyt.

Máli. Ha, ha, ha! vagy mind a' kettőnket úgy e'? — 's egy lángal szeret mind a' kettőnket úgy véled?

Jul. Csak a' pénzt és nexust. Ezt vadász-sza ő az okos, midőn egész házunk körül kedvelg; mert még én is oda tartozom ám. Jósefi Vásárkor egy fűző-tőt hozott nekem Vásárfiába, hihető, hogy kegyes pártfogásommal dolgát a' felsőbb helyeken elő-segéljem.

Máli. Falra hánynád vele egygyütt a' borsót. Isten őrizz a' közös szeretőtől! ámbár a' féltés nehezen gyötrene szegény anyámmal érte. (*kinnéz az ablakon.*) Nézd csak, nem a' Gellény holmijét viszik ott ki a' kapunkon?

Jul. Szegény! költözködik ő is hivatalja után.

Máli. Sajnálom őtet, inkább Kardos ment volna ki helyette tőlünk. Ő még is csak tudott nekem valamit beszélni Erdélyről és Kolosvárról. Ugy Julcsa! ez éjjel megint Kolosvárról álmodtam.

Jul. Nem csuda, midőn nappal is sokat álmodozunk róla.

Máli. Mintha a' Dobokyak kertjében sétálván, ott egy szép teljes rózsát szakítottam volna.

Jul. Hm, a' rózsza szerelem virága. Csak tudnánk hol virít ez a' rózsaszál; mert a' mennyire sejtem, Pest' ifjai csak szíve körül nyilazgatnak Máli Kisaszszonynak, a' kellő szívbe még nehezen lőtt-be egy is. (*évődő mosolygással*) ha szabad volna találgatnom, vélekednem, gyanítanom —

Máli. (*Tartólag.*) No 's —

Jul. Én csak a' hívő vagyok, hogy Máli Kisaszszony a' szívecskéjét — Kolosváron hagyta.

Máli. (*pirúlását kacajjal palástolván*) Bohó! kibe tudtam volna ott szeretni? hiszen ki se voltam a' Doboki házból.

Jul. Emlékezik reá a' Kisaszszony, a' mit az egyszeri Király leányáról — ugyan hogy is hívták? — Da — igen — csak ugyan Danaéről olvastunk? — Azt toronyba zárta az Attya, még is arany esső képében meglátogatta a' szerelem. hát egy házba hogy ne csúszhatna-be, a' hol ajtó, ablak nyitva áll (*pajzánon*) a' hová a' többek közt Guitarre-mester is járdalt leczkéket adni.

Máli. (*szem lesütve.*) Tán csak nem gondolod, hogy a' Guitarre-mesterbe szerettem?

Jul. Miért ne? A' szív elébb üti a' bakot, azután szörnyűköl rajta; 's majd megkéri a' főt, hogy mentegesse. Vagy tán nem érdemes a' Guitarre-mester, hogy egy jeles lyánka szeresse?

Máli. Ah ne vétkezz! (*hevesen*) nincs lyán, ki őtet megérdemelje.

Jul. Már e' lángoló szavak eléggé elárulják a' szegény szívet. Ha szabad lenne a' többi gyanúmat előhoznom, kiraknom, kitálalnom —

Máli. No s —

Jul. Midőn a' szép gazdag Málka körül Pest Ifjai úgy csoportoznak mint legyek a' tejes köcsög körül; édelgnek, mosolygnak, szemmel nyilaznak, szóval puskáznak, 's törik magokat a' kedveltetésben, a' szegény Málka sohajtva fordul az ablakba, 's néz-ki epedve arra felé, merre Gelény Erdély fekvését mutogatta. A' Guitarre van kinban 's a' Kolosvári dalok; sok óra telik velek nappal, 's még egy kettő a' hódas éjéből is. A' majorosunk fiacskája, szép fejer húszast kapott ajándékba, mert Károlykának hívják. 'S osztán, a' múlt Vasárnap — a' mint az Orczy kertjében sétáltunk — emlékezik Máli Kisaszszony azon szép ifjúra, a' kitől, a' mint véletlen reánk bukkant, úgy megrezzent, 's lángoló arczal felém fordulva ezt súgta: soha hasonlóbbat mint ez a' Kolosvári Guitarre-mesterhez!

Máli. (*szem lesütve a' gyűrűjét nézegeti.*) Épen mint Columb egy czifra botocskáról gyanítja az új Világot.

Jul. Ő se hibázott, de én sem édes Kisaszszonykám! (*megcsókolja a' kezét*) a' melly betegségen maga ment keresztül az ember, annak jelenségeit könnyen megismeri máson.

Mál. Már megvallom — annyiban találd a' dolgot — hogy a' Guitarre-mester nekem még eddig minden ifjak között leginkább tetszik.

Jul. Bölcsen értem. Meg is kell adni, hogy a' múlt Vasárnapi ifjú szép egy fia volt az annyának. Ha ugyan a' Guitarre-mester olyan —

Máli. (*közbe ugratva*) Még szebb, mondhatom neked Julcsa, még szebb!

Jul. Ugy könnyű volt elfelejteni, hogy csak egy Guitarre-mester; de a' világ nem felejt ám

olly könnyen. Azt tartja ő, hogy a' millyen a' varrás, olyan tőt, czérnát vegyünk hozzá. Ha még is a' szegény Guitarre-mester csak az emberiséget nyomorgatta volna uzsorás csalásaival, mint Kardos Ur, vagy egy pár szegény lyánkát szedett volna reá, mint sok Uracskánk — azt, ha pénz nexus van hozzá, csak elfelejtené az úgy nevezett nagy-Világ; de egy szegény Guitarre-mester, 's egy gazdag Báró Kisaszszony — nagyobb egyenetlenség előtte, mint jobb lábon czipő, bal lábon bocskor.

M á li. (*elgondolkozva sohajt.*) Igazad van jó leány (*az ablakba fordúl.*)

J u l. Tallósy elhozta a' kótákat, itt vagynak az asztalon. Nékem már mennem kell, mert Szerdánk van, a' Nagysás Aszszony alamizsnás napja. A' kenyér-szeleteket kell elrendelnem a' szolgálókkal. (*el.*)

Ö t ö d i k J e l e n é s.

M á li (*maga.*)

Szerencsétlen egy leány az, a' ki első szerelmét kénytelen áldozatul adni hajthatatlan sorának! Élte fájának legígérőbb gallyait tördelte az le virágzásokban néki, kevés és csak satnya gyümölcsöt reménylhet azon túl rajta! — Elfelejtsem őtet? Nem, azt nem tehetem! Szívem' mélyébe rejtem kedves emlékül képét, mint a' szerető anya gondosan őrzi-meg elhalt első szülöttje hajfürtöcskéjét!

H a t o d i k J e l e n é s.

A' B á r ó n é (*egy levéllel kezében.*) M á li.

Bár. Valahára még is egy kis tudósítás Erdélyből édes Málim!

Máli. *(lobbal.)* Erdélyből édes Anyám?

Bár. Veres, a' Fiscálisom írja, hogy sok járás - kelés, fáradság után nyomába akadt Vaszil Korcsmárosnak, a' kinek, tudod, szegény Uram Károly fiamat adta nevelőbe. De mi haszna? a' mit róla ír, az az anya sebének csekély ír.

Máli. Mit ír édes Anyám?

Bár. Csak annyit fiam, hogy Vaszil, sok elkövetett gonosz tettiért a' Bánátban, a' hol egy csárdában korcsmároskodott, mintegy két esztendeje, kerékben töretett; a' felesége pedig tömlöcöztetés után, semmi se sülvén reá, Magyar Országra vissza jött, de semmi fiúról nálok nem tud mondani senki. Hihető édes lyányom, a' vérszopó oláh Vaszil, mint nemes ivadékot a' Horra - hadkor elgyilkolta.

Máli. Mi haszna lett volna belőlle édes Anyám? ne kínozza magát illy képzetekkel.

Bár. Haszna kevés édes lyányom, mert a' szegény Uram, a' mint halálos ágyában vallá, csecsemő fiammal, ellenem forró boszszújában, egyebet nem adott által Vaszilnak, mint az arany gyűrűt, mellyet én adék néki jegybe, és egynéhány Római 's Görög régi pénzeket, mellyeket Kereszt-Attya Gróf Orsovay ajándékozott a' gyermeknek, egy kis magam munkálta arany himzésű zsacskóba kötve. Ezeket a' nyomorúlt, gyilkosság nélkül is magáénak teheté; osztán esztendőnként vont fizetést a' gyermektől. De édes Málim! a' zendület öldöklő vér - angyal e' földön; bűnös 's ártatlan egyaránt dűl kaszája előtt, 's Vaszil, hallod, kerek alatt halt-el. Szegény, szegény fiú! *(kendőjét borítja szemeire.)*

Máli. Vaszilnét nem lesz nehéz felkeresni, ha Magyar Országra jött — ő bizonyost mondhat majd. Ne gyötrődjön addig édes Anyám!

Bár. Magyar Ország szép darab föld édes Málim! Osztán mi tiltja Vaszilnét, kit Anyám ne-

velt-fel, kit mindig szerettem, magammal vittem mint kedves szobalyányomat Erdélybe, 's magam házasítottam ott ki a' legkedvesebb emberéhez férjemnek — mi tiltja őtet, hogy engem, kire néki könnyű akadni, felkeressen, 's Károlyom sorsáról megnyugtasson? A' mardosó, a' bújkáló lélekisméret nem egyéb édes lyányom? — O azon bizonyosodás, hogy szegény fiam rég a' sírban senyved, már nem váгна új sebet. — A' hosszas kétkedés, bizonytalanság, szűkülés, csendes lemondásra bírják lassadán a' szívet — de tudni bizonyosan hol, mikor, mi módon halt-el? vólt e' eltakaríttatása, mit tett, mit szóllt vég perczeiben kedves elhúnyottunk? — ó be nyugtató, be enyhítő kötés sebünkre! Fontos és szent ereklýe a' szeretett haldoklótól minden végső szócska, intés, tett, mozdulat, 's az édes emlékezet a' szív mellé biggyeszti azokat mint virágokat, hogy vele egygyütt hervadjanak - el! Nézd fiam, Nelli lyányomat is a' Hora-had ölte-el tőlem, de könnyeim áztathatták koporsóját, tudom a' sírt, melly kedves tetemeit fedi, 's már rég megnyugodtam rajta; vesztésem egy vólt, nehéz álom gyanánt tűnik lelkem elébe.

Máli. De nékem is úgy jut eszembe, hogy a' Sellyei öreg Kertészünk dícsérve emlegette Vaszilnét előttem. Hát ha még lenne remény édes Anyám?

Bár. Ah hívékeny szívem velem is hitetgeti gyakran, hogy él Károlyom, hogy fel kell találnom őtet. Hitvány ámítás! mint gyermeket szoktunk hazug reménnyel biztatni, hogy a' sírást felejtse. — Vaszilné jó egy lyánka vólt, szegény jó Anyám nevelése, de Vaszil, mint később kismertem, egy czudar lelkű, 's a' vétek édes fiam, mint kémény korma, megfogja azt, a' ki körülte forog. De hát miért kerüli házamat? mond-meg. Sok láncz köti őtet ehhez. Az Attya is Pesti

Kalmár volt. Igaz; hogy örökséget atyáról nem kereshet; mert ez, a' mint hallom, Kardos Ur-ral volt közös borkereskedésbe bele bukván, inségben halt-el; de kereshet atyafit; pártfogást, 's engem, a' ki mindég annyira szerettem őtet. Nem, édes lyányom, ne mesterkézz, ne idézz nékem meszsze reményeket elő — ha te nem vólnál jó lélek, magánosan állanék én e' világon; mint száraz gallyon gubbaszt a' madár, mellynek fészket az irgalmatlan madarász kiszedte. *(könnyezve megöleli.)*

Máli. Szegény jó Anyám! bár csak a' hálát pótolhatná-ki a' természetet!

Bár. Pótolja édes Málim. Nem te vagy e', ki szívámítva felejteted velem, hogy gyermektelen vagyok, ki a' szenvedésbe fáradt szívet az élet unásától óvod. Tizenkét esztendeje már a' Hora - Világnak, melly három áldozattal zúzott-meg, 's az idő letörlő halkal a' szívről a' fájdalmat, mint régi vésést a' köről; de ha az idő Orvos volt, a' nyájas beteg - ápoló te vóltál! *(újra megöleli)* az Isten áldjon-meg érte!

Máli. O áldás, bő áldás a' szegény árván, ha illy Anyát találhatott!

Bár. *(meg - törli könnyeit.)* Erről ne többet édes Lyányom! Én felejteni tanúlok, ti sebemet kerüljétek - ki, mint a' kedves alvót szoktátok kí-mélni, hogy lábkopogástok fel ne költse. Ma van az alamizsna osztogatásunk' napja. Nem vólnának fiam viselt ruháid, vászon, vagy kendő darab-jaid, rongyaid? A' szegénység mindent tud használni. Ezek is jók lennének a' pénz mellé.

Máli. Majd találkozik édes Anyám. *(Kopogtatnak az ajtón.)*

Bár. Máli. Szabad!

Hetedik Jelenés.

Az előbbiek és Kardos.

Kardos. Alázatos szolgája édes Nagyságoskám! (*kezet csókol*) Jó reggelt Kisaszszonykám! olly jó reggelt mint annak van, a' ki korán kimegy, 's aranyat talál.

Máli. O biz annál vagynak még jobb reggelek is, —

Kard. No hát a' ki két aranyat talál.

Máli. Arany, csak arany, Kardos Urnak mindig csak pénz van a' szájában.

Kard. Pénz, és nexus! Ez a' kettő hordja Kisaszszonykám a' világot, mint a' két tengely a' kocsit.

Máli. Hát a' becsület, a' jó erkölcs, Kardos Ur?

Kard. Hátúl a' bakon ül édes Kisaszszonykám, ha meg ún a' kocsi mellett gyalogolni. Hidjen a' próbált embernek lelkecském, jó a' becsület, szép a' jó erkölcs, de annak valók, a' ki már megfogta az annyát, a' kinek a' pénz az erszényében, a' nexus a' nemzetségében vagyon. — Én is tartok valamit a' becsületre, 's ugyan azért, még a' törvény soha sem kopogtatott az újjaimra, bár a' gonosz világ beszéll, fecseg, szóll, szapúl — kicsoda ment a' rágalomtól? — de más úton keresem, mint rendszerint szokták. Sokan addig beszéllik úton út félen, hogy ők becsületes emberek, míg az egész világ elhiszi magokon kívül; mások az erkölcs livréjét veszik fel, ha ki mennek, 's otthon a' Sátánéba bújnak; némellyek kardal, pistollyal vívják a' becsületet, mintha a' kard hegyin, és a' golyón ülne a' jámbor: sőt olly bohók is vagynak, kik a' szegénységgel fog-

nakjkezet, hogy a' becsületet nyerhessék harmadik levélnek a' herébe. Ám lássák! én mosolygom a' dolgot, 's pénzt gyűjtök, hogy nexushoz jussak, azután majd utánnok kullog a' becsület, ha külön nem hajhászom is.

Máli. Szép erkölcs-tanítás!

Bár. Nem jó volna, ha számos tanítványa akadna Kardos Urnak.

Kard. Magam se szeretném édes Nagyságoskám, mert úgy nehezebben jutnánk a' pénzhez. De így míg a' világ a' becsületet hajhászsa, 's egymásra csinálja az adósságokat, az okos ember csak bóldogúlhat. — De majd el-is felejttem miért vont ide a' tisztelet: először is azért, hogy a' sok György köszöntésektől, mellyekkel mindegygyik csak azt akarja, hogy a' gazdag Kardos a' maga pénzét az ablakon vesse-ki, egy kellemes társaságba retirálhassak.

Bár. (*mosolygva*) Langy essőről csorgás alá állt az Ur; mert mi ímé neve napján minden jókat kívánunk az Urnak.

Kard. (*czikornyás nyájassággal kezét csókol*) Alásan köszönöm édes Nagyságoskám; itt már tudom szív-kívánása, nem pénz' kívánása.

Máli. Én különösen egy feleségecskét kívánok!

Kard. (*örvendő kaczagással*.) He he he, be kitalálja Máli Kisaszszony az ember bibéjét! Bizonyosan elleste szándékomat.

Máli. Nem bíz én, de ez igen köz ízlés a' nőtlen Uraknál. Csak már azt tudnám millyet kívánjak, szépet e', jóte', gazdagot e', nagy rangút e', vagy mind egybe?

Kard. A' feleség édes Kisaszszonykám olyan, mint a' hintó. Ritka, hogy a' szíjjártó — lakatos — kerekjártó — lakkozó — és kovács-munkák, mind remekek legyenek rajta; de mennél több a' jó munka, annál becsesebb a' hintó. A' szépség,

angyalkám, csak a' lakkja, elébb lekopik, mint a' hintó tart; a' jóság paszománt oldalfogók, melyekhez csak akkor kap az ember, ha a' hintó dűlni akar: a' pénz és nexus, ezek a' tengelyek a' mint mondám, ezek hordozzák a' hintót. Pénzel megáldotta az Isten szorgalmamat, a' múlt háborúban tett hazafiúi áldozatimat tekintetbe vévén a' Felség Nemessé lettem; most már csak annak a' híjjával vagyok, hogy egy drága becses személyt nyerjek Hitvesemnek, kívül én szívemet aranyaimat megosztaszam, ő pedig Nemességemnek egy kis — egy kis — egy kis — ó ízt adjon (*vigyorgva.*) érti lelkecském? mert a' nemesség, úgy veszem észre olyan, mint a' bor, a' leg jobb is ő korában becses.

Bár. Reménylem, talált már a' mit keresett Kardos Ur?

Kard. Akadna, akadna, mert az új nemesnek sok pénze, az ónak sok adóssága szokott lenni — de — nem mindegygyik fogamra való (*nyájas kézmosással.*) mindazáltal találtam — ő találta — a' kiben szívem, lelkem, megnyugodna, de — de — még csak a' találásnál vagyok!

Máli. No — a' szerencse próbálva jó.

Kard. Engedelmevel Kisaszszonykám, ez nagyon tökéletlen példa-beszéd. A' szerencse próbálva még keveset ér, és sok szegény legénynek nyakát törte már, hanem, már megfogva, jó. Pedig! megfogni a' hadd el hadd! kivált nekem, a' ki kapni se merek hozzá.

Máli. Már e' baj; úgy féltő, hogy meg is dohosodik a' bora, míg az ő ízt megkapja.

Kard. Ne adja Isten! ma törni, vagy szakadni kell dolgomnak. Épen nevem napjára halasztottam megtudni, ha gazdagabb vagyok e' Croezusnál, vagy szegényebb Irúsnál, 's épen ez a' második pont, a' miért ide vont a' tisztelet.

Bár. Hogy? hogy?

Kard. Én, a' kinek nyolcz háza vagyon Pesten, egygyik nagyobb a' másiknál, a' Világ kincséért, nem laknék egygyikben is, míg a' Nagyságoskám Uri házánál lakhatok. A' Világ ezt tán fősvénységnek veszi nálam, mert nem tudja, hogy illy nemes társaságban lehetni, illy kegyes lelkeket naponként látni, hallani, beszélni, több mint magános embernek, egy pár szobával többbe kongani. Négy esztendeje már, hogy lakossok vagyok Nagyságtoknak, 's hozzám soha nyájasságok meg nem szűnt, valamint bennem a' tisztelet, 's ez bátorságot nyújt egy alázatos kérést mernem Nagyságtoknál.

Bár. Csak ki vele, minden előbeszéd nélkül.

Kard. Jeles Uri vendégek ígérkeztek hozzám, egy kis György-napi uzsonnára, a' milyen szegény legénytől telik, 's ha reménylhetném, hogy Nagyságtok szegény szállásomat megtisztelni méltóztatnának — tán — *(vontatva)* úgy adhatja az Isten — hogy tán — Menyaszszenyomat is — bemutatathatom Nagyságtoknak.

Máli. De már úgy csak elmegyünk. Ugy e' édes Aszszonyám?

Bár. Kik a' hivatalosok?

Kard. Lépesy Tanácsos Úr feleségestől, Özeveg Kukovay Obersterné, a' Város Kapitánnya feleségestől, Gróf Kahlberg, Báró Hering, 's több jeles Urak és Aszszonyságok.

Bár. No ám legyen! elmegyünk kedves Kardos Úr!

Kard. Alásan csókolom kezeit édes Nagyságoskám. Pontban öt órakor gyűlnek a' vendégek. — Harmadik tárgy, a' melly végett vont ide a' tisztelet, azon alázatos kérdésem: hogy mi nemű pénzben kívánja Nagyságoskám a' Szent György-napi házbért tőlem?

Bár. Nagyon pontos Kardos Úr.

Kard. Úgy illik. Pontos vagyok, de pontosságot is kívánok. Tőke pénzecskéimtől a' kamatot pontban a' határnapra elvárom; mind a' nyolcz házamnál, a' mint az Isten Sz. György, Sz. Jakab, Sz. Mihály, 's Gyertyaszentelő napjait reánk virrasztja, a' házbéreket még az nap szorossan meg-kívánom, különben kérlelhetetlen vagyok. Rend pontosság olyan a' világ dolgaiban, mint a' comma, cónon, semicónon, punctum az írásban; ezek nélkül zavarba jön, a' mit írunk, 's a' manó sem lesz okos belőlle. — Tehát mi pénz nemében parancsolja Nagysád, hogy fizessék? —

Bár. (*mosolygva.*) A' miben tetszik Kardos Urnak.

Máli. (*évődve.*) Régi Római pénzben, Kardos Ur.

Bár. Ah! hogy jut eszedbe jó Máli!

Kard. (*hökkenve.*) Átkozott leány! (*fenten.*) A' nem kelő pénz édes angyalkám. Én meg valom, nem nagy kedvellője vagyok a' régi pénznemeknek, mert az ember soha az illendő áron hozzájuk nem férhet. Ma már az egész világ gyűjteményez. Soknak az Istenadtának a' mindennapi zsemlyére sincs kelő pénze, még is kell leg alább egy pár Római, vagy Görög, vagy Pogány keletlen pénzének lenni, hogy fitogtathassa milyen pénzt veretett Fülep, a' Nagy Sándor Attya, Caligula, Augustus, 's tudja a' guta, kicsoda még. Én csak a' Körmöczi verésnél maradok, 's a' mint parancsolja Nagysád 1760-tól fogva, akár mellyik esztendei aranyokkal kész vagyok szolgálni. Tudni való, hogy a' tavalyiak legszebben csillognak; ha kedvét találom édes Nagyságoskám azokban hozom - meg tartozásomat,

Bár. Jó lesz kedves Kardos Ur. Hanem egy feleletet kérnék Kardos Urtól. Nem tud valamit Vaszilnéről, a' Kőházy Leányáról? hiszen úgy

tetszik, az Attya az Úrral volt borbéli kereskedésben hajdan?

Kard. (*zavarodva.*) Kő — Kőházy' Leánya? (*emlékeződve.*) úgy tetszik, Erdélyben ment férjhez egy Korcsmároshoz (*félre.*) Ugyan mi a' mánoért kérdi? (*fenten.*) homályosan emlékezem reá — régi a' dolog. Az attya, igen is társam volt a' bor-kereskedésben, de az 1779-dik esztendő tenkre tett bennünket. Csak magam részéről tíz ezer forintot vesztettem édes Nagyságoskám, Kőházy pedig a' jámbor koldús leve. Hiszen, megmutatja a' Jegyző-könyvem — ha parancsolja Nagysád —

Bár. Hagyjuk, nem kételkedem.

Kard. Ha merném tudakozni, mi jóért kérdi őtet Nagysád?

Bár. Egy kis beszédem volna vele. Máli fi-am! én a' templomba megyek, te addig szedd össze a' mit mondtam, 's Julcsa is készen legyen a' kenyerekkel. Az apró pénzt már én elkészíttettem. Tudod tíz órára előgyűlnek a' szegényeink, hogy minden kész legyen akkorra. Kardos Ur! míg újra látnánk egymást, magamat ajánlom.

Kard. (*kezet csókol.*) Örökös szolgája Nagyságodnak! (*Bároné el.*)

Nyólczadik Jelenés.

Máli és Kardos.

Máli. Szabad e' előre tudnom a' Menyaszonny nevét Kardos Ur? A' Fejérnép a' házassági dolgokban még újság-kívánóbb, mint a' módi változásaiban.

Kard. A' nevét még csak a' jó Isten tudja, (*vigyorgva.*) még olyan is lehet, a' ki maga se gondolja.

Máli. Hm! hát még nincs elvette a' koczka; még csak vonva áll a' szerelem nyila, nincs elpatantva. Akárki lesz, bódog egy aszszony lesz, vígan költethet az 1760-tól fogva gyült aranyokból.

Kard. Meg esne! az épen nincs a' plánomban. A' Feleségem, ha azt adja Isten érnem, tegyen gazdaszszonykodásával a' krajtzárból garast, csinálók én gazdálkodásommal a' garasból forintot. Így osztán csak lesz belőlünk valami. Rakni kell a' tűzre, úgy melegszünk, 's parázst is kaparhatunk alólla, de ha nem rakunk, csak alólla szedünk, hamar didergeni kezdünk, 's hamut kapunk parázs helyett.

Máli. De hát semmi mulatsága se lesz szegénynek?

Kard. Ki mondja azt édes Kisaszszonykám? Innepenként, Vasárnaponként kísétálunk a' Város' erdejébe, vagy Budára a' Város' majorjába, vagy az Orczy' kertjébe. Néha elvezetem a' bálba is, hol drága-köveit tetszése szerint villogtathatja. O be sokan fogják ezt a' mulatságot írgyleni néki!

Máli. De csak tart néki equipagét Kardos Úr, 's elviszi néha a' Theátromba?

Kard. Isten ments meg, equipage-t! mióta minden ember kocsiz, mind a' test, mind az erszény beteg. Sok becsületes ember lejárta már az equipage kerekei között, a' maga szerencsekerekét is. Osztán Theátrum! Németül csak annyit tudok, hogy meg ne csalhassanak. Magyar Theátromba vigyem? Azt gondolnák Pesten, nem is vagyunk Nagy Urak. Lesz az én feleségemnek otthon is theatroma. A' pittyedt ajakú, savanyú képű kölcsön kérők lesznek szomorú-játékossai, a' kamatot, házbért hozók víg-alakossai, 's a' pénzcsergés muzsikai Academia. Az utólsót Kisaszszonykám nincs az a' muzsikás fül, a' melly szívesen ne hallgatná.

Máli. No vágyok a' szemébe nézni azon személynek, a' kit ezen szép szerencse ne ingerelne.

Kard. Vágy, igazán vágy kedves Kisaszszonyka? No dél után bizonyosan a' szemébe tekinthet, *(fintor nyájassággal)* csak még addig is meg ne pillantsa a' tükrőben! Magamat ajánlom szép angyal! *(kezet csókol, 's elsiet.)*

Kilenczedik Jelenés.

Máli *(maga.)*

Ha, ha, ha! A' pénznek olly bódító ereje lehet, mint a' belindeknek, vagy tán kis korában daczogó bölcsőben butára ringatták a' jámbort. Az átkozott Julcsa, alig ha jól nem vetett a' dologhoz. E' mind a' kettőnket a' szegény anyámmal nyakra főre elvenne. Isten néki! a' kérrőre soha se haragszik a' leány, ha a' Vas bába váltott fia volna is; leg-alább vólt módja egyszer kosarat adhatni, 's jövőendőben áldozatul számolhatja-be a' férjének. *(el.)*

Tizedik Jelenés.

Kardos szobája.

Kar. *(jön, kalapját, pálczáját leveti, azután leszegi nyakát, és sűgő hangon)* He he he! ugyan az ablakon ugrattam-be a' szobába, Máli Kisaszszonynál! ha azt sem értette — úgy soha életében meg nem tanulja, miben különbözik a' lázsiás tallér a' Koronástól. Szép fortély vólt tőlem meg tudakozni millyen pénzben tegyem-le a' házbért? Hadd tudják-meg, hogy van Kardosnak mit aprítani a' tejbe! *(nagy lépésekkel sétál)* Így Kardos

— régen így kellett volna! Négy esztendeje mi-
 ólta rágódsz a' plánodon, 's csak jársz körültek,
 mint a' szomjas macska a' korsó körül, 's csak
 ott vagy, a' hol ez előtt négy esztendővel voltál.
 Igaz, hogy még akkor tájban inkább Erdélyiek
 voltak mint Pestiek. Csak bátorságom volna több;
 de itthon elkészülök leczkéimre, 's ha oda me-
 gyek, úgy állok előttök mint egy rossz oskolás
 gyermek. De ma el kell mettnem a' csomót, 's
 ha kinyitottam a' szoba' ajtaját, bizony be is lé-
 pek. Vagy az anyja, vagy a' lyánya! nekem mind
 egy! pénz és nexus ugyan az! ha egygyík sem a'
 kettő közzül, tehát Kukovay Obersterné. E' már
 szegény, de Utzubú Magyar Kapitánytól, olly
 szépen egymás után jön - le a' nemzetsége, mint
 a' létra' fogai. Csak a' bátorság, bátorság el ne
 hagyna! A' nevem igazán egész szatyra reám.
 Oroszlányosi Kardosnak hívnak, és a' kardtól
 úgy félek, mint a' varjú a' puskától. Én azt gon-
 dolom, kis koromban a' dajkám sokat ijesztett
 a' mumuval, a' szakállos zsidóval (*gondolkozik*)
 Egynéhány butellia Tokaji van még a' pinczém-
 ben; egyből közzülök egy kis bátorságot kellene
 délutánra hörpölnöm magamnak. Hiszen a' Poé-
 ták, a' mint mondják, egész a' dühösségig kap-
 nak tüzet tőle. Én ugyan nem élek borral, mert
 drága, kivált a' jó Tokaji; az ember mintha híg
 aranyat öntene a' gyomrába, de a' mai nap ex-
 ceptio à regula. Egy butellia borocska még gaz-
 dag feleséget hozhat interbe a' házhoz. — Bizony
 megpróbálom! — (*tűnődve*) De ugyan mit akar a'
 Báróné Vaszilnéval? Tán írásomat látta nála?
 Tőle ment férjhez, azt jól tudom, 's hogy párt-
 ját fogná, gondolom. Nem szeretném, ha addig
 szembe kerülnének egymással, míg a' Cautioná-
 lisom Vaszilné keze közt van. Azt még ma ki
 kell csikarnom tőle, úgy se fizethet, tudom. Az
 ördög nem alszik, 's könnyen konkolyt hinthet-

ne a' búzám közzé. — (*kopogtatnak.*) Már megint György Köszöntőt hoz a' manó! — No — szabad!

Tizenegyedik Jelenés.

Tallósy és Kardos.

Tall. Jó reggelt és sok szerencsét neve napján Kardos Urnak!

Kard. Köszönöm, köszönöm! (*udvarisan.*) Bizonyosan a' mérő szerszámaid jött kiváltani Tallósy Ur?

Tall. Még nincs benne módóm, kedves Ur. Épen most veszem a' Vármegye Geometrája levelét, mellyben a' Pómázi Uradalomba hív-meg mérő segédül. Meghívása, ajánlása szép, 's a' munka még szerencsémet tehetné, de — hogy menjek? Az újossal csak nem mérhetek, nem rajzolhatok; capsulám, mensulám az Urnál vagynak elzálogítva. Azomban míg tusakodok magammal, egy jó angyal azt a' tanácsot súgja nekem: menj el jó fiú a' gazdag Kardos Urhoz, ő nem szorúlt olly halaszthatatlan a' te penészes ötven forintodra — esmer mint becsületes ifjat — 's most kivált neve napján új fellengzést kapott nagylelkűsége — bizonyosan ki fogja emberségedre adni a' szerszámaidat, míg a' Pómázi mérésből tartozásod megfizetheted. Mit mond reá kedves Ur?

Kard. Hm — az Ur angyla úgy súgott mint egy Angyal, a' ki járatlan a' világunkban, 's az embereket nem esmeri. — Pénzt adni-ki kölcsön egynéhány sor íráskára, ha a' Velenczei Kalmárként egy font húst köt is le az adós a' testéből, annyit tesz, mint olly helyre ásni - le a' kincset, a' hol soha reá nem akadunk. Én Uram ezen bohók közzül való nem vagyok. Emberségét, becsületét kinek kinek tisztelem, de pénzt reá nem

adok; mert az emberség olyan az adósnál mint a' szakáll; midőn kéri a' pénzt, meg van növe, midőn fizetni kell, már le van borotválva!

Tall. Jó hát! ha a' becsület olly zsíb-por-téka az Úrnál, ímé itt van egy pár pistoly; valóságos Szedáni fegyver, Gróf Erdey barátom ajándéka. Felérnek a' szerszámaimmal; de reájok olly szükségem nincs mint ezekre. Itt hagyom cserébe őket.

Kard. Mit, pistolyokat? Soha se vólt barátom a' fegyver!

Tall. De Uram nem holmi rozsdának hagyott, vagy fogason felejtett, fegyverek ám ezek! *(fitogatja előtte.)* Nézze az Úr a' csőjét, szerszámát, aczélját —

Kard. *(félre vonakodik's téreng előlle.)* Ne — ne — ne — hagyja-el az Úr — elhiszem — elhiszem — nincs kétségem — látszik, hogy jó fegyver, de nekem nincs reá szükségem.

Tall. *(felé fordítva csappantgatja.)* Nem kell itt az aczélt edzeni! né hogy tüzel — be könnyen jár a' diója!

Kard. *(remegve bújkál tétova.)* Tegye-le az Úr a' menykőbe! Nem kell mikor mondom! Inkább tartok arsenicum album-ot a' házamnál, mint illy hitetlen szert.

Tall. Uram! Gróf Erdey ötven lépésnyire lőtte ezzel keresztül a' vele duellált fél kalapját.

Kard. Lelke rajta! De én nem duellálok ám soha!

Tall. Kérem nézze csak jól körül *(ismét for-gatja körűlte.)*

Kard. *(az asztal megé guggolván, onnan ki-ált.)* Nem kell, vigye-el az Úr pokolba!

Tall. Elteszem hát a' pistolyokat, de kérem ne akadályoztassa az Úr a' szerencsémét!

Kard. Nékem az Úr szerencséjével semmi közöm. Még két hét a' határa a' kiváltásnak; ad-

dig várok, tovább egy napot sem! Rend, pontosság nálam és házamnál a' jelszó. A' Summa ötven forint, a' három hónapi inter 6 forint, és így az egész tartozás ötven hat forint. *(félre.)* Beszámítom ő kemének az ijedségemet is!

Tall. Mit Uram? tizenkét Contractust írtam én azolta az Úrnak, ezeket semmibe sem akarja tudni az Úr?

Kard. Apró adóssági Levelek, Contractuskák, házbérlések, mi volt azokon írni való? Vagy tán a' tentát, a' tenyérni papírost, 's újjai kopását számolja olly sokba az Úr?

Tall. Teringettét! hát az Úr azt, hogy a' pénz néhány hónapig nem a' szekrényében, hanem másnál áll, mennyibe tudja, 's én munkámat semmibe se vegyem?

Kard. No no! hiszen az Úrnak csak két permézére adtam, másnak nem adom-ki a' pénzem hárman alél. Uram! most a' pénz ritkább madár ám a' fejér verebnél.

Tall. Egy szó annyi mint száz! Ha az Úr maga szabhatja a' kamatot, melyet törvényünk tilalmaz, én is megkívánhatom a' munkámért azt, a' mit jó lélekkel megérdemlek tőle. Tizenkét Contractus tizenkét forint, egy krajtzárral se kevesebb! Ezt lehúzván, az ötvenhárom forintból a' mennyit törvényesen tesz tartozásom, a' többi meghozom az Úrnak, ha talyigát tolok is érte. De a' szerszámaimat, megmondom, kiadja akkor az Úr, külömben hyeroglyphákat vagdalok az Úr pofájára! Szólgája! *(elrohan.)*

Tizenkettődik Jelenés.

Kardos *(maga.)*

Brr! — átkozom a' lelke, be tüzes! Hej, csak a' dajkám lett volna okosabb, ne ijesztge-

tett volna a' maga mumujával! De mindgyárt a' lábam' inába száll a' bátorságom. Már — majd meglátom; ha ő nem enged — én engedek. Ezek az író Urak olyanok mint az óráso; mihelyt csak egy pennavakaritást tesznek, mindgyárt fizetést kívánnak. — De emberségre ugyan pénzt nem adok. Azt mondta nékem valaha az apám: hal-
lod e' fiam! ezt a' hármát tartsd-meg, ha bődö-
gólni akarsz a' világban: először: A' mester-
embert előre ki ne fizesd, mert úgy tetszik néki
azontúl, mintha ingyen dőlgozna. Másodszor:
a' becsületet és emberséget másban becsüld, ha
magad nem élsz is vele; sőt azt vedd háza-
dzimjének, 's cselekedeteid firmájának: mert a'
becsület olyan a' háznál, mint a' harapni való a'
Korcsmárosnál, jobban kell a' bora vele. De azért
harmadszor: pénzt reá kölcsön ne adj; ha-
nem ha jobb kezed a' pénzt számolja, bal ke-
zed a' securitást szorítsa-meg. Ne gondold a' ne-
heztelességekkel! Inkább akkor haragudjanak, mi-
kor nem adsz, mert akkor csak ők haragusznak,
mint mikor pénzedet kéred vissza, mert akkor
a' boszszúságból néked is bőven jut. Meg is tar-
tottam szorgalmasan mind a' három intését az
atyámnak, 's most — Isten kegyelméből — (súg-
va) nyolcz házam van Pesten! — Most már ren-
delést teszek az uzsonnáról, mert eljár az idő.
Azután majd Vasizlnét kell ránczba szednem;
hál' Istennek! már ez csak egy beteges aszszonyi
állat. — Orsolya! héj Orsolya Aszszony!

Tizenharmadik Jelenés.

Orsolya és Kardos.

Orsolya (*avúlt módijú öltözetben; kezeit ke-
restben hónaly közt tartja*) Mi tetszik Nagy U-
ramnak?

Kard. A' vendégeket meghívtam uzsonnára. Megigérkezett a' Báróné is Kisasszonyával. Tizenketten lesznek. Minden legyen a' mi sokat mutat, de kevésbe kerül. Érti e'?

Ors. Mi bogár fúr most a' fejében Nagy Uramnak? Ötödik esztendeje a' Nemes Levél' publicatiójának, azolta vendég nem szelt a' kenyérünkből. Midőn Kardos Ur traktál, többet jelent az, mint egy üstökös csillag' járása. Szabad tudnom Nagy Uram?

Kard. Hát nem tudja, hogy ma György napja van.

Ors. Az minden esztendőben esik egyszer, Április hónapjában.

Kard. Osztán (háznál maradjon a' szó) egy jó alkut akarok tenni Kahlberg Gróffal. Lássa e' Orsolya Asszony, az étel melegít, a' bor hevít szívet nyit, a' gyanú kivált a' nyájas gazda eránt foszlik, 's illyenkor a' Vendéglő olly szépen alá teritheti másnak a' pokróczot, a' mint akarja. Mődiba van ez a' világban! Érti e' Orsolya-Asszony?

Ors. (epével.) O — Orsolya-Asszony épen nem olly feje lágygyára esett, hogy nem értené. El lát ő tovább is a' fazekainál. Ha Kahlberg Gróffal akar alkudni Nagy Uram, minek ide a' Báróné és a' leánya? minek a' toka-eresztő Kukovainé, ki olly hetykén biczeg mint egy hízott gácsér? (mérgesen.) Asszonyra, feleségre akar alkudni Nagy Uram!

Kard. No — no — Orsolya Asszony —

Ors. (nevekedő méreggel.) Huszonkilencz esztendeig elég tudtam lenni Nagy Uram házánál — mint tisztességes személy jöttem hozzá — 's most mint vén szatyor menjek-el tőle? (sír.) Istenem Uram! mint törekedtem, mint iparkodtam, mint koczogtattam minden garast a' fogamhoz, mint türtem, szenvedtem, koplaltam — mint ápoltam betegségében, midőn a' cicória kávéból megcsömörlött, és hideglelésében, midőn Báro Hering

a' nyírt aranyokért úgy reáijesztett — 's ihol ez a' jutalmam, hogy vénségemre egy nádi veréb paczkázzon a' háznál rajtam! (*dühösen Kardos felé hadazván a' karjával.*) nyújtó fával töröm még mint menyaszszonyt öszve; Nagy Uramat pedig húnyorral étetem-meg, hogy Pap se férhet utolsó órájában hozzá!

K a r d. (*viszsa hökkenve.*) No — no — Orsolya - Aszszony — szűnjön kérem! (*félre.*) már megint a' lábam inában érzem a' szívemet! (*kérelve.*) Hallja e' Orsolya-Aszszony, megesmérem, hogy mind ifjabb mind avasabb esztendeiben hívem volt, 's ezt megjutalmaznom illő dolog, 's el sem is mulatom (*csapodáran.*) O be édesen emlékezem azon bóldog időre, a' midőn az én Orsolyácskám mint egy kellemes gömbölyű lyánka jött a' házamhoz, nálam inkább vonszódásból mint hitvány bérért szolgált, 's én is el nem eresztettem volna szolgálatomból, ha magamat kért volna is bérül tőlem. O arany idők voltak azok! ámbár még akkor az aranyakkal csak úgy lehettem szembe, ha másnál láttam őket. Akkor téli hideget, nyári meleget, koplalást, szükségét, önként és szívesen szenvedtünk egymásért, 's azolta — így elfordult volna tőlem az én Orsolyám' szíve, hogy most már bóldogtalanságomat kívánja?

O r s. (*engesztelődve, lassú hangon.*) Hiszen ki kívánja azt?

K a r d. Azt véli Orsoly' Aszszony, hogy szívem késztet a' házasságra? koránt sem! (*dagályos hévvel.*) A' kinek ifjonta adtam a' szívemet, a' jég esső sem veri azt el attól! Hanem lássa e' lelkem Orsolya - Aszszonykám, én testem' törődésével (*súgva.*) 's mi tagadás benne olykori szív dobogással is, meggyújtottam a' mi meggyújtható vala; a' becsület lajtorjájának első fokára felleptem, 's most már úgy pattanjak - ki a' világból, mint egy rakéta? se füstöt, se hamut

ne hagyjak magam után? A' Kardos Nemzetségnek általam plántált élőfácskája velem egygyütt kidüljön, minekelőtte csak egy sarjadékot is bírt volna hajtani? Kívánhatja ezt az én Orsolyácskám?

Ors. O nem! — De hadd szólljak én is egy szót. Mint gömbölyű fiatal lyánka jöttem ide, mint négy szegű vén leány megyek-el innen. Néha a' melegebb szoba is elkelt volna, néha többecs két is megettem volna. Tizedik esztendeje, mióta egy krajtzár bért sem kapok a' biztatásokon kívül. A' Karton ruhámat ez előtt tizenkilenc esztendőkkal vette Nagy Uram azon való örömeiben, hogy az Isten jégessőkkel látogatta-meg a' szőlőhegyeket — minthogy sok borokat szedett akkoriban Kőházyval öszve — azolta, a' Nemes Levél publicatiójakor kaptam egy Hanzlit, többet egy rongyot sem 29 esztendők elforgása alatt. Minden ruhámat elhagyta a' módi, úgy állnak rajtam, mint a' régi kézívek, buzogányok, pallosok a' fegyveres-ház falán, 's az útzán mint régiséget minden ember szem-üvegen vizsgálga, ha kimegyek. Más gazdaszszonyoknak az ilyenekbe nem fájna a' fejek, mert innen cseppen, amonnan csordúl, 's megtelik a' dézsa, ha nem tőlük is. De Nagy Uramnál! — Uram Isten! — kevesebbet rághat az egér mint a' templomban; 's a' mi pénz a' konyhára kijön, abból ugyan, ha valaha pecsenye volt volna a' háznál, soha csak egy spéklőre valót se bírt volna félre tenni a' szegény Gazdaszszony. Ifjúságom elvesztegettem, most már koldúljak? vagy hagyjak magamon vénségemre paczkáztatni, magamat szidatni, pofoztatni, csak azért, hogy a' Kardos Nemzetség ki ne haljon? Kívánhatja ezt az én Nagy Uracskám?

Kard. Ó nem! — de már most megértvén egymás szájából a' kölcsönös kereseteket, tudja-e mi a' legokosabb édes Orsolya-Aszszonykám?

Ors. No — 's —

Kard. A' tisztességes béke és capitulatio: Hogy tetszene lelkecském, ha én contractualiter arra kötelezném magamat, hogy én az én kedves hív Orsolya-Aszszonykámnak, a' ki engemet soha meg nem csalt, meg nem lopott (*félre*) nem is tudom, hogy ejthette volna módját! (*fenten*) azon esetre, ha az Isteni gondviselés engemet Kardos Györgyöt a' házassági szent életre vezérel, tíz esztendei 30 forintjával számlálандó bérén kívül 500 német Rénesi forintokat lesznek köteles öszvesen és egyszerre lefizetni. Hogy?

Ors. (*forogva*) ezeret megérdemlek, mint szűz leány a' koszorút?

Kard. No ám legyen! Kardos nem fillérez, midőn kedves Orsolyájával alkuszik. Ide kezét! (*kezet fognak*) Most már úgy beszéllek, mint bárátnémmal. Kíváncsi tudni úgy e', hogy mi köze az uzsonnának a' házasságommal? Per se kíváncsi, mert hiszen Orsolyácskám is aszszony-személy. No megmondom. Lássá Orsolya-Aszszony: az egész világ tudja, beszéli, hogy Kardos György egy dúzs gazdag ember, de kincsét nem látta soha senki. Midőn nagy vendégségről beszélnek előttünk, hidegen hallgatjuk; de midőn előnkbe rakják az étkeket, bezzeg megjő az appetitus. Ez hát rövideden az én czélom édes Orsoly' Aszszonykám, hogy a' Menyaszzszonyom appetitust kapjon, dicsőségeimet látván, a' gazdag Kardos György feleségévé lenni. A' kincs az efféle vágyat fel szokta ám gerjeszteni még a' beteg gyomor-nál is.

Ors. Jó! de hát ki a' Menyaszzszony?

Kard. A' még az Isten titkai között vagyon. Az okosság a' Bárónénak és Kisaszszonyának adja nálam az elsőséget, mert nálók pénz és nexus lennének a' jegygyűrű drága-kövei; ha a' szerencse mostoháskodna, úgy Kukovaynéval kell meg-

elégednem, ki a' nexus mellett, gondolom, egy pár ezer infrascriptuskát is hozánd majd a' házamhoz. Már a' mint jön! Az én szívem olyan mint a' szélkelep, mindenfelé kész fordulni, a' merre a' jó szél hajtja. Most hát már a' szerint rendeljük a' dolgot édes Orsoly' aszszonykám, hogy a' vendégeimet vágy, kívánság, irigység, csudálás és tisztelet, a' gazdag Kardos eránt, lép-jék-meg. Meghívtam némelly erszényt vesztett Mágnáskákat is, kik mint adóssaim, tisztelő barátaim, hogy neveikkel fényljen a' társaságom. Itt lesz Gróf Kahlberg, Báró Stopselzieher, Báró Hering 's a' t. Úgy kell intézni, hogy minden csillogjon az asztalnál, ha nem lesz is mit enni róla. Itt van nálam a' Gróf Kattang' Bécsi porcellánja zálogban — használni kell! a' Gróf Szalmaházy ezüst Service-je — fel kell rakni! A' Báró Borkövy nagy ezüst gyertyatartóiba viaszgyertyákat kell készíteni. A' régi arany poharakat a' Gróf Agarász címerrel fel kell tenni; a' váltatlan maradt damasztk abroszt és kendőket fel kell teríteni; a' Tanácsos Ur arany pixissébe sót, a' Báró Vígváryéba pedig borsot kell feltenni. A' Kávé és tej az ezüst nagy ibrikbe és serpenyőbe tevődjön-fel; tán csak reá nem esmér Báró Stopselzieher hogy a' Sógoráé. Így! — magam majd mindegygyik újjomra a' két kezemen egy egy csillogó gyűrűt rakok, 's osztán jöhetnek a' vendégek. Most már elfordúlok Kreiden Matérialistához, adósom a' jámbor, hadd adjon czukrot, kávént interbe; Májas Uram pedig viaszgyertyát. Majd a' többi adóssaimtól is kerül valami. Tán csak nem halunk belé jó Orsolya-Aszszony!

O r s. De hát a' szolgálatot ki teszi az asztalnál?

K a r d. Tettem róla rendelést. A' Gróf Kahlberg legénye most fóltozza a' livrés kaputját, elég bő, tán csak ki nem látszik alólla, hogy a'

nadrág lyukas. No most már csak a' konyhához lelkem Orsoly' Aszszonykám! — süssön, főzzön, de csak takarékosan vesztegetvén; én majd másfelé végzek.

Ors. Szívesen! de csak javaslom a' vendégeknek, hogy délben igazán jól lakjanak otthon. *(elindúl.)*

Kard. Úgy! Orsolya-Aszszony! még egy kérésem van. Hagyja-el lelkem azt a' Nagy-Uram titulust. Átkozott nem vőlegényesen hangzik majd a' vendégek előtt.

Ors. Mit? mikor Nagy-Uramhoz jöttem, Ifjú Urnak szóllítottam; a' Nemes Levél' publicatiójától ólta azt kívánta, hogy Nagy-Uramnak hívjam, 's most ismét Ifjú Ur akar lenni? Hiszen rákjárás ez! Nem! Nagy-Uram! nekem hajdan lelkem Orsolyácskám, kincsecském, lelkecském volt a' nevem, most pusztán Orsolya-Aszszony mint-ha három férjet nőttem volna el!

Kard. Lelkem Orsolyácskám! ha azzal a' nálam veszett szép csipkével megajándékoznám, a' mellyre Kulacsosnénak négy forintot adtam?

Ors. *(engedve)* No — ám legyen! hát hogy szóllítsam?

Kard. Tekintetes Úrnak édes Orsolyácskám! hiszen már ma Tekintetes Ur Magyarországban minden, a' ki oskolákat végzett, 's nem a' mezőn szánt, kapál.

Ors. Jól van Nagy-Uram — Tekintetes Uram! akarám mondani. De azt megmondom; hogy még ma kezemben legyen ám a' Contractus és a' csipke is, külömben öreg Nagy-Urnak szóllitom, míg élek, a' Menyaszzonyt pedig agyon nyújtófázom, ha tovább nem élek is! *(el.)*

Tizennegyedik Jelenés.

Kardos (*maga.*)

Ugyan karó közzé vett a' pogány! — Jó, hogy hívékenyebb szegény, mint rendszerint a' vén lyányok szoktak lenni. Fontos egy személy a' Gazdaszszony 'a' nőtlen háznál, ő a' kényeső a' barometrnmban, ő mutatja a' napfényt és borúlatot. Különös dolog, hogy gyakran a' legmáka-csabb, a' legerősebb lelkeket is, kik vaslánczokat szaggatnának, illy vékony hajsza! fonalak tartják fogva, épen mint mikor a' gyermeket czérna-szállal kötjük az asztal' lábához, 's nem meri elszakítani. Sok nagy lelkű, ki Brutuszként állna a' tyrann elébe, éktelen és perlő feleségének vagy Gazdaszszonyának papucsá alatt nyögdel. Azért mondom, mert collegám van akármennyi, tán e' házból se menjünk-ki értek! De dolgom után látok — el jár az idő. (*el siet 's leesik a' Kárpit.*)

Második Felvonás.

Első Jelenés.

A' Pesti Vámfa előtt egy puska - lövetnyire , jönnek Mindszenti Károly és Vig Feri. Batu a' hátán az utóbbinak.

Feri. *(botját leüti.)* Egy tapodtat se tovább pajtás! ideje fröstökölni. Ollyan a' gyomrom mint a' párnazsák , mellyből már kipakoltak.

Kár. Én is ehetném pajtás , de csak inkább szeretném a' Városban , kivált Répásynál Budán ülnénk ételhez. Bátrabban falatozhatnánk , mert tudod , egy krajtzárnak se vagyunk urai.

Feri. Épen azért; az evés közben megjöhet a' tanács. Jer üljünk - le! *(letelepedik.)* Kolosvár szép sétáló ide, kivált csavargva, mint mi jöttünk.

Kár. Sokszor éhen , sokszor fázva , gyakran ázva , 's mindég gyalog.

Feri. Ne bánts! jól adja azt az Isten édes Károlyom , a' ki gyalog jár , nehéz volna annak a' meleg ruha és teli has. A' kinek ezeket engedte , rendszerint kocsit lovat is rendelt melléjek. Ha már a' Mármarosai nagy hasú sós Tisztnek és annak az elhízott Praefectusnak tudod , kit Kolosváron esmertünk , velünk kellett volna útaznia , merem fogadni , Pestnél a' napra állítva ált láttál volna a' bélin , mint a' friss tojáson. — Egy kis sajtocskánk maradt még pajtás , nem veszi-e! a' déli appetitusunkat. *(szel belőlle.)* Nesze fele! el ne ejtsd , mert eltöri a' lábadat.

Kár. No ennél ugyan egy szemtelen adós orczája bőre sokkal vastagabb.

Feri. Pedig a' nagyobb darabot kaptad. *(esznek.)* Be szép foglalatosság az az állmozgatás. Az ész, szív pihen mellette, 's az egész ember mint egy fócusba, az ínyeibe gyűl össze. Azért is tán olly munkátlan szív és ész azoknál, a' kik sokat mozgatják az állokat, hogy heverésre szoknak mellette. Mert fecsegő és nyammogó közt ritkább a' derék ember mint éjjel a' szívárvány.

Kár. Meg lehet. Az a' kis sajt pajtás csak még is egy kis palliativa cúrja a' gyomornak; hanem még egy nagy bajom van. Ugy szomjúzom édes Ferim, mintha öltatlan meszet nyeltem volna. Kár volt itt a' Pesti csárdánál vízzel meg nem töltenünk a' kulacsunkat.

Feri. *(ki vesz egy kulacsot.)* Akkor öntetted te jó fiú az ágyút, midőn már nyakadon az ellenség. Nesze igyál! Soká éljen Noë, hogy a' szőlő-tőt ültette!

Kár. *(iszik)* Mi a' kő? hiszen bor ez pajtás! hol a' gutába vetted? hiszen már Abonymál nem volt egy krajtzárunk is; a' kulacsunkból pedig már tegnap estve kifogyott.

Feri. Az ész még több a' Móses' veszszejénél pajtás, a' sziklából bort is tud ütni. Emlékezel tegnap estve, mint jajgatott a' Korcsmáros a' tyúk-szemére? Épen kifordúltál az ivószobából, a' mint a' felesége Úra fájdalmait, 's éjjeli nyughatatlanságait panaszolja vendégeinek. — 'S nem próbálták lelkem soha a' Doctor Nummophilaceus flastromát a' tyúkszem ellen? kérdém. — Hírét se hallottuk, felelt szájtátva, szemmeresztve a' Korcsmárosné. — Ez egy híres Hollandus Doctor, mondám, 's tyúkszem flastroma az egész világon kápos; a' magyar csak Bécsből kaphatja. Nálam van egy kevés, a' tyúkszemem már elveszett tőle, nincs reá szükségem, szívesen szolgállok; 's egy

esipetnyit — a' bajusz-kenőmből oda adtam néki. Ha hallodtad volna a' nagy hálálkodást! Áldások közt töltötte - meg a' kis kulacsomat; de nem sajnálná, ha fél akó ment volna is belé, mert a' Korcsmáros (*kaczagva*) effectíve jobban aludt a' tyúkszemére.

Kár. Szerencse pajtás, hogy csak ittzés a' kulacsunk, mert ha akók mennének belé, úgy tetszik, hogy égetne a' bora belől.

Feri. Ej bolondság! Nem csalás ez pajtás, hanem jó alku. Ne búsulj, akadsz elég efféle alkukra a' nagy - világban, még hintós Uraknál is. Osztán hallottad, hogy jól aludt alatta a' Korcsmáros. Mi néki egy jó éjtzakáért egy ittze bor? A' legelső kancsó borba, a' mellyet a' pinczéből felhoz, két ittze vizet tölt helyette. Szeretném tudni használt e' néki továbbad? még valami nevezetes feltaláló lehetek a' bajusz - kenőm által, 's pénzhez jöhetek mellette. — Ugyan ki is fogytunk az ércznemekből pajtás! De úgy látom az angyalis szegénység igazi lajtorja a' virtusra és philosophiára. Ládd — nincs mit ennünk innunk — a' dobzódástól, részegségtől, mellyek a' vétek fészkei, mentek vagyunk; nincs pénzünk — nem tékozlunk, 's az arany mértékletesség sajátunk. Ollyan vastag könyvet is tudnék mostani eszemmel a' mértékletességről, józanságról, magunk megtagadásáról írni, hogy Calepín csak a b c - és könyvecske mellette. Szegénynek is való a' philosophia! A' gazdag philosophus, mint Leibnitz mindgyárt a' legjobb Világgal álmodozik. — Hát te pajtás miről álmodozol? — Né hogy elmerült az Isten adta! (*elő kapja a' kulacsot.*) Az Isten éltesse Báró Torday Amália Kisaszszonyt!

Kár. Ah!

Feri. No! a' még is legalább emberi hang. (*össze pakol.*) Így tehát elvégzénk, hogy már a' fröstököt.

Kár. Tán ebédet, és vacsorát is egy úttal.

Feri. Miért is ne? Estig még sokat derülhet az idő. Engem leg jobban bizgat a' remény, midőn semmim sincs, mert akkor ládd e' csak nyerek, nincs mit vesztenem; de mikor jól megdolgom, elég csak azt reménylenem, hogy in statu quo megmaradhassak.

Kár. Ah pajtás, most midőn Pestet magam előtt látom, hol árva jövevény vagyok, hová egy éretlen bukkás kerget, hol semmi remény sугára nem mosolyg előmbe — úgy öszve szorúl szívem, mintha prézsben volna!

Feri. Szépen vagyunk! Ti szerelmesek ollyak vagytok, mint a' hagymázlók; a' paroxismus idején szerfeletti erővel bírtok, azután kezetek, lábottok elesik! Ki vólt az, ki a' bajvívás után, tele biztatásokkal, bátorításokkal csak Pest felé von-szolt, mintha az arany gyapjat kellene kihoznunk falai közzül?

Kár. A' szív futó homokon építgette arany várait édes Ferim! A' Máli szerelme vólt az alap-kő. Hitvány ámúlat! Egy kóldús, 's egy gazdag Báró Kisaszszony! Szeretett mint Guitarremestert, mert egy fiatal lyánka' őrzetlen szíve, mit kíván egyebet, mint szerelmet szerelemért? Szeretett a' próbatlan lyánka, mert még nem vólt engem kivel öszve hasonlítgatnia. Azóltá körülhálózta a' nagy-világ — a' szép gazdag Báró Kisaszszonyt imádó sereg övedzi körül, 's most tán (*súgva*) szégyenleni fogja szíve egykori ficzamodását, 's pirúlva tagadja meg a' kóldus szeretőt.

Feri. Készen légy mindenre, de ne remegj előre. Nem ver az ellenséget, a' ki előre borzad, mint fognak fájni a' harc' sebei. Engedd meg pajtás Károly, hadd adjak neked a' philosophi-ám-ból egy tanácsot által: a' Világ theatrumán minden kétes, minden elválasztó környűlményekben szok' Actor, 's Néző is lenni egyszersmind,

's így szólj magadl'oz: majd ellesem, most Károly, mint játszod ezt a' nehéz rollét! Így a' szívről a' fejre húzod a' bajt, 's fontolást nyersz hasztalan epekedés helyett. — Ha elfelejtetett lyányod, kóldus vagy — de nem vólt reád érdeemes. Az, hogy Báró Kisasszony? nagy köz, de ki vet határt a' szerencsének? Osztán te is, ki tudja mi ágyból eredtél? Az aranyhímes zöld zsacskó — 's régi pénzeid —

Kár. Ne hozd elő pajtás! te szegény szabó' gyermeke vagy, de cserélek születést veled!

Feri. No — anyád neked is vólt, 's atyád is, 's ha az ember ép kéz-láb jött e' világra, elég jó ágyból született. Osztán minden halandónak a' Genealógiája Ádámon akad - meg, vagy az Özön - vízbe fullad be. De pajtás, még se bolond ember' gyermekének kell ám neked lenni. Mutasd csak azt a' zsacskót!

Kár. *(hi veszi, 's áltadja neki.)* Nem zsíros e' a' kezed?

Feri. Mitől? tán attól a' sovány sajtól? *(nézegeti.)* Szép arany hímzés — A. M. betűk rajta — Én, ha neked vólnék, újságban kerestetném a' szüléimet. Ezek a' betűk nyomokba utasítnának.

Kár. *(haczagva.)* Ugyan tanács! ha mondom. Hát elfelejtetted, hogy egy hitvány Korcsmáros-hoz vetettek-ki, mint az eb-kölyköt. Tették volna ezt, ha rólam tudni akarnának?

Feri. Igazság! *(tenyerére önti a' pénzt.)* Csupa Görög, és Római pénzek. *(olvassa a' felírásokat.)* An-to-ni-nus. Pius - Augustus. — ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ βασιλεως. — Ezeken fekete macskának kellett ülni, hogy eddig el - nem költöttesd pajtás.

Kár. Szorúlva vóltam elégszer rájok. Kivált kártyás koromban, már sokszor vólt értek kezem a' zsebemben. Az Isten áldjon meg, hogy elvontál a' kártya - asztaltól édes Ferim!

Feri. Mi haszna? Egy pár csaló kártyással kelle megvívunk, 's most Kainként bujdosunk miatta. De jól esett! tudom ha nehéz álmok lesz valaha, mint a' kettő velünk fog álmodni.

Kár. Engem csak nem ért semmi, de téged pajtás! (*baráti szorgalommal.*) Jobbúl e' már a' karod édes Ferim? (*karját fogja*) ezt értem kaptad te hív lélek!

Feri. Ej gyerekség! karczolás nem egyéb; megfizettem én Lépesynek érte! Osz tán elnézhettem volna azt, mint mejjeszt téged az a' két gazember? —

Kár. Azt még is szeretem pajtás, hogy halál nem esett köztünk.

Feri. Könnyen eshetett volna. Néha egy bakütéséhez az embernek, úgy csüggesztik magokat számtalan mások, mint az éhes kölykök anyyok emléihez. — Csak hogy itt vagyunk pajtás Pesten!

Kár. Pest előtt Ferikém, Pest előtt!

Feri. Ugy bizony! Hogy megyünk be Pestre, kivált Budára a' hídon által, ez fontosabb probléma reánk nézve a' Pythagorásénál. Se passusunk, se pénzünk, se enni, se inni valónk, a' formánk ágról szakadt, és gyanús — 's esmerősünk is, az egy Répásy barátunk Budán, ki tudja mint lát, 's mivel lát? Hm! — hm! — (*gondolkozva.*) Semmi se jön az eszembe. Az ész úgy látom, jó kamathozó tőkepénz, de olyan, mint azon Capitálisunk, melyet bor-speculációba tettünk; nem kell elkerülhetetlenül reá szorúlnunk, különben bukunk kell. — Nézd! nézd! — nem lát setétben a' tolvaj, 's villámlik néki. Latod azt a' koldust amott, a' ki épen most haladt-el a' vámfa alatt felénk. O fizetett e' a' Vámosnak, vagy ez néki? hogy?

Kár. No — 's mit akarsz vele? A' Vámos vetett a' kalapjába valamit.

Feri. Egy gondolat lőtt róla a' fejembe. Mi lenne, ha mi kóldus ruhában kéregetve, csúsznánk be a' városba. Senki sem esmer bennünket, 's köztünk, és kóldusok közt, úgy se sokkal nagyobb a' különbség, mint a' pennával, és pистollyal rabló között. Lásd édes Károlyom, bő tanya ez a' mi két Magyar Hazánk, sok ingyen élőt meg-szenyved magában, 's ezek közt menyországok van a' kóldusoknak is. O erántok kegyesebb, adakozóbb, kíméllőbb alsóság, felsőség, mert testeken a' rongy, képeken a' Lázári sápadtság, egész formájokon a' beteges rogyottság, a' kő szívet is irgalomra bírják.

Kár. Mit? engem csak nem teszel bolondá! kóldus ruhában? ha nagyobb lett volna a' kulacs, azt gondolnám —

Feri. Hogy egy kicsi a' kalap alá bugygyant belőlle, úgy e'? Gondolj a' mitetszik, csak jer öltözzünk! (a' Károly szeméit be köti.) Nesze a' háló sipkám a' fejedre — a' csizmád, látom, az út jól elnőtte, még egy kicsint besározom — a' kaputod ide a' batuba! — Megállj egy kis félér földet látok amott a' pocsolya szélén — (el siet, meg vissza jön.) Az ingedet bekenem — még a' képedet is — mert nem tudom hol vetted, átkozott uras képed van! — Így! most készen vagy! Megállj most egy kicsint pajtás, mindigárt itt termék. (el szalad.)

Kár. (maga.) Most már az ész a' sorsomra plánót nem adhat előmbe. Illyenkor legtanácsosbb csónakunkat a' folyam szabad mentére bízni, 's csak a' kormányt tartani, hogy meg ne ütközzünk; tán hab, szellő, 's az ég irgalma még biztosabb kikötőbe hajtják azt, mint saját evezésünktől telt volna! A'barátságna, kedves Ferimnek karjain nem rémítne a' süllyedés is — de Máli! ah Máli! téged meglátni ismét, tán csak azért, hogy bizonyos legyenek abban, hogy elvesztette-

lek — ez súllya balsorsomnak, melly mázsaként nyomja szívemet!

Feri. *(jön vissza, egy pár mankóval.)* Nézd pajtás, mit cseréltem a' veres lajblímért attól a' kóldustól, a' kit láttunk — *(öltözik)* most már mindgyárt gálában látsz. — Az egész világ Kalmár pajtás! Hogy alkudt a' kóldus a' mankóira! hogy azok mi könnyűk, mi erősek, mi nyugalmasak, hogy azok iharfák, az iharfa mi becses, mi ritka Pest körül! Átkozom a' lelke! épen mint az uzsorás, midőn megszorúlt szegény felebarátját sajtolgatja *(fel áll kötött lábbal, mankóira támaszkodva.)* Így ni! most már készen vagyok! A' batut a' vállamra! — Fogd meg pajtás a' botom végét — te vak vagy mind a' két szemedre, én pedig sánta lábú vezetőd vagyok. Allons! utánam vak Ámor! lyánnézőbe a' szép Báro Torday Kisasszonyhoz! *(elmennek.)*

Második Jelenés.

Pesten útza.

(Tallósy jön ki egy házból, 's pénzt számol a' tenyerén.)

Jó Kereszty! be nagy lelkűleg megfizetett azért a' néhány sor írásért! Be tudja a' jámbor, hová kell a' fót! Egész antipóssa a' czudar Kardosnak. Ollyan is az emberséges ember kezében a' gazdagság, mint a' Nil folyója; ki ömlik partjai közzül, 's árjával termékenyít. Csak még egynehány ilyen kereset — mindgyárt kezemben a' szerszámaim — azután Pómázra — onnan vissza egy kis capitáliskával Pestre — hol egyenesen Julcsámhoz — vele a' Paphoz — ah csak már ott vólnánk! — Micsoda Isten nyomorékjai jönnek

itt? — Ezek még nehezebbet emelnek a' világban, mint én!

Harmadik Jelenés.

Mindszenti Károly, Víg Feri, és Tallósy.

Feri. Bőségéből nem juttatna az Úr egy krajtzárkát, a' szegény ügyefogyottaknak?

Tall. Az én bőségem jámborok, nem igen áradoz, mindazáltal nesztek egy zsemlyére való! *(ád nekik.)*

Kár. *(félre.)* Be esmeretes hang ez előttem!

Feri. *(közelébb megy Tallósyhoz, 's a' szemébe néz.)* Mi a' manó, Pali! te vagy az? *(el veti mankóit.)* Tallósy Pali, lelkem Palim! *(zajos örömmel ölelésére rohan)* hol veszed itt magad?

Tall. *(vonakodva.)* No — no — ki vagy? mi vagy?

Kár. *(az alatt le kapja a' szemköteléket.)* Pali! lelkem barátom Palim! *(nyílt karokkal szalad felé.)* Esmered e' Mindszenti barátodat?

Tall. *(Szemébe néz.)* Károly lelkem te vagy az? *(hevesen szorítja karjai közzé.)*

Feri. Én meg Víg Ferencz, szolgálatjára az Úrnak!

Tall. Feri, lelkem Ferim! *(megöleli.)* Mi szél hajtott titeket ide?

Feri. Az ifjúság' forgó szele pajtás!

Tall. Hát a' kóldus ruhával mit akartok?

Feri. Én akarom vele meg-mutatni pajtás, hogy az okos ember, nemes ember, réven vámon nem fizet. De tudom, bánt a' vágyás tudni történeteinket. Elbeszéllem, míg nyomtatásban olvasnád; mert meg írom pajtás Pali, meg írom! hiszen már ma minden embernek a' biográfiá-

ját megírják, a' ki az élet rendes kerekvágásától csak egy arasztnyit is kitért, vagy aranyos hinton kocsizott rajta! — Azt tudod, hogy Oskoláinkat végezvén, Károly Guitarre — én gyermektanításra adtuk magunkat Kolosváron? A' dolgunk jól ment. A' tallérokat nem raktuk egymásra penészedni, az igaz; de csak szükségét se láttunk. Kaczagtunk a' hol módját ejthettük; fogdostuk, 's eresztgettük kis örömeinket, mint a' gyermek a' hímes réten a' lepkéket. Egyszer az én Károlyom gondolkózó, bús lesz, fejét hol jobb, hol bal vállára ereszti — csillagokat vizsgál, mint a' rozsaszúl szoktatott paripa — no, mondom ennek vagy szívét, vagy eszét fúrják! utánna lesek — hát csak el üt a' hőség — az én Károlyom — a' gazdag Báró Torday Kisasszonyba szeretett belé!

Tall. Mi a' guta? Torday Máliba?

Kár. (*hevesen.*) Esmered az angyalt pajtás?

Tall. Alig ha nem! no 's tovább!

Feri. A' Doboky háznál adott leczkéket Károly. Báró Tordayné be jött Magyar Országra halálos beteg atya ápolására, 's torokfájós Málját magával nem mervén nagy útra vinni, férje' sógoránál Dobokynál hagyta. Itt szövődött a' kínos szerelem. Azomban a' Báróné atya, Agyagváry Tanácsos meghal Pesten, 's a' leánya mindenestől felköltözködvén Magyar Országra, Málit magával viszi. Akkor láttod volna az én Károlyomat! se étele, se itala, se álma — 's minthogy élte fáján egy szép galy letört, az egész fát tövestől akarta kidönteni. Embert került, világot unt, 's bújában — a' kártyának adta magát. Csak hamar vége lett a' keresetnek, órára, ruhára, végre a' Guitarra került a' sor, 's tudod pajtás mint megy akkor a' mester-ember munkája, ha a' szerszámát beiszsza! A' jó Károlyra egymást érte a' panasza, hogy mulatja óráit, hogy mikor jön is, haszna vehetetlen; esze, lelke meszsze-határo-

kon kalandoz. Megállj! gondolom magamban, majd csak kitapogatom a' bibédet. Ismét utánna lesek, követem a' Kávéházig, 's idő vártatva a' kártya-asztalnál észrevétetlenül a' háta megé állok. Foly a' tarok, szemmel tartom a' játékot, 's már a' második osztásban sejtem, hogy két gazember csalfán játszik, 's derekasan mejjeszi az én emberemet. Megkapom az egygyiknek karját, épen midőn már alólra pakolta a' jó kártyát, 's osztani akart: ki gazember Uram alólról a' Skizzel és Mundal! kiáltom néki. Felpattan a' társaság, közbe vesznek, de a' csalást nem palástolhatják, 's engem egy szál kardra hív az egygyik, másikat Károly hívja - ki. Mind a' kettőnél hagyunk egy kis emlék-jelet, kivált az enyim egy pár hónapig tudom nem ül a' kártyához; ámbár a' bal karomat nékem is megpiszkálta a' kard végével. No tudod pajtás, hogy a' bajvívás tilalmas, 's az egygyik, kinek Károly volt a' keresztattya, Gróf Hegymegi Gubernialis Tanácsos fia volt — így hát szöknünk kellett, 's nem lévén mit bepakolnunk, csak könnyű szerrel indulánk - meg Pest felé, a' hová Károlyt a' mágnessé vont. Most egyenesen Répásy barátunkhoz tartunk Budára, a' ki, mint írta, ottan Gróf Egresy Titoknokja. — De hát téged mi hozott Pestre édes Palim?

Tall. Az Atyám után, mint Papok', Professzorok' fiai szoktak, magam is egynehány könyvön kívül egyebet nem örökölvén, azokat halála után pénzé olvasztottam, 's Pestre jöttem kenyértudományt tanulni. Ez az egész biográphiám édes barátim, 's most brevi rigorosum subeundus Geometra vagyok szolgálatotokra. Hegyeket, völgyeket, erdőket, természeteket, vizeket mérek a' telhetetlen élők számokra, ha elhalnak a' sír-ásó kapája, méri nekik az egy két arasznyi hantot.

Kár. Ah édes Palim nem tudsz valamit Málról?

Tall. Itt van — egészséges. Most róla ennyit tudnod édes Károlyom, elég. Étél, ital, ruházat az első. Szegénynek szereztem, éhesnek rák. Csak zúzza van a' koldúsnak édes Károlyom nem szíve. Ez az első kérdés: hogy szándékoztok most már elélni Pesten?

Feri. Mint az égi madarak pajtás, kik sem szántnak, sem vetnek. Nem tudsz valami ingyen élő hivatalt édes Palim?

Pali. Tudok, de ahhoz nincs szívetek hál' Istennek! Te Károly tán csak a' Guitárodát vennéd ismét elő.

Kár. Elővenném pajtás., de egész vagyonomból, még csak egy húrt se bírnék reá venni, ha Guitarrom volna is.

Pali. Ej ne bústulj! Majd számolok a' házaló zsidóval, mi nélkül lehetnék - el még a' szobámban? — Te pajtás Feri tán csak megint gyermek-nevelő lehetnél. Hogy?

Feri. Inkább kinyertyát árulok pajtás és kovát. Hogy a' gyermeknek én adjak leczkéket, a' gyermek attya meg nekem? Majd minden atyának külön nevelői sythemája van, 's pénzéért azt kívánja, hogy ebbe tanuljunk belé, ehhez esküdjünk, ha győződésünk halálra kopogja is magát ellene. Eleget próbáltam; szabadságomat el nem adom többé! Mást gondolj pajtás. Főbe lövéshez még hál' Istennek jól foly a' vérem, még csinálhatsz belöllem valamit. De megállj! leírom néked a' természetemet, tán jobban jut valami az eszedbe. Éhen pajtás nincs kedvem dolgozni, lakottan túnya vagyok, ingyen restellek, pénzért szégyenlek. Hanem az ollyas heverő dolgot szeretem én pajtás, mint hibákat keresni abban, a' mit mások dolgoznak, magam neve alá gyűjteni azt a' mit mások írtak, consideálni olly gyűlésekben, a' hol az ember haligathat, 's még is fizettetik, és plánokat csinálni, a' mellyek soha

lételre nem kaphatnak. Ezen utóbbit a' szegény Apámtól, ki becsületes Szabó - mester volt, örököltém. Ő volt az első, a' ki a' Szabó Contók' rectificációján dolgozott, 's azt projectálta, hogy a' Contóba ne az egész vég vásznat, mellyből a' zsebet vágták, ne az egész darab selyem szövettet, mellyből a' béllést szabták, se nem az egész czérna kmotringot, a' mellyből varrtak, hanem csak a' mi a' ruhára felment számítgassák - be a' szegény dolgoztatónak. Uram fia! halálra üldözték érte. De ő is 1768ban, a' mint egy nagy üstökös csillag feltetszett az égen, azt jövendőlte nékik, hogy a' Magyar Szabó 60 - esztendő múlva úgy ki megy a' módiből, mint a' czopfja.

Tall. Derék ember lehetett. De pajtás a' te mesterségeiddel Pesten nem messze mégy ám! Sok itt az ember mindenre, kivált a' plánkohlásra.

Feri. Pedig van egynehány projectum nálam készen, mit szólsz rájuk lelkem Palim? példának okáért: ha megtanítanám a' világot, a' szerelmes sohajtásokat, hogy lehetne szélmalomokra használni; a' hűség' esküvéseit és becsület-szavakat hogy lehetne megnehezíteni, hogy a' szél el ne fújná olly könnyen; mik volnának a' bizonyos jelek, mellyekből a' jó szívűt az ostobától és a' csalfát az okos embertől minden esetben külön választhatnád? hogy lehetne az adósok fejek' gőzit gőzmachinákra használni? Hogy lehetne a' becsületet lábra kapatni e' világon?

Tall. No ezt az utólsót szeretném megtanulni.

Feri. Megmondom pajtás. Először is pénz helyett csak becsülettel fizettetném a' hivatalokat.

Tall. Ha, ha ha! nyomnod kellene rájuk az embereket, mint a' matrózokat szokták.

Feri. Másodszor: valaki fontban, ittében hibázna, mindenkor egy egy hajszálát tépetném - ki. —

Tall. No meggazdagodnának a' parókások! Nem pajtás, projectumaiddal csak egy ebédecskét se gazdálkodszt-összve magadnak. Majd gondolunk neked is valamit. Most jertek utánnam a' szállásomra; Répásy úgy is Bécsben van a' Grófjával. Egy szobám van csak, de három jó barátunk elég lesz. Garderóbom közre-eresztem veletek. A' Párizsi Theátrumnak, gondolom külömb van, de csak megment legalább ettől az átkozott kóldus maszktól benneteket. *(indúl, meg vissza tér.)* Ugy! Károly, mit adsz, ha egy óra múlva a' szeretődhez Máli Kisasszonyhoz juttatlak?

Kár. Lelkem Palim! az Atyádnak köszönöm a' mi vagyok, hadd legyenek neked is holtig adósod.

Tall. No — megteszem; de eszeden járj jó fiú: mert az én szerencsém virága is annál a' háznál virít. Báró Tordayné minden Szerdán tizenegy órakor alamizsnát osztogat házánál a' kóldusoknak, Málival egygyütt. Jertek addig hozzám. Onnan kóldus-ruhátokban egyenesen a' házához mehettek. Odáig leszek én vezetőtök.

Kár. Palim, édes Palim! az ég fizesse-meg barátságodat! *(mennek.)*

Feri. Üvegen ált' méz-nyalás! *(utánnok kullog.)*

Negyedik Jelenés.

(Vaszilné maga kitögyög azon házból, melyből előbb Tallósy kijött, 's a' ház előtt való padra leül. Egy kis kutya jön-ki utánna.)

Szép egy nap! be jól esik a' rég nem szítt friss levegő! alig győzöm hosszú lélekzettel! Pest, Pest! esztendeje múlt, hogy falaid között vagyok, 's még most látlak először! Be víg elmével futottam valaha útzáidat, míg az Agyag-

váry házat szolgáltam! Friss vér az erekben, 's derült remények álmai a' szabad szívben, játszva hordoztak, mint gyors szarvast, egygyik örömforrástól a' másikhoz. Nem így most! kiszáradtak a' források! Hátul, kiállott szenvedésim borzasztják a' lelket; előttem, kietlen jövődő rémít. Ah csak olly hosszú, hosszú ne volna ez az élet! *(el merül, kutyája a' kezét nyalogatva felébreszti.)* Mi bajod jó állat, hogy kezemet nyalod? Enni kérsz? magam is megenném jó Bodri! Ládd sokszor, koplalás a' hűség jutalma! jobb, más gazdát keresnél magadnak — ha ember vólnál, tán meg is tennéd! — Nagyon is elhagytak az emberek! ha a' jó Kereszty nem vólna, éhen kellett vólna elvesznem hazámban, a' bő Magyar hazában! — Vallyon él e' még Báró Tordayné? Ő csak el nem hagyná Katiját, tudom. Csak erőm vólna felkeresni őtet. Kardos nem tud róla semmit. — Ah itt jön! mintha hóhéromat látnám benne!

Ö t ö d i k J e l e n é s .

Kardos és Vaszilné.

Kard. Á — jó reggelt Vaszilné Aszszonyom! már kívül? ó hát már semmi baj.

Vasz. A' szép nap kicsalt jó Uram!

Kard. Itt a' szomszéd útzában vólt egy kis dolgom; mondom: áltfutok az én kedves Vaszilné Aszszonyomhoz, megnézem, hogy van, 's egy jó reggelt kívánok néki.

Vasz. Alásan köszönöm emlékezését, jó Uram!

Kard. Egyszersmind megkérdem, nem felejtkezett e' meg arról a' kis házberről; minthogy épen ma telik az esztendő.

Vasz. Kedves Kardos Úr, én úgy vagyok, a' mint itt lát. Patika, Orvos, 's az élelem elnyelték, a' mim vólt.

Kard. Hogy hogy? Bérbe lakik Pesten az ember édes Vaszilváné Aszszonyom. Tán ad magának is valaki ingyen quártélyt? Két szobától, konyhától és fatartótól két száz Rhenusi forintot fizetek én, Vaszilváné Aszszonyom.

Vasz. Telik Kardos Urtól, 's tudom nem szorúlt az én kis házbéremre is.

Kard. Úgy e'? ha már gazdag az ember, hát csak hagyja a' világ koldusát a' házánál lakni. Hát ha azt mondom, hogy elkerülhetetlenül reá szorúltam? hogy?

Vasz. Sajnálom, hogy nem fizethetek, kedves Úr. Hiszen tetszik tudni, hogy ennem is rég-olta Kereszty küldöz, az Isten áldja-meg!

Kard. Sok bohót nevel a' világ, kik nem tudják, hogy menekedjenek a' pénztől. Hát a' házbért is megfizethetné Kereszty Uram.

Vasz. Viszsa-éljek nagylelkűségével? hiszen csak annyiból esmérem, hogy egy párszor meglátogatott. Kardos Ur pedig jó barátja volt a' szegény Atyámnak, egygyütt kereskedtek borral, 's a' mint Csallóközy Fiscalisné emlékezik, tán még némely számadások végzetlen is maradtak volna kettőjük között.

Kar. Mi? tán még adóssá akar tenni Vaszilváné Aszszonyom?

Vasz. Nem Uram! de az csak nem fér a' fejembe, hogy ugyan azon egy kereskedés, koldus botra vigye az egygyik társat, a' másikat pedig meggazdagítsa. A' mint mondom, írásokat kaptam az Atyám volt Prókátora Özvegyétől, de ki tudja mi van benne?

Kard. (félre.) Bizonyosan köztök lesz a' Cautionálisom; de kezemhez kell őket kaparítani, ha sárkány ülne is rajtok! (fenten) Édes Vaszilváné Aszszonyom! már csak azért se hagyhatom a' házbért, hogy azt ne mondhassa a' Világ, hogy régi adósságomat lakja-le nálam.

Vas z. De ha nem fizethetek, kedves Úr?

Kard. Már az az én gondom. A' ki Doctort, patikát fizethet, (a' *kutyára mutat*) ilyen haszontalan állatokat hízlalhat —

Vas z. Szegény éhes Bodri!

Kard. Van annak még dugaszban. — Én innet-tova megvénülök, soha macska, kutya nem élősködött a' házamnál. Szűk idők járnak most az emberre, helye van minden garasnak a' ház körül. Elég az hozzá, hogy az én házamnál még galamb se lakik ingyen; a' fiát eszem - meg ház-bérül; nem az, hogy emberi állat lakhatna. Tehát csak készítse - el az Aszszony a' pénzemet, különben más húron beszélünk egygyütt. Kardos nem a' lágy szívű bolondok közzül való, kit egy könnyecskevel le lehessen venni a' lábáról. Adieu! egy óra múlva ismét itt termek, de nem jövök magam, édes Vaszilné Aszszonyom. (*el siet.*)

Hatodik Jelenés.

Vas z. (maga.)

Istenem! könnyebben fészkelhet egy írigynek keblében a' barátság, mint egy uzsorás szívében megférhet a' pénzszeretete a' felebaráti szeretettel! — Kihez folyamodjak? Jövevény lettem én e' világon! — Kifogytam mind a' két hazámból! — De hiszen aszszony tejet szopott ő is; lehetetlen, hogy egy beteges ügyefogyott aszszonyt — egykori barátja' leányát, egynehány forintért, mellyre nem szorúlt, a' kétségbe taszítani ne iródzon. — A' jó Istenre bízom sorsomat! (*bemegy.*)

H e t e d i k J e l e n é s.

A' B á r ó n é U d v a r a.

(A' kóldusok külömbféle gruppokban állanak, alamizsnát várva, beszélnek, zsibongnak.)

K a c s a. M á r. Vallyon le jön e' ma a' Nagysás Aszszony?

P r é z l i. Ha nem jön is Bátya, csak azt küldje-le a' Kisaszszonytól, a' mit nekünk szánt.

K a c s a. De biz én szeretek annak a' jó léleknek a' szemébe nézni.

P r é z l i. Azt hallottam ma, hogy az a' pénzkukacz itt alól akarja elvenni.

K a c s a. Ne adja Isten! úgy illene hozzá, mint a' cigány gyermek kezébe a' montliszt kalács. Vége úgy a' mi Szerdánknek! *(Károly és Feri jönnek.)*

P r é z l i. Micsoda idegen vendégek azok amott?

K a c s a. Nem esmérem; vidékiek lesznek.

P r é z l i. Tán nem elegen vagyunk? — Hiszen több már Pesten a' kóldús, mint az adakozó.

K a c s a. Van itt mindennemű jó Öcsém. Úr kóldús, tudós kóldús, cifra kóldús, hetyke kóldús. — Hej ezen utólsó a' leg gonoszabb Öcsém; ha alamizsnát adsz néki, azt kívánja, te köszönd-meg, hogy elvette.

P r é z l i. Szóba eredek velek. — Adj' Isten kenyeret a' naphoz atyafiak!

F e r i. És szalonnát mellé!

P r é z l i. O-hó! kigyelmetek bóldog földről valók, a' mint látom.

F e r i. Biz ide se száraz kenyérre jöttünk mi, Collega Uram.

Prézli. Régen volt az, midőn a' koldús szalonnát ehetett. Még csak az én időmben is behívták a' koldúst az útzáról; most ajtót csuknak előtte. Vagy eleibe hozták az Isten' áldásait, most a' kutyát uszítják reá. Én ifjonta hegedűvel segitettem gyenge mejjemen, 's ha szívrehatólag reá vontam a' karvasomat — meg meg állott a' jó lelkű Magyar felettem, — kiöldta nadrág szíjja mellől az erszényét — 's ha nem ezüstöt, rezet bizonyosan vetett a' kalapomba; de mióta a' szíj menni kezd a' módiból, bútsúzóba van vele irgalom, erszény, pénz, 's tán még több is!

Feri. Mi a' baja kendnek Collega, úgy rezzeg a' hangja, mint a' kenetlen tót szekér?

Prézli. Biz az így esett. Ez előtt mintegy 36 esztendőkkel jó, széles, erős mejjú ifjoncz voltam. A' torkom, ha megeresztettem, elszolgált egygyik Faluvégtől a' másikig. — De épen akkor esett a' Vármegyénkben a' Restaurátio. Én egy szegény falusi Notárius fia lévén, az Esküdt Urunkon akartam segíteni, 's addig ordítottam a' részire, míg a' nyeldeklőm örökre leszakadt, 's rekedt torkú maradtam. Igaz, hogy az a' bajom is volt, hogy (*sügva*) mindég többet szerettem inni mint enni. — De hát kigyelmeteket mi siralmas sors érte, ha merném kérdeni?

Feri. Szívesen elmondom jó Collega. Ez az Úr egy nagy Túdós volt Kövár vidékén. Mindég a' fontos igazságokat keresgette, érti e' kend? A' sok munkában, olvasásban, gyertyázásban megvakult a' bal szemére, a' jobb szemét pedig egy nyilván való igazság, melyet a' jámbor meszsze keresett, holott a' szeme előtt fétrengett, szúrta ki. — A' mi engemet illet, én egy nagy házból való ifjú Úr mellett inaskodtam. Nála is, mint sok Uri házaiknál szokásban volt, ha a' vendégek épen a' felső emeletig ittak, a' poharakat, palaczkokat falhoz földhöz vagdalgatni. Az Uram,

épen neve napján, nem akarván utól maradni kedves vendégeitől, fel kap egy izmos cseh kristály poharat, 's nékem hűséges szolgájának úgy vágja a' térde kalácsához, hogy azonnal örökös kóldús levék reá.

Prézli. De biz azért penziót érdemlett volna Collega Uram!

Feri. Mit? még szidott miért állok a' pohár útjába. *(A' kóldusok zsibongják: a' Báróné! a' Báróné! mindegygyik helyhez teti magát, 's kalapot emel.)*

Kár. *(lassan.)* Ah pajtás! nem hallod, hogy kopog a' szívem?

Feri. Nyomd reá a' botodat jó fiú.

Báróné. *(az első emeletben a' nyílt ablakban)* Jó napot édes Atyámfiak! A' leányom viszi számotokra az alamizsnát.

Kóldusok. *(zsibongva.)* Az Isten áldja meg a' mi jó Nagyságos Aszszonyunkat!

Báróné. Köszönöm édes gyermekim! *(be teszi az ablakot.)*

Nyólczadik Jelenés.

(Máli jön-be, utánna Julcsa két kosarakkal; egygyikben ruhák, másikkban kenyér szeletek.)

Máli. Jó napot adjon Isten!

Kóldusok. Kívánunk a' Nagysás Kisaszszoyinak is.

Máli. *(osztogatja először a' pénzt, azután a' fejiérkép közt a' ruhákat, utóljára a' kenyérszeleteket. Minden Kóldús meg-köszöni, midőn alamizsnáját áltveszi.)*

Máli. Hogy van kend Langyosné? nem volt kend itt a' múlt Szerdán?

Langyosné. Roszszúl lett a' kis Fiam, nem hagyhattam Nagysás Kisaszszony.

Máli. Hát a' kend lába gyógyúl e' már Kacsa Márton?

Kacsa. Valami keveset édes Kisasszonykám. —

Prézli. Jobban gyógyúlna az Nagysás Kisasszony, ha a' láb locsolgatásra való pályinka a' toroknak is jó nem volna. *(Köldusok nevetnek.)*

Kacsa. No csak hadd el már no! Prézlinek mindég van locsogni valója.

Máli. *(Ferihez és Károlyhoz.)* Hát kendtek, miért állnak olly félre?

Prézli. Azok nem a' mi felekezetünk Nagyságos Kisasszony!

Máli. Ej semmi, az ember, kivált ha segítségünkre szorúlt, mind felekezetünk. *(ád nékik is pénzt.)*

Máli. Langyosné! ezt a' gyermekének vigye kend. *(egy darab ruhát ád neki.)*

Langyosné. Az Isten fizesse-meg édes Kisasszonykám.

Máli. *(kenyeret osztogat.)* Kendnek Prézli két annyit adok, mert esmerem a' kend appetitussát.

Prézli. Köszönöm édes Kisasszonykám.

Kacsa. Az egygyik darab tudom, egy ital borért fog menni a' Korcsmárosnak.

Prézli. Már e' csak kölcsön az előbbiért.

Máli. *(kenyeret ád a' két ifjúnak.)*

Prézli. Nem eszik azok a' kenyeret szalonna nélkül, Nagyságos Kisasszony!

Feri. Meg illy szép kezekből.

Julcsa. Hm! be udvaris köldusok, tán Párisból jönnek kendtek?

Feri. Nem bizony mi édes Lyányasszonykám, csak Kolosvárról; de ott is érzik a' szépet.

Máli. *(lobbal.)* Kolosvárról?

Feri. Igen is Nagyságos Kisasszonykám. — Emlékezem is reá, hogy a' múlt ősszel láttam

Kolosváron a' Kisaszszonykát, a' mint a' Doboky háznál kóldúlgattam.

Máli. Igen — igen — ott voltam (*nem ügye-
lést színlelve.*) Hát mi újság a' Doboky háznál?

Feri. Ott mindent frissen hagyunk. Hanem emlékezik a' Kisaszszony Víg Ferenczre, a' ki a' Guitarre - mesterrel járt néha a' házhoz?

Máli. Arra a' nagy Selmára?

Feri. Hm! — igen — igen! meg - ütötte sze-
gényt a' guta!

Máli. No — ki hitte volna? (*a' kenyér ko-
sárba hajolva, mintha valamit keresne.*) Hát a' Gui-
tarre - Mester?

Feri. Meg - házasodott a' farsangon.

Máli. (*elejti a' kosarat.*) Úgy e' ? — Szedd
fel csak Julcsa a' kenyereket.

Julcsa. Mi lelte a' Kisaszszonykát? úgy el-
halaványodott!

Máli. Tudja az Isten — a' fejem fáj — nem
igen jól érzem magamat — már a' múlt éjjel ros-
szúl aludtam. — Felmegyek. — Oszd - el a' ma-
radékokat Julcsa, osztán hozd - fel a' kosarakat.
Isten áldja meg kendteket!

Kóldusok. Áldja - meg a' Nagysás Kisasz-
szonyt is!

Máli. (*fel megy.*)

Julcsa. (*osztogatja a' kenyeret, 's a' kóldu-
sok oszlanak, az ifjakhoz.*) Kendteket csak ki kel-
lene korbácsolni Pestről.

Feri. Miért Lyányaszszonyka?

Julcsa. Minek hozzák kendtek elő Kolos-
várt. Egy átkozott dongó csipte ott meg a' bal-
keze alatt a' Kisaszszonyunkat, azólta ha csak em-
legetik is Kolosvárt, mindgyárt rosszszúl lesz belé.

Feri. Nem tudtuk édes Lyányaszszonykám!

Julcsa. (*felszedi a' kosarakat.*) No Isten áld-
ja - meg kendteket!

Feri. A' Lyányaszszonykát is!

Kilenczedik Jelenés.

Feri. He, he, he! a' dongó te vagy!

Kár. *(Lehányja szemfedelét, 's ölelésére szöki Ferinek.)* Feri, lelke Ferim! szeret, az én Málim szeret! De ugyan, hogy mondhattad, hogy megházasodtam? nem szántalak volna megfojtani érte!

Feri. Hm — hát, hogy jártál volna végire, hogy szeret? he? Osztan mindegy jó fiú, házasság nem házasság, Máli soha se lesz a' tiéd. Te csak a' pecsenyét forgatod, de más eszi-meg.

Kár. Nem pajtás! most új lélek szállt belém; új erő, férjfiús tökélet lövelt keblembbe! Máli szeret, 's cél van előttem, a' mellyért törekedek. Most kész vagyok mindent próbálni, 's megvívni a' sorsal szerelmemért!

Feri. *(félre.)* Ismét paroxizmus!

Kár. Csak módomban lehessen gyakran látni Málimat, úgy jöhet, hogy maga a' szerencse, ha búvarkodunk körülte, kezünkbe nyújtja fonálát életünk csalkertjének, mellyből minden eszünk iparkodásunk ki nem segíthetne. — Most olly könnyűnek érzem magamat, hogy a' nyúlat elfoghatnám! Jer, siessünk Palihoz levetni rongyainkat — 's osztán egyenesen Keresztyhez szerencsét próbálni. *(El rohan, de a' kapuban szemközt jövő Kardossal úgy össze-ütődik, hogy ez egy kezében lévő kendőt tele holmival a' földre ejt.)*

Tizedik Jelenés.

Kardos, Károly, Feri.

Kard. *(a' kapura áll, hogy ki ne mehessenek.)* Teringettét! micsoda számár ez? úgy megy neki

az embernek mint a' vak denevér! Micsoda ember kend? (a' kendőjét nézi) megadta kend a' tojásaimnak! ehol! mind tojásos a' czukor, kávé, sajt, malozsa, a' mit öszve - szereztem. Egy tapodtat se az Udvarból, míg nem fizet kend, vagy mars be a' Városházához!

Feri. Ejnye, ejnye! — (a' kendőt nézegli, azomban háta megett rést csinál Károlynak. Ehhez súgva.) Csak lódulj - ki, majd végzek én vele. (Károly el - inal.)

Kard. Hé! hó! fogjátok - meg! egy tapodtat se innen, (utánna akar indulni, de Feri majd megfogja, majd eleibe áll.)

Feri. Hagyja az Ur, bizonyosan nem akart az szegény kárt tenni.

Kard. Akart, nem akart, de elég az ahhoz, hogy tett. Hát koldús az olyan, a' ki úgy tud szaladni az embernek, mint egy szilaj tulok? he?

Feri. Hiszen a' lábának semmi baja, hanem (a' homloka előtt forgatja kezét.) Érti az Ur?

Kard. (nagy szemet mereszt.) Ugy e? az eszének? Hát miért nem szóllt kend mindgyárt?

Feri. A' Kongói Herczeg Kisaszszonyba szerelmes a' jámbor, 's épen most mondtam néki tréfából, hogy egy Tombuktui Herczeg el - ragadta a' kedvesét; utánna iramlott szegény, 's olyan - kor nem csuda, ha öszvegázolta is az Urat. A' szerelem, tudja az Ur, hogy okos embernek is elveszi a' szeme fénnjét, hát bolondnak!

Kard. (dünnyögve.) De hát miért nem zárják a' bolondok házába?

Feri. Azért, mert Magyar Országban még csak most kezdenek szaporodni a' bolondok, 's még eddig nem vólt benne bolondok háza, Bizony jó vólna, ha az Ur építtetne egygyet, 's magának is egy derék quártélyt benne. (kiillan, 's a' kaput maga után rántja.)

Kard. (*utánna indul, de mást gondol.*) Mit mondott? — Ugy tetszik, mintha dehonestált volna. Utánna mennék, de kóldússal az útzán öszve veszni, illetlen. Még megláthatna a' Báróné az ablakról. A' kendővel is úgy siettem be lopva, hogy meg ne lásson, 's ihol né! Mind a' Báróné irgalmassága ennek az oka; minden Szerdán ide csalja a' világ' kóldusát. Majd máskép' lesz édes Nagyságoskám, csak férj 's feleség lehessünk. — Orsolya! héj Orsolya Aszszony!

Ors. (*ki jön.*) Mi tetszik Nagy U — Tekén-
tetes Uramnak?

Kard. Nagy munkával öszve szedtem az adóssaimtól az uzsonnára valót, vettem is holmit, 's ihol a' Sátán egy legényét küldte kóldús mundúrban reám! Öszve törte a' tojásaimat, 's az egész kendő holmi csupa locs tőle. Szedje öszve édes Orsolya Aszszonyom, 's hozza-be! (*be megy.*)

Ors. (*öszveszedi.*) Úgy kell! Mert mire való a' gazdaszszony? Bár mindenkor egy egy legényét küldené el a' Sátán a' nőtlen Urakra, midőn az aszszonyok dolgaiba avatják magokat! (*le esik a' kárpit.*)

Harmadik Felvonás.

E l s ő J e l e n é s.

Kardos Háza Pesten, mellyben Vaszilné és Kereszty laknak.

(Kardos jön a' Commissáriussal.)

Kard. No, itt vagyunk Commissárius Uram! Csak keményen viselje magát; ne tágítson rajta. Gonosz egy aszszony az, — nem esmeri azt senki, csak én. Ugy tettetli magát, mintha egy krajtzárnak nem volna aszszonya — azomban reggel kávé, délben bor, estve pecsenye! Jobban él Uram mint én!

Comm. Csak rám kell bízni a' dolgot; nem első próbám! *(bemennek.)*

M á s o d i k J e l e n é s.

(Károly jön, tisztességes öltözetben.)

Kár. *(nézelg maga körül.)* E' lesz az a' ház! itt mutatta Pali a' Kereszty szállását! — Szerelem, szerelem! be szép napot derítesz jövődömrre! kény árad lelkemre tőled, 's a' remény újra szövöi arany fonalát körültem. A' szerencse úgy is részemre látszik trucczolni sorsommal. Egy

hazátlan, szülétlen árva vagyok, 's Tallosyban Apát, fiában és Vig Ferimben barátokat leltem; mint kóldus, bírom egy gazdag Báró Kisaszszony szivét, 's itt — megálljak tunyán, kéz öszve téve? leszálljak gyáván a' szerencse szárnyairól, mintha nehéz terhe vólnék a' tovább - emelésre? Nem, vívnom kell Málimért! — Először is lássuk édes Kereszty Uram, ha vehetjük e' hasznát egymásnak? Nevelő soha sem vágytam lenni, de a' szegény elhatároztatik, nem határoz! *(be akar menni, de belől lármát hall.)* Micsoda lárma ez? Férjfi perel egy aszszonnyal! Ho, ho, ez ugyan nem újság — de nem is jó jel — Tán Kereszty veszekszik a' feleségével? Ugy csak vissza jó fiú! A' kik másban meg nem egygyeznek, hogy egygyeznének a' nevelés' dolgában, mellyben a' Tüdősök is sokfelé mennek. — De hiszen nem úgy írta-le Pali előttem Keresztyt; nincs dicséret, a' mellyet reá ne rako'tt vólna. *(hallgatódzik.)* Házbért nem fizethet? Ó Kereszty gazdag ember, ő fizethet! — Hiszen ilyen nagy háznál sokan lakhatnak. *(újra fülel.)* Az aszszony rimánkodik, sír — szokások, ha nyelvek a' perlésből kifárad! *(hallgatódzik.)* A' férjfi nem enged — bizonyosan nagy oka van reá. — Mi a' guta? kifelé taszigálják szegényt! — Csak ugyan közelébb jönnek! Amoda megyek az által-ellenben lévő kapu mellé. Megvárom a' dolgot; az embernek jó néha előisméreteket szedni azon ház felől, a' mellyben lakni fog. *(a' lárma mindég közelébb jön, végre)*

Harmadik Jelenés.

(Kardos taszigálja kifelé Vaszilnét.)

Károly és Commissárius.

Kard. Nem tehetek róla lelkem, a' ki bért nem fizethet, lakjon az útján!

Kár. (*félre.*) Az ez, a' kinek a' tojásait öszvetörtem!

Vasz. Ugyan nem fél az Istentől Kardos Úr, egy beteges aszszonyt kitaszigálni?

Kard. A' törvények Isten rendelése; azok pedig azt mondják, hogy az adós fizessen.

Vasz. Nem minden áll - meg az Isten előtt Kardos Úr, a' mi a' törvény előtt meg-áll. Hová forduljak most szegény beteges ügyefogyott Aszszony?

Kard. Egygyik háztól a' másikhoz, egygyik elmenőtől a' más elmenőhöz. Vagynak könyörületes bohók e' világon, kik krajtzárt vetnek, garast adnak, 's csak el él az aszszony — de én nem azok között való vagyok!

Kár. Ha! Pogány! — Be esmerősnek látszik nékem ez az aszszony! akárhol, de láttam valaha!

Vasz. Köldülni hajtja az Úr egykori barátja leányát?

Kard. Jobb mint éhezni, 's az ég alatt lakni.

Vasz. (*kifakadva.*) Már látom te köszívű uzsorás, hogy nem emberi érzések lakják kebledet; kicsukott abból a' pénz éhezése minden irtalmat! Nem kétkedek többé gyanúmban — te, te tetted köldüssá a' szegény Atyámat — 's most gyermekén dühösködsz, hogy teljes legyen mértéked, 's vétkednek nyomát veszítsd! — Rettegj vérszopó! Él még az Isten! élnek a' törvények!

Kard. Már mire való ez a' lúd méreg? nem elég esztendeig várakozni a' házbér után? (*a' Commissáriushoz, a' ki éppen most lép - ki a' házból, sűgva.*) Reá akadt az Úr az írásokra?

Comm. Sehol sincsenek.

Kard. Jég verje - el a' dólगत! úgy hijába fáradtunk. (*fenten.*) Meg van az Inventatio Commissárius Úr?

Comm. Nem sok írka - firka kellett hozzá. Egy láda, mellyben semmi sincs — egy korhadt

szék — egy szú-ette nyoszolya — lepedő a' zsúpon — 's egy vánkoska — punctum!

V a s z. 'S a' dúzs gazdag Kardos ezekre éhezett!

K a r d. (*gondolkozva.*) Hm, hm — hallja az Aszszony! úgy tetszik, mintha valami lágyulást érzének a' szívemben — csudálom, mert nem szokásom. Az attya — az Isten nyugtassa! — az igaz nem rossz emberem volt! — Elengedem a' házbért, de én is egy szívességet kívánok az Aszszonytól.

V a s z. Hadd halljam!

K a r d. Azt csak az én szívem tudja, mit tettem én a' szegény Kőházyval; hányszor adtam szükségeiben néki írás nélkül pénzt, hogy tápláltam, mint ápoltam utolsó gyámoltalanságában. Ő leg jobban megmondhatná szegény, ha élne, ha én vagyok e' az ő adóssa, vagy ő az enyim? De lássa e' lelkem! az embernek írigyei, rosszszakarói vagynak. Nékem édes anyám volt az a' szerencse, melly Kőháznak mostohája vala, 's azt a' világ igen hajlik rosztá magyarázni ellenem, kereskedő társa ellen. A' rágalom fúr, vés, áskál, gyanú-szikrát gerjeszt, a' hol semmi sincs, lángra fújja a' hol szikrát talál. Én pedig, a' ki a' becsületemet inkább őrzöm a' szennyestől, mint új ruhát szokták a' pecsétől, megvallom, egy kevéssé átallok az ollyas mende-mondákat, ha nincs is okom félni tőlök. Az én kívánságom hát csak ez lenne, hogy a' Barátom Kőházytól maradt írásokat, ne hogy holmi éhen-kórász Prókátor perkanócokat kutasson benne — érti e' lelkem? 's osztán, hogy ártatlanságomat belőllök annál inkább megmutathassam — adná nekem által az Aszszony, 's azonnal íráskára tennénk, hogy nem tartozunk egymásnak semmivel.

Com m. Osztán talán még a' szobában is engedne egy fertályka esztendő Spectabilis Kardos Ur, úgy e' bár?

Kard. No ám legyen! Vaszilné Aszszonyomért azt is megteszem.

Kár. Mit? Vaszilné? Hisz' a' nevelő anyámat hívták úgy. *(közelébb lép, 's vizsgálja az aszszonyt.)*

Vasz. Hijába hízolg álorczája alatt a' Farkas azon bárány körül, a' melly a' reá fent farkas fogakat már látta; reá esmer az a' bárány bőrben is! Nem! az írásokat ki nem adom; valaminek kell ott lenni, a' hol az eb nagyon kapar.

Kár. *(félre.)* A' hályogot nem látom a' bal szemén.

Kard. *(méreggel.)* Jó! Én hát Commissárius Úrtól azt kérem, hogy vizsgálja-meg ezt az aszszonyt. A' ki leveleket dugdos, pénzét is eldughatta, 's én az egész esztendei házbért potomra hagyjam ellopadni magamtól?

Comm. A' kívánság helyes és törvényes. *(meg akarja vizsgálni.)*

Kár. *(a' ki az alatt a' Commissárius háta mögé lépett, megkapja ennek kezét.)* Meg-álljon az Úr?

Kard. és Comm. Mi ez? mit akar ez az ember?

Kár. *(Vaszilnét vizsgálja.)* Ő az! lehetetlen, hogy hibázzak — neve — vonásai — hályog a' szemén — soványabb az igaz és öregebb — de még gyermek koromban láttam utóljára.. Ugyan édes Aszszonyom! nem lakott valaha Erdélyben?

Vasz. De laktam, ott is mentem férjhez.

Kár. Nem emlékezik egy Károly nevű fiúra a' házánál?

Vasz. Hogy ne az Istenért? hiszen a' Horahadkor én szöktettem-el.

Kár. *(nyakába rohan.)* Anyám, édes jó nevelő anyám! én vagyok az a' Károly, a' ki néked köszönöm életemet.

Vasz. Lehetetlen! Az Úr — te — vólnál Károly? *(vizsgálgatja)* csak ugyan — homályosan lebegnek vonásaid előttem — kinőtted a' gyer-

mek arczot — férjfiásabbak a' vonások, de még is a' régiek — Károly édes fiam! *(megöleli.)*

Kard. *(a' Commissáriushoz.)* Ezt ugyan az ördög hozta láb alá.

Comm. Casus improvisus!

Kár. Mit akarnak az Urak ezen Aszszonysággal? a' kinék, a' mint látják, pártfogója akadt.

Kard. Örülünk rajta! Ugy hát tán leszen a' ki érte az esztendei házbért lefizeti.

Kár. *(félre.)* Átkozott szegénység! *(fenten.)* Azt a' házbért, a' mellyet itt fülem hallattára irgalmasan elengedett az Ur régi barátja leányának?

Kard. Igen is! notabene, azon feltétel alatt, ha az attya írásai nékem ált' adatni fognak.

Kir. De hát ha ezen Aszszonyságnak fontos okai vagynak, azokat által nem adhatni?

Kard. Ugy az én fontos okaim is megmaradnak ötet exequáltatni, 's a' házamból kivettetni, sőt minthogy eltitkolások forognak fent, szorossan meg is vizsgáltni 's a' többi. Érti az Ur? *(félre)* most bátor vagyok, itt a Commissárius.

Kár. *(fontolgatva.)* Kevés ideig nem várhatna-el az Ur az én kezességemre?

Kard. *(félre.)* Ugy e'? Kappadóciai Király 6 keme! már jól vagyunk! *(fenten.)* Nem Uram! Fontos okaim vagynak — 's az esztendő ma telik. Épen ma Szent György napja!

Kár. Ma van, és tart egész éjféli tizenkét óráig, érti e' az Ur? addig a' szobában marad ez az Aszszonyság, vagy megfojtom az Urat mint az Ürgét. Ha addig a' házbért meg nem hozom, éljen az Ur azzal a' jussal, a' mellyet a' törvény enged az Urnak.

Comm. Ez ellen nincs mit szólnunk Domine Spectabilis!

Kard. Szabad tudnom kicsoda az Ur? honnan jön? hol lakik? mi a' rangja? hivatala? character? hogy?

Kár. Én Uram ma jövök Erdélyből; hívatalt még csak most keresek, 's egész characterem az, hogy becsületes ember vagyok.

Kard. (*gőgösebb hangon.*) Ugy e'? csak ma jön Erdélyből? hívatalt keres? (*felre.*) Esmérem az illy becsületes embereket! rendszerint egy szűnyog dongva el vinné ingó és ingatlan javait. Futoshat Pesten fel 's alá, míg 80 forintot öszvehajhász! (*fenten.*) Jól van kedves Ur! egész mái napon elvárok, de a' mint az Isten a' hólnapi nap hajnalát reánk virrasztja, itt termek az Execútióval, 's akkor osztán egy szót se többet!

Kár. Mennyit is teszen az a' tartozás?

Kard. Nyólczvan Rhénes forintokat?

Vasz. Egy hitvány szobácskától a' padláson?

Kard. Esztendei várással egygyütt keresztényi ajándék!

Kár. Jól van Uram, kikeritem a' pénzt, ha a' rajta ülő sárkánnyal kell is megvívnom érte!

Vasz. Édes jó Károlyom!

Kard. De az Iroványokat tán jó 'vólna addig is a' Commissárius Ur' kezébe adni — in manus judiciarias!

Kár. Egy átaljában nem! Éjféli 12 óráig senkinek sincs itt jussa exequálni.

Comm. Sic est Domine Spectabilis!

Kard. (*felre.*) Hm hm — jég verje - el a' dől-gát! csak valami Prókátor kezébe ne jutnának addig! — De hiszen az aszszony beteg, nem mehet — ennek pedig lesz dolga a' pénz hajhászással. (*fenten.*) Tehát hólnap reggelig pardon! de tovább egy óráig sem! az irgalomnak is határai vagynak.

Kár. Kivált az uzsorásé szűkebb mint a' Liptó Vármegyei kenderföld!

Kard. Kivánom, hogy olly készen legyen az Ur az erszénnyével, mint a' nyelvével. (*a' Commissáriushoz.*) Menjünk Commissárius Ur! Uzsonnára, a' mint mondtam, elvárom!

Comm. Non intermittam, Domine Spectabilis! (*Kardos el megyen.*)

Comm. (*félre.*) Jó dolog az az elhalasztás! Az ember csak készült valamit tenni, de nem tett, 's még is fizettetik. (*el Kardos után.*)

N e g y e d i k J e l l e n é s.

Károly és Vaszilné.

Kár. Be silány ember, a' kinek csak pénze van! Ugy látszik, hogy a' pénz szomja semmi nemes érzést nem enged sarjadzni a' szívben, mint a' diófa árnyéka alatt nem nőhet semmi! — Édes jó anyám, mi szerencsétlenség hajtott ki Erdélyből?

Vasz. Az ínség, fiam! szenvedelmek hosszú füzete volt éltém ottan; ez és a' honvágy visszahoztak Magyar Országra, a' hová való vagyok.

Kár. Hát jó nevelő atyám, talán nem is él már?!

Vasz. (*félre.*) Istenem! még semmit sem tud! (*fenten.*) Édes Károlyom, hajló e' szíved bocsánatra nyílni? megtudsz e' engedni szerencséd' gyilkosának? erős lehetsz e' megállani, hogy ne átkozd hóhérod emlékezetét? Károly édes fiam, hajolhatsz e' ezekre?

Kár. Mi az jó Anyám? éltémet nem néked köszönöm e'?

Vasz. Én értem hát édes fiam, engedj-meg férjemnek, volt Nevelő - atyádnak. Halld, a' mit tudok történeted felől, halld egyszersmind éltém szövevényeit. Én egy Pesti Könyvkötőnek a' leánya vagyok. Valamint most nem, úgy hajdan segyűjthetett kincset a' Magyar Országi Könyvkötő. Atyám is az anyám halála után, két leányával együtt nem a' legkedvezőbb környülmények közt

élt, mellyek arra bírták, hogy engemet a' házából szolgálatra adjon-ki. Agyagváry Tanácsosné vett magához, ki leányával egyyyyütt gondosan neveltete, 's a' kiben nem sokára második anyámat vesztettem - el. Mari Kisasszonyt, ki Erdélybe mene Gróf Tordayhoz férjhez, én is mint szobaleány Erdélybe követtem.

Kár. *(közbe szóllva.)* Gróf Tordayhoz?

Vas z. Igen is, egy mord, szótalan, 's mindig borús szemöldökű Urhoz. Inkább az ő parancsos akaratja, mint jó Grófném' megegygyezése vólt, hogy én néhány hónapra lemenetelem után, egy Vaszil nevű kedves oláh emberéhez, kit lakásától négy mértföldre fekvő egygyik oláh falujában tett Korcsmárossá, menjek férjhez. Én tapasztalatlan engedtem Uraságom tetszésének, mint az ártatlan bárány, nem aggódva követi vezetőjét a' mészárszék felé. De csak hamar kezdtem ébredezni. Férjem' gyakori éjjeli kimaradásai, suttogó 's lappangló társaságai csak hamar gyanút gerjesztettek bennem. Kétkedéseimet előbb kíméllő szemrehányásokban adtam elébe, majd mérges kifakadásokra késztettek — nem nyertem semmit! sőt bizodalmát vesztettem - el általok. Ezentúl mordabb, tartózkodóbb vígyázóbb leve, és sűrűbb titkokba rejté tetteit — de ah hogy a' rossz úton jár el nem rejtheté tőlem! Csak az Isten tudja mennyit kértem, esdekeltem néki, harczoltam véle, mennyit intettem, tünődtem, epekedtem — mind sikertelenül! — Egy nyári estve, épen Magdólna estvéjén, jelenti lefeketkor, hogy útra valót tegyek a' tarisznyájába, mert a' Dévai Vásárra megyen. El megy, 's harmadnapra egy kis gyermekkel, veled édes Károiyom, jön-meg. A' titok homálya ült arczán, 's ajkain, a' mint a' gyermeket nékem által adta; kikerülve csak azt felelte kérdezősködéseimre: hogy jó gondját viseljem. De a' mint megláttam, hogy

szekrényébe egy pénzes zsacskót ereszt-be, 's becsukja, borzadás futott végig. Rémitő gyanúk, sejtések, űzték képzetemben egymást, de a' titkokhoz nem férhettem. Tejemet szoptad édes Károlyom, nyólcz esztendeig viseltem, az Isten látja, mint anya gondodat — lestem, hallgatództam, nyomozódtam, de soha születésed titkába nem hathattam.

K á r. 'S máig sem tudsz édes anyám semmit?

V a s z. Semmit fiam. Hogy nem csekély házból eredtél, finom vászon lepleid bizonyították, de jegy rajtok nem volt. Azt is sokára tudtam meg, hogy azon zsacskó pénz, mellyet veled hozott férjem, keresztelői ajándékok. — Azomban kiűtött a' Hora' zendületje. Épen a' padláson ruhát aggattam, a' mint alattam a' kamarában, éjfél tájban az Oláhok és férjem, a' többek között reád is halált végzettek. Tisztán hallottam, hogy Ur-kölyöknek nevezgettek. A' feléd szokott anyai érzés fojtólag szorította össze szívemet; férjfiás erőt éreztem megszabadításodra keblemben — máklevet vegyítettem' férjem' borába, bekísértem, mint elnyomott ittast a' szobájába, 's én, a' ki csak pillantásától is rettegetem máskor, most eltökélve loptam-ki szekrénye' kulcsát. Emlékezhetsz, mint költöttelek - fel édes Károlyom korán lefekted után, mint adtam ruháidat, 's keresztelői zsacskódat — mellyben máig sem tudom mi volt — kezedbe; de azon kínokat, azon rettegéseket, mellyek közt a' dühös Oláhok' fenyegetéseikre voltam, a' mint szökésed hajnalban észrevették, elhallgatom. Csak annyit mondhatok, hogy a' halált csak egy jó barátném lapangtatása kerülteté-el velem.

K á r. Édes lelkem anyám! Ó ezt az estvét soha el nem felejttem!

V a s z. Csáky János mellé gyűlt az Erdélyi nemesség. Ezen kis csoport magyar vitéz, közibe

vágott az Oláhságnak, 's mint legyező-csapás alatt a' mézre csoportozott légy, úgy hűllott a' pór oláh sereg. A' Maros nyelte-el azt, a' ki a' fegyvert kikerülte. Az én férjem is nehéz sebbel tért hozzám vissza. Halálra kerestették, mert Gróf Torday volt Urának, 's több jeles Nemeseknek megölettetéseikben fő részes volt. A' halál rettegése megdöbbenti a' legátalkodottabb szívet is, 's kapkod a' valláshoz, melyet hajdan gúnyolt, 's emberiséghez, melyet jó óráiban nem hitt. Vaszil is megbékélt velem, 's reá bírt az egygyütt-szökésre. Insége, elhagyatott sorsa, 's színlett megbánásai lecsalták ismét szívemről azon idegenséget, melyet bűnei vontak reá. Megtérést esküdt előttem a' nyomorúlt. Remegve bújdokoltuk által Erdélyt, míg nem annak határán egy Bánáti erdőségbe Szénegetőknek beálltunk. Tíz esztendeig laktam ezen erdőségben a' férjemmel, 's a' szokás kedvessé tette nekem annak zordon magánnyát. Ó nyolcz esztendeig híven megállotta esküvését; az alatt a' rágalom se fenhetett volna reá semmit, de egy gaz csavargó társasága ismét bebuktatá hajdani vétkeibe. Ah a' költözködő vétek mindig hágy egy gamócskát a' szívben, mellyhez könnyeden akasztja ismét gyászszín fonalát! Nem használt újra se kérésem, sem intésem. Borzasztó szitkok, 's fenyegetések némították-el nyelvemet. A' nyomorúlt orozott, rabolt, ölt, 's végre — *(lassú fojtott hangon)* keréktörésre jutott.

Ká r. Istenem! mit érezhetett e' csapásra a' feleség!

Vas z. Magamat is soká tömlöczöztek, vallattattak, mert a' házasság kötele, tudjuk, többször húzza-le az erőstet a' gyengéhez, mint a' gyengét emeli az erősb fél virtusához, 's igazlott köz gyanú czudar férjnél czudar nőt keresni. Ártatlanságom kiszabadított végre, 's roncsolt testel,

zúzott szívvel tértem Magyar hazámba vissza, mellyet zsengés korom' arany bódogságával hagytam-el. Mit leltem itt? Atyám inségben halt-el. Egy darabig borkereskedése, mellyre magát utolsó éveiben adta, emelni kezdte; végtére Kardossal adván társaságba magát, koldus botra bukott. Egy nyaláb írások, mellyeket az Atyám Ügyészének Özvegye nyújta kezembe, minden örökségem. Attyafiai a' szegénynek, tudod, nem élnek!

Kár. De hát Báró Tordayné miért nem kereste-fel az én jó Anyám?

Vasz. A' hosszú út, sanyarúság elfonnyaszták testemet, 's ágyba szegzettek; esztendő-olta most szívom az első szabad levegőt! De hogy is mennék elébe? hiszen férjét férjem ölte-el. Oszlán 20-dik esztendeje, hogy nem láttam, bár több évekig voltam Korcsmárosnéja. A' férjem kurtán 's durczásan tagadta-meg mindenkori kéredzke-déseimet. Valaha szeretett — de az idő kiavítja az érzelmeket a' szívből — tán már vonásaimat is letörlé emlékezete táblájáról!

Kár. O bizonyosan nem! arról jót állok. Pedig itt van Pesten!

Vasz. Mit? Báró Tordayné Pesten? Mari olly közel hozzám? Azt véltem, az Agyagvári falusi jószágán lakik. *(elmerülve.)* Egy lyánkája volt, él e' még?

Kár. Él, de ha jól emlékezem reá, csak fogadott leánya. Angyal ez, 's az anyja is olly nemes lélek, ki gyermek kora kedves sorsosát nem fogja gyámol nélkül hagyni.

Vasz. Nem édes Károlyom, koldúlni hozzá nem megyek, kinek kegyét férjem fekete hálatlansággal jutalmazta. Viszszaborzadna tőlem! Esmerős vagy a' háznál?

Kár. Az aszszonnyal nem; Kolosváron esmértem a' Kisaszszonyt.

V a s z. (egy kis gondolkodás után.) Időt várjunk fiam! majd ejts próbát egykor előhozni engem előtte. Meglátod majd arcza' változásiról a' szív mit rejt erántam. — De háttéged hogy hányt azolta a' sors édes Károlyom?

K á r. Azon éjjel, a' mellyen elszöktem, egy nádasban bukktam-meg. Másnap tovább mentem, csak szemem, orrom után. Ha zajt hallottam, bújtam, — vagy félre tértem útam sinórjából, 's egy héti tévelygésem után a' kedvező sors Kolosvárra vitt-be, egy nemes lelkű Tallósy nevű Profeszszorhoz. Emberiséggel nevelt, oktatott ez velem egy vívású fiával egygyütt, 's — bal mejjemre tehetem kezemet — embert formált belőlem. Tanulásom végzettem, a' mint a' nemes lelkű elhalt — áldás szálljon hamvaira! — 's engem új árvaságra hagyott. Gyermeekölta kedvteliséssel űztem a' musikát, 's meglehetősen tökéletességre vittem azt. Most hasznomra fordítottam, 's mint Guitarre - mester előkelő házaknál órákat adtam. Nem lett volna semmi fogyatozásom ezen élet' neménél, ha zajlakodó sorsom már békére kívánt volna hajlani, de egy ifjúi éretlenség kivetette csajkám ismét a' síkra, 's Pestre jöttem új szerencsét próbálni.

V a s z. Megadja az Isten édes fiam! Ha az ész tisztán fontol, a' szív tisztán akar, a' szerencsének, ha vonakodik is néha, hajlani kell. — De mintha erősb szellőcske kezdne támadni. Segíts-be a' szobámba édes Károlyom, ah még ma az én szobámba!

K á r. Hólnap is, 's még azután is édes Anyám! vagy én ne legyek méltó egy jó anyára!

F e r i. (jön.) Ejnye pajtás! ennyi keresésre már bújkáló adósomat is megtaláltam volna.

K á r. Várj-meg pajtás míg kijövök, egy kis szóm van veled. Támaszkodjon reám édes Anyám! (bevezeti,)

Ö t ö d i k J e l e n é s.

Víg Feri (*maga.*)

Mit? annya? — annyára talált? — hát csak ezért feküdt olly vastag burok alatt születése titka? — Szegény Károly, bizony kíméletlen seprővel hadaz a' sors arany álmaid szövedéke felett! — Formája az igaz tisztelésre vonsz — de az örökséget utánna a' mi Tallósy Palink; úgy látom, szerszámai nélkül is könnyen felmérheti; csak még az anyai áldást is ne a' temetési költségén vásároljuk-meg. Hiszen egyéb aránt nemesen születünk, ha nemes szív alatt feküdtünk — de koldus anya 's Bárá Kisasszony kedves — hm! már így csak hadd az ész lombikján kipárolgni szerelmedet jó fiú!

H a t o d i k J e l e n é s.

Károly és Feri.

Kár. Édes Ferim megtaláltam jó Nevelő-Anyámat!

Feri. (*örvendőve.*) Ne — nevelő anyádat? No soká éljen! ámbár úgy látszik pajtás mintha nem soká akarna élni szegény!

Kár. Beteg, 's esztendő óta sínlik, még is, gondold-el, egy Krokodill' tojásból költ uzsorás, a' kié ez a' ház, ki akarja taszigálni a' lakásából.

Feri. Ki akarja? Anyádat akarja kitaszigálni? Úgy látszik, ez szoktetett-el úgy e' a' Hora-hadkor?

Kár. Úgy van, néki köszönöm az életemet.

Feri. (*tüzesen.*) Láncz hordtát pajtás, úgy ólmot nyeletek az uzsorással, ha innen ismét Gröndiáig kell is bujdosnom.

Kár. Hadd-el édes Ferim, más volt a' Kolosvári kártyásokkal. Ott, ha bakot lőttünk is, de gazakkal volt ügyünk, 's Istennek embernek egyenes szívvel nézhettünk a' szemébe; de itt pajtás a' ház Ura a' törvény őltalma alatt van, mert ingyen quártélyt senki se kénytelen adni másnak.

Feri. Nem? nyomorúlt betegesnek nem? Szívünk táblájára véste az Isten az irgalom' törvényét, 's ez még erősebb pajtás Károly! a' Móses' kötáblájánál, mert nem törik-el soha!

Kár. Igaz — igaz édes Ferim; de becsületes embernek lenni nem kényszeríthetek senkit, ha lenni nem akar.

Feri. No az is igaz! De hát csak hidegen nézzük, mint lökdösik-ki jó anyádat, a' ki téged gyilkosid közzül élte veszélyével mentett-ki?

Kár. Nem Ferim, arra nem hagyom menni a' dolgot, különben csak ugyan könnyen kezét próbálnék az uzsoráson. Nem tudsz semmi ösvényt pénzhez juthatni édes Ferim?

Feri. Pénzhez, keresethez semmi kinézésem jó fiú! Megfutottam már egy részét a' Városnak, bezörgettem a' házaknál, mint egy házalló zsidó egy kis munkáért, keresetért. Híjába fáradtam; minden munkára, a' mellyért pénzel fizetnek, annyi az ember mint az éhes veréb, 's innen van, hogy az olly munkákra, a' mellyekért csak köszönettel, hálával, becsülettel fizetgetnek, nem jut ember.

Kár. Ugy vége zsugorgatásomnak. *(ki veszi a' zsacsáját.)* Megvédtelek, te sorsom' záloga nálam szükség, inség, kísértetek között, de jó anyámért csak menj! hála az Egeknek, nem híjába szorongattalak! bő kamatot hoztál. Ferim! nesze vidd el, 's ha lehet, csak zálogba vedd 80 forintokba, de egy krajtzárral se alább, mert annyi a' házbér. Ha nem akad, a' ki zálogba ve-

gye, add el a' mint adhatod. Értéke a' mint felvettem, reá megy háromszáz forintokra.

Feri. (*megüveli barátját.*) Nemes lélek! tudom mi kedves reményidet áldozod-fel e' kincsében a' kötelességnek!

Kár. Csak siess édes Ferim, minden percz, mellyet meggazdálkods, annyit töld anyám nyugalmához, 's az enyémhez. Én vissza megyek bátorítani szegényt, 's majd Keresztynél próbálok szerencsét.

Feri. Ne búsúlj, mindgyárt itt termek. Háromszáz forintra könnyű nyólczvanat kapni. A' csörgő pénz nem néma becsület! (*Károly be megy.*) De Isten mentsen is meg, hogy a' nemes szívnak külső folyó értéke lenne; elenyészne azonnal mellette, a' belső édes jutalmazó érzelem! (*el megy.*)

H e t e d i k J e l e n é s.

Kereszty Szobája.

Ker. (*egy asztalkánál dohányzik, 's írásokat nézeget. Előtte néhány könyv áll egymáson.*) Lesz megint mit olvasnom. Hozott az én Tallósim ismét könyveket. Jeles egy ifjú! be szeretném fiám mellé; de magunk javáért ne kívánjuk a' más hátrálékját. (*az írásokat forgatja.*) Mi tiszta, mi hibátlan az írása! — Be szép dolog a' tudomány! Jó Atyám! nem kárhoztatlak, mert pénzed mellé emberséges szívet, 's jó hírt hagytál nékem örökségbe; de még is szeretném, ha az íráson, számvetésen kívül egy kicsit többre is taníttattál volna! Igaz, hogy a' könyv-penészű tudóst nem szenvedhetem; majd csak nem haszonvehetetlen a' világi életben. Ollyan mint némely hegyallyai bor, magában erős ital, a' vizet pedig be nem

veszi. De olly tanúlt férjfi, mint az én megbóldogúlt Lákosym vólt, csupa esszenczia! 's Istennem! hogy eltűnt minden nyoma szegénynek e' földről, mint akármelly haszontalan kenyérevőnek! Igazán, egész éltünk olyan, mint a' pipázás — míg szívjuk füst, ha ki-szívtuk hamú! *(kiveri a' pipáját; kopogtatnak.)* Szabad!

Nyólczadik Jelenés.

Károly, és Kereszty.

Kár. Alázatos szolgája az Úrnak! Engem Talósy Barátom útasított ide, Tanítói hivatalt keresni.

Ker. Úgy elég ajánlásokkal jön az Úr.

Kár. Szívem annál készebb szolgálni az Úrnak, hogy azt hálára kötötte jótétivel. Jó nevelő anyámtól, ki épen itt az Ur felett lakik, értettem, mint vólt az Ur, az ő gyámoltalan betegségében, egyedül ápolója. Az Isten fizesse-meg ezt az Úrnak, ha én nem tehetném.

Ker. Emberi köteleztetésünk! — 'S azon derék aszszony az Ur nevelő anyja? Ugy hát az Ur nem Magyar Országi?

Kár. Erdélyi fi vagyok.

Ker. Sok derekakat esmértem Erdélyből. — Igen is Tanítóra van szükségem. Eddig egy kent fent uracsos ifjonczka, kényesebb egy Francia Gouvernante-nál, faragcsált a' fiamon; de úgy láttam több gondja vólt arra, hogy csizmája fényljen, mint nevendékje erkölcsse, 's haját jó rendben tartsa, mint fiam tanuló óráit. Ki-adott rajtam, hogy itthon nem létemben egy párszor kemény-magos levest kapott fröstökre, a' rendes Kávé helyett, 's azólta szegény fiam parlagol; mert minden kéz alá nem akarnám adni, kedves Ur!

a' pénzt nem sajnálom szórni is, ha csak egy magocskához férhetek is, veteményül jövődő boldogságára fiamnak.

Kár. Atyához illő gondolkodás!

Ker. Az Urat elfogadom fiam Tanítójának. Van bennünk titkos vonszalom, melly gyakran eleibe vág az időnek, 's szorosabban köti a' szíveket, mint egygyütt leélt évek' szokása. De elébb tudja-meg, mit akarok a' fiammal. Kezét meg nem kötöm az Urnak nevelői plánnal, mert arra nem tanultam eleget, 's osztán, csekély eszemmel azt gondolom, hogy az, ha rosszszúl választottuk a' nevelőt, haszontalan, ha pedig jól, felesleges. De az arányt szemvezérül szükséges megmutatnom. Nagyobb fiam Kalmár a' kereskedésben, a' kisebb fiamból pedig — Papot akarok nevelni. De nem csupa tudós Papot, érti e' az Ur? hanem olytat, kinek feje tudja azt, a' mit tanítani kell, szíve pedig érezze azt, a' mit tanít. —

Kár. De kérem az Urat, vesz e' fiában hajlandóságot észre ezen állapotra?

Ker. Hm! — biz' azt nem vizsgálgattam soha.

Kár. Az az első lépés a' világi pont kiválasztásban. Általlóan határozni-el a' gyermek pályáját kegyetlenség. Valamint sast görbe orr, horgas köröm, rablásra — galambot szelíd begy, egyenes orr búza-szemelésre jegyeznek; valamint más állatban is korán jeleli-ki a' gondos természet a' maga elintézéseit; úgy az emberre nézve is már a' bölcsőben elhitegeti, a' jövődő rendeltetés magvait.

Ker. *(fontolva.)* Jól beszéll az Ur, erre nem ügyeltem, 's nem is tapasztaltam, hogy igen ügyelének az emberek, 's tán azért támadnak a' mindennémű számtalan kontárok. Kérem hát az Urat, vegye szoros ügyelésbe a' fiút. Hm! — hm! — bizony fájlalnám, ha Pap nem lehetne belőlle.

Kár. 'S olly nagyon kijelelt állapot a' Papság az Ur előtt? Meg van ennek is az ő terhe, tán több mint első látásra gondolnánk.

Ker. Nem azért Uram. — Éltem folyásából egy különös történet ad bájt, becset, ezen külföldben is nemes hívatásnak. Most tizenöt esztendeje lehet, hogy Pápa vidékén letelepedtem. Atyai örökségemet egy jeles házba, 's hozzá tartozó tágas Gabona-tárba építettem; a' maradékot pedig gyapjúba, és gabonába tettem. Egy estve vendégem érkezik - ki Mosonból, 's azt a' kedves hírt hozza, hogy a' gyapjú, 's gabona ára hág felfelé. A' nagy nyereség reménye kedvre derített. Vig enyelgés közt végzém vendégemmel a' vacsorát, nyájasan kívántam néki jó éjszakát, 's háznépemmel elégedtten dültem az álomkárjába. Azomban rémítő lárma riasztja fel elő álmomat. Ki rohanok gyermekeimmal a' szobából — hogy ki érek, már lángba mindenem! Dühösködött a' szél, hányta az üszköket, 's mint rohanó ár, úgy terítette - el a' tűz egész udvaromat. Nem ólíthatott, nem menthetett senki semmit. Reám virradt a' legborzasztóbb hajnal életemben — fényt vetett állapotomra, 's látom, — hogy koldús vagyok. Házam, 's rakott gabonatáram, hamuba rogytak. Ezt szívem tán még megbírta volna, de szegény első Feleségemet, a' mint álom-kábúltan a' füst, 's láng közt a' pitvar' ajtaját nem lelé — egy leomlott gerenda lecsapta — 's nem láttam többé!

Kár. Szörnyű eset!

Ker. Egy szomszédom' házához mentem. Le nem írhatom állapotomat az Urnak. Zsibbadt kábulás szállt fejembe, üres meredezés szemembe, borús kétség szívembe. Ész, vallás elméműltak körültem; vonaglóan nyúla kezem a' pistolyhoz — a' mint a' helybeli Tiszteletes, egy vonszó tisztes képű öreg a' szobába belépett. Észmélet-

len fordúlt - le látására kezem, a' gyilkos szer-
ről. Nem beszéllem - el az Urnak, mint olvasztá-
le lassan lassan a' kétség' jegét szívemről, ez az
Isten' embere, a' vallás jóltévő hevével, mint ada
ismét vissza magamnak; elég az hozzá, hogy
néki, néki köszönöm azt, hogy vagyok 's azt, a'
mi vagyok! Az Isten adjon néki csendes nyug-
tot porában! (*könnyet töröl.*) Meg engedjen az
Ur, szemembe szökik a' könny, ha ezen jóltévő-
ről emlékezem. — Magához vett fiammal egy-
gyütt a' Pap. Félesztendeig laktam házánál, mint
ahhoz tartozó. Hártya vonúlt sebemre, 's már
gondolkozhattam világi sorsom felől. A' szegény
Papnak, kinék szűk jövedelme magát is alig táp-
lálhatta, terhére nem akartam tovább lenni, 's
hála közt adám tudtára elhatározásom, hogy Pes-
ten próbáljak új szerencsét. Szívesen marasztott
a' jó lelkű, de nem hajthatott. Másnap korán
belép egy kis bőrszacskóval szobámba. Kedves
Ur! így szóll szemérmes zavarodással hozzám;
mind ebből áll, a' mit az Ur számára gyűjthet-
tem. Kevés, de az Isteni áldás, és szorgalom
kincset tehetnek belőlle, 's reám tolá a' zsacskót.
Tudtam szegény sorsát jóltévőmnnek; 's áttallóag
vonogattam elvevésétől magamat. Nem engedte a'
nemes: magamnak már nem sok kell, így szólla;
koporsóm deszkái az udvaromon száradnak —
ez az egy leányom a' világon — ha halálom után
inségre jut, legyen az Ur atya néki. Ezer öröm-
mel, kiáltám ellágyúlva, 's mint vissza fizetén-
dő adósságot elvevém az erszényt. Húsz arany
vált benne. — Pestre jöttem, 's az Isten áldása;
és szorgalmam kincset tettek pénzemből. Azon-
nal sziettem Pápa tájékára leróvni tartozásomat.
Az Oreg már a' második esztendőben, hogy el-
jöttem tőle, elhalt; Lyánkáját egy attyafia a' fe-
leségének vitte Kassa vidékére magához. Minden
utánna járásaim, nyomozásaim ekkoráig sikeret-

lenek voltak, nem akadhatok jóltévőm Lyánká-
jára. Tartozásom égeti, mint parázs a' szívemet;
mert Uram, e' jó Pap tett emberré, 's húsz aran-
nya gazdagga.

K á r. Mi volt a' neve a' Tisztelesnek?

K e r. Lákosy Péter. Ő az, a' ki velem a'
Papi kart megkedveltette; de ha fiam Lákosy
forma Pap nem lehet, inkább maradjon - el czé-
lom. Kenyér-szedő hivatallá ne alacsonyítsa azt,
a' mi szent! — De elébb lássa meg az Ur, mit
várhat belőlle. — Jósi! jer-be fiam!

Kilenczedik Jelenés.

Kereszty, fia Jósi, és Károly.

J ó s i. *(nyersen be jön.)* Minek hívtak?

K á r. Urad Atyádtól azt illik kérdezni fiam:
mit parancsol? — Jöjj idebb! mit tanúttál leg-
közelébb Tanító Úrtól?

J ó s i. *(sebessen.)* Természet-históriát, Geo-
gráphiát, a' Vármegyéket, osztán —

K á r. Elég fiam egyszerre. Mondj valamit a'
a' természet-históriájából.

J ó s i. *(gondolkozik.)*

K e r. No fiam, a' Kávéról, Vaníliáról, tu-
dod, a' mit a' Kereszt-Atyádnak mondtál a' múlt
Vasárnap.

J ó s i. *(elhadarva.)* A' Kávéfának, vagy is in-
kább kávébokornak bódog Arábia, 's nevezete-
sen Jemen Ország a' hazája. Ennek cseresznye
forma piros bogyói adják a' mi kávé-babunkat,
mellynek levét leg-elébb a' tizenötödik Század-
ban kezdték a' Török papok, mint álom-hajtó
szert inni. Tőlök terjedt el osztán Európában. —
Mint orvosság ritkán íva hasznos, de mindennapi
italnak ártalmas, gyengít, 's az inakat reszkető-

sökké teszi. — A' Vanília Amerika melegebb részeinek, főképp Domingó, és Jamaika szigeteinek termése. Plántája a' szőlőveszszőhöz hasonlít, fel-fut a' szomszéd fákra, 's gamóival hozzájuk szorúlva rajtok élösködik. Termése olyan, mint a' bab hüvelye, 's ez megszáritva, adja az úgy nevezett Vanília fűszert, mellynek ereje beható, és tüzesítő.

Kár. Hát a' kenyér édes Jósim! micsoda fán terem?

Jósi. (*kinevetve.*) Hm! — a' Pék süti.

Kár. De miből?

Jósi. Lisztből, a' miből a' Szakácsnének a' malozsás rétest süti (*vigyorgva*) ezt igen szeretem.

Kár. De hát a' liszt, hogy terem? kenyereit mindennap eszel, a' rétest szereted, ezt csak kellemé tudnod.

Jósi. Azt Tanító Úr soha sem mondta.

Kér. (*fejet csóvál.*) Hm! — hm! —

Kár. Mondj valamit a' Geográphiából!

Jósi. (*ismét sebesen recitálva.*) Portugalliának Anyavárosa Liszabon, a' Tájó vize torkolatjánál. Vagynak három száz ezer lakosai, 40 ezer háza, 40 temploma, 's hossza egy egész mért-földet teszen. Van egy nevezetes könyvtára, és tágas kikötőhelye. —

Kár. Mi az a' kikötőhely? mit kötnek-ki benne fiam Jósi?

Jósi. (*találgatva.*) Marhákat —

Kér. (*nyugtalanúl.*) Hm! — hm! — fiam Jósi! —

Kár. Nem fiam! tengeri hajókat. Mond el a' Vármegyék közzül Abaúj Vármegyét.

Jósi (*mint előbb.*) Abaúj Vármegye néz, 's hallgat Kassára, Országunknak egygyik híres Városára —

Kár. Hát mit tudnál mondani Kassáról?

Jósi. Fő Académiája van, 's a' Vármegye Urai ott tartják Üléseiket.

Kár. Hát egyebütt sehol sem ülnek, csak mindég állnak a' Vármegye Urai?

Jósi. (*gondolkozva.*) Nem tudom én — nem láttam én, soha egygyet is!

Kár. Ülnek fiam, 's alusznak is; hanem Kassán sokan ülnek egygyüvé, hogy tanácskozzanak, 's ezt hívják Ülésnek.

Kér. Menj-ki fiam!

Jósi. De sokat tanúltunk még mi egyebet is.

Kér. Csak eredj fiam! megelégedtem tudományoddal. (*Jósi kiszalad.*)

Kár. Lássa az Ur! így nevednek tudakosaink, a' kik mindent tudnak, csak azt nem, a' mit tudniok kellene; 's így vesztegeti a' szegény gyermek a' drága időt olyanok' tanulására, melyeket nem ért, 's csak a' jövődő feledésnek tanul. —

Kér. (*megrázza a' Károly kezét.*) Az Ur szemet nyitott nálam. Repes a' szív a' szülőben, ha hallja, hogy ökölnyi gyermeke olyan dolgokról petyeg, melyekről megaggott emberek semmit se hallottak. Innen Uram örömtelven hallgattam a' Kávét, Vaníliát, de már tudom, mit tartsak róla. Hm, hm! úgy látom szegény fiam kevészel tanúlt többet a' semminél. Vegye az Ur által, 's tegye vele azt, a' mit jónak lát. Az elébbi Tanítónak lakásán, kosztján kívül 300 forintja volt nálam, az Urnak megduplázom. A' további hála az én gondom.

Kár. Köszönöm az Ur szívességét, és bizodalját; fő törekedésem lesz azt megérdemleni.

Kér. Szobája az Urnak hátul a' folyosóról nyílik, közel a' gyermekéhez. Ott tán szegény nevelő anyja is megfér. Hordoztassa által az Ur, nálam nem lesz semmi rövidsége.

Kár. Adja Isten, hogy ne légyek érdemetlen, ennyi tanúságaira az Úr nemes lelkének! Sietek a' szegény Anyámhoz e' jó hírrel. Addig is alázatos szolgája az Urnak. (el.)

Tizedik Jelenés.

Kereszty (maga.)

Hála az Egeknek! tán valahára emberemre akadtam. — Durva ércz-maszsza az ember, 's a' nevelés adja-meg a' kelő nyomatot néki, mind a' két világra nézve. Ő ad arányt a' testi, és lelki tehetségeknek, ő szabja egygyik gyakran trucczára a' szerencsének sorsunkat, 's láttatlan szövédéki elfutják egész éltünk folyását, mint finom erecskék a' testet. 'S még is Istenem! be csekély dologi a' nevelés sok szüle előtt! vagy szokás nyúge a' nyakán, melyet csak azért nem mellőzel egészen, hogy meg ne ítéltesen! — Néked ismét új hálával tartozom jó Tallósym! Hadd lássam könyveidet. Ugy ismeri ízlésemet a' jámbor, mintha magam válogatnám őket; (olvassa a' könyvek címjeit.) Mendelsohn Fédonja, (mást nyit.) Decsy Osmanográphiája; (harmadikat nyitván, meg hökken.) Mi? mi ez? — Bóldog egek! hol veszi magát ez a' név? Lákosy Péter, Gyimóti Predikátor, 1779. — Helyes! (Felugrik.) Ez az ő könyve vólt, a' bizonyos; de hogy került Pestre? hogy a' 'Tallósy' kezébe? Ennek végire kell járnom minél előbb! Istenem! ne hadd kisiklani kezemből ezen kis nyomot! mutass módot régi hálám lefizetésére! (Elsiet, 's leesik a' kárpit.)

Negyedik Felvonás.

Első Jelenés.

Báróné Udvara; balra közel a' kapuhoz a'
Kardos konyhája, lakása.

Feri. (*tanakodik az ajtó előtt.*) A' Báróné házában alól, balra! A' lesz az, a' kinek a' tojásait öszvetörtük. Hm, már külfömbhöz nem tudtál útastítani jó Pali? De mind egy! Ugy hasonlít egy-egyik uzsorás a' másikhöz, mint tojás a' tojáshoz. Az ércz közt megérczesedik szíve mindegygyüknek. Osztán nem kérek semmit, sőt inkább olyas valamit hozok, a' miért az efféle szérdéket a' hideg szokta törni. Az ablak alatt zsibajt hallottam. Tán vendégei vagynak. Magam szőrű juhocskák lesznek, kiket nyírásra, ha nem nyúzásra hajtott hozzá az inség. Sietnem kell; nem várhatok míg eloszlának. (*kopogtat, 's belőlről mindgyárt-ot kiáltnak.*) Ez a' Gazdaszszony szava lesz. Ennek meg kell nyernem a' pártfogását.

Második Jelenés.

Orsolya és Feri.

Ors. (*ajtót nyit.*) Mi tetszik az Úrnak?

Feri. (*nyájasan.*) Maga is tetszik lelkecském!

Ors. (*boszszonkodást tettetve.*) No, no — ne olly hevesen!

Feri. Látott e' az imént a' mint itt Kardos Úrral pereltem a' tört tojások felett?

Ors. Hiszen mankós lábú köldús volt az.

Feri. (*egygyet, kettőt szökik.*) Nézze lelkem van e' jobb láb Pesten? (*súgva*) a' csak álorczázás volt, hogy a' Kardos kellemes gazdaszszonyát láthassam, a' kit a' hozzám is elkóválygott hír, szépnek, jónak, szemérmesnek, takarékosnak, jó sütőnek, jó főzőnek —

Ors. (*szem lesütve.*) Ah kérem az Urat —

Feri. Tudtam, hogy ha a' tojásait eltöröm, ki kell jönni a' lármára az én Tubiczámnak — de a' goromba Kardos elébb expediált, míg ezt bevárhattam volna.

Ors. (*fél-mosolygva.*) Ó be átkozott!

Feri. Minthogy tehát akkor csordúltig tele szívemet ki nem önthettem, ismét eljöttem, először is azért, hogy egy pár csókot adjak és vegyek galambocskám.

Ors. Ah ne az Istenért! úgy síkóltnom kellene, 's meghallanák oda be a' vendégek.

Feri. Ugy e'? hát micsoda vendégek vannak oda-be?

Ors. Hi, hi, hi! (*súgva.*) Az én Kardosomnak házasság kopog a' fejében, 's menyaszszonyokat gyűjtött uzsonnára magához. Beszéllgetnek a' jámbor vendégek, hogy még is valami foglalatossága legyen a' szájnak; mert a' mi jó uzsonnánk ugyan nem igen csukja-ki gyomrokból a' vacsorát.

Feri. Már mi csak ugyan a' kézfogást is jobban megúljuk, úgy e' szívecském!

Ors. Né — hogy siet! Hát ha nem is lesz miből? Igaz, hogy egy két tallérkát szorosra tettem a' ládámban, 's osztán Kardos Úr tíz eszten-dei béremmel tartozik, az is tesz egy két pólturát —

Feri (*tréfás dagállyal.*) Mindég gazdag a' jó Aszszony édes angyalkám! — Már hát értjük egy mást lelkecském? Most küldje-ki Kardos Urat egy szóra.

Ors. Az Istenért! soha se láttam ilyen heves embert. Nem is várja, hogy ajtót nyissanak, egyenesen az ablakon ugrik-be. Hiszen vendégei vagynak, mondom.

Feri. Nem tesz semmit angyalkám! A' ki házasodni akar, ne várjon se napot, se órát, mert könnyen idő-nap előtt megbánhatná. Csak szóllítsa-ki; mondja, hogy nagy dolgom van vele.

Ors. (*nyájasan.*) Ha tíz esztendei béremet tagadná, csak oda beszélljen néki az Ur (*bíztosan*) egy hólyaggal úgy is ki lehetne ugratni a' világból. Megyek! (*elindúl, de ismét visszafordúl.*) Tán csak még is hagyjuk mászszorra!

Feri. Nem! ég a' föld alattam, míg bizonyost nem tudok.

Ors. (*egy epedő tekintettel.*) Istenem! be nyughatatlan! (*bemegy.*)

Harmadik Jelenés.

Feri (*magu.*)

Hm — egy becsületes náthához nehezebben jut az ember, mint a' házassághoz! Ollyan a' szerelem a' fejérnépben, mint a' tűzszikrák a' kovában; esztendőig elnyugszanak, ellappangnak benne, de leg kisebb csaholásra elő-omlanak. — Kár volt szegény Aszszonyt kivennem nyugalomból; de különben várhatnék, míg Kardos Ur' audenziájához férhettem volna!

Negyedik Jelenés.

Kardos (jön 's megütközik Ferit látván) Feri.

Kard. (*félre.*) Batkává válljon minden aranyom, ha ez nem az a' koldus, a' kivel az imént perem vólt (*fenten*) mi tetszik az Urnak?

Feri. Uram! nékem 80 forintra van szükségem, 's azokat az Urtól van szándékom felvenni.

Kard. Szándéka van az Urnak? Hát nekem van e' szándékom adni?

Feri. Bizonyosan, mert 300 forintnyi zálogot hoztam, 's hármát ajánlok száztól hónaponként. Ugy e' tudom mitől döglik a' légy?

Kard. Meglehetősen. De szeretném látni a' zálogot.

Feri. Itt van Uram 10 darab arany, és 24 darab ezüst Görög és Római pénz, 's a' zsacskója is megér egy pár aranyat.

Kard. (*a' kezébe veszi, kiönti, 's nézegeti; félre.*) Ezt jó lelkek küldték hozzám, többet ugyan a' kezemből ki nem adom. (*fenten.*) Római és Görög pénzek, mondja az Ur? Erre még bohót kell keresni, a' ki kapjon az olly pénzen, melly nincs folyamatban. Kin marha — kin ló — kin elefánt —

Feri. Uram! az arany és ezüst mindég becses, ha marha van is rajta, ha marhánál van is. Érti az Ur?

Kard. (*félre.*) Sas rúgja szét! még csipked, megállj! torkodra forrasztom! (*fenten.*) Mi betűk ezek a' zsacskón? A. M. (*félre*) Agyagváry Mária! csupa boszorkányság! (*fenten.*) Hallja az Ur! a' zálogra adással már sokszor megjártam éltemben; sokszor csalódtam — nyakamon vészett a' zálog —

Feri. Ez nem fog veszni, merem fogadni az Urnak.

Kard. Nem fogadhatja — kivált az olyan, a' kinek szűk pénz-forrásai vagynak; érti az Ur? *(félre.)* ez revange! — Tehát én később vólnék örökösen ált' venni ezeket az ócskaságokat, ha megalkhatnánk rájuk; nem magamért Uram, mert én csak a' dohányban, borban szeretem az óságokat, hanem egy jó barátom számára, ki elég bohó a' pénz értékéhez a' századokat is számolni.

Feri. A' mint az Urnak tetszik; a' zsacskónak 300 forint az értéke.

Kard. Ho, ho! Prücskők költöttek annál a' fellegvárban, a' ki ezt a' becsüt tette.

Feri. Ez az igaz, hogy becsületes igazi becsű; de már uzsorásnak kész vagyok 50 forintot engedni.

Kard. Procul ab ego! Tudja az Ur mit? ne vesztegessük a' szót — adok értek az Urnak — hatvan forintot.

Feri. *(felpattanva.)* Gyermeknek vagy bolondnak néz az Ur?

Kard. Datur et tertium! *(súgva.)* lopott jószágért elég 60 forint.

Feri. Micsoda? *(neki rohan.)* Ördögök fésűljenek-meg, ki itt a' tolvaj rajtad kívül?

Kard. *(ijjedten az ajtóhoz vonja magát.)* No no, no — engedjen egy okos szót az Ur. Hát nem az Ur vólt az, a' ki délelőtt, itten koldus ruhában kedveskedettnekem a' bolondok házával? he?

Feri. *(félre.)* Teringettét, bizony rám esmert! *(fenten)* no 's ha a' vóltam is?

Kard. A' pénz nem hull az égből a' koldúsnak, kivált a' régi — a' munkát folyó pénzel fizetik — a' földből nem áshatta az Ur, mert a' zsacskó szép új, mintha ma hímzették vólna — ergo — alkatlan és fizetetlen vásárlotta az Ur! *(lerohan.)*

Feri. *(utánna ered.)* Megállj ördög' marta-lékja!

Ö t ö d i k J e l e n é s.

Kardos Szobája.

(A vendégek az asztalnál ülnek, mellyen sok ezüst csillog.)

G. Kahlb. Kardos csupa Mídás, ezüsté válik, a' mihez nyúl; bárne nyúlt volna az ételéhez!

Báró Her. De vize jó van. Fáin poscát ad vegyítve a' borával. (lárma hallik.) Micsoda lárma ez?

Kard. (beront az ajtón, Feri a' nyakacsigáját fogja, utánnok Orsolya, ezt kiáltja: úgy e' tagadja? úgy e' tagadja?)

Feri. Megfojtalak ördög ágyába születted.

Kard. Tolvaj! gyilkos! Commissárius, Commissárius Ur!

Comm. No mi a' baj? (a' vendégek mind felugrálnak.)

Kard. Hiszen hallja az Úr, hogy meg akar fojtani.

Feri. Megfojtom mint a' kacsát szokták, hogy gaz vére ne csúfítsa a' földet.

Kard. Hallja Commissárius Ur?

Comm. Hallom Domine Spectabilis, de nem értem.

Kard. (a' fáradás' lihegésével, Báró Tordaynéhoz.) Bizonyosan — méltóztatik — reá emlékezni édes Nagyságoskám — hogy ma reggel — azt kértem vala — mi pénz nemében parancsolja Nagysád a' házbérem lefizetését. Máli Kisasszony kegyes enyelgésből Görög és Római pénzt említett, gondolván — a' gazdag Kardos — effélet nehezen fog mutathatni. Igaz, hogy nem is volt a' kezem közt; de egy esmerősöm régen

tolta reám efféle gyűjteményét. A' mint mondtam, épen nem kenyerem, csak kedvtelésből többet adni valamiért, mint a' mit ér, 's több ízben el-toltam magamtól a' kínálást. De ma — mert mit nem tennék az én kedves Nagyságoskámért? — egyenesen fent említett esmerősömhöz mentem, a' pénzt, a' mint tartotta, általváltottam, 's be-kötöttem egy kis erszénykébe, mellyet a' múlt télen kötöttem vólt a' Nagyságoskám szép Uri neve' két betűivel hímezve — a' végett, hogy édes meglepést szerezzek véle.

Feri. Már csak végig várom a' meséjét, de nem maradok érte adós, vén bűnös!

Kard. Azomban a' Manó ezt a' sohonnai Urat, midőn épen vásárlásokkal jönnek haza, koldús — valóságos mankós lábú koldús-öltözetben — érti e' Commissárius Ur? nem úgy van e' jó Uram? (*Ferihez.*)

Feri. No csak tovább!

Kard. Koldús öltözetben — hozzám zsúrol-tatja — itt a' kapuba. Hirtelenében nem gyaní-tottam semmit; hanem későbbben vettem észre ő kemének jóféle gazdálkodását. De hol keressem? Uri veendőeim már meg valának híva; a' mint szerencsémre épen a' Gazdaszszonyom Orsolya-Aszszony reá esmert az útzán a' tolvajra, 's kis erszénykémre nála, midőn épen egy Zsidónak árúlgatta.

Feri. Átkozom a' lelke! micsoda szemte-lenség!

Ors. Kicsoda? én? erre az emberséges em-berre? a' kinek a' szeméből se néz-ki a' lopás? Uram prótestálok; én ki sem voltam a' konyhá-ból. Másért is öltözhet az ember koldús ruhába, nem csak lopás végett.

Kard. (*megütközve.*) Mi a' guta? (*félre.*) Mi bújt belé Orsolya-Aszszony? tán felhörpentett? Ördögbe! térjen magához.

Or s. (*fenten.*) Felhörpentettem? Mintha Kardos Urnál olly könnyen férhetne az ember a' hörpentéshez. Hiszen eczetes borától még a' részeg is kijózanodna. Zsacskót kötöttem Kardos Ur más számára? Nem született még az az aszszony vagy Kisaszszony; hiszen a' maga arany és ezüst pénzeit is mind az én kesztyűimben és strimfi-jeimben tartogatja. Nem! azért élek halok, hogy ez az Ur ártatlan, nem is úgy néz - ki, mintha lopni tudna.

Kard. (*félre.*) Atkozom a' lelke boszorkánya! (*fenten.*) Jó, jó, csak fordúljon most ki Orsolya-Aszszony; kár eshetik a' konyhán.

Or s. Ki is megyek én, de most is azt mondom, hogy ez az Ur ártatlan! Az ember csak nem akar mindent minden bolond orrára kötni. (*Ferihez kimenőleg súgva,*) Ha a' bérem fordul elő, szóllítson - be!

Feri. Az első része a' hazugságnak hát már kisült. Orsolya-Aszszony tagadja, hogy zsidóval látott volna. A' második része kimutatja mindgyárt magát. Mondjon az Ur csak egy darabot az arany vagy ezüst pénzek között, hogy mellyik Római Császártól vagy Királytól való?

Kard. Ki vizsgálja azt? megmondtam, hogy én nem kedvtelésből váltottam azokat magamhoz, csupán hogy az én Nagyságoskámnak udvarolhassak. Osztan a' név a' zsacskón —

Com m. A' legtöbbet bizonyít. Lássuk a' Corpus delictit!

Kard. Itt van Uraim! ehol az A. M. Agyagvári Mária. Az Osz-útzában egy szegény musikus' leányával kötöttem.

Báróné (*megpillantja az erszényt.*) Uram ne hagyj-el! (*kezébe ragadja.*) Ez az! (*heves felkiáltásokkal*) — valósággal ez az! — veressel vegyes zöld színór! zöld mező arany pettyekkel — 's nevembetűi arany himzéssel rajta! régi pénzek benne! —

Ugyan köztök van e' a' nagy Ántonínus? (*kiönti; magán kívül örömében.*) Itt van! ez az édes Málím! nézd! nézd! — Uraim! az élő Istenért hol vetitek ezt a' zsacskót? Ez az én munkám, az én gyermekem tulajdona. (*Kardoshoz.*) Kardos Ur! az egekre kérem, hogy jutott ezen zsacskóhoz? (*Kardos bámúltában elnémúl. Férihez.*) Kedves Ur! szólljon kérem, mit tud ezen zsacskó felől?

Feri. Az egy barátomnak a' keresztelői ajándéka.

Bár. (*öröm-kifakadással.*) Az! igen is az! Hol? hol van az én Károlyom? az én kedves fiam? Az Istenért kérem az Urat, vigyen hozzá.

Feri. Micsoda? Károly a' Nagysád fia? De az e' igazán? (*szemét törli.*) Uram fia! nem álmokok e'?

Bár. (*a' zsacskót forgatja.*) Ez az! ó ez az! Még a' szegény Vaszilnéval, mennyit vetekedtünk a' szín választáson, míg a' zöld remény-színt kijeleltük. Menyaszszonyi ajándékkul munkáltam a' férjemnek — be sokat sírtam felette! ó kedves Ur jöjjön, mennyünk a' fiamhoz, vezessen az én Károlyomhoz.

Feri. Futok, repülök édes Nagyságos Asz-szonyom, 's azonnal itt termek vele. (*öröm-ril-logva.*) Mindég mondtam, hogy az én Károlyom nem bolond ember' fia. De meg is érdemli mondhatom Nagyságodnak a' Báróságót. Esze, szíve helyén van, nem úgy, mint (*Kardosra mutat*) ennek a' pénzen ülő fekete kandúrnak. (*elszalad.*)

Kard. (*félre.*) Már most csak nyelnem kell, a' mit nyelnem adnak. Sas rúgja szét! ugyan csávába vagyok ám!

Bár. Édes Málím! nézd mint dobog a' szívem! remény 's kétkedés változtatják benne egymást. O ha nem ő volna, 's csak hijába zúdult volna fel az anyai érzelem, a' szunnyadt remény bennem!

Máli. Ő lesz, bizonyosan ő lesz édes Anyám! Hála az egeknek! kény terül egyszerre a' házunkra. O mint fogom szeretni a' Bátyámat!

Bár. Jó lélek!

Comm. (*Kardoshoz.*) Domine Spectabilis! ugyan rosszszúl áll ám a' status causae.

Kard. (*tobákot vesz.*) Még nem tudjuk, még oda is maradhat az a' szélkelep.

Báró Her. Ez különös eset!

G. Kahlb. A' csudával határos.

Bár. Kedves Kardos Ur! reményilem elég bátorságot fog nálam találni, 's általengedi kezemhez ezen zsacsót, addig, míg a' dolog kifejtődik. Hiszen úgy is nékem köttelte úgy e'?

Kard. (*zavarodva kezét töröl, 's hajtogatja magát.*) Igen is — úgy vagyon — kétség kívül — a' mint méltóztatik parancsolni Nagyságod.

Bár. Menjünk - fel édes Málim! — érzésem átallja a' tanúkat. Kész szolgájok maradok kedves Uraim, Aszszonyaim! Ha csak ugyan fiamat adná - meg a' Gondviselés, egy kis házi vendégségre szívesen fogom látni az egész Uri társaságot. (*költsönös hajtogatások; Báróné és Máli el.*)

G. Kahlb. (*Báró Heringhez, sűgva.*) Menjünk a' Hét Electorhoz Sógor! végezzük a' vacsorát, mert itt csak elkezdettük. Már ha ételt láttam, jól kell laknom; mint a' tigrisnek, akkor jön dühös appetitja, ha egy kis vért lát.

Báró. Her. Nem bánom. Szolgája Kardos Úrnak! nem is hallja! A' Görög, és Római Császárok lidérczként ülnek a' szíven, és agyán. (*elmennek.*)

Kukovayné. (*begyes hajtogatásokkal.*) Pá! Monsieur de Kardos! A' Theátrum vár, mennem kell! Adieu! (*eltipeg.*)

Comm. Spectabilis Domine! Ha szükség lesz reám, sum ad servitia paratissimus. Annyi nyilván való, hogy vagy az a' félkóldús frater

a' gazember, vagy — (torkot ráspol) egy más valaki. Humillimus servus! (el.)

Hatodik Jelenés.

Kardos (maga.)

Kard. (a' ki eddig többnyire szórtalan, nagy lépésekkel sétált a' szobában.) No ugyan befutóttem magamnak, semmi haszon fejében! (prüszszent egynehányszor.) Phi! phi! phi! csak rajta! Azt hallottam, hogy ha prüszszent az ember, az nap' meg nem üti a' guta. Ma ugyan nagy szükségem van, az efféle assecurációra. — No vége a' gazdag Menyaszszonynak! De mit is érne már mind a' kettő, ha a' fiú, ha a' testvér megkerült. Jó lyukat üt az a' Successión. Jó Kukovayné, már csak te segíts -ki a' sárból. Télben czinke az első énekes madár. Orsolya! Héj Orsolya Aszszony! De ugyan mi a' manó lelte vőlt ezt az Aszszonyt is?

Hetedik Jelenés.

Orsolya és Kardos.

Ors. (Nyersen.) Mit akar Nagy Uram?

Kard. No no, már Tekintetes Uram is vőltam.

Ors. Vőlt, de nem lesz többé. Szóllítsa úgy, a' kitől megérdemlette Nagy Uram! (sírva) de nékem tíz esztendei béremet eltagadni —

Kard. (a' maga zsebjeit tapogatja.) Orsolya Aszszony, igazán nem fért e' a' pinczém kulcsához?

Ors. Jól van jól, tudom már a' Nagy Uram szokását, hogy részeg, vagy bolond a' ki tőle pénzt kér. De hiszen, hogy már most az Isten

nékem is szerencsét mutatott — magam sem leszek ám mindég csak béketűrő bárány. Majd meglátom, hány magam forma gazdaszszonyra fog az Ur akadni — a' ki gazdaszszony legyen üres kamarában, főzni tudjon semmiből, koplalni mint skatulyába zárt pók, és a' Nagy-Annya' ruháiban járni. Itt hagyom az Urat, mint a' kapu fél-fát, de elébb megétetem húnyorral. (*méreggel elrohán.*)

Kar d. (*fejét csóválva.*) A' mái nap nem nékem költ-fel! (*el megy.*)

Nyólczadik Jelenés.

Báróné szobája.

Báróné és Máli.

Bár. Édes jó gyermekem! te örvendezel, nyájasan biztatgatod a' kétkedő anyát, pedig te vesztel legtöbbet. Fiam egyszerre megfoszt nagy részétől örökségednek.

Máli. De nem szeretetétől jó Anyámnak, ki meszsze atyafiból gyermeket nevelt magának belöllem, 's gyermekét szerette bennem. O gyáva lélek az, mellyet illy szent öröm között alacson haszon-lesés szorongtathat! Osztan testvért, egy kedves testvért nyerek Károlyba. O mint fogjuk szeretni egymást, tükörül mindéneknek kiket egy anya szült!

Bár. Te jó lélek! — Be különös érzés zajog bennem édes Málim! Nem merem még kétkedés nélkül hinni töméntelen szerenésémet. Félek, mintha vissza rántni akarná a' Sors tőlem azt a' bódogságot, mellyet szemembe villogtatott. Vallyon meg lesz e' Károlyom nyakán a' szemőrcs, ez a' bódogtalan jegy? — Hallod? — mintha lábak kopognának a' lépcsőkön.

Máli. Nem Anyám, Julcsa jár az oldal-szobában.

Bár. De ugyan, hogy került a' zsacska' annak az idegennek a' kezébe?

Máli. Hiszen, barátja mint mondá a' mi Károlyunknak. Arra meg mernék esküdni, hogy nem lopta, mert a' képe nyílt, 's egyenes lélek-re mutat. Nekem igen esmeretesnek látszik az az ifjú. Kellett már látnom valahol.

Bár. Hallod? — most csak ugyan jön valaki.

Kilenczedik Jelenés.

Károly és az elébbiek.

Kár. *(be nyitja lobból az ajtót, de kételkedve megáll.)*

Máli. *(sikóltva felpattan.)* Ah Anyám, ő az!

Bár. A' fiam?

Máli. A' Guitarre - mester!

Kár. *(habzó - hangon.)* A' barátom azt mondta, hogy Anyámat találom Nagyságtoknál.

Bár. *(öröm - reszketve.)* Ah Máli, ő e' az? nem csalódom e'? mint remegek álteresztni szívem' az örömnnek, a' végetlen kénynek! O ha csak ámulás lenne boldogságom! *(közelébb lép Károlyhoz.)* Kedves Ur! az Istenre kérem, mit tud születése felől?

Kár. Csak annyit, a' mennyit ez előtt egy pár órával nevelő Anyámtól értettem, hogy cse-csemő koromban Nagyságtok korcsmárossának adattam által neveltetés végett, 's a' Hora - hadkor ezen jó nevelő Anyám szöktetett-ki a' keresztelői ajándékkal egygyütt a' dühös Oláhok között.

Bár. Nevelő Annyának a' neve?

Kár. Vaszilné.

Bár. (*ölebe rohan.*) Károly fiam! egyetlen egy gyermekem! (*hirtelen a' nyakát tekintí.*) Itt a' szemörcs! De hogy is tudott szívem csak egy perczig is kételkedni benned?

Kár. Anyám, édes Anyám! szabad hát már valahára Anyámat neveznem? Egy nap megadja édes, és nevelő Annyát az eddig árvának.

Bár. Édes gyermekem! húsz éveken keresztül lihegtem ölelésed után; azt véltem, tán már ki is szokott keblemből a' Szüléi kény. Ah csalatkoztam! édes az, még édesebb öröm azzal, hogy vesztve vólt. (*kénytelen szemlélgeti.*) Hogy tudtam nem ismérni reád? hiszen a' vak is láthatja a' szóllamló hasonlatosságot. Orrod, szád, egészen az Atyádé — tekinteted a' szegény Atyám' szelíd tekintetje — vonásaid az enyimek. Nem úgy van e' Málikám?

Máli. (*zavarodva.*) Igen — az igaz, csak hogy ifjabbak.

Bár. (*nem ügyelő mosolygással.*) Tudni való, hogy ifjabbak! — Hát az az Ur kicsoda fiam, a' kinél a' zsacskó vólt? hogy került az a' kezébe?

Kár. Egy szegény Erdélyi fi, lelki 's testi barátom, édes Anyám! — En csak ma érkezek Pestre, 's a' szerencse mintegy bévezetésül boldogságomra, a' nevelő Anyámra Vaszilnéra buktatott, épen, midőn Kardos egy márvány szívű uzsorás a' házából taszigálta - ki, hogy földhöz ragadt szegénysége miatt a' házbért nem fizethette.

Bár. Szegény Kati! 's én olly közel vóltam hozzád!

Kár. Hólnap reggelig való várakozásra bírtam Kardost, 's minthogy az idegen földön semmi más kinézésem pénzhez juthatni nem vólt; régi pénzeimet adtam Feri barátomnak által; hogy vesse zálogba valamellyik Uzsorásnál. A' szerencse épen Kardoshoz vezérlé:

Bár. Károly édes fiam, be bődög vagyok! látom nemes lélek lakja kebledet. Máli gyermekem! ne vond félre magadat, jer oszd-meg örömemet velem, jer öleld-meg testvéredet!

Máli. *(zavarodva, és magát vonogatva.)* Kedves Anyám!

Kár. *(gyenge szemrehányással.)* Vagy tán nem kedves a' talált testvér Málikámnál?

Máli. Igen, ó igen! *(ölelésére szökik, hogy zavarodását titkolhassa; félre.)* Ah Istenem!

Bár. *(mind kettőjüket megöleli.)* Mellyik anya bődögabb nálam? két nemes gyermeket ölelhetek! természet, és hála szőnek ezentúl örömet kietleneknek vélt napjaim körül.

Máli. Kopogtatnak!

Kár. Bizonyosan az én Ferim lesz, a' jó Vaszilnéval.

T i z e d i k J e l e n é s .

(Az előbbiek. Feri Vaszilnét vezeti-be, ki féltelmesen áll-meg az ajtóban.)

Bár. Kati! édes Katim, te vagy e' az, vagy az árnyékod?

Kár. *(megfogja kezét 's közelébb hozza.)* Közelébb jó nevelő Anyám! csak bátran, ne remegjen a' szemrehányásoktól, mellyeket nem érdemél.

Vasz. *(kezére borúl a' Bárónénak.)* Reménylhet e' kegyes szemet, irgalmas szívet Özvegye Vaszilnak, a' Nagysád' férje gyilkosának?

Bár. *(megöleli.)* Édes Katim! nincs bocsánatra szükséged. Te ártatlan vagy, 's mint kedves Károlyom megmentője, fő jóltévőm. Szívem nem vádolt soha, bár megütközött is azon, hogy 20 évek óta feléje se jöttél szerető Maridnak.

Vasz. Hajthatatlan vólt férjem mindég, ha jönni akartam.

Bár. Szintúgy az én Báróm is édes Katim, hihető, hogy Károlyom' holléte titokban maradjon előttem. Jó aszszony! be fonnyadt, be sáppadt vagy! be lezsúrolt az inség, szenvedés, húst, egészséget rólad! Hová lett a' friss, a' víg, a' szökdelő lyánka belölled — kinek még a' himző ráma alatt is tánczra dobogott a' lába? — Istenem! mi csudásan vonszolja az idő a' változás' szőnyegét maga után! Álomként lebegnek látásodra lyánkorom' bódog napjai előttem; ah férjhez mentemmel be sírba temettem azokat!

Vasz. Azóta keveset hallottam Nagyságodról, mintha Országok, tengerek feküdtek volna köztünk. O ha csak gyaníthattam volna is, hogy az én Károlyom a' Nagysád' szülöttje —

Bár. Halálos ágyában vallá-meg a' Báró, hogy férjedet iszonyú esküvéssel kötötte-le az örök hallgatásra, még te erántad is.

Vasz. Ugyan azért hihetetlen volt ma előtttem ezen hír hallása. — De szabad kérdenem, mi lehetett az oka, hogy az egyetlen egy fiútól az Atyai ház megtagadtatott?

Bár. Elbeszéllem édes Katim, csak azért is, hogy a' gyanút bennetek magamról elhárítsam. — De ülj-le édes Katim, te beteges aszszony vagy. (Károly széket tesz Vaszilné alá.) Férjhez mentemmel szerencsém napja lehűynyi látszatott. Ritkán végyültek az öröm perczek bánatos napjaim közzé; nem azért, mintha férjem a' rossz emberek közzé tartozott, vagy szíve idegen lett volna hozzám: hanem mivel egy bódogtalan pokol fajzású indulat dúlt keblében — a' féltés' dühös indulatja. Lassadán elvonám minden társaságtól magamat, falaim közzé vonúltam mint csiga, mihelyt bódogtalan emésztődéseit sejtettem. Lassátalan! álomriadások, hagymáz képzetek rettegtek ott a' féltőt, a' hol más táplálékok nincsenek. A' beteg agy és szív apadhataatlan források a' gya-

núságra és sínlesztő önkínzásokra. Ah ilyenkor lefordítva fáklyáját búsan áll a házasság Istene a bódogtalan pár megett! — Ártatlan szívem gyakorta szenvedte már méltatlanul férjem szemrehányásait, a' mint egy estve hírül hozza a' cseléd, hogy a' férjem' egygyik fiatal lovászszával hátra esett a' ló, 's megzúzta a' bódogtalanat. Ij-jedve rohantam ki férjem után; az ifjú' kinjai, mellyeknek tanújok voltam, szánó irgalomra lágyítottak eránta, résztvéve kötöztem és kötöztettem sebeit, apolásáról gondoskodtam, ételt italt küldöztem számára, egy szóval, a' mit az emberiség kívánt, semmit el nem mulattam, mellyel szörnyű fájdalmait enyhíthettem. Ah a' férjem gyászos indulatja másra jelelgette szánakozásomat, titkos szövetséget sejtett benne köztem, 's a' lovász között. A' féltés, mint égő láva, a' tűzokádó hegy gyomrában belől emészt elébb, míg lángképen kiütődik. Így férjemnél is. Éles szóvágások, tör gyanánt sebző gúnyok, voltak a' fojtott düh' előpostái, majd egymást érő méltatlanságok követték ezeket; míg nem Károly fiam születésekor lángba csapott-ki a' rejtett boszszú. Egy szemőrcs ült a' Lovász' állán, szemőrcsöcske ült kis csecsemőm balnyakán is, 's e' bódogtalan cselélység elég volt a' magát feledésig dühösíteni a' Bárót.

Vas z. Iszonyú egy indulat!

Bár. Egy éjjel be lép háló-szobámba a' férjem égő gyertyával kezében. Csókold-meg fattyadat! így szóll szív fagyraló hidegséggel hozzám — kiragadja fiamat karjaim, magát rimánkodásim közzül, 's azolta kedves gyermekemet nem láttam többé! Férjem dühe, mint gyakran a' betegség, nagy paroxismus után, enyhülni látszott erántam; két esztendőre egy lyánkát szültem néki, 's ezentúl nevedezni látszott bennem, 's tiszta erkölcsömbe való bízalma; de ha fiamat

hoztam elő, vagy csak feléje lejtettem is a' beszédet, azonnal borongni kezdett szemöldöke, 's kizuhant a' szobából; míg nem a' Hora-zendületkor, (melly leányától is meg-fosztá) vett sebe halálos ágyba szegezte. — Azon új világnak, mellybe épen lépéndők vagyunk, szelíd sugárzatinál, másképen kezdjük látni itt hagyattatandó földünk gyáva tárgyait. Őssze-olvadnak a' haldokló keblében a' két élet érzelmei, 's szelídülnek, nemesülnek az eddig érzettek. A' Báró is most bánta meg méltatlanságait, érzékenyen követett-meg azokról, 's Károlyom hollétét felfedezte előttem. Eltakaríttatása után első gondom volt fiamat felkeresni, 's mindenfelé kerestetni. Híjába mint e' mái napig! O ez a' nap húsz evektől ólta első öröm-napja életemnek!

V a s z. Nekem is e' nap adja-meg nyugal-mát szívemnek. Hála az egeknek érte!

Bár. (Ferihez.) As Ur barátja az én Károlyomnak, tehát e' mai naptól ólta házam' tagja. Azért pedig, hogy a' csomót az Ur fejtette ki bóldogságunkra, mindnyájan köszönettel tartozunk az Urnak.

Feri. Ó az én Károlyom' szerencsése felesleges jutalma csekély fáradozásomnak.

Bár. Tudom édesim, frissítésre van szükségtek, jertek hadd, gondoskodjak rólatok. Téged is jó Katim! csak a' halál visz-el a' házamtól. Menjünk kedvesim! Egek áldása, 's innep szállt a' házomhoz. (elmenni az aszszonyok.)

Feri. Örvendek pajtás Károly szerencsédnek. (enyelgve.) Vagy tán már nem is szabad így neveznem a' Nagyságos Bárót?

Kár. Feri! ha nem tudnám, hogy enyelgesz — örökre tudnék neheztelni. (hevesen megöleli.) A' sírig barátod, pajtásod neked Károly, ha Herczegi süveg ülne is fejére!

Feri. Nem kétlem pajtás. *(súgva.)* Nem látad Málit milyen epedő szemet vetett az új testvérré? hogy? tán a' Guitarre - mestert kereste benne. —

Kár. Ó Ferim! be végetlen bóldog vagyok! De most jer, tudjuk - meg nincs e' csapos hordó az Anyám pinczéjébe, 's darab déli sült valahol eltéve? mert reggeltől - óta még nem volt időm enni, 's ha idő lett volna is, nem volt mit.

Feri. Angyal szóll belölled pajtás! 's osztán a' mái nap meg is érdemli. Nem mindennap ug-runk egyszerre kóldús botról báróságra. Ez igazi szálto mortále volt! *(kézen fogva elmennek.)*

Tizenegyedik Jelenés.

Máli *(vizsgálódva kijön.)*

Elmentek már! — Itt hagytam a' kulcsaimat, 's nem volt szívem vissza jönni értek. — Mint zajog, mint örül körültem minden, 's csak én ne a' kedves testvér' megérkeztének? Testvér! testvér! édes szó! ah még is be hideg, be szűk nevezet egy többért lángoló szívnek! — Szegény Máli! itt a' Kedvesed a' kiért epedtél, naponként láthatod, ölelheted, szeretheted, 's ah — még se tiéd ő! Veled van, 's még is rémítő hézak köztetek. Ó házas! azt mondta a' kóldús, 's miért hazudt volna? nem volt oka reá. De nem említette egy szóval is a' Feleségét. Tán a' megtalálás öröme nem engedte időt reá! 'S osztán, ha nem volna is házas? Jó Máli, te egy szegény árva lyánka vagy, kegyelem a' te kenyered, 's ő egy gazdag örökös. Nem, jó lyánka! savanyú a' szőlő, ne ugrálj utánna! *(búsongva elballag, 's a' kárpit leesik.)*

Ötödik Felvonás.

E l s ő J e l e n é s.

Károly (maga.)

Úgy látom, a' sors mindnyájunknak nyújt egyszer életünkben valami keserű rágni valót a' szájába. Némely pulya meg-retten, hogy méreg, 's a' vélelem, a' képzelet öli-el rajta, nem a' sors kezze; az erősb lelkű pedig jobb ételt vár utánna, s erre nézve a' keserűség valóságos gyomor javító szerré válik. Gyermekségem sanyarúságát mint ör-csupa örömmel váltani fel a' szerencse! Anyát, rangot, kincset halmaz egy nap reám, 's a' szív ankad e' bódog érzelmek súlya alatt. Ah csak az érezheti-igazán, mi egy Anyát találni, ki egész életében árva vólt, csak az becsúlheti a' rang, és vagyon kedvezéseit, ki elhagyatva küszdött évekig az inséggel. Nagy elő-rugtatása van egy gazdagnak lelke művelésére nézve is; mert azt nem húzzák alá az élet mindennapi silány gondjai. — Sok embernek, kit roszsznak tartunk, nincs egyéb vétké mint az, hogy a' szegénységgel való csatázásban gyenge bajnok. — Most már módot adott az Isten segíteni kedves barátimon is, just reménylhetni kedves Málim viszont-szerelmét, kezét. Egy bicczentés gyakran annyit változtat az ember sorsán, mint a' 'Geometra' dioptráján. Mán li enyim lehet! ő enyim! bódog érzés! Jeles egy

lyánka! most új bájak feselnek rajta szemem előtt, még egyszer olly kedves mióta sajátomnak merhetem nézni. A' szerelem' lágy epedése mint borong szép arczain! mint habzik a' Kolosvári Guitarre-mester, és testvér között, 's nem tudja mellyik helyhetéshez szabja, nem szabható érzelmeit! Mint küszd magával, és szerelmével! Kedves lyánka! kiváltlak minél előbb kétkedésedből, mert magam is nyugtalan vagyok mint gyermek, kinek játék van víve vásárfiába, de nem látta még. Né — Guitarre fekszik itt az asztalon, kóttázatok mellette. *(kezébe veszi.)* Kedves eszköz! neked köszönöm Málimat! *(nehány fogást tesz rajta.)*

M á s o d i k J e l e n é s.

Máli, és Károly.

Kár. *(felugrik.)* Szép Málíka, a' Guitarre-mester érkezett-meg Kolosvárról.

Máli. Ah! múlt idők!

Kár. Mellyek kiesebb jelenre derültek. Vagy tán elkésett a' jó Mester? Pest' világa Málíkána szívet csukott előtte?

Máli. Tán ő quártélyozta korán más szívébe magát!

Kár. Nem lett volna csuda. Forrón az első láng hevével, szeretni mint én, véletlen szakítottani-el az imádott tárgytól, 's égni minden szikrája nélkül a' reménynek —

Máli. *(gúnyyal.)* Már az igaz! tudjuk mit nem tesz a' kétségbeesés! Leg jobb a' méh-csípés ellen, magát a' méhet dörgölni széllyel, szegesszeggel, szerelmet szerelemmel orvosolni. Ez az igazi férjfiasság!

Kár. Málka gúnyol, pedig én hallgatok, hogy itt alattunk is egy kérő lakik.

Máli. Tán a' szívetlen Kardos? Ha még is ranyból vólnék öntve!

Kár. O Málka, ha képzelhetné mi érzés szállt-meg, a' mint kocsijok Kolosvár útzáin elörrent —

Máli. Szerencse, hogy az illy érzések is elörrennek a' szíven.

Kár. Azólta unalom — holtfa nékem a' Guitarre —

Máli. Az új kedves tán nem barátnéja a' muszájának?

Kár. Máli! látom el-vesztette a' testvér a' Guitarre-mestert!

Máli. Oh nem! dupla czim reám nézve öröndnem a' Bátyám szerencséjének. *(hogy szemét esüthesse, a' Guitarre-t törli.)* Szabad tudnom des Bátsim, honnan házasodott?

Kár. *(félre.)* Ugy e'? atkozott Feri, ez a' te munkád! *(fenten.)* Lelkem húgocskám! kedves tanítványom eltűnésével a' remény is eltűnt tőlem — a' kétség, inség, szegénység reá vettek —

Máli. *(epével.)* O minek a' mentegetés?

Kár. Épen egy gazdag Tímár Özvegye ajánlta kéz alatt szívét, kezét az öröm hagyott ifjúnak —

Máli. 'S a' többi! 's a' többi! *(vígat tettetve.)* Örülök, örülök édes Bátsim! Reménylem boldog házasság?

Kár. Boldogabb mint reméltem édes húgom. Teleségem egy áldott teremtés, kinek minden öröme csak az, hogy nékem teremtsen örömet —

Máli. *(könybe lábbadt szeme eleibe, a' hótát iszi, félre.)* Szegény lyány! ezért szerettél te olly berrón! *(fenten.)* Édes Bátsim! szívből örvendek szerencséjének!

Kár. *(megcsókolja a' kezét.)* Azt nem szeretném des Málkám, de bizony hál' Istennek nem örvend!

Máli. (*boszszonkódva.*) Mit? Nézze-el az ember! micsoda illetlenség! csak azért is örvendek.

Kár. Mutatja ez a' könny szép szemében édes angyalkám, mellyet nem adnék a' Cleopátra' drága gyöngyeiért, hogy nem örvend. Máli! egyetlen egy Málím, vélheti Károlya felől azt, hogy másnak adhatná szívét, vagy elárúlhatná kezét? (*hévvel.*) Nem angyal! te bírod azokat, 's fogod bírni míg élek! (*magához szorítja a' lyánkát.*)

Máli. (*fejtődzik.*) Be csudás ember! hát nem házas?

Kár. Csak leszek — ha Málikám szívemet, kezemet meg nem veti.

Máli. (*szem le sűtve.*) Jó Málíka szegény lyánka! — egy árva, ki ezentúl csak Bátyja' kegyelméből él a' háznál.

Kár. De a' ki nemes erkölcsével Királyné lenne a' zsúpos kunyhó alatt is, kinek velem teljes szíve bódogabbá fog tenni, mint arany rúdakkal tölt, 's gyémánt ragyogtatta kincs-táruk. (*csapodáran.*) Máli, édes Málím, keze! a' Vőlegénynek!

Máli. (*szemérmes elfordulással.*) Hisz' az ember, magához se jöhet! Itt van, ha a' szerető szív elég kiházásítás. (*kezét adja.*)

Kár. Így! angyal így! — most bár cseréljen velem bódogságot akárki, a' kire földünk napja sűt! — Még egy csókocskát Málikám eiőpénzül; de nem testvérít, érti e'?

Máli. (*ajkát nyújtja.*) Tán a' miért elkínzott?

Kár. Most már vígan veszek kezembe jó Guitarre! Málikám, hogy is van a' kedves Kolosvári Dalunk? (*Károly veri, Máli énekkel követi:*)

Hajdan kietlen magányomat,
A' víg öröm nem lakozta,
Bús éjjemet, zordon napomat
Az unalom pókhálózta;

Ettem, ittam, és aludtam,
 Más bódogságról nem tudtam,
 Élet ez? bár ki lássa!
 Nem, csak napok tolása!

Tekinteteim meredeztek,
 Távolba, égbe, felhőbe,
 Sohajtásaim szélledeztek
 Múltba, jelenbe, jövőbe;
 Mint a' gyermek a' mit kértem,
 Eltoltam mihelyt el - értem,
 Mindég új vágy, más meg más!
 Élet ez? nem! — kínlódás!

De égi fény lövelt napomra,
 Meny nyugalma szállt-le vele,
 Élet terült holt világomra,
 Szívem ürege meg - tele;
 Mi tévé e' csudát velem?
 A' szerelem! a' szerelem!
 Most már éltem mennyei!
 Most kezdődnek évei!

Kár. Be igaz dal édes Málim! (*kopogtatnak.*)
 Szabad!

Harmadik Jelenés.

Kereszty, Tallósy, és az előbbiek.

Tall. Édes Károlyom! most hallom Feritől szerencsédet, fogadd - el egy szerető barát szíves idvezlését!

Ker. És az enyímet is, a' ki bár sokat vesztet, szívemből örvendek a' Báró sorsának kiesre fordúltán. Szerencsét nyerni öröm, meg is érdemleni egyszersmind, bódogság, 's itt nem hí-

zelkedek, ha azt mondom, hogy a' szerencse csak tartozását tette.

Kár. Köszönöm barátságok ömledezéseit az Uraknak! — Édes Palim! Atyádnak köszönöm a' mi vagyok, veled pedig úgy nevedektem-fel a' barátság ölén, mint két gyümölcs-szem egy száron — tekintsd házamat ezentúl mint a' magadét, 's bizalmaid szükségemben, megszorulásodban fogja megbizonyítani, igaz barátom vagy e'? *(megöleli.)*

Ker. Most már csak egy társat édes Báróm, ki egygyütt tűrjön, szenvedjen — *(oldaltekintettel Málira.)* Tudnék én egygyet, de hiszen Farkasnak minek berket mutatni?

Kár. Majd megadja az Isten! *(enyelgve)* tán a' házból se megyek ki érte!

Máli. *(zavarodását titkolva, székeket ad.)* Nem tetszik leülni kedves Urak?

Ker. Aláasan köszönjük. Még egy nagy dolog tart függőbe bennünket édes Kisasszonykám: Lákosy Juliánna Leányszszony, úgy hallom, a' Nagyságtok szolgálatjában vagyon.

Máli. *(félre.)* A-ha! lyánkérés! *(fenten.)* Igen is! hiszen — *(pajzánon.)* Tallósy Úr tán esmeri is?

Tall. Igen is — van szerencsém —

Máli. Azonnal beszóllítom. Nem is tudja szégyén, mi kedves vendég vár reá. *(elszalad.)*

Tall. Jeles egy lyánka pajtás! Be szép lesz lesétálni vele az élet ösvényét!

Kár. Kivált ha a' szerelem jóltévő napja, 's a' barátság szelíd hód-világa világítanak reá! — Reménylem pajtás, bóldog leszek vele.

N e g y e d i k J e l e n é s.

Az előbbiek és Julcsa.

Máli. *(Julcsát kezén fogva hozza, félre.)* Ki ne add magad egy hamar!

Jul. (*félre.*) Nem, ha nem kérnek.

Ker. (*örvendő.*) Van, ó sok van az Attyából benne! Azok a' vonszó bizodalmat adó vonások, egészen meg vagynak arczain! Édes lányaszszonykám! a' nevét kérem?

Jul. Lákosy Juliánna vagyok szolgálatjára az Úrnak.

Ker. Ki és mi vólt az édes Attya?

Jul. Lákosy Péternek hívták, Pap vólt Gyimóton Pápa mellett.

Ker. (*hirtelen megöleli.*) Jó helyen járok — hála az Egeknek! Meg ne ütközz édes lányom! nem nyalakodó szélkelep ölelget, hanem egy emberséges férjfiú, ámbár azt magáról nem illene mondani az embernek.

Jul. Nem is tudom, kihez van szerencsém —

Ker. Enyim a' szerencse fiam, mert hiszen az utat se keresték Indiákra annyit, mint én tégedet. Én Kereszty vagyok, régi barátja és adóssa szegény jó atyádnak, még pedig olly nagy adóssa fiam, hogy ezt a' köntöst is, mellyet rajtam látsz, az ő kegyelméből hordozom. Tartozásom mindég égetett, mint a' bűn a' szívemen, 's áldom ezt a' napot, hogy módot nyújt egy részét lefizetni adósságomnak. Itten van édes lányom egy írás tíz ezer forintokról, mellyeket az nap, a' mellyen férjhez mégy, bátran felvehetsz.

Jul. Tíz ezer forintokról? Engedjen-meg az Úr, itt tévedésnek kell lenni. Az én atyám szegény falusi Pap vólt, 's néhány könyvek vóltak minden örökségem róla, Ő nehezen költsönözhetett valaha, kivált annyit.

Ker. Azt ne vitassuk édes lányom; mondom: hogy mindenem néki köszönöm, pedig reá meggy vagyonom más fél száz ezerre. Ebből csak adhatok illy jóltévőm leányának tíz ezeret, úgy e'? — Egy szót se többet. Mihelyt az Isten szeren-

csédet megmutatja, kezében a' pénz; addig is
 érdekét húzod tőlem.

Máli. O — úgy csak tartsa készen Keresztý
 Úr a' tőkepénzt; ma holnap ált' veszi az én Julcsám.

Ker. Úgy e'? 's ki felé áll a' rúdad édes fiam?
 Azon még inkább örülök. Gondolom jól választ-
 tottál édes gyermekem?

Jul. Mintha a' lyányok választhatnának. De
 hál' Istennek választva is ott akadtam vólna meg.

Máli. (Tallósyhoz.) Hajtsa-meg magát Tal-
 lósy Ur!

Ker. Szabad tudnom a' Vőlegény nevét?

Tall. (zavarodva.) Akkor, mikor még Julcsa
 leányaszszony szegény vólt, mint magam —

Jul. (közle-ugratva.) Tallósy Ur kért - meg
 engem, most már illő, hogy én kérjem meg őtet.
 (pajzán komolysággal.) Kedves Tallósy Ur! akar
 e' Lákosy Juliánnával holtáiglan egy sőt, egy ke-
 nyeret enni?

Ker. Bravo édes lyányom! Nem vólnál méltó
 az Atyádra, ha másként gondolkoznál. Talló-
 sy Ur' nemes eszmélését becsülöm — de itt nincs
 helye. A' lyánka egy kis pénzt viszen a' házhoz,
 de az igazi tőkepénz az Ur tudománya marad,
 melyet a' szerencse se hajt olly könnyen kénye
 alá. Osztan az Ur vólt a' megesmerkedés hídjá
 köztem és Julcsa közt; nélküle ezerszer elmehet-
 tünk vólna az útzán egymás mellett. — Mind-
 gyárt holnap Pap után látok — azután hozzám
 édes gyermekim! — Meszsze nem hagylak ezen-
 tül szélhordta lyánya! mert valami irigy tündér
 ismét könnyen eltüntethetne előlem. — De hol
 is lappangtál, hogy sehol rád nem akadhattam?

Jul. Atyám halála után egy atyafia anyám-
 nak vett magához Kassa' tájékára, 's tőle az öreg
 Gróf Csákynéhez kerültem, ki többnyire Bécsben
 lakott. Ott nevedtem mind addig, míg Aszszon-

nyom' halála után ismét vissza nem kerültem a' Magyar földre.

Ker. Csak hogy itt vagy édes lyányom, nem könnyen szalasztlak-el többé!

Ö t ö d i k J e l e n é s.

Víg Feri és az előbbiek.

Feri. *(lobbal belép.)* Szolgája a' társaságnak!
— Pajtás Pali esmered te azt a' Kardost?

Tall. Mint a' rossz pénz! miért? hogy villognak szemeid, mint az új kard a' napfényen.

Feri. Esz' a' méreg pajtás. Ez a' Kardos az ördögök elhabzott mérgiből támadt. Nem hiszem, hogy párája ne ölne, 's nyálából aqua toffánát nem lehetne készíteni.

Ker. Annyit tudok róla, mint háza lakossa, hogy ha ön magát kellene is megjutalmazni, nem tudna lenni tékozló.

Feri. Gondoljátok-el, míg anya, fiú, testvér egymásnak örülnek, én kilopom magamat a' zöld szobába, 's a' szegény Vaszilné papírossait forgatom, mellyekre olly nagy foga volt Kardosnak, 's reá akadok köztök egy Cautionálisra, mellyben a' szegény Kövály, gondatlan jószívűséggel, nyólcz ezer forintokig caveál borok árában Kardosért. Más levélből látom, hogy a' Summa rajta effective exequáltetott, a' nélkül, hogy a' visszafizetésnek valami nyoma volna, 's még is a' czudar eléggé vad szívű lehetett, illy magát feláldozó barátjának leányát betegen a' házból kitzsigáltatni! Kemény szót szóllok vele; 's arra jöttelek kérni Pajtás Pali, hogy pár pistolyod engednéd egy fertály órára által.

Kár. és Tall. Az Istenért! mit gondolsz Feri?

Fer. (*mosolygva.*) Ne búsuljatok semmit. Annyit tudok az én Kardosomról, hogy a' hozzá nem férhetőség gyáva, mint minden orozó fukar. De reá ijjesztek, mert jussom is van hozzá.

Kár. Édes Ferim esmerlek, te lobbanó puska-por vagy, kivált ha makacs bűnössel akasztol tengelyt.

Fer. Pali a' pistolyokat töltetlen és kovács nélkül adja kezembe, 's ha tetszik, jertek-le tanúknak velem; de a' mászó törvénynek pajtás! most az egyszerű hónallya alá kell kapnom.

Ker. és Pali. Jó, már így megyünk (*elmennek Ferivel.*)

Kár. Én meg a' két kedves anyámat tekintem-meg; úgy is nehéz betelnünk egymással! Pá Málikám! (*elmegy.*)

H a t o d i k J e l e n é s.

Máli és Julcsa.

Máli. No ugyan tartottad magadat szép lyány!

Jul. Kisaszszonyomtól nem tanútam rátartó begyeskedést.

Máli. Tán azt gondolod, hogy én olly könnyen hajlottam?

Jul. (*gúnyolva.*) Hát sokszor bukkott térdre a' szegény Báró Ur? Jó, hogy közel se pistoly, se kard nem vólt; a' kétségbeeséskor könnyen süghatott volna fülbe a' Sátán, 's minden a' Kisaszszonyka' lelkén fordúlt volna meg. Én bizony szintúgy örültem, midőn hallottam, hogy szépen zengedezik a' Kolosvári dalt, mint két fülmilécske, midőn fészket készül rakni. — Nem! már én csak azt tartom, hogy ha capitulálni akarunk, ne lövessük hijába a' várat!

Máli. Átkozott lyány! — Hát hogy tetszik a' Báró néked?

Jul. Bizony kár lett volna néki Guitarremesternek veszni. Csak nem olly szép, mint az én Palim.

Máli. Úgy e', nézze-el az ember! no ugyan megdícsérted!

Jul. Hát nem? Mind rossz menyaszszony az, a' kinek a' vőlegénye nem a' legszebb férjfi a' világon! — De Kisaszszonyka, nézett e' már a' szemébe annak a' pajkos Urnak?

Máli. Ferinek, a' Károly barátjának?

Jul. Igen — igen — a' ki úgy néz-ki, mint-ha az egész világnak bolond sipkát akarna gyűrni a' fejébe. Én csak azt mondom, hogy ő vólt az a' mankós kóldus, a' ki Kolosvárról hazudozott előttiünk.

Máli. Mondasz valamit jó lyány! De azért nem is maradok ám neki adós, csak esmerősebb legyek vele. Menjünk Julcsa, tegyünk rendelőst a' vacsoráról, hál' Istennek, kedves vendégeket adott az Isten! Palidat sem ereszttem-el, egyemeg nálunk az utolsó nőtelen vacsoráját. Ki tudja, ehetik e' ezentúl békével a' jámbor?

Jul. Megesne! még ezután eszik igazi fűszerest! (elmennek.)

H e t e d i k J e l e n é s.

Kardos Szobája.

Kardos (maga, egy levél a' kezében.)

Lementével dícsérd a' napot! ezt mondja a' Magyar. Menő félben van a' mai, de nem tudom, mit dícsérjek rajta! Szent Gellért-hegyi boszorkányok tánczoljanak az estvéjén! Olly bódúlt,

olly mord vagyok, hogy ha tán pénzt hoznának se szottyanna kedvem. Hm, hm, bizony hajlandó vagyok hinni, hogy egy kicsit ostobácska vagyok, bátor az ember, igen megszokott elégedve lenni az eszével. Hogy szövögettem, akasztgattam plánjaimat egymáshoz, mint pók a' maga fonalait, 's ihol né egy átkozott dongó mint semmit széttépdelte. Pénz, nexus, vólt a' markomban, 's ihol mind a' kettőt úgy el fújta a' szél, mint valami fiatal özvegy sopánkodásait. Hát még ez a' barázda-billegető ez a' Kukovayné, a' kinek csak úgy áll - ki a' feje a' sok adósságból, mint a' kigyófej a' sűrű fűből, mit nem mer nekem vissza írni! Sas rúgja-szét az Aszszonyát! (a' levelet olvassa.) „A' Monsieur de Kardos hagymázos levelét vettem.“ — Hm, Madame de Kukovay! „Még hála Istennek a' nemzetségembe kefecsináló nem vegyült.“ — Hogy a' manóba tudta-még, hogy az Apám kefecsináló vólt? hiszen még csak kefét se merek a' házamnál tartani. — „En Monsieur de Kardost csak úgy nézem mint fejfáját a' nála halva fekvő pénznek“ — Micsoda hasonlítás! „Mert se esze, se neveltetése Monsieur de Kardosnak, 's a' nobile társaságokhoz csak úgy illik, mint dromb, furullya, és czimbalom a' Concertekhez.“ — Átkozott boszorkány! „Successort óhajt Monsieur de Kardos? Jobb minden uzsorással úgy bánni, mint Angliában a' farkassal tesznek — kipusztítani az Országból.“ — E' már csak ugyan sok! „Mindazáltal, hogy a' késő maradék láthassa, millyen lehetett a' néhai gazdag Monsieur de Kardos, azt javasolnám: nyomja - ki az Úr a' képét írósvajba, 's tegye - ki száradni a' napra.“ — Hóhér vágja-le az Aszszonyát! — „Pénze van Monsieur de Kardosnak, 's ez a' legnemesebb tulajdonsága. Ha nexust akar, leg inkább tanácsolnám, hogy sertéssel Kereskedőnek a' leányát venné-el, úgy még idővel a' fia

az első kéztől, 's tán ingyen is kapná a' sertét a' keféihez. Szólgálója Madame de Kukovay, nève Dame de Csipkés." Szörnyűség ez! ez csupa injúriázás! — Dehonestátióra citáltatnám — de mit vegyek rajta? hiszen a' ténna se övé, a' mivel ezt a' levelet írta. — Hallatlan dolog! tán én vagyok az első, a' ki sok pénzel feleséget nem kaphat. — Jo Orsolya - Aszszony! alkalmasint egymásra öregsünk mi! (*zsibaj hallatszik.*) Mi az? micsoda zaj az?

Nyólczadik Jelenés.

Kereszty, Feri, Tallósy és Kardos.

Feri. Még egy látogatással tartozom Kardos Úrnak, 's azt nem akartam hólnapra halasztani. — Előljáró beszéd nélkül szólván, én azért jöttem, hogy vagy én löjjem az Urat főbe, vagy magamat hagyjam az Úrnak meglövetni.

Kard. (*ijjedve.*) No — no, már megint mi jutott eszébe az Úrnak?

Feri. Az Úr engemet az egész társaság füle hallattára tolvajnak kiáltott-ki. Ez ugyan igen széles nevezet, 's a' tolvajnak több nemei, fajai vagynak, mint a' vízi madaraknak, közte olyan is, a' kinek egész alázatossággal kalapot emelünk; de az Úr olyan tolvajt értett rajtam, a' kihez semmi törvényes máz nem fért, sőt a' ki egyenesen a' törvény átka alatt fekszik. Az efféle sértés úgy hozzá szokott tapadni egy becsületes ember szívéhez, hogy azt egyéb vérnél le nem moshatja róla. Érti-e' az Úr?

Kard. Ne vegye, kérem az Urat, olly szorosan, hiszen az egész dolog csak tréfa volt.

Feri. (*felpattanva.*) Teringettét! ki adott az Úrnak hatalmat arra, hogy belöllem tréfát üzzön?

Kard. No, no, no — nem is tréfa Uram, csak egy kis gondatlanság. (*félre*) minden tagom reszket!

Feri. Épen azért kell hát lakolni az Úrnak. Itt van egy pár pistoly, megtöltve, felporozva mind a' kettő, csak csappantani kell. Válaszszon az Ur! (*forгатja és felényújtja.*) Derék egy pár fegyver, nézze körül az Ur!

Kard. (*remegve.*) Ne, ne — ne — tegye-el kérem az Urat — lássa e' mikor a' szegény Anyám velem teherben vólt, leesett egy pistoly a' szegéről — megrettent tőle a' jámbor, 's e' miatt Uram! mindgyárt ájulás környékez, ha csak pistolyt látok is.

Feri. Nem tehetek róla. — Épen jó, hogy szerencsénk van ezen két Urhoz, reménylem, lesznek Secundánsaink?

Ker. és Tall. Tiszta szívből.

Kard. (*nyájaskodva.*) Aha! Keresztý Úr, alázatos szolgája! talán a' házbért tetszett elhozni? — Maradhat, maradhat! — ilyen emberséges Urnál. — Isten hozta Tallósy Ur! — No öszve szedtem már a' szerszámaít, tessék elvinni akár-mikor.

Tall. Nem Uram pénz nélkül, de intert nem fizetek.

Kard. Ó hiszen az Úr is szolgált nékem.

Feri. Ne késleltesser Kardos Ur! setétedni kezd az idő. Még most jól látok. Én csak az egygyik fülét akarom ellőni az Úrnak, de setétben egy arasztnyit könnyen hibázhatna az ember, 's akkor csak a' feltámadás költi-fel az Urat.

Kard. Mit? a' fülemet? (*öszve-vaczog a' fogá.*) Mi hasznát venné az Ur a' fülemnek? kérem az Urat — természetesen iszonyodom a' vértől, nem nézhetem, ha csak csirkét ölnek is. Ugyan azért — megmondhatja a' Gazdaszszonyom, —

öt esztendeje, hogy apró marhát nem öltek a' házamnál.

Feri. Sajnálom az Urat — de a' becsület vért szomjazik.

Kard. Uram! mit kíván az Úr? — a' mit szegény legény fizethet —

Feri. Mit? azt gondolja az Úr, hogy eladó az én becsuletem? Ez új megsértés! fogjon fegyvert az Úr!

Kard. Ne — ne — ne! — Az Istenért, mindent félre magyaráz az Úr! (*homlokát törli, félre*) A' halál' verejtéke ver!

Ker. (*súgva Palihoz.*) Már csak ugyan szánom az Istenadtát! (*fenten Ferihez.*) Kedves Ur! valami jutott az eszembe. Hát ha Kardos Úr az egész társaság előtt, melly tanúja volt a' meggyaláztatásnak, megkövezné az Urat?

Kard. (*örülve.*) Szívesen — ó szívesen!

Feri. (*tanakodást tettetve.*) Hm! — hm! — Ez az igaz tenne valamit; de még egy más tisztes személy nevében is van egy kis számvetésem Kardos Urral. Az Úr Vaszilnét kitzsigálta a' házából? —

Kard. Igen, mert házbért nem fizethetett.

Feri. Azon jó barátjának a' leányát, a' ki az Urért borok áraban nyolcz ezer forintokig caveált, a' mellyek rajta exequáltattak is.

Kard. (*félre.*) Ördöngös e' ez? De már hat ökör se von ki a' sárból! (*akadozva.*) Igen — az úgy volt Uram — de régen vissza fizettem én azt néki.

Feri. Van róla Nyugtató? Mert az Executionálisnak alatta van az Úr kötelezése.

Kard. Uram! a' szegény Kőházy nem sokára halálos beteg lett, ki alkalmatlankodott volna néki akkor az írással?

Feri. Ugy hát a' pénzt se költhette - volna el, pedig nem maradt nála semmi.

Kard. (*félre.*) Ugyan jó lett volna rabot valatoló Commissariusnak! (*fenten.*) Valami, — jut eszembe — hogy maradt nálam, de csekélység.

Feri. Uram! egy szó annyi mint száz! válasszon az Ur: az Ur a' Báróné Uri háza előtt engemet meg fog követni, és Vaszilnénak Attya' pénze fejében, magáról még ma öt ezer forintokig Obligatiót adni — vagy pedig golyóbist váltunk egymással.

Kard. Öt ezer forintig? Az Istenért, mit gondol az Ur? Tökmagnak is sok az!

Feri. Ebből egy krajczárt sem engedek. — Nem elég három ezeret elengedni, 's nyolcz ezer forintnak egynehány esztendői interét, azon sok könnyel, sohajtással egygyütt, mellyeket a' szegénység, inség a' szegény aszszonyból kifacsart? egy olly adósságból, melly nyilván világos? Én az Urtól nem kívánok nagy-lelkűséget, csak az igazságnak akarom egy kicsit kurtább útját venni. Ha nem tetszik, nem erőltetem, de lássunk a' dologhoz. (*a' pistolyt nyújtja.*)

Kard. No, no no — hiszen nem mondom, hogy reá nem állok. De az írások kezembe adódnak e'?

Feri. Mindgyárt a' pénz letételével — no, vagy csak a' kötelező levél kézhez vételével.

Kard. Hol tanulta az Ur a' Rhetoricát? Átkozott ékes szóállással bír. Biz a' borjút is kicsálná az annyából. Isten néki! több is veszett már Buda alatt! (*kezet ad.*)

Feri. Az Urak addig is tanúi egygyezésünknek. Az Obligatióval még ma felvárjuk az Urat a' Bárónéhoz. A' pénznek e' mái naptól-ólta kamatja jár, érti e' az Ur? 's felvevendő lesz, a' midőn Vaszilné Aszszonynak tetszeni fog.

Kard. Benne lesz a' Kötelező - Levélben minden; de én is egygyet kérek: maradjon a'

dolog titokban Uraim, 's ne tudjanak benne az. Aszszonyok semmit. Bizonyos okaim vagynak —

Orsolya. *(be pislog az ajtón.)*

Feri. Jó! fel-fogadom az Urnak.

Ker. és Tall. Mi is becsületünkre fogadjuk.

Ors. *(bedugja fejét az ajtón, 's Ferit magához inti.)* No — tagadja e'?

Feri. *(be húzza, fenten.)* Dehogy tagadja ez a' nemes lelkű Ur! csak be — be — Orsolya Aszszonykám! Nem olly ember Kardos, a' ki hűséges cselédje bérét elvonná.

Kard. Mi az? mit akar Orsolya Aszszony?

Feri. Azon búsúl szegény, hogy az Ur tíz esztendei bériről elfelejtkezett volna. Én pedig biztatom, hogy az efféle czudarság — gazság — istentelenség nem férhet a' Kardos Ur' lelkéhez, a' ki éppen most is szép tanúságát adta nemes gondolkodásának. Azt nem is szeretném, mivel úgy is kezet adott nékem, az én angyali Orsolyácskám, hogy hólnapi napon feleségem leendő — 's valami csak kell a' házhoz.

Kard. *(elíjjedve.)* Mit? férjhez akar menni Orsolya Aszszony? 's el - viselhetné szívén, hogy engem gyámoltalant vénségemre itt hagyna prédául az egész világnak? — No, e' hibázott még! *(csapodáran.)* Orsolyácska, édes Orsolya - Aszszonykám! szóljon, mivel bántottam - meg?

Ors. Semmivel se Nagy Uram! *(hegyeskedve.)* De az Isten rendeléséről nem tehetünk.

Kard. Lelkem Orsolya Aszszonykám! emlékezzen csak ifjúságunk' bódog esztendeire, hányszor nem fogadtunk elválhatatlanságot egymásnak? Kiálltuk bátor szívvel, köz türéssel a' mostoha idöket, 's most — midön módot adott az Isten kényünkre élhetni — most akarna itt hagyni? most lépne új élet - pályára, a' hol ki tudja mi vár reá? *(óldal - intéssel Ferire.)* Nem esmeri lelkem a' mái ifjonczokat; szerelmet es-

küsznek — de a' Menyaszszonynak e' vagy a' ládájának? hűséget fogadnak — de csak magának e' vagy az egész Aszszonyi Nemnek? azt csak a' tudja, a' ki a' veséket vizsgálja. — Ne hagyja - el édes Orsolyácskám a' töretlen útért, a' régi kerek - vágást! — Szereti lelkem a' borocskát — no minden héten kétszer lesz egy egy römpöly bora! — Örömet szippant tobákot — Minden Istenadta hétre, lesz egy egy krájtzár árú Gallícziai tobákja! — 's magam veszek egy papier - maché gyönyörű pixist ajándékba. A' leg közelebbi Vásárba veszek egy új Stutzlit Orsolyácskámnak, egy pipacsszín Karakót, és egy chapeau - t à la courtesanne — ne legyek emberséges ember, ha nem veszek!

Ors. Mind jó volna, de már késő Nagy Üram! szavamat adtam ennek az Ürnak, 's osztán — únt porteka is az a' nőtlenkedés!

Kard. (*sírássra fakad.*) Orsolya, lelkem Orsolya Aszszonykám! ezer forintba egygyeztünk meg a' hátra lévő bére eránt — még ezeret adok hozzá; ne hagyjon itt — ki tudja még, mi lehet belőlünk?

Feri. (*súgva Orsolyához.*) Álljon reá Orsolya Aszszony. Én úgy is régen házas vagyok már.

Ors. (*reá bámul.*) Mit?

Feri. (*súgva.*) Feleségem gyermekem otthon!

Ors. (*méreggel.*) Csábító! (*fenten.*) Ugy, de — Kardos Ur is házasodik?

Kard. Nem! itt a' kezem, soha senkit, ha csak azt nem veszem - el, a' ki eddig velem szenyvedett.

Ors. No — meg - maradok. A' pogánynak is meg esne a' szíve rajta. De az írás a' két ezer forintról még ma kiadódjon ám, 's a' többi ígért se maradjon - el, azt meg - mondom, különben az ördög fiához is férjhez megyek. (*ki megyen.*)

Fer i. Én sokat vesztek ezen jó, hűséges teremtésben, de — ám legyen! le mondok róla; az Ur a' régibb, tehát törzsökösebb birtokos. — Uraim menjünk! Kardos Urat pedig minél előbb felvárjuk cum sufficientibus.

Kard. Azonnal ott termek.

Ker. Szólgája Kardos Urnak!

Tall. Magamat ajánlom holnapig, a' midőn szerszámaimért a' pénzt Kardos Urnak hiba nélkül meghozom. Interbe meg-mérem a' distantiát egygyík fülétől Kardos Urnak a' másíkg, 's ma mind a' kettő mennyit nőhetett? *(elmennek.)*

Kar. Vigyen a' manó benneteket! Uf — uf — uf! Még illy meleg napom nem vólt soha életemben! Báró Hering még bárány ehhez képest! Mint szikrázott a' szeme! mint lángolt a' szája, mint egy Sárkánynak! A' szívem egészen ki ment a' tengelyéből! *(számolgat.)* Öt ezer — meg két ezer — meg az Orsolya - Aszszonynak ígért ajándékok — Nem — nem számolok! A' vesztést soha se számolgassa öszve az ember, mert könnyen a' vesztés közzé vegyülhet az esze is. — De csak hogy Orsolyámat kiválthattam! hiszen tört hajómból már csak ő az utolsó száldeszakám! — Ej mit! — most szépen van tiszta búzám, és zabom egy rakáson. Csak egy száraz tavaszt, vagy egy Országos jégessőt adjon az Isten, — helyén van minden. *(el megy az óldalszobába.)*

Kilenczedik Jelenés.

A' Báróné Szobája.

Báróné, Károly, Máli, Vaszilné.

Bár. Meg előzte édes gyermekeim a' Sors bennetek kívánságomat. 'S már Kolosváron esmérték egymást?

Máli. Kedves Guitarre - mesterem volt ott, édem Anyám.

Bár. Gonosz lány! hogy hallgatott a' szerelmével!

Máli. Mit reménylhettem volna jót a' részére? nem akartam vele jó Anyámat búsítani.

Bár. Igazad van lányom! A' módiból, és rangjából a' Fejérnép nehezen enged. — No csak, hogy így esett édes gyermekeim! Az Isten áldjon meg benneteket; tegyen az Isten a' házasságban boldogabbakká, mint szegényanyátok volt!

Kár. és Máli. *(kezet csókolnak.)* Kár. Édes Anyánknak hátra lévő napjait megédesíteni, 's pótlékot nyújtani a' keserű múltért lesz fő gondunk, 's kötelességünk.

Bár. Be édes érzélem anyának lenni! Bár csak néked is maradt volna gyermeked édes Katim! Ki nem élte az egészen a' maga életét, a' ki soha Szüléi örömet nem érzett!

Vasz. Az igaz Nagyságos Aszszonyom; de más részről csak inséget, szegénységet hagyni a' gyermeknek örökségül —

Bár. No — leg jobban tudja a' jó Isten, kinek megtagadásait is gyakran áldás gyanánt hálálnánk, ha gyarló elménk, kéréseinket, vágyainkat egész végzetig kísérelhetné, mint az ő pillantja percznél elébb elfutja azokat.

Tizedik Jelenés.

Kereszty, Tallósy, Feri, és az előbbieik.

(A' jövőők tisztelettel meghajtják magokat.)

Ker. Alázatos szolgája Nagyságodnak!

Kár. *(be mutatva.)* Édes Aszszonyám — Kereszty Úr! — a' ki erántam esméretlen jövevény eránt nemes pártfogást mutatott —

Vasz. A' ki engem gyámoltalan beteget irgalmasan táplálgatott —

Máli. A' ki a' mi Julcsánkat nagylelkűleg meggazdagította —

Ker. Megszégyenítnék az érdemetlen magasztalások.

Bár. Sokképen lekötelezte házamat az Úr! Engedje, hogy ezentúl úgy tekinthessük az Urat, mint annak barátját.

Ker. Alásan köszönöm Nagysád' kegyességét! —

Kár. *(súgva Ferihez.)* Nem folyt vér?

Feri. Annyi se, a' mennyit egyszerre egy bolha kicsíp.

Vasz. *(fenten Ferihez.)* Úgy e', tagadott Kardos mindent?

Feri. Épen nem, kedves Vaszilné Aszszonyom, sőt rövid alku után megegygyeztünk ezen Urak' jelenlétekben öt ezer forintokba, a' mellyekről, 's rendes interekről szőlő kötelezést azonnal felfogja hozni.

Vasz. *(csudálkozva.)* Micsoda? Mi jó lélek szállhatta - meg egyszerre Kardost? Uram fia! az egy Saulusról olvasunk illy hamar változást. Kedves Víg Ur, ezen tőkepenzt egyedül az Úr nemes fáradozásának köszönöm. Kardostól, jól

tudom én, olly nehéz pénzt kicsikarni, mint a' vitéz ellenségtől minden lépést a' csatahelyből. Engedjen az Ur egy kis rést az én hálámnak. En roskadt beteges aszszony vagyok, kit az inség korán érleltetett még a' sírnak. Ma hólnap az életem! mellyet ma nemes lelkű Bárónémnak ajánltam - fel. Ennélfogva csekélységre van szükségem. Felével az interneak apró szükségéseimet könnyen pótolhatom, fogadja el az Ur a' más felét, 's holtom után, mint fogadott fiam, a' tőkepénzt. Az Ur úgy is mint hallom apátlan, anyátlan árva, 's a' szerencsének is csak mostoha gyermeke.

Feri. Áldott lélek! Az anyát szívesen elfogadom, mert bús érzelem a' szíven, ha azt semmi kapocs nem szorítja az élethez; holtá után a' capitálist is meg nem vetem. De addig semmi segítséget el nem fogadhatok; mert egészségesnek a' henye táplálát olly kínzó lehet érzem, mint a' plántának az esső cseppek, ha nap fény éget! — ártalmas ragyává sülnek belé! (*megöleli Vaszilnét*) Anyát hát adott nekem is a' Végzés (*kezét nyújtja Károlynak és Tallósynak*) szerető barátokat a' gyermekség' arany kora, ép tagokat és víg szívet születésem, józan elmét szorgalmam, 's ha melléjek akaratom van használni — nem hibázhat kenyerem is.

K e r. (*Tallósyhoz.*) Derék egy ifjú!

K á r. Pajtás Feri! már ma Secretáriust tart minden, a' ki fizetheti, ha adóssági és szerelmes levelkéknél egyéb írni valója, esztendő számra sincs is. Legyél az én Titoknokom!

Feri. Köszönöm édes Károlyom, de megengedj, keresztül látok jó szíveden! Azért, hogy a' köldús egy versecskét elénekel ajtód előtt, nem érdemlette-meg a' garast, mellyet néki nyújtasz, csak alamizsna marad az! Olly barátod vagyok, mint jobb kéz a' balnak, de ebből semmi

sem lesz! elég, ha azt fogadom, hogy inségemben, ha minden kötelem szakad, kérni sőt kívánni fogom segélyed'. — *(egy kis gondolkodás után.)* Kereszty Ur! az Urnak fia van, 's Nevelőre szüksége.

Ker. Hála az Egeknek, hogy maga jön reá!

Feri. Én Uram próbáltam Kolosváron a' nevelői tisztet, 's megvallom, nem vagyok barátja, de az Urnak szívesen ajánlom magamat. Én Uram, szívesen vagyok bohó, de ha kell, össze is tudom gyűjteni magamat, mint akárki, 's azt legalább fogadhatom az Urnak, hogy fiából fejcsüggesztőt nem formálok, 's megtanítom őtet a' világi tárgyaknak, történeteknek, a' kellemetesebb oldalaitat felkutatni, melly nem kis nyereség az élet hánykódási között.

Ker. Ugy van! a' víg elme őre a' fiatal szívnak a' bűn ellen, 's egyszersmind keze az eránt, hogy még nincs mételey benne! — Uram! egy szerencsés Atya örvendezésével fogadom-el az Ur ajánlását, mellyet magam nem mertem számra venni, hallván Tallós barátjától az Ur idegenkedését a' nevelői pályától. Ha volna is, eloszlatná minden kétkedésemet az, hogy az Ur *(Károlyra és Tallósira mutat)* illy nemes hármass fű-here egyik levele!

Kár. Hála az Egeknek! lassadán mindnyájan fedél alá kerülünk!

Tall. Én leszek az első, ki Julcsámmal tanyát is ütök benne!

Kár. Én Málimmal nyomba követlek *(megfogja a' Máli kezét.)*

Feri. Már én csak meghagyom a' pártát a' Szűzek' fejain!

Tizenegyedik Jelenés.

Kardos (*írást hoz a' kezében*) és az előbbieket.

Kard. (*meghajlja magát a' társaságnak, 's kezet csókol a' Bárónénak.*) Kedves Nagyságoskám, engem ide hajtott a' tisztelet, hogy egy hibámat jóvá tegyem. Ezt az Urat (*Ferire mutat*) tévedésből Tolvajnak neveztem, azomban későbbben adja eszemre az én Orsolyám, a' kinek mámoroskája már oszló félben vagyon, hogy az én zsácskóm, melly tőlem ellopattatott, nem zöld, hanem libaszín sárga vala. Ennél fogva az Urat az egész társaság előtt megkövetem. (*kezet fognak.*)

Fer. Szívesen letörlöm az emlékezetemből.

Kard. Kedves Vaszilné Aszszonyom! Ez a' jó Vig Ur lefáradván hozzám, szegény Kőházy kedves Barátomnak — az Isten nyugtassa-meg! — egykori Cautiójára tett figyelmetessé, melly az akkori, 's azolta esett sok zavaros dolgaim miatt feledésbe ment. Azonnal kikerestem azon esztendei jegyzéseimet, 's csudálkozva látom, hogy a' Cautiónak egy része, mind e' mái napiglan nincs kifizetve. Mennyi lehet a' restántia, azt csak a' jó Isten tudja, 's mi itt az Urral barátságosan öt ezer forintokban állapodtunk-meg. Imhol van róla a' Kötelező - Levelem. Fogadja-el az Aszszony, drága jó Attya' lelki 's testi barátjától ezen csekélységet.

Vasz. (*félre.*) De már lidérczséget kell hinnem.

Máli. (*félre.*) Kardos beszéll így? vagy a' fülem cseng?

Fer. (*kezébe veszi az írást, 's hirtelen végig futja.*) Helyes! igen nemes ajánlás! — Minthogy a' per' magva olyan mint a' kaporé — csak a' sövényt kell megrázni, hogy kelljen, sarjadzon.

illő, hogy mi is minden további keresetnek előlése végett a' néhai Kőházy Ur' írásait általadjuk: *(kezébe adja azokat Kardosnak.)*

Kard. *(kedv - derűlve.)* Hál' Istennek már minden árkon túl vagyunk! Lássá lelkem Vaszilné Aszszonyom, ezért kértem én az írásokat, csak mindég a' bődögült Attya' írásai voltak a' számban; mert mindég mintha valami súgta volna belől, hogy te még tán adóssa is vagy ennek a' jó aszszonynak. Kardos pedig nem szeretne lelkem, adóssa lenni senkinek, kivévén a' halálnak, ha az egyszerre cum brachio nem jönne Execútióra!

Feri. Átkozott Pharisaeus! *(félre.)*

Kard. De — hát az új Báró Ur hol van? hadd tenném alázatos tiszteletemet.

Bár. *(Károlyra mutat.)* Ez az én kedves Károly fiam!

Kard. *(meghökken, 's félre.)* Sóvá váljak Lóthnéként, ha ez nem az a' tébolyodott koldús, a' ki tojásaim eltörte. Vallyon végezte e' már dolgát a' Tombuktui Herczeggel? *(fenten)* szívemből idvezlem Nagyságodat!

Feri. *(Málira mutat.)* Imhol a' Meriaszszonya, a' jövődő Báróné!

Kard. *(félre.)* Ugy e'? a' Kongói Herczeg Kisaszszony! Így megy a' mái világban! csak gazdag legyen a' Völegény, ha egy csepp esze nincs is! *(fenten.)* Sok szerencsét kedves Kisaszszonyka!

Jul. *(bejön.)* Nagyságos Aszszonyom! az asztalon az étel!

Kár. Ide, ide Julcsa! Mutassa-meg, kinek kíván köztünk leg jobb appetitust? — *(Pali kezébe teszi kezét.)* Áldás reátok!

Feri. *(Máli kezét teszi a' Károlyéba.)* Bóldogság övedzen körül, mint víz a' szigetet!

Ker. Amen!

Feri. Hanem pajtás Károly, azt kikérem tőled, hogy minden esztendőben meglátogasd velem Erdélyt, hol külömben is jószágaid vagynak. Von a' szív oda, a' hol születünk, 's minden igaz szívű Magyarnak és Erdélyinek közös honja a' két Magyar Haza!

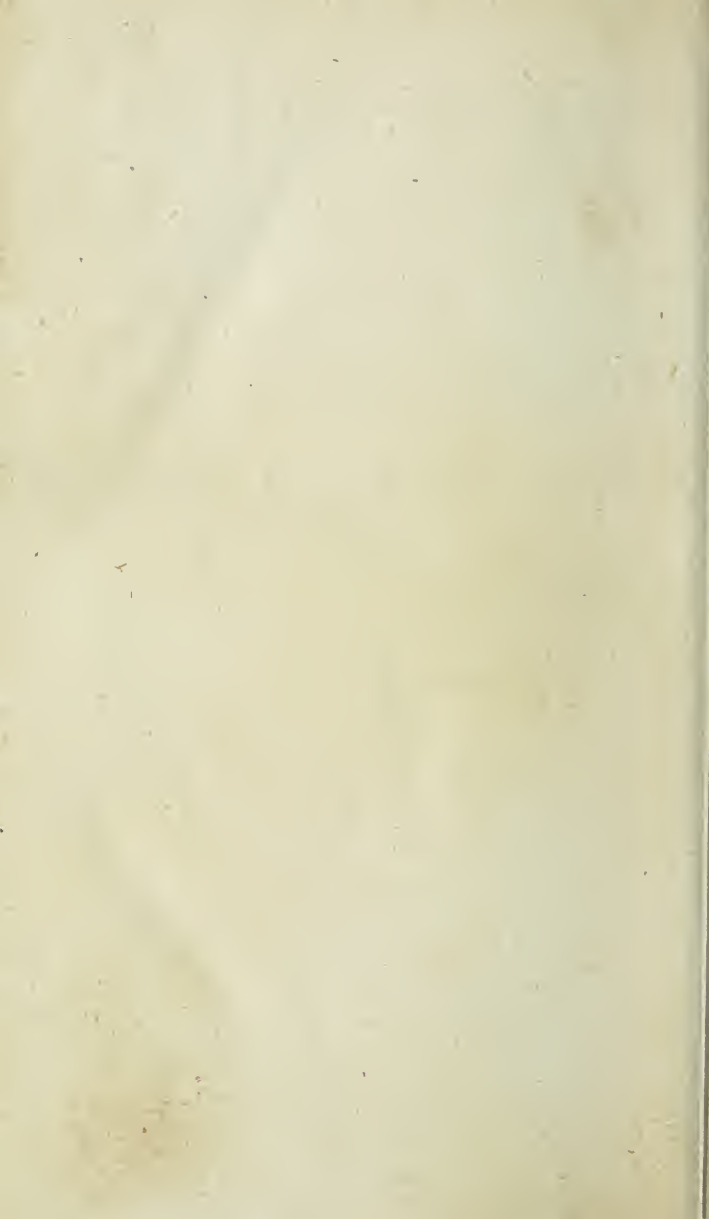
Kár. Itt a' kezem erre pajtás Feri! 's Palit is elviszszük magunkal, a' mikor jöhet.

Bár. Kedves Kardos Ur! legyen e' bődög vacsorán a' mi ven'égünk. Jertek édes gyermekeim! Adjon az Isten minden jó Magyar háznál ennyi bődögöt. (*leesik a' Kárpit,*)

V é g e.

A' Hasznosi Kincs - ásás.

E r e d e t i T r é f a,

Verebélyen innen, nem messze azon szent forráshoz, mellyhez az ájtatosság, az év zöld szakaiban, számtalan búcsúsokat vonsz, fekszik egy magános Vendégfogadó — Peszmegi Csárda a' neve. Hitvány Korcsma vólt, míg magyar Csapláros lakta, Gyöngyösi bor, úgy, a' mint az Isten megteremtette, költ benne, mellynek legfellyebb egy két falat sovány sajtból, 's barná rozs-kenyérből vethetett az útas ágyat; de Vendég-fogadóvá rukkolt, mi-helyt egy Pestről leszállongott Schlauch nevű Fogadós vette bérbe, 's tágas állás épült csak hamar melléje. Most már nem vólt áldott Magyar Hazánkban, olly nemes bort adó hely, mellynek termését a' Peszmegi Csárdában nem ihattad volna, bár, a' mint szavahihető embertől hallám, pinczéje ajtaján egyébb bor Gyöngyösin, Ecsegin és Pásztin kívül, be nem eresztettek. Kaphattad itten drága pénzédért a' Somlyait, Neszmélyit, Egrit, Budait, Villányit, 's hogy Posonyi piskótádat legyen mibe mártanod, Ménesit és Tokajit; mert jó Fogadósunk, mint szentelt Papja Bachusnak, ennek gyermekei keresztelését méltán magának tartá fent, 's e' végett a' víz is nem igen fogyott ki a' pincze gátorjából. Boeuf à la mode, Ragoût, Fricassée, meridonok, Heringek, Stockfischek, Caviárok 's a' t. készitettek szomjat a' Vendégnek. Választott a' bajuszos magyar a' franczia nevekből vaktába, 's gyakran húst evett, midőn tésztát várt, 's halat kapott a' reménylett tészta helyébe. De bezzeg megnyílt a' szeme, midőn fizetni kellett, 's könny tolódot belé, midőn az erszényéhez nyúlt. Hja! a' dolgon nem segíthe-

tett! Fogadó több a' környékben nem vólt, 's még őrülni kelle, hogy találkoza irgalmas Keresztény, ki a' szegény búcsú-járót illy félre-he-lyen éhen szomjan nem hagyá. És valóban sokra is nézte e' részben magát a' mi kegyeskedő Fogadósunk, úgymint, a' ki a' kegyes búcsújárók tápláló Samaritájának nézte magát, 's mióta leánya a' Szent Bernárd Szerzeteseiről olvasott előtte, egyedül ezekkel kívánt öszvehasználtatni. Hogy így Schlauch naponként gazdagabb lett, kiki gondolhatja, 's már a' gazdagság symptomái is nyilván látszottak rajta. Gondosan ápolt hasa már bizvást vetekedett egy egy hordójával a' pinczéjében, szét nőtt arczaihoz csak a' nagyító tükör mutathatott hasonlót, lepittyedt tokája a' nyakat kiszorította helyéből, 's lábai bizvást tarthatták volna Átlás helyett a' földgolyóbisát. De legbizonyosabb jelensége annak, hogy Schlauchunk megfogta az annyát vólt az, hogy most már a' hajónál gorombább kezdett lenni. Fején, a' legnagyobb Csányi dinnye érdemes vetélkedőjén, hetykén ült a' zöld bársony sipka, mellyet az érdekesebb vendég nyájas köszöntésére félválról biczentett-meg a' gazdája; az eczetes bor eránt való panaszra, durva kurtasággal felelt: a' kinek nem tetszik, hagyja az asztalon! ha keresztényibb itzét kért az Útas, még kissebbet hozott-fel, 's ha a' busás Contó kifakasztotta, még valamit, a' mit elfelejtett, jegyzett utánna. Durvasága már annyira ment, hogy a' vendégek ritkúltni kezdtek, 's látogatlan maradt volna innettova a' Vendégfogadó, ha a' szép Lencsinek, a' Fogadós tizenhét esztendő's lyánkájának angyali nyájassága, 's jó ízű étkei, még a' pártosokat vissza-viszsa nem édesgették volna.

A' kevélységgel a' világban tő-szomszéd az ostobaság. Nem vólt kivétel e' regula alól a' mi Schlauchunk is. A' haszonlesésen kívül, mellyben

csuda ügyességgel bírt, 's a' bor-kezelésen kívűl ostobább volt a' két hetes bagoly-fiúnál. Csak a' nagy betűjű nyomtatást tudta olvasni, három it-tze bor árát már az újjain vetegette, 's ha több-re ment a' Contó, a' lyánya készítette azt el, vagy találomra azon arany regula mellett: inkább többet mondjunk mint kevesebbet, gördítette azt a' jámbor vendég eleibe.

Az ostobaságnak édes gyermeke a' babona. Megszülte azt Schlauchnál is. Nem volt az a' ne-me a' tündéreknek, rosszsz lelkeknek, kísértetek-nek, járó halottaknak, Vampyreknek, boszorká-nyoknak, lidérczeknek, rémeknek és garabonczás deákoknak, a' mellyeknek hiedelme nála, mind fejben, mind szívben leg kisebb gyanúságot is szenvedett volna; 's némelykori kishitűségében inkább félt ezektől, mint az ördögtől és pokoltól. Mert ezek, úgymond, még távolka vagynak az embertől, 's csak halotta után veszik pácza a' gonoszt; de a' rosszsz lelkek enyelgésitől, mihelyt barnúlni kezd a' nap, nem lehet bátor az ember a' maga falai közt is. Az ételt kapkodják, mint macska, az evő elől, fricskát nyomnak az alvó orrára, szarvat növesztnek a' szegény férj' hor-lokára, vagy bajuszt a' feleség szája felibe, 's vigyorgva ingerkednek a' jámbor kereszténnyel. Innen a' mi Fogadásunk csak súgva beszélt a' lelkekről, 's megválasztotta az embert kivel? 's ő, a' ki a' Mátrai szegény legényekkel, zsíros in-gű, 's fényes szilvanyél baltájú kondásokkal csak úgy komázott, mint barátival, remegett, ha éj-jelre készített bora kifogyván, a' pinczébe kelle lemennie, vagy a' setétben a' szobából kimérész-kednie. Vele kelle ekkor menni vagy leányának, vagy szolgájának, vagy valamellyik vendégének: mert a' többes szám, úgymond, tiszteletes a' lel-kek előtt, 's nem űznek olly hamar tréfát vele, mint egygyes emberrel. Ekkor maga az égő gyer-

tyát, kísérője pedig a' réz melegítőt vitte tele szénnel, mellyre ember - csont port hintegetett Schlauch, hogy a' lelkeket meszsze űzhesse szagával. Pinczéje küszöbje alá koponya volt elásva, hihető, hogy tolvaj magán kívül be ne meheszen, rongyai, mellyekkel hordajit törölgette, akasztott ember köntösei voltak, szobájában a' tollseprő Húsvét első napján költ, 's Karácson éjtzakáján leölt tiszta fejér tollú libának a' balszárnya volt, mindennap Lucza éjtzakáján pontban éjfélkor tördelt fűzfa gallyakkal füstölt, 's efféle gyerekes babonáinak nála se hossza, se vége nem volt. Majd minden tettét közbe szőtték fonták azok, 's egész nyűg volt a' nyakán az örökös figyelem a' kóborló lelkekre. De ellenben gazdagulását egyedül kegyességének, 's az éjjeli lelkekkel való jó barátságának tulajdonította.

O be ellenlábúja volt lyánkája a' kellemes Lencsi! Ha a' szájaló hír azt nem repestette volna néhai kedves Mamája felől, hogy a' jeges úton hamar meg szokott volt siklani, kénytelen vólnék meghazudtolni azon magyar példabeszédet: hogy az alma közel esik a' fájához. Szép volt, mint egy arany szín lepke a' nyílt virágon, mindenkor nyájas, mint Tiszt a' Választás előtt, 's ha Attya durva gorombaságával, paraszt göggyével keserűséget gerjesztett a' vendégben, az ő mosolygása volt a' megédesítő czukor-darab. Feledte szives enyelgése mellett, hogy előtte álló bora salátát önteni való, hogy a' palaczk nyakába nem jutott bor, sőt a' dupla rovásra se vonta savanyúra száját, ha Lencsi mosolygott a' fizető szemébe; 's a' pohos Schlauch tudta a' napfényt használni, rovásba ment szép lyánya minden enyelgése.

De épen e' volt az oka, hogy a' Kérők kellenetlen kóldúsként utasítottak-el a' háztól. Capitálisát nem örömetst akará lyányában elveszteni a'

ravasz Schlauch. Nem ugyan úgy, mint Antiochus Császár az Apollónius históriájában, találós fejthetetlen mesékkel; de igen olly forma kifogásokkal kerülte-ki az ifjak ostromait. Majd az Ifjú nem volt eléggé gazdag, majd a' tisztességes kenyér hibázott, majd nemzetsége volt parasztos, majd épen személye. Ha a' Kérőn nem akadt gáncs, tehát a' lyánka volt fiatal, próbátlan, libácska, még a' kenyeret nem tudta jól kidagasztani, a' tehén tölgyét jól kifejni 's a' t. Már az egész környék azt hitte, hogy addig Kérő nem fér a' szép Lencsi kezéhez, míg az Attyát a' halál meg nem kéri, 's a' reményhagyott házassulandó ritkúltni kezde a' Fogadó körül; rókaként elúntak az egreshez ugrálni.

Virított a' szép Lencsi, mint sok szép virág, nem azért, hogy leszakittasson, hanem hogy száran hervadjon - el a' jámbor. Már közel is járt Schlauch hozzá, hogy köszívűségével Lencsijében nagy részét speculációjának elveszítse; a' szív sínlése nála a' kedves orczákra adta magát, naponta hervadoztak rózsái, a' nyájas szemek elébbeni epedése most búsongássá változa, a' vigmejből sóhajtasok keltek-fel, 's az enyelgő kacaj el-el haldoklott a' bádgyadozó ajkakon. Résztvéve sugdosta a' nem mulattatott vendég: mi lelte a' szegény Lencsit? fejcsóválva jegyzé-meg majd emez, majd amaz, hogy étele nem a' régi ízes, majd só, majd fűszer hibázott, 's ah szórtalan bús-bámész lyánka hozta azt elébe! A' nyereséglihegő Schlauch el nem mulasztottaapai szorgalmát, szép szót, biztatást, nógatást; selyem kendőket, pántlikákat vett majd minden Sáfrányostól a' lyányának. Haszontalan! majd engedetlen truczt gyanítván a' lyánka bújában, követte iskolája második szakaszát is, a' szitkot, moeskot, a' durva' pofokat. Mind hijában! A' Sáfrányos nem árul jó Schlauch ollyas portékát, mely

ír lehelne Lencsidnek, 's a' pof, egy nemes finom érzésben betegén sínlő szívnek, durva állati magnetismus!

A' Szöllősi Notárius és Kántor egy személyben, Szováty Gábor, vala azon szerencsés, ki szíve lángoló tüzeről Lencsink szívében viszontlángot gyűjthetott. O a' vidék első vadászsa két nyullal borz tarisznáján tért-be szomjat óltani a' Peszmegben. Elóltotta a' torok szomját a' jámbor, de fiatal szívében a' szerelem szomja gyúladt, 's lihegett azólta belé. Szerencsére épen abroncs pattant - le egy hordójáról Schlauchnak, melly őtet a' pinczében foglalatostokdattta, 's rézst adott Ifjúnknak húzomosbban bámúlni a' Lencsike barna szemeibe. Szó adta a' szót, kaczaj pergett a' kölcsönös tréfákra, 's magok sem tudták, hogy esett, már elváláskor kéz szorította a' kezét. O a' szerelem még külömb vitéz Caesárnál, jön, lát, győz, 's győzettetik egyszer'smind, koszorúja pedig, ha hervadóbb is, de édesebb, bájolóbb, jóltévőbb. 's nem vér, embervér balzamosza-be azt a' halhatatlanságra! Vadászunk szebbik nyúlját Schlauchnál hagyta pro captatione benevolentiae, kénnyel tölt pillantatot vetett a' leányára, 's könnyebben, mint szarvas, ballagott, bóldog szívével haza felé a' bérczeken.

Álmatlan borúlt reá az éj, álmatlan lelte a' hajnal, álmodozva írta más és harmadnap' Instanziait, ábrándozva énekelt a' Chórban, 's szíve, mint iszákost szomjas torka a' Korcsma felé, kártyást a' játszás dühe a' kártya asztalhoz, úgy vonta mindúntalan valami Szovátyt a' Peszmegi Csárda tájára. Ment, 's valahányszor tért, mindig mélyebb nyílású lett sebe. Új új színt keresett 's talált, mert a' szerelem találósabb az éh gyomornál, az ódamenésre; most szomjazott, 's pohár borra ment-be, most taplóját felejté otthon, 's pipát gyújtani fordúlt - be, majd jó eladó bort

hallott Ecsegen, 's arról vitt hírt, majd pedig a' kutyája tévedt-el, 's azt nézte, nem szállongott e' az esmerős Fogadóba be. Sokszor vadacskával is kívánt kedveskedni. Így majd mindennap vált-hatott szemet kedves Lencsijével, ritkábban egy két szíves csókot, mert Colchisbe nem őrzék így, az arany gyapjat, nem Acrisius a' maga Danaé-ját, mint a' gyanúskodó Schlauch a' maga leányát őrzötte. A' mi Jegyzőnk ugyan tetszett neki, 's minden tekintetben kedves volt látogatása a' Kérői tekinteten kívül; mert az Ifjú nyájas kedveltető volt, parancsolatnak vevé a' Lencsi attyának szeme mozdulatját is, vadja gyakran került az asztalára, 's Contractusait egy pénz jutalom nélkül ő irogatta; de Schlauch is viszont egy párszor asztalához méltóztatta, 's látjuk a' világban, hogy ha egy gazdag, ebédjére érdemesíti a' szegény legényt, le van fizetve, még annál nagyobb szolgálata is. Schlauch is álmában se vélte, hogy valami szívességgel tartozzon az Ifjúnak, 's kívált hogy Vősegen járjon az esze ennek, épen nem gondolta.

Péter-Pálkor épen az Egyházi szolgálatot végzette Szováty, a' Sz. Kút Kápolnájában. Schlauch, a' kinek egy borvevői egygyességet kelle papírosra tétetni, meg várta az ajtó előtt, 's nyájasan hívta meg őtet ebédjére. A' Király asztalához való hívást meg vetette volna ezért, a' szerelmes ifjú. Derült orczával lépett-be Schlauch után a' konyhába, szája köszönt, szeme intett, keze kezét szorított, mind futtában; 's kénytelte szíve nem sejtette a' zivatart, melyet a' sors kóválygó gyermeke a' történet felikbe borított. Már meg volt írva a' Contractus, az utolsó pontig, csak pecsételni kelle. Szolgai készséggel ugrott-fel Gábor, tollát füle mellé szúrva a' gyertyatartóval, 's pattant vele a' konyhába. Lencsi épen a' vesepecsenyét spékelt, a' mint, a' kedves gyertya

gyújtó a' háta megé lépett, 's a' szép hó-fejér nyakra, egy csókocskát legygyintett. Meg-fordult a' kis electromi szikra csattanásra a' lyánka, hihető megtudni kicsoda a' mérész? 's szerencsétlenségére a' szerelem, 's tűz körül lángolta piros szácska került a' jó Jegyző csókja elébe; oda pattant az, meg vissza először, másodszor is szerencsésen, de harmadszor, az ördög incselkedéséből e' vagy önnön ingeréből? épen akkor dugá-ki fején a' zöld bársony sipkát Schlauch, megnézni kész lesz e' hamar az ebéd? 's látja a' gyászos gazdálkodást, a' fűszerrel olly bőven bánó kuktát a' konyhában. Kész lesz e' hamar az étel? kiáltja durva tónnal a' lyányának, 's a' felriadt gerle-pár nem reppen olly vadúlva-el egymástól, mint Gábor Lencsijétől elpattant. Szívére rohant elébb a' vére, majd az orczákon. lángolt, reszkető kezében félig leégette a' gyertyát, míg lángot biggyeszthetett kanóczára. Ah! csak el ne ugrottál volna, sipegé a' remegő lyánka, majd mit gondol Atyám Uram? — Már meg esett jó lyánka! Csak a' vén bűnös, kit a' gyakorlás meg-edzett, Ura mindenkor a' maga arczája színének, mozdulatjának, 's indulatja jelenségeinek, az újjoncز próbátlan, 's az első alkalmatosságon rajta vesz! — Ej katona dolog édes angyalkám! így biztatá be menő félben pityergő lyánkáját Gábor, még jobb, hogy látta Fogadós Úr, hogy nem czibáltuk egymást, leg alább már most nem lesz előtte újság, ha lyányát meg kérem tőle. Ha kosorat kapok, tudom én, hol mély a' Zagyva!

Hegyes tőkön űlt most az asztalnál a' jó Jegyző, mert látta, hogy Schlauch mord szóval, 's a' szegény Lencsi eránt, valahányszor ez befordult, 's ételt hozott, durva heves: az ifjúra tekinteni pedig kikerülte. Korán haza kullogott szegény, egy két biztató szócskát lopván Lencsijéhez, 's haza mentében elhatározá, hogy a' jövő

Vasárnap szerencsét próbáljon a' Schlauch házá-
nál. Kenyerem van hála az Egeknek! így szólla,
szobámba be uem húll az esső, roszzat nem
mondhat reám az irígyem is, gazdagok nem le-
hetünk mindnyájan. Így hát csak van jussom egy
Fogadós leányát reményleni.

Hallod e' kölyök! ezek valának épületes
szavai Schlauchnak a' leányához, a' mint a' ven-
dég eloszlott, micsoda szövetséged van neked
azzal a' téntakeverővel? — Az orra hegyitől a'
füle tövéig fagyott a' vér a' szegény lyánka arcza-
in; látta, hogy itt a' tagadás elkésett orvosság:
édes Atyám Uram! mi már régen kedveljük egy-
mást, felele. — Micsoda? rivalt a' Fogadós, mint
a' Béres a' jármot óldalgó tinóra, bor-szederjes
orczája kék leve mint lilium, sipkája két füle
közzé a' tarokra csuszszant, 's már már a' csuda-
tévő bot végett kerengtek, szemei a' szobában —
a' mint hál' Istennek! még korán eszébe ötle,
hogy Lencsit nem leszen jó elkedvetleníteni, úgy-
mint a' kin, minden fordúl meg a' háznál; osz-
tán talán a' természet is élt a' maga jussával, 's
irgalomra bírta lyánya eránt, ha bár a' rágalmas
világ, a' természet ezen köteléről sokképen vé-
lekedett is. Elég az hozzá, Lencsi veretlen ma-
radt, a' kulcsolt kezek kimeredtek; és Schlauch
még mindég hevet fúva, de még is magát türtet-
ve, zuhant-le ismét karos székére, 's szelid ok-
tatását így intézé roszz ösvényre tévedett leányá-
hoz: édes leányom! azt csak fel-teszed felöllem,
hogy eszem van megfontolni a' dolgot? hogy? —
Ezen bévezetésre mit gondolt Lencsi, nem tu-
dom, de reá nem felelt semmit, csak gördülő
könnyeit törölgette; hanem Hazám' Irói számok-
ra itt kénytelen vagyok, egy új-intést adni az e-
ránt, hogy Bé-Vezetéseikben inkább hajoljanak
az olvasó Közönség esztét magasztalni, mint a'
magokét. Mert ezen utóbbi, úgy is ki fog csillog-

ni a' munkában. — Észre vette hibáját a' mi Schlauchunk is, annál fogva bőlcsebben mint róla feltehetnénk, imígy folytatá szavait: téged is édes lyányom, okos leánynak esmér a' környék, ha szinte most az az átkozott nyalakodás, úgy látszik, motozkáz is az agyadban. Már most fontold-meg édes gyermekem, te a' gazdag Fogadós leánya, egyetlen egy leánya, a' kiért húszast, tallért vergettem láda-fenekre, 's adogattam-ki kamatokra, a' kiért éjjel nappal töröm, rontom magamat; te a' ki a' Tarjáni Kasznárhoz, a' ki csak más ember mint ez a' tollfaragó, mehetél volna, 's még úgy adhatja Isten, jó nemes házból való legénykéhez fogsz mehetni, egy paraszt sütéshez, egy tentás körmű parasztok' szolgájához akarod vesztetni magad, a' kire ha Bíró, Törvénybíró, 's valamellyik az érdemes Kupak-Tanácsból meg haragszik, veres kukuritzával voksoltat ellene, hogy megmaradjon e' vagy sem?

De édes Atyám Uram! az én Gábörömat az egész falú szereti.

Szereti, mert még nincs felesége, 's addig legalább fele, még pedig fontosabb fele a' falúnak, az Aszszonyi Nem nem ellensége; de házasodjon meg csak, még a' tyúkját is kergetik, ha az útzára kibolyong. Jobban tudom én azt édes lyányom, (ismét az átkozott önhittség!) 's egy szó annyi mint száz, e' mai naptólólta a' nyalakodásnak vége legyen, mert Vőm ugyan illy forma kapa-kerülő soha se lessz. Érted e'?

Ezzel vége lett a' leczkének. Lencsinek repedezett a' szíve, könnyei ömlöttek mint zápor, kifordult kegyetlen attya elől, ki egyéb szerelmet a' pénz szerelmén kívül nem esmért, 's azt vélte az Istenadta, hogy az egész tágas világ elhagyta, 's maga maradt szíve nem bírható bánatjával.

Az alatt, a' remény hánykódási között, Násznagyot kerített a' szegény Szováty. A' Násznagy betanulta a' czikornyás Megkérést, a' kocsi a' Peszmeg eleibe hozta a' Kérőket, 's a' Jegyző sebes szívveréssel szállt le róla. Ránczolt homlokkal fogadta a' sejtő Schlauch kelletlen vendégeit, 's a' szegény Lencsinek présbe szorúlt a' szíve, 's még halványabb leve orczája' sáppadása.

A' szokott köszöntések után el - kezdte a' Nász - nagy a' maga mondókáját, mint nem jó magának lenni a' társaságos embernek e' világon, 's e' végre, melly bölcsen teremte az Isten Ádám mellé Éva Anyánkat, melly értelmesen ellátta ezen bölcs Isten - rendelését Szöllős becsületes Helysége érdemes Notáriussa, 's Kántora Szováty Gábor Ur is, mint nézett széllyel a' tágas világba egy gyámol, egy társ végett, 's mint lelé - fel szíve tárgyát a' szép, jó erkölcsű, szemérmes Schlauch Eleonorában, Nemzetes Schlauch Cziriák Ur hajadon leányában; kit tehát ő általa mint Násznagygya által ezennel jövendő Hitvesének megkérét.

Karszékén hátradülve, papier-maché félfontos öblű pixissét fricskázgatva, nem hallgatva, csak feleletlen gondolkozva, várta a' Fogadás a' Kérő utolsó szava elrezgését a' levegőbe. Bölcs pauzát engedett még utánna, melly alatt meg egyengetvén teste maszszáját a' széken, és sipkáját udvarisan szellőztetvén a' fön, minthogy sérteni nem akarta a' még jövendőben is sokra használható Jegyzőt, egynéhány mivelhogy, minek utánna, ámbátor, jóllehet és nem külömben szócskák közbespéklései között, olly ékesszóllással, a' millyennel csak egy Korcsmáros rhetoricája bírhat, hosszasán, annyival is inkább homályosan előadá a' lyánka részéről való fontos akadályokat; a' legény részéről való csekélységeket ravasz nyájassággal elmellőzvé. Ah értetlen szavai zavarjából, csak hamar kiérté szegény Szováty a' ko-

sarat! Szíve szétpattanni készült a' jámbornak, nyelve ínye közt akadt, szemei érzéketlen meredeztek a' falon, 's rogyott képe és állása követ indíthatott volna. Kért, rimázkodott, esdeklett, maga és Lencsije Schlauchnak, fogadásokat tett, kinézéseit, reményeit, sorsa derüléseit tárta - ki, mind hijában! nemes legényt várt Kérőnek Schlauch, 's szíve kemény maradt, mint rozsosz fővő lencse, bár hányszor tevéd is új láng elébe!

Borús gondolatokkal terhesen vett búcsút a' legény a' Fogadóstól, a' lyánkát nem látta sehol, 's mint eszméletlen automat ült kocsijára fel. Alig tűnt-el szemei elől a' Fogadó — egykori bölcsője, most sírja reményeinek — azonnal nyújt a' kocsis egy kis czédulát a' komor feltételekkel vajlódó ifjúnak, 's új élet ságára lövelt azonnal éj nyomta lelkére: „ne ess kétségbe édes Gáborom! ezt írja benne angyali lyánkája, tanulj várni, tűrni, reményleni; hozzád hűséges marad a' sírig Lencsid!“ Egy palaczk borral nyújtá a' papírost a' szegény lyánka a' Kocsisnak: a' bor kendnek! így szölla, a' levélke Jegyző Úrnak, majd az úton. Egyszerre megnyílt a' Szováty szíve zárja a' reménynek, 's a' Násznagy szíves biztatásainak. — Nem vágják-le egy csapással a' fát! mondá ez. — Roszsos vár az, mellyet egy ágyú-lövessel megvesznek! mondá a' Kocsis, egykori katona, 's a' jámbor Jegyző igazlá mind kettőnek szavait. Feltevé magában megtanulni a' kedves lyánkájától ajánlott mesterséget, a' várást, tűrést, reménylést, 's az időre bizni gyász sorsa kifejlését! Szép, hasznos, 's bölcshez illő egy mesterség Domine Notarie! de bizony mondhatom, nem könnyű. Repülnek a' szív vágyai, reményei a' sólyom' sebes szárnyain, az idő pedig csigaként mász, 's vánczorg, mint lábbadozó beteg!

De Lencsi a' jó lyánka azon Orvoshoz hasonlított, ki mást gyógyít, maga sínlik. Hajnalt

berített az Ísű éjjére, maga, mint beteg, kinek
 bírása felett élet és halál küszdenek, vánczorgott
 a' kietlen életben; fonnyadott mind nedve fo-
 gyott plánta, hervadtak az orcák, bádgyattak a'
 zemek, az örömtelen szív ritkán bocsátott mo-
 lygást a' hajdan nyájas ajkakra, 's ismét részt-
 véve súgdosta a' nem mulattatott vendég : mi lel-
 e a' szegény Lencsi? Miért nem a' régi ízes éte-
 e? ah, szótalan bús-hámész lyánka hozta azt elébe!

Amor az önkényű gyermek, kihagyja ugyan
 éha szolgálni Védettjeitől a' bájos kelyhet, mel-
 yet azoknak készített; de az igaz szívet, a' tiszt-
 a hűséget ritkán hagyja jutalmazatlan. Gyakran
 csak vágyat, szomjat élesít halogatásával: mert
 ól tudja a' ravasz kis Isten, hogy az intésünkre
 mindég kész öröm csak félig leélve suhan-el tőlünk!

I v ó S z o b a.

(*Alkonyat.*)

Schlauch a' hosszú asztal végén ül, fejét ke-
 ére támasztva, előtte a' nagy tobak - szelencze,
 nellyből gyakran szippant. Lencsi kenyeret da-
 aszt. Az asztalnál három parasztok ülnek, ke-
 yereznek és isznak.

Schl. Hová valók kendtek atyafi?

Első par. (*palócz szójárással.*) Hasznosra
 Uram; borokat vittünk Rimaszombatba, 's most
 iszsza-menőben vagyunk.

Schl. Mi Ujság arra?

Parasztok. Szárazság Uram bíz ott is mint
 ni körülünk.

Más. Par. Lyányszszonyka! még egy ittze
 borocskát! (*Lencsi el.*)

Első par. Be gődénynek való torkod van!
 nem látod, hogy bealkonyodott?

Más. par. Ej Bática! hiszen egy ittze hár-
 munknak csak addig tart, míg felhozzák.

Schl. Hiszen micsoda Hasznos ide? Egy óra alatt ott vagynak kendtek.

Első par. Ott ám Uram! de a' mi nappal bolha-ugrás, éjjel nagy út, kivált Hasznos felé. Megjártam már egyszer, nem szeretném újra járni az ördög-tánczot.

Harm. par. Mikor az Óriás reáijesztett Komám Uramra?

Első par. Akkor ám! Azólta csak nappal megyek, ha menni valóm van. Nálunk a' jámbor lélek éjjel maradjon otthon. *(Lencsi felhozza a' bort, 's dolgához lát.)*

Schl. *(rés figyelemmel.)* 'S mi vólt a' szomszéd, mi?

Első par. Hát Uram — épen Nagy-Tsö-törtökön, most lehet mint egy kilencz esztendeje, fáért mentem az erdőre, hogy az innepbe legyen minél főznünk egy kis leveskét. Dél előtt egy kis essőcske szemzett. Délután korán kiindultam, de egy száraz tuskóval soká vesződtem, míg feltehettem, 's a' lombár ökröm is a' nyálkás úton megsiklott, 's egy vízmosásba dült. Reám borúlt az estve, a' mikorra a' hegyek közzül kibajlakodtam. Az allyban — ha vólt valaha az Ur Hasznos felé — egy kereszt út ágadzik két felé; egygyik a' Várba visz, másik a' faluba. Én az utóbbiba akarok csapni, 's jó kedvel pipázgatok a' szeke-rem elején — a' mint ökreim egyszerre csak megállnak, 's szilajon fújni kezd mind a' kettő.

Keskeny Pista Zsivány. *(belép, 's hallgatja. Övében két pistoly, oldalán kard, bal vállán fényes balta, jobb vállán karabély függ. A' beszélő észre nem veszi, a' többiek reá báméskodnak. Schlauch köszöntést int neki.)*

Első par. *(folyvást beszélve.)* Rájok rivalkodok, 's hol egygyiken, hol másikon pattog az ostorom — hijában! mintha leszegezték vólna Uram őket. Leugrom mérgesen a' kocsimról, hogy

majd megfogom a' Lombár szarvát, 's hát Uram — a' hajam szála még most is emelkedik ha rá gondolok — a' Vár felé vívő út szélén, ott áll egy iszonyatos nagy Oriás, a' karját felém terjesztve. Megfagyott bennem a' vér, mert az Oriásról már az előtt is sokat hallottam én az öreg Kereszt-Apámtól. Eszemen kívül fogtam-meg a' másik ökröm szarvát, 's útba csavarítottam a' szekere-met. Hajtottam a' hogy az ökreimtől telt, 's hát-ra nem tekintettem volna sokért. Gondolja-el az Ur, még hazáig kétszer mutatta magát az Oriás, egyszer vadász ruhában, 's tüzet kért tőlem a' pipájába, mászszor vén koldús ruhában alamizsnáért könyörgött. Szerencse, hogy a' Kereszt-Apám megtanított — az Istén áldja-meg! — hogy ilyenkor ne szóljak egy szót is, csak adjak, a' mit kér. Tüzet is, 's egy darab czipót is adtam néki, mert pénzem nem volt, 's elment előlem, de a' hideg még otthon az ágyamban is tört belé.

Keskeny Pista. Tán csak ijjedtedbe a' szemed káprádzott, földi! már én csak szóba álltam volna vele, hogy ki apja fia? — Bort ide hűgám! 's valami rágni valót is! (*Lencsi hoz kenyeret, sajtot, bort.*) Ejnye be-meghagytad magad rózsám! tán a' hideg lel? (*Lencsi vállat vonít.*)

Schl. A' lyánnak, mint a' paripának hamar esik baja.

Pista. (*mohon eszik és iszik.*) Oda ki egy pár legény vár egy ital bort hűgám!

Lencsi. (*bort viszen-ki.*)

Pista. Nem kerestek itt szömszéd a' Vár-megye kutyái?

Schl. Egy lélek sem.

Pista. A' Tari hídnál láttam a' Commis-sáriust két Hadnagygyal, magam a' híd alatt lap-pangtam. Hallottam, hogy engem nyomoznak — szerettem volna rájuk sütni a' karabélyom, de setétben levegőt lő az ember, cserje pedig nincs

közel. Ha itt keresnek, mondja-meg kend szomszéd, hogy öntöttem már golyóbist a' számokra; kivált a' Pásztói hadnagy számára kiélesítettem a' baltámat, szeretném a' pokol ebét meghámozni vele. (*Lencsihez.*) Megitták a' borokat ott kinn a' jámborok?

Lencsi. Meg! az enni valót eltették a' tarisznájokba.

Pista. Okosan! magam is azt teszem; mert még ma könnyen meleg estvénk lehet. Mindenfelé felzúdult a' Vármegye, de mi se vetjük keresztbe a' kezünket. Egynehány elől elzárjuk a' napot azt csak tudom. No szomszéd, áldja-meg kendet a' szakállas koldús! (*elmegy.*)

Első par. Átkozott egy gavallér! kicsoda ez Uram?

Schl. Keskeny Pista.

Parasztok. Ez a'?

Más. par. Ugy Bátya tán csak ne mozdulnánk mi reggelig innen.

Harm. par. Bizony Komám Uram én még jobban félek ettől, mint az Oriástól.

Első par. A' mint akarjátok. Jó helyen vagyunk.

Schl. Mit is botorkáznának kendtek késő éjjel?

Első par. Eredj hát ki Öcsém! vess a' lovaknak (*második paraszt ki megy.*) 'S Keskeny Pista, úgy látom, rovásra eszik iszik itt Jó Uramnál?

Schl. Rovásra ám, mellyet a' nagy harang fizet-meg! Még mi köszönjük-meg, hogy meg nem veti szívességünket.

Első par. Szép egy Uraság! Kár, hogy észre sem veszi, mikor rántják-ki alólla a' gyékényt.

Schl. Már nem viszi meszsze — nagyou utánna estek. Nem régiben igen megszorította a' Pásztói hadnagy, azért feni reá olly nagyon a' fogát. (*második paraszt be jön.*) De szomszéd,

hogy szónkat ne felejtjük, az Óriás gyakran megjelen a' kendtek határán?

Első par. Mióta engem megjádsoztott, azóta már egy Hasznosi emberre is reá ijesztett.

Harm. par. Úgy! a' Táska Jánosra!

Más. par. De bíz a' Szilva Péter is látta most esztendeje a' Vár falán állani, de a' mint mondja, távol esett tőle.

Schl. Ugyan millyen lehet az az Óriás?

Első par. Millyen lehet Uram? Csak olyan, hogy az Úr se ringatni való gyermekecske, de még is csak ölbe való csecsemő hozzá képest. Fejét nagy sisak borítja, szemei szikráznak, szája lángot okád, 's kezében irtóztató buzogány forog. A' hangját nem hallottam Uram, de a' Kereszt-Apám mondta, hogy olyan, mint az ordító Oroszláné.

Más. par. Hú! már úgy irtóztató!!

Harm. par. Tán láttál valaha oroszlánt Öcsém?

Más. par. Nem bíz én Bátya, de csak ha Óriás beszél, gondolom, hogy nem sipeg, mint öreg anyám-aszszony!

Első par. Az öreg Kereszt-Apám idejében majd mindennapi volt a' vár körül, sokat is tudott a' jámbor róla (*súgva*) mert köztünk maradjon a' szó, vette is hasznát az Óriás barátságának. Az akkori öregek beszélnek, hogy majd leszakadt róla a' ruha, ha ki ment, otthon pedig bor, pécsenye a' mennyi kellett; 's bizony unokái is nem utolsó gazdák Hasznoson. Hej ha magam is gyermek észszel nem bírtam volna, most nem nyomorognék ám így!

Más. par. Hogy hogy Bátya?

Első par. Csak úgy Öcsém, hogy csak nem térden állva rimázkodott nekem a' szegény Kereszt-Apám, hogy mennek vele Iváncor fel

a' várba, hogy emberré teszi még a' maradékomat is; elbeszéllett mindent, hogy fekszik, és melly tájon a' kincs. Uram, már az ásót is fogtam a' kezembe, ki is kísértem a' Kereszt-útig, de a' mint a' Vár felé tekintettem, 's az Oriást egy kék lángú tűz felett állni láttam, mintha ostorral vágta volna, úgy riadtam haza; soha se vehetett többé reá a' szegény Öreg. Illyen a' gyermek! Most már több eszem volna, de hol akadok emberemre?

Schl. 'S azt mondja kend szomszéd, hogy kincs fekszik a' Hasznosi Várban?

Más. par. Hisz' azt az egész falu tudja.

Harm. par. Az öreg Rigó Máté reá is akadt egyszer a' pincze lyukára, a' pénz lángról, de az Isten adta nem tett jegyet magának, 's többé nem akadt reá.

Első par. Ha reá akadt volna is — nem addig van még a' Komám Uram! A' pénz helyére tán csak magam is rá találnék — de mi haszna! ha egy krajczárt se vehetek-fel belőlle? Nem tud arról Hasznoson a' mostan élők között annyit mondani senki, mint én; mert nékem mind egy betűig elbeszélte az öreg Kereszt-Apám. Pedig már a' csak tudta, ha egy valaki a' Hasznosi Vár minden szege-lyukát.

Harm. par. Az öreg Galuska Ferencz? de hisz' a' tudta!

Schl. (Lencsihez.) Tégy egy kis sajtot ezen jó emberek eleibe, 's kenyeret is hozzá.

Első par. Uram! nem telik a' pénzünk, pedig a' fúvarunkat nem örömet kezdenénk-meg.

Lencsi. (sajtot, kenyeret teszen-fel.)

Schl. Ej ne búsúljanak azon kendtek; ingyen adom.

Első par. No már úgy köszönjük szépen (esznek.)

Schl. Beszélljen kend valamit szomszéd abból, a' mit a' Kereszt - Attyától hallott, a' Vár-ról, a' kincsről — nagyon szeretem az ollyast hallani.

Első par. Szívesen Uram, de *(körültekintve.)* nincs e' a' háznál fekete macska, fekete kutya, vagy az Udvaron fekete Kakas?

Schl. Macska, kutya nincs — Kákas nem tudom; Lencsi?

Lencsi. *(mosolyogva.)* Nincs! veres mind a' kettő.

Első par. *(többnyire titokzó sűgő hangon beszél.)* Mert lássa az Ur, a' fekete állatok, de kivált ez a' három egyenesen a' kincs-örző lelkek zsóldjokba vagynak ám. Még ki sem ejtjük a' szót, már megviszik nekik, 's az ember könnyen juthatna valami tréfához, a' mit meg nem köszönne. — No tehát — volt e' az Ur valaha a' Hasznosi Vár omladékinál?

Schl. *(közelébb ül a' beszélőhöz, és szintűgy sugdosva.)* Nem biz én, de meszsziről láttam, a' mint Jobbágyiba jártam borokért.

Első par. No lássa az Ur — a' Vár azon szegletén, a' melyre Szent Iván napkor, éjféli 12 órakor, egyenesen reá sűt a' hóldvilág, van egy pincze ajtó. Azon megy-le az ember ollyan viaszgyertya - világánál, mely halott felett égett, vagy temetésnél kap az ember. De elébb az ajtóban megjelen az Oriás, 's megvizsgálja, ha van e' jussa az embernek a' kincshez, vagy sincs? Ha nincs — az Isten legyen irgalmas bűnös lelkének! Megadja az árát, hogy a' lelkeket bolygatta. Szét-tépi az Oriás, mint a' csepűt szokták az aszszonyok, midőn új markot kötnek a' gusalyra;

Schl. Lánzos hordtát! de hát kinek van jussa ahhoz a' kincshez? Hiszen gondolom-nem ma tették azt oda.

Elő par. Nem ám Uram, se nem tegnap. Hat egész száz esztendeje annak, hogy a' kincs föld alatt nyugszik. Tudom én azt is, hogy került oda. Lássá az Ur — a' Várat valaha egy hatalmas Gróf építette, a' pinczét csupa merő temető, és krypta-kövekből, mellyekhez a' meszet úgy csináltatta, hogy az embercsontokat porrá törtette, 's fekete tehén tejével, 's fekete állatok vérével kevertette. Nem mert senki szólni a' hatalmas Grófnak, midőn a' temetőket bolygatta, övé volt az egész Mátra környéke; de az Ördög, Isten bocsásd bűnömet! bele szólt ám a' dologba! A' mint készen állott a' Vár, és pinczéje, megjelent lánczörgetve a' Grófnak. „Hallod e' fiam! így dörgött hozzá, megépítetted segítségemmel a' pinczét, bírd míg élsz békével, rakd belé kincsedet, sok víz le-foly a' Zagyván, sokszor hull, és leolvad a' hó a' Mátra csúcsáról, míg pénzedet valaki háborgatja, sok Mátra szele elsuhan várad felett, zöld penész ül ezüstödre, rozsdá teszi-le a' kádak abroncsait, de hozzá nem nyúl senki, míg én nem akarom. Rá teszem holtod után kezemet, 's le nem veszem egy könnyen azt róla!“ Rablott a' gonosz Gróf, megfosztott árvát, özvegyet, 's jámbor útasokat, rettegett tőle Mátra környéke; de nem bírt vele senki. Az igazságtalan kincs szaporodott, mert a' Sátán volt a' rabló czimbora. Kádakra rakta le azt a' Gróf, 's annyira gyűlt már, hogy a' pénz terhe alatt behorpadt a' föld. Két kádban van az arany, négyben az ezüst, tizenkettőben a' réz.

Schl. (fészkelődve.) Teringettét! szeretném látni, kivált az aranyakat. Két káddal? Nem tudom hány akósok lehetnek?.

Első par. Már azt Uram én se tudom; mert a' Kereszt-Apám nem igen emlegette.

Harm. par. De hát a' Gróf fia nem kapott a' kincsből?

Első par. Nem is vólt fia, de ha lett volna is, hallhatta Komám Uram, hogy eből gyűlt szérdék nem megyen ált a' maradékra. — A' Király nem győzte már hallani a' sok panaszt a' Gróf ellen, öszvegyűjti minden hadát, 's egyenesen Hasznos alá jön vele. Mint egy ingovány, úgy rengett a' föld Mátra körül, a' sok ló, 's ember alatt. Csatáztak, harczoltak — meszsze földről ide gyűlt a' varjú, holló, sas a' dögtestekre. A' Zagyva a' véres haboktól olly nagyra áradt, mint a' Duna — nem tehettek semmit a' Grófnak, mert az Ördög újra megjelent néki. „Nesze fiam! így szóllt hozzá, fogd ezt a' kardot! de csak védelmedre használd; ölni nem szabad vele. Mihelyt szándékkal vérbe mártod, vége az erejének, 's el vagy veszve!“ Ki-ki rohant a' Gróf, kardjával a' Várból, meg-forgatta azt maga körül, maga felett, 's oszlott mint a' csirke a' jó Király tábora, 's mindég győztesen tért várába meg a' gonosz Gróf. De egykor gazdag Zsákmányt kapott, mert a' Király Sátorát rablották - meg egygyik czinkosával, a' czudar nagy szemű Breznyikkel. Öszveveszték a' préda felosztásán — mert tudja az Úr, hogy a' bűn barátsága ritkán tart hóltig — a' Gróf nem akart részt adni, mert mindent a' maga kardjának tulajdonított; Breznyik azt vította, hogy közös vólt a' veszély, 's szemre hányásokat tett. Méregre fortyan a' Gróf, ki-rántja dühössen az ördög kardját — 's keresztül üti vele a' maga czinkossát. — Vége lett azonnal a' szerencsésének. Reggelre kelve megfúvatja a' bús Király a' trombitát a' táborában, reá rohan a' várra, le-konczolja az őrizetet, 's a' várat könnyű szerrel be-veszi; de a' Grófot, kit leginkább keresett, nem találja. Futnak-lótnak az emberei, maga is kutatja a' Vezérével — megyen a' Vár Kápolnája felé — hát közel annak ajtajához találják vérében fetrengve a' bűnöst. Egy öreg

szolgája azt vallotta, hogy látván a' maga veszedelmét a' Gróf, a' Kápolnába, mellyben esztendőktől ólta nem vólt, akart besietni, de az ajtó nem akart megnyílni néki, 's kétségbe - esve az ajtaja előtt rohant az Ördög ajándékozta kardba! Szemei tojásnyira düllyedtek - ki, nyelve egy réfyire nyúlt - ki szájából, 's haja szálai mint süldisznó tövissei meredtten álltak fel felé!

Harm. par. Hja! így fizet az Ördög a' maga barátjainak.

Schl. Hát a' kincsből mi lett?

Első par. Kerestette a' Király mint a' tőt; rontatott, bontatott, ásatott — de a' kincsnek hült helye! Reá tette a' Sátán a' kezét, 's nem akadt reá senki. Ritkán is szül Anya olyan gyermeket, a' kinek jussa vólna azt felvenni. Az öreg Kereszt-Apám hat száz esztendők alatt még csak második vólt, a' ki belőlle vihetett; de ő is a' jámbor későn tudta - ki tökéletes titkát a' kincznek. Én már tudom, de mi haszna? nekem nincs hozzá jussom!

Schl. Lencsi fiam! hozz egy pár ittze bort fel! Igyunk a' jó Király egészségéért!

Lencsi. Van még ide fel! (tölt, 's a' Hasznosiak eleibe teszi.)

Schl. Igyanak kendtek szomszéd! zsebekben marad az ára.

Parasztok. Köszönnyük jó Uram szíveségét! —

Schl. (Közel az elsőhöz csúsztatja székét.) 'S olly ritka madár férhetne a' Hasznosi Kincshez szomszéd?

Első par. Ritka ám Uram! mert először: hetedik gyermeknek kell néki lenni, ugyan azon egy Apától, és Anyától; e' mellett másodsor: a' jobb kezén lévő kis újja körme vak legyen, a' többi pedig tiszta mint a' kristály. Harmadszor: Másod magával menjen pénz-

zért közel - atyafiával, vagy házastársával, hogy egygyik a' kendőt, vagy zsákot tarthassa, másik a' pénzbe markolhasson! *N e g y e d s z e r*: Még az Oriás is parancsol egy két dolgot, a' mellyet néki tellyesíteni kell. 'S ilyen gyermek lássa az Ur nem mindennap születik.

S c h l. (*ki az utolsó szavak alatt a' körmeit vizsgálta, bús sohajtással.*) Nem ám!

Első par. Az öreg Kereszt-Apám hetedik gyermek volt, a' jobb kezén meg volt a' vak köröm, be is tellyesítette híven a' mi parancsolatott, de az utolsó feltételt nem tudta, mert arról a' szép Apjától, a' ki hasonlóképen tudott valamit a' Kincs dolgában, semmit se hallott. Így hát először csak maga menván, semmit sem hozhatott; második útjában csak közönséges hamvast vitt, a' melly mihelyt pénzt rakott belé, mindgyárt hamuvá égett — tehát ismét hijába fáradt. Harmadszor, mert már megszánta az Oriás, 's megmondta néki a' titkot, jól készült kendőt vitt Galuska Kereszt-Apám, de hogy én olly számár voltam, hogy nem mertem vele elmenni, egy hitvány gyereknél egyebet nem kapott maga mellé, 's az tudni való nem sokat bírt - ki a' kendőbe. De csak még is meglátszik annak a' kevésnek is a' nyoma az Unokáim.

Harm. par. De meg bizony! Hát miért nem ment többször?

Első par. Készült szegény, de egy hónapba csak egy útat szabad ám tenni Komám Uram! hóldtöltén, 's az alatt, emlékezhetik kend reá, hogy a' mint a' Mátrában a' Vármegye fáját váguk, a' szálfá agyon ütötte a' jámbort.

Harm. par. Gyermek voltam, de jól emlékezem reá. Azt se mondhatta szegény: Uram Jézus!

Más. par. De hát miért nem vitt gyapjuzsákot? Fért volna abba!

Első par. (*kaczagva.*) No, ugyan megadtad néki szép Öcsém! hát tele pénzel ki bírta volna - ki a' pinczéből? Osztan győzted volna azt fekete állat véribe megmosni. Mert a' kell ám hozzá, jó Öcsém Ezt nem tudta a' szegény Galuska Ferencz, 's azért égett öszve a' kendője, mihelyt pénz ért hozzá. A' vérrel gyűjtött kincset, csak vérrel festett jószágba szedheted-fel.

Más. par. A' manó jut így a' kincshez! Annyi annak a' csínnya - bínnya, hogy ítélet-napig sem akad annak embere. Hát még, gondolom, az Oriás sem parancsol néki kukuriczáat morzsolni, hanem megszólgáltatja vele igazán a' mi kevéshez juttatja.

Első par. Nem biz az Öcsém; mindég ollyat parancsol, a' mit könnyen tellyesíthet az ember. Mert látod e', azt beszéllik, hogy a' mint a' Gróf hólta után egyenesen a' pokolba ballagott, nagy bánatos rimánkodásira megengedődött néki, hogy addig míg halandó akad, a' ki felveheti a' kincset, ő őrizhesse ott Oriás formában a' Várban, esztendőnként egyszer ehesen a' Vár körül álló két körtefa gyümölcséből, 's csak azután, ha a' kincs ki-fogy, mehessen a' lelkek nyugodalmára. Hát a' nyomorúlt a' maga jobb vóltáért is igyekszik ő azon, hogy az a' kinek jussa van a' kincshez, böldegülhasson. Az öreg Galuskának csak azt parancsolta, hogy soha naponként többet egy pohár bornál ne igyon. Nem is ivott, pedig az előtt többet, vólt ittas mint józan, 's csak azt mondhatom, meg nem ivott tiz esztendő alatt annyi vizet, a' mibe egy tojást megfőzhetnénk.

Schl. 'S mikor lehet az Oriással beszélni?

Első par. Leg először csak Szent Ivánkor, vagy Nagy Pénteken éjféli 12 órákor. — Azután pénzért lehet jární minden hóldtóltekor. De még meg se jelen ám minden ember szavára sem O-

riás, se kincs, se pincze ajtó. Vagy, ha megjelen, nem köszöni - meg. Hanem az Urnak azt is megmondom. Esmeri, e' az Ur az Ördögborda nevű fűvet, masként Ördög-oldalnak is hívják?

Schl. Nem biz én!

Harm. par. Dehogy nem; csak a' nevét nem tudja az Ur. Elég van Tar körül. Olyan mint a' bürök, kétoldalt a' levele. Nem eszi azt Uram sem ember, se marha.

Schl. No. 's?

Első par. Ez Uram csak egy óráig virágzik egész esztendőn által, épen Szent Iván nap előtt való éjjel, tizenkét órától egygyig. De ha megbotlana benne, se láthatná azt meg más, csak a' ki a' mint mondám, vakkörmű hetedik gyermek. Ez tehát szakít a' virágjából, 's most már hívhatja az Oriást, 's a' pénz mindenütt kék lán-gal ég előtte a' föld gyomrában.

Harm. par. Pedig most mindgyárt itt az ideje. Három hétre Iván napja. — Biz' addig még egy kaszát is kellene vennem Komám Uram!

Most több Útasok érkeztek, 's a' csudás beszédnek vége szakadt. Lencsi a' legokosabb hallgató, nevette magában az ostoba babonát; nem így az Attya. E' csudákkal rakott mese mind egy szálíg hiedelmet talált buta fejében. Álmatlan forgott egész éjjel ágyában. A' Hasznosi kincs keringett képzetében, 's hajnali szunnyadtában kényént markolászott a' két kád aranyban, melyre különösebb foga vólt a' többinél. E' napságtól ólta gondolkozóbb leve, komorabb, indulatosabb. Ha új vendégei érkeztek, első gondja vólt a' körmeiket vizsgálni, hol nyilván, hol keresett szín alatt, hol titkosan kémlelődve; 's a' mint reménye foszlott, úgy kedve naponként borultabb leve.

A' ravasz Lencsi csak hamar elleste az Attya bibéjét, 's a' szerelem kis Istene, ki minden forgácsból fúr, farag, hamar tanácsot lövelt a' szerelmes lyánka rézs eszébe. Pennát fog egy reggel, egy pár sort küld biztos koldúsasszonyától Szöllösre, 's estvére borúlván a' nap, megjelen az idézett Jegyző, az epedő szerelem szárnyain. A' kamarában állott a' tanács, 's új reményre éledve tért Szováty haza munkába venni plánját. Épen a' napokban érkezett haza Pestről Csepey, néhai Oskolás barátja, egy tréfás eszű, és vérű ifjoncz, ki még a' mellett csak most végzette Juratériáját, annál fogva pajzán ifjúi szeszszel egészen tele vólt. Naponként tréfái kaczagásán szunyadt-el Csepey, 's reggel új csín-plánt koholni ébredt-fel. Ezt kérte-meg Gábor Darabja fő rol-lójának játszására, 's Csepey nem kérette magát kétszer, mind vére, mind barátsága kész kezet adattak vele az első szóra.

Egy hétre a' Hasznosiak megfordulások után, a' Szöllösi harangozó betért a' Peszmegi Csárdába. Mint mondá, Mindszenten járt a' Veje látogatására. Leült az asztalhoz bora mellé, 's a' szokás szerint Schlauch közel simúlt hozzá körmöt vizsgálni. Mi újság Szöllösön? kérdi palástúl a' borozót.

Harang. Mi vólna Uram egy kopott faluban? Igaz! a' Notáriusunk, a' mint halljuk, Pásztóra készül házasodni.

Schl. Ugy e'? Azt jól teszi, 's kire czéloz.

Harang. (titkosódvá.) A' gazdag Szappanos lyányát kínálják kéz alatt néki közel a' Barátokhoz. Nem tudom belé vág e' az ifjú, mert még a' mint sejtem, a' Nagy Uram lyánkája ül a' szívéen.

Schl. (kedvetlenül.) Arról bizony csak tegyen-le.

Harang. No, ha nem Isten rendelése, elmarad Nagy Uram! De különben bizony jo gye-

rek. Az egész falu szereti, józan, munkás, jó író, jó Kántor. Én ugyan nem ítélném meg, de Tisztelendő Urunktól hallottam, hogy értelmes tudományos egy ifjú, 's Csepey Uram is azt mondja felöle, hogy ha az újján vakköröm nem volna, tán Papságra menendő lett volna a' jámbor.

Schl. (*lobbal.*) Mellyik kezén van a' vakköröm?

Harang. Biz Uram én nem vizsgáltam. Jut eszembe, hogy valamellyik kis újján láttam.

Schl. Hm, hm! Hová való születés ő?

Harang. Fénszarusi, a' Jászságban. Voltam az Attya házánál. Helyre egy gazda, de mint sok cselédes ember nem igen rúgodózhat a' jámbor. Kilencz élő gyermekkel van szegény, 's tudja Nagy Uram, hogy a' kenyeret, ha kilencz kéz szeli, hamar elfogy.

Schl. (*látszatós részvétellel.*) Ugyan hányadik gyermeke lehet a' Nótárius?

Harang. Biz azzal Uram nem szolgálhatok.

A' Harangozó megitta a' maga borát, 's célját érve ballagott haza, kétes tanakodásnak hagyván rabúl Schlauchot. Szerencsésen beakasztotta a' horgot ennek szívébe, 's hánykódó elméjét ezer plán foglalatostkodtatta. A' Jegyzőnek, ki minden órán Veje lehet, mihelyt akarándja, vakköröm a' kis újján, az attyának kilencz gyermeke; már csak az a' kérdés, mellyik kezén a' vakköröm, 's hanyadik gyermeke ő a' Szüléinek? Fűtől fatól tudakozódott ezen fontos pontok eránt, de mások előtt azok csekélységek lévén, senki se felelhetett. Végre távolról Lencsit vágyott kikémlelni; de ő szegény nem tudott Gáboráról egyebet, csak hogy szíve tiszta, 's reá nézve első és utolsó fiú e' világon. Azomban a' kis álnok fél óra múlva simán előhossa, hogy mész kelle-ne a' háznál, mivel a' konyha, a' szobák sárgák, füstösök. Schlauchnak egyszerre rés nyílik. Szól-

lős tartja a' környéket mésszel, 's mi helyes parancsol lesz kikémlelni a' Loci Notáriust. Fogni parancsol a' szolgájának, 's egy óra múlva Szöllősen terem a' Jegyző háza előtt. Vidor reményt mosolygva nézett - ki ablakán Lencsi az elpergő kocsi után.

Schl. (a' Jegyző háza előtt.) Meg állj Jancsi! — Kell e' Vendég Notárius Uram?

Jegyző. (kinyitván ablak fiókját.) Mennél több annál jobb Nagy Uram!

Schl. (a' kölcsön köszöntések után belép.) Egy kis mésszre van szüksége a' lyányomnak; mondom: biz én egy úttal meglátogatom az én jó szomszédomat.

Not. Nagyra becsülöm. Nagy Uram megemlékezését.

Le-ülteti vendégét a' Jegyző, gazdai szíves-séggel nyúl-be kék festésű szekrényében készen álló jó Ecsegi boráért, zsíros sajtot vesz-le a' mester-gerendáról, 's puha kenyeze mellé teszi az asztalra a' Fogadás eleibe. Maga ódalt ül le mellé, 's nyájasan kínálja a' vendéget. Mint rézs macska az eger mozdulatját, úgy lesi Schlauch, míg Szováty a' bort poharakba tölti, a' vakkör-möt, 's öröm derül szívére, és arczára, a' mint azt a' jobb kéz kis újján megpillantja. Falatoznak, hörpölgetnek a' vendég, és gazda, kedv derül, szív nyílik mind két részről, 's a' Fogadás siet a' másik fontos tárgy felé.

Schl. Jegyző Ur, nem Heves Vármegyei fi, úgy e'?

Jegyző. Én Jászfi vagyok Nagy Uram! Fénsszarún születtem.

Schl. Úgy e'? tehát szabad Jászfi. Vagnak e' testvérei?

Jegyző. Nyólcz Uram, én vagyok a' kilenczedik. Három már megholt, különben annyin volnánk, mint az Izráel fiai.

Schl. 'S hanyadik gyermeke Jegyző Ur a' Szüleinek?

Jegyző. Hetedik Nagy Uram!

Schl. (*felszökve ültéből.*) Hetedik? igazán hetedik? de nem egy Apától, anyától?

Jegyző. Soha se volt az Apámnak több Felesége egynél.

Le nem lehet írni zajos örömét Schlauchnak. Ölelte, csókolta a' Notáriust, ki a' bámúlást csudálkozást remekül színlelte.

Schl. Jegyző Ur! még egygyet kérdek: igaz e', hogy Pásztóra házasodik?

Jegyző. Csak annyi igaz benne, hogy ott kosarat nem igen kapnék — de —

Schl. No már jól vagyunk! (*dérülten*) Az Ur az én Lencsimet akarta, 's a' lyány még most sem akar másról hallani az Úron kívül. Ugy érez e' még az Ur eránta, mint eddig érzett?

Jegyző. Ugy én, Nagy Uram, míg élek!

Schl. No — csak az Úron áll, hogy Lencsi az Uré legyen; de szolgálatot kívánok érte, mely ugyan az Úrnak is szépen kamatozhat.

Jegyző. (*hévvel.*) Parancsoljon Nagy Uram! Csak a' lehetetlenséget nem teszem - meg kedves Lencsimért.

Most beparancsolta a' Notárius a' lovakat, a' Helység óljába, szénát adatott nekik, bort a' kocsissoknak, 's ismét leülvén vendége mellé, be zárt ajtó, 's ablak közt megérté Schlauchtól a' Hasznosi Kincs titkát, melyet már régen egy szálíg tudott. Örömet villogó szemekkel ajánlotta magát Kincsásónak a' Pseudo-Adeptus, 's minden szükséges intézetek szóval elrendeltettek. — De majd el is felejtem, ezzel rekeszti - be szavait Schlauch, esmeri e' Jegyző Ur az Oldalborda nevű fűvet?

Jegyző. Azt a' bürök forma plántát?

Schl. Azt, azt.

J e g y z ő. Igen jól; van a' Tari határban akár mennyi.

Most már még bizonyosabb lett dolgában-a' Fogadás, 's újabb meg újabb hányás-vetés, forgatás, tanakodás, 's Végzés után a' legderültebb megelégedéssel vála meg kedves jövendő Vétől. —

Nem vólt a' ravasz Schlauchnak esze ágában, is a' Jegyzőnek adni a' maga Leányát. Mert két kád aranynak, oda nem számlálván a' több ércz-nemeket, egykori örökösse, nagy koncz egy szegény falupennájának, hanem nemes plánja csupán oda arányzott, hogy a' jámbor szerelmes ifjú kezével kaparja - ki a' sült gesztenyét, 's neki ön sajátjából egynehanyat engedjen kóstolni. Csak a' két kád haza ürüljön, gondolá magában a' hitetlen, egy két marokkal belőlle, majd tele hintem a' szemét. De Szováty sem esett ám a' feje lágygyára! Ravaszság vitt a' csalfasággal, 's az ártatlan, úgy mint szokott, itt is győzedelmes leve.

Közelgetett Szent Iván napja, 's mind két részről siettetette a' készülleteket. Schlauch a' vidék fekete állatjait szedte öszve három mértföldnyire körös körül. Egész Párisi lakadalmok vólt a' fekete macskáknak, kutyáknak, 's apró marhának; abroszok festettek ártatlan véreikkel, és sullyos teher alá készített hamvasok: mert a' jó hússat esontal bíró Schlauch bízott a' maga erejéhez. Halottas viaszgyertyái vóltak rakáson készen vékonyabbak, és vastagabbak. A' Notárius pedig, Csepey barátjával koholta csalfaságait, 's Szent Iván reggelén az Ördögborda virágjával a' Fogadósnál terem. Jó fröstök várta készen az Ifjat Lencsiye kezéből, nyájasan fogadta az Attya, 's bóldog kénnyel folyt - el tőle a' titokszülő nap.

Mennél közelebb jött az alkonyat homálya, annál nyugtalanabb lett Schlauch, annál inkább foszlott bátorsága. Kétes remegés szállt lelkére,

's mindég mérészebbnek tetsze szándéka, menél setétebb leve. De a' bátor vakkörmű ifjú meg emberíté a' félénket, 's majd biztatásokkal, majd a' kincs csillogó reményével megerősíté a' habozót. Kocsira ültek, mihelyt a' hóld feltetszett, Schlauch hangatlan szepegéssel, a' Jegyző biztatgatva. A' bátorság annya, az egynehány ittzés csikó-bőrös kulacs közikben vett ülést, 's hattak Hasznos felé. — Megállj! kiált a' Jegyző, a' mint a' kereszt-úthoz értek, 's a' szegény Fogadóst a' félés hidege kezdte rázni. — Innen gyalog kell mennünk Nagy Uram! Leszálltak mind a' ketten, 's a' kocsit az Almásyak Prés-házokhoz küldvén-be, ballagtak a' Vár felé. Nem tekintget a' riadozó nyúl, olly remegve mindenfelé, mint Schlauch. Minden szellő fúvallatja a' bokrokon ijedést döbbsentett szorúlt szívébe, nem mert halatós lélekzetet venni, megrettent ön lába kopogásától, 's ha a' harmadik úti társ, a' jóltévő kulacs nem hevítgetné, elsüllyedt volna félelmében.

Mennek, ballagnak a' Hasznosi szöllők között. A' nem emelgetős Schlauch munkásan haladt Szováty mellett, de el-maradni uem mert, 's nem tapad erőssben a' borostyán a' fájához, mint amaz ehhez. Már ki-értek a' Szöllők közül a' nyiltabb tetőre, a' mint egyszerre: Uram Jézus! kiáltással mohon áltkarolja a' Korcsmáros e' maga úti társát.

J e g y z ő. Mi baj Nagy-Uram?

Sch l. (remegő hangon.) Jaj! nézze csak amott az Oriást!

J e g y z ő. (kaczagva.) Ejnye Nagy Uram, nem hittem volna nagy testben, illy kis szívet. Hiszen a' Hasznosi Keresztfa ez!

Sch l. (meg emberedve.) Az e'? — már a' más!

Tovább mentek; Schlauch szorított lélekzetel, 's mindég olly formán ejtette előre lépéseit, mint a' ki minden előfordúlható esetre kész, a'

viszsa - illanásra. Nem különös ékesszóllás kellett volna hozzá, hogy a' visszatérésre bírattasson. De a' Jegyző öblös lépésekkel haladt előre, 's mint mondtam a' jó Schlauch, nem tartotta tanácsosnak elmaradni tőle.

Most a' tető szántó - földjeire értek - ki, melyek a' Vár faláig nyúlnak. A' meg írt két vad körtefa alá jutottak.

Jegyző. No Nagy Úram! itt várjuk - be az időt a' fa alatt. Még jó egy pár órával előtte vagyunk az éjfélnak. Ide látjuk a' Vár falát, 's minden esetre azt is, mi történik körülte.

Tetszett a' tanács az útba, a' félésbe fáradt Schlauchnak, 's könnyűlt mejjle vetette magát a' Jegyző mellé a' fa alá. Csend ült az egész környéken, csak a' két magános fán suhogott a' rémes szellő, 's titkos borzalmat fúvált minden zúdulta a' Schlauch szívére.

Schl. Édes Jegyző Ur! meg - valloem nem bánnám, ha otthon volnánk.

Jegyző. Mit gondol Nagy Úram? Ugyan ki szította ez a' kis nyári híves éj a' vért a' balóldalából! Itt a' kulacs, szippantsunk egygyet belőlle, majd vitézségre melegsünk tőle. Ha már eddig törekedtünk, én ugyan itt nem hagyom bolondjába a' kincsemet. Hiszen cum sufficientibus jövünk Nagy Úram!

Schl. Igazság! ide a' Kulacscsal!

Slauch, hogy bátorítsa magát ezen szókat olly hangosan találá kiejteni, 's a' kulacshoz olly robajos mozdulatot teve, hogy a' fa' lombjai közzé vonúlt Kuvik, rájuk iszonyú vijjogással felriadt, 's Schlauchnak, ki éppen szájához vivé a' bort, kezéből rémülten bukkana hasán lefelé az izmos kulacs. — Minden jó lelkek dicsérik az Urat! remegé az ijedt Korcsmáros, 's közelébb csúszott a' kaczagó Jegyzőhöz. Minden tagjában reszketett, erőlteté Szovátyt a' vissza-térésre. Isten kísértés,

ügymor d, éjféli lelkekkel czimboráskodni, 's hogy emez kikaczagá, kifakadó boszszúval nevezé egy-re másra hitetlen Eretneknek.

Gábor minden felelet helyett hideg vérrel veregeté-ki pipáját, majd sullyos aczélját fogá, 's tüzet csaholt belé. Méreg, mellyet a' félelem szült, ette Schlauchot ezen vakmerőségre; mert az aczél-ütések olly borzasztva hangzottak az éjjeli csendben, hogy szíve szinte reszketett belé.

Schl. Ne csaholjon, üsse-meg a' menykő! mind fellázítja nyakunkra az éjjeli lelkeket.

Szo v. Hadd jöjjenek Nagy Uram! Essen hírekkel, hogy itt ül két szerencse-várandó. Hiszen van Passusunk: a' vakköröm, születésem és Ördög-borda virág. Én csak nem tágitok rajtok, ha ide verekedtem, míg a' Successiócskámát kezemhez nem veszem.

Schl. Átalkodott pogány!

Ezzel Szováty kedvtelve eregette égő pipájából a' füstöt a' csillagos ég felé, Schlauch pedig maga alá ágyazván hamvasait, a' fának vetette réfes vállát, behúnyta szemeit, úgy okoskodván, hogy ha nem lát, nem is láttatik, 's nem sokára a' rettegések lankasztásaik, 's csutóra áldott biztatásai öszve-ütköztvén a' szempillákon, reájok vetették az álom lakatját, melly egyszermind az élő világot is elcsukta előtte.

Azomban a' szomszédja egyszerre megrázza a' jámbort. Nagy Uram! Nagy Uram! hallja az órát? Éjfél! Ezt kiáltja hirtelen az alvónak, 's ez a' különben nem evét, olly könnyű frissességgel pattan a' két bokájára, hogy az Előposztan elszunnyadt rekruta huszár-gyerek se gyorsabban, ha lármát ütnek. Egyszerre kipattan az álom szemeiből, hallja az óra verését a' Várból, 's új remegés száll kebelére. De ezek csak előpostái valának a' nagyobbaknak. Alig rezgett-el a' Vár omladék felett a' tizenkét óra utolsó koppanása,

azonnal több helyeken az omlott falak között, kék láng lobban a' két szerencsét-járó hűledező szemekbe, 's a' feléjek nyúló fal egygyik csúcsán az Oriást lángba borúlva, 's a' szájából tűz szikrákat szórva állni látják. Jéggé fagyott a' vér Schlauchban, 's elállott lélekzete, az orra alá tartott talut meg nem lendítette volna. Híjába bátorította sűgő hangon adeptus-társa; öszve-koczogó ajakkal remegett imádságot az Istenadta, 's reszkető keze szórta a' kereszteteket magára.

De most feléjek terjeszté karját az Óriás, 's hozzámenésre inté éjjeli Vándorinkat. A' Korcsmáros nem vélt mást, mint hogy élte végére jutott. A' kétség zsibbadásával tagjában, lépdelt a' Vár felé, a' Jegyzővel, ki mint áldozatot vonszolta maga után a' remegőt. Eljutának a' kincses lélek eleibe. Utánnam! kiálta ez rémitő hangon, mint messze menydörgés rázkódása a' borzadózó fülben, 's lesüllyede az omladékok közzé. Szováty nem kis erőszakkal ragadá magával Schlauchot be a' Vár falai közzé.

A' mint beértek, borzasztó mélység terült-el lábok alatt, melly két ellenben álló falat választá egymástól. Az innensőn ők, tulsón az iszonyú Oriás álla felemelt jobbjaival: megálljt! dörge Bajnokink eleibe, 's ezek álltókba merevedtek mint darabfa.

Hitvány porok! adjatok számot vakmerőségekről, vagy készüljetek a' halálhoz! Ezek valának borzasztó szavai a' Vár iszonyú Rémjének, mellyek Schlauchunkat majd nem lerogytaták. Mi jussotok itt járni? kérdé dörögve az iszonyatos.

Szováty vevé a' szót, mellyet a' Korcsmáros szájából kifagyiala a' remegés: Jámbor lélek! én hetedik gyermeke vagyok az Apámnak és Anyámnak, vakkörömmel születtem, 's engesztelésedre hozom magammal kedves füved virágát!

Öriás. Esmertelek, minekelőtte a' Jász-földön bölcsőd ringott volna, 's már akkor elfogadtalak Örökösömnek. Isten hozott fiam! Nagy kincs van letéve kezemnél számodra. — Ez a' pohos bizonyosan pénzhordó czimborád lesz? Lesz mi-be markolnotok fiaim, de tudjátok e' a' feltételeket?

Szov. Jól tudjuk jámbor lélek! 's nem rettegünk tőlök.

Most egyszerre megújultak a' kék lángok mindenfelé, melyeket az Oriás nyájasabb szavaira megvidúlt Schlauch, bölcsen pénztisztulásainak esmérgetett. Kiváncsin tekergtek ahétozó tekintetei mindenfelé, 's nyomozgatta melyik láng árúlná-e a' két arany kádat? De, most egyszerre recsegés, ropogás támadt az Oriás körül, 's iszonyú robajjal lepattant egy deszka lábaik elébe a' válaszó mélységen keresztül. Itt a' híd! így szólla az Oriás, mellyel hozzám 's a' kincshez fogtok juthatni, de előbb meglátom, eléggé tiszta e' szívetek felléphetni e' veszélyes padlóra? Mert a' kincs, melly undok álnokságokkal gyült össze, a' lelkek tanácsának végzete szerint, csak a' tiszta, vagy megtisztult szívü halandó által vétethetik-fel.

Öriás. Szováty Gábor, Szöllös Helysége hites Jegyzője! és Kántora!

Szov. Értem, jámbor lélek!

Oriás. Tedd jobb kezedet a' szívedre, 's szólj, de igazán, mert különben összevázlak mint-férget. Az adó kivetésekor nem bukkot toldad soha keresztül lelked esméretén? Nem vetted a' szegénynek meddő tehenét fejősnek? malaczcát öreg sertés, borját ökör számba nem tetted?

Szov. Nem.

Oriás. Egyaránt felvétetted a' szegény házatlan Zsellér baját a' falu tanácsánál, és a' marhás Gazdát? Egyenlő hévvel írtad mind ketteik

Instántiáit meg, ha ügyefogyott dolgaikban megkerestek?

Sz o v. Egyenlővel.

Oriás. Sógor, Koma, Szomszéd, Bírák, barátságokért, szép szó, áldomás, adomány maszlagáért, nem néztél-el újjaid közt soha az igazság felett?

Sz o v. Nem.

Oriás. Nem adtad tolladat, 's a' Helység pecsétjét soha szolgálatul az igazságtalanságnak?

Sz o v. Soha sem!

Oriás. Hát a' Helység szénájával, marhájával, Korcsmájával, jövedelmével úgy gazdálkodtál e', 's hagytaál Bírádnak gazdálkodni, mint-ha tulajdonid lettek volna?

Sz o v. (nem felel.)

Oriás. Nem írtad e' vastag pennával fel a' Helység Erogációját? nem számítottad e' be duplán a' papírost, Spanyolviaszskot? triplán az úti költségeket? quadruplán a' vendég Tiszteknek tett tisztességeket? Hogy?

Sz o v. (nem felel.)

Oriás. Hordattad e' ezen szókkal: bírja a' falu! a' húst, bort a' Bírák eleibe vendégségekre, a' szegény Helység rovására? Számosok voltak e' az áldomások? Vagy talán épen a' Korcsmában tartattad néha a' Gyűlést, a' Tanácsot? Hogy?

Sz o v. (elnémül.)

Oriás. Isten őrizzen fiam, hogy a' padló-ra lépj! lezuhannál a' mélységbe róla. Három kérdésemre nem felelhettél, szíved hát még nincs azon tisztaságban, millyet a' kincs kíván. — Lásuk te pohos, mint állsz a' kegyelemben?

Schl. (egy nagyot sóhajt, mint a' ki mély álomból ébred, 's remegve meredez pillantatja az iszonyatos vallatón, mint gyermeké a' Tanítón, midőn érezvén leczkéje készültségét, a' bizonyos veréstől retteg.)

Óriás. (*dörgő hangon.*) Schlauch Cziriák!
A' Peszmegi Csárda Korcsmárossa!

Schl. (*remegő fohással magában.*) Uram!
jelentsd-meg én nékem, ha én vagyok e' a' Pesz-
megi Csárdás?

Óriás. Tedd jobbodat a' szívedre; de iga-
zat szóllj, mert öszvezúzlak, mint férget! — Szóllj:
megütötte e' mindenkor ittéd az Országos mér-
téket?

Schl. (*nem felel.*)

Óriás. Azon itallal, melyet az Isteni ke-
gyelem a' szegény halandó szíve vidámítására a'
szöllőtökébe rejtett, nem házasiottad e' durván
öszve azon nedvet, melyben a' hitvány béka lakik?

Schl. (*hallgat.*)

Óriás. A' Kontókban, nyereség után való
ahétozásból, nem fogott e' krétád vastagot, 's nem
fizetett e' láttatlanért, hallatlanért jámbor Útasod?

Schl. (*sohajt.*)

Óriás. Nem szegezte e' le a' gorombaság
bársony sipkádát két füled közzé, hogy ne kö-
szönnél - vissza pénzedben való elhittségből a'
jámbor nyájasan köszönőnek?

Schl. (*szemét búsan lesüti.*)

Óriás. De tán csak nyájas vóltál az Útas-
hoz, a' Szarándokhoz? kímélő házadnépe és cse-
léded eránt? könyörülő az ügyefogyott, 's nem
nyúzó a' nálad evettek, ivottak eránt? Hogy?

Schl. (*elnémúlva tipeg, és piszeg.*)

Óriás. Isten őrizz fiam, hogy te, ki egy
kérdésemre sem felelhetsz, a' padlóra lépj! Szét-
zúzva bukknál a' mélységbe alá, hogy kanállal se
szedhénének - fel!

Erre iszonyú ropogással eltűnt az Óriás, kén-
kö szagot hagyván maga után. Zúgás, mint szél
üvöltése, 's távol-morgás hangzott a' két benevo-
lizáltatott füleibe, kik közül Schlauchot a' rémü-
lés álltában, mint szobrot leszegezé.

De az Óriás újra megjelent. Nyájas fény terjedt-el körülötte, 's remény a' Schlauch szíve körül, a' mint az, elébbi menydörgő szavait ekképpen légyítá:

Oriás. Fiam Szováty Gábor! beszéltem Lélek-társaimmal. Én 's a' földalatti lelkek elfogadunk téged az e' Várban fekvő Kincs örökösének, mert születésed arra hatalmazott tégedet. De még nem bírsz az Örökös tisztaságával. Ugy szinte néked is Schlauch Cziriák! azon kötél, melly köztetek készül, just ad emelni a' kincsből, de még nem bírsz az osztózó társ egyenességével. Menjetek haza, 's a' höld jövő fordultáig tisztuljatok, mint a' kincs maga is tisztulni szokott, hogy elébbi Vallató-pontjaimra, jobbotokkal szíveteken, bátran felelhessetek. Eddig bűnhödt vétkeiteket róvjátok-le gazdag alamizsnával, mennél gazdagabb lesz az, annál gazdagabb jutalom váránál itt reátok. De ti bűnösök ne osztogassátok azt ki, mert kezetek tisztátalan. Jegyessed és Leányod, a' földalatti lelkek előtt is kedves, 's tiszta kezű Eleonóra vegye azt kezéhez. Továbbá tudjátok, hogy a' Jegyváltás még csak ígérő virág a' fán, elhűllhat sokképen, míg gyümölcsre érik. Lélek-társaimnak ez nem elég kötél, míg az Oltár nem egygyesít benneteket. Tellyesítsétek! elvárak a' höld fordultával, 's töletek nyugodalmamat!

Eltűnt az Óriás, recsegett a' föld alatta, 's a' kénköszag elborítá a' tájat, annyira, hogy Vándorink orrdugva siettek - ki a' szabadra. Nem lélekz könnyebb, vídulttabb mejjel a' több éves rab, ha tömlöczéből végképen kilép, nem a' kis madár, ha ketreczéből kiillanthatótt, mint Schlauch, le a' Várból a' szekérhez ballagtában. Előtte járt a' Jegyzőnek, ki most bús szótalanságot színített, 's mint minden poltron szokott, ha túl esett a' veszély kétségén, egyszerre ki-ki fakadó örven-

dezéssel, 's riadozó szavakkal biztatta a' csalfa Szováty csüggedő reményét. Ej Vöm Uram! hiszen jó szót kaptunk, így szólla, 's egy hónapra kipakolunk a' kádakból!

Szov. Ki, ha megint valami nem jut Óriás Uramnak az eszébe. Teringettét, mit tartja boldogjának az emberséges embert?

Schl. *(felénken körültekingt.)* A' menyköbne beszéljen olly hangosan! Nem szeretném, ha el-vesztenénk az Oriás kegyét. Ne húsúljon Vöm Uram! tudjuk mit kell tennünk. Még e' héten megüljük a' lakadalmat, Lencsi pedig ossza - ki a' pénzemet, mennél többet annál jobb, ha húsválóm nem marad is a' házamnál. Osztan nem hallotta Vöm Uram, hogy tőlünk várja a' jámbor a' maga nyugodalmát — így beszéltek azt a' Hasznosi parasztok is. Csak lesz esze az Oriásnak, hogy maga alá nem vágja a' fát. De hiszen most már tudom miben vagyunk! Öreg Czinkotai ittze, 's nem keresztelt bor fog ezután járni a' csárdámban, 's köszönök még a' gyermeknek is!

Lassadán, 's mintegy fokonyként hagyta magát vigasztaltatni a' ravasz Jegyző. Betértek kiüríteni kulacsokat az Almásy Pintérjéhez, 's mindketten kedvre fortyantak belőlle. A' szürkülő hajnal, 's ki ürült csutora hajtották őket kocsira-fel. Vidám reményekkel álmodozva, 's ollykor ollykor bókolvá hajtattak Peszmeg felé.

Nyugtalan várta Lencsi a' kincseseket, szívdobogva várta a' legkedvesebb kincsét e' világon; de a' kis álnok nem-ügyelést tettett, mint a' kire a' múlt éjjeli expeditio legkissebbé se tartozik. De bámúlás meredezett szép szemein, a' mint vidor attya egyre - másra Vöm Uramnak szállítá kedvesét. Bámúlhatsz jó Lyány! riadoza a' pohos Pinczemester, a' jövő Szerdán lakadalmadat tartjuk, hogy ruha, konyha, jó karban legyen, azt megmondom, 's enyelgve csipkedé a' fülig

piramlott lyánka arczait. Majd a' ládába nyúla, kiemelé belőlle keze közt lévő készpénzét, melly mintegy háromszáz forintra méne, 's kezébe tolá a' csudálkozást folytató Lencsinek, szabad alalmazsnálkodás végett. Ezt tevé másnap száz forintjával a' titkon mosolygó Szováty is, 's egyszerre négyszáz forint kiházasítás üté markát a' Menyaszszyonynak, ki naponként néhány krajczárokkal tetteté az adakozást, de pénzét okosan elzará a' jövődő újgazdaság beszerzésére.

Eljött az óhajtott Szerda, 's házaspárt teve a' két bódog szerelmesből. Schlauch a' menyegzőben öreg mámort hörpente áradozó vígságában, úgy, hogy Szovátnak rézszen kelle ügyelnie, hogy Ipája valamit éjjeli Leventaságából vendégei előtt ki ne kottyantson.

Vígan élte a' mi párunk világát, a' házasság rózsaszín első napjaiban; ha bár néha a' felénkebb aszszony borongott is, azon pillantatot rettegven, mellyben majd attya előtt lidérczségek ki súl. Ne búsúlj angyalom, így nyájaskoda Gábor a' remegő körül, tettünkre a' természet reá ütötte jóváhagyó pecsétjét; lidérczkedtünk, de nem csaltunk, 's idővel atyád is jót fog kaczagni a' jól kiütött tréfán.

Azomban az egészszen más emberré változott által. A' ki a' régi Schlauchot esmerete, az az újjá szültre rá nem esmerhetett. Ittzéje majd egy römpöllyel nagyobbra hízott, a' bor a' maga születési erejében gyomrot, szívet, főt, melegített nála, a' zöld sipka pedig mint az örök vándor Sidó le 's fel járt a' nyájas köszöntésekre, koponyáján. Sok szép bora el-fogyott csak azon vendégek között is, kik a' szokatlan dolog csudájára jártak. Maga a' pohos gazda vídám enyelgessel ödöngött köztök, 's nem tudta senki mit véljen e' csuda változásról.

De közelgetett a' hóldtólte, 's naponként mind inkább kezde szorongni a' Korcsmáros remegő szíve. Vágy, remény, kétkedés vívtak keblében, 's a' mint a' választó éj földünkre borúlt, ismét e' minapi alélt rettegés fogta - el a' jámbort. Szováty újra elő-vevé batorító biztatásait, 's a' jó Lencsi szíves kívánásával ültek kocsira. A' kocsit ismét a' Pintérhez küldték, magok pedig a' Körtefa alá jutván, éjfél várni leheveredtek. E' volt Schlauchnak a' legkedvetlenebb pauzája a' világon! Mindég inkább remegünk míg várjuk azon pontot, mellytől félünk, mint midőn már benne vagyunk. O is az éjfél, akár éltet, akár halált hozánd, békételen nyugtalansággal, 's kétes rettegéssel kívánta elő.

Most elébb érkezett az, mert későbbben indultak - ki otthonról, 's az óra utolsó ütésével lobbantak a' kék lángok a' Vár omladékainál. Az Orias újra meg-jelent a' Vár fala ormán, 's inte feléjek. Itt az idő, menjünk! kiálta Szováty, 's ballagtak egymás mellett a' Vár felé. Az Oriás megújítá elébbeni vallatását, de Vándorink bátor lélekkel feleltek most kérdéseire.

Oriás. Jól van híveim! Keresztül látok, mint üvegen szíveteken, nem látom a' bűn szennyét rajtok sehol. Meg tettétek rendeléseimet, de még a' föld alatti lelkeknek egy parancsok van hozzátok. A' kincs annak való, a' ki azt bölcsen tudja használni. Ládára vetve hitvány érczdarab az, fecsérve szív' 's erkölcs' mētelye. A' lelkek ezért tudni vágnak, ha lesz e' eszettek használni tudni kincseteket, ne hogy áldások átokká váljon kezeitek között. Imé egy találos mese a' lelkektől, látatlan, de a' vakkörmön által látható betűkkel írva. Ha ezt megfejtethitek, fogjátok tudni használni is a' kincset. Fontolgassátok a' jövő hóld - fordultáig, 's ha titkához juthattok, vigyétek örökségteket!

Eltűnt az Őriás, a' búcsút adó kénkö szag elfutá a' tájat, 's a' két szerencse-várandó titkos méreggel szagúlda-el a' levéllel. Egy pár verbunkos szitok pattant ki, a' mint kiérték a' Jegyző szájából, a' félénkebb Schlauch pedig fojtott epével csóválta fejét, tartván az ólálkodható lelkektől. De annál szabadabb rést engede boszszújának, a' mint a' Pintérhez leértek. Mint gátot tört folyam árja, ömlött szájából a' szitok a' kincse-re, 's az azt őrző makacs lekekre, kik a' becsületes emberrel csak úgy játszanak, mint Nagy-Urak a' Kontókat utánnok hordogató mester-emberekkel. — Hm! így dűnnyöge Szovátyhoz, olyat fel is tenni az emberről, hogy a' pénznel ne tudna élni! A' pénznel meg jó az ész, valamint vele el-is ballag a' mái világban. Falukat vennék, Grófságot melléjek, hintóba járnék, még a' szomszéd házhoz is, Kapus ásítózna a' kapumban, 's kamasz-inas az előszobámban, a' kiknek semmi haszontalan embert (azt értem, a' ki kéréssel vagy panasszal járúlna hozzám) nem lenne szabad beereszteni. Dél előtt a' pénzhozókat fogadnám-el, délben uras ebédet ennék, az az olyat, mellyen még a' tormának is külső Országának kellene lenni, 's csupán ollyas gyávákat hívatnék ebédemre, kiket ételemért bizvást csipkedhetnék, hogy a' víg paczkázás az emésztést segítse. A' dél-utánt mulattatásomra fordítván egész éjfélig, 's aludnék öreg fröstökig, hogy esztendőig ne látnám a' nap felköltét. A' bajt, pert, panaszt hadd vinék Fiscálisaim, Praefectusaim, és Hatalmazottjaim. Lennének ők nevemben fizetésemért ígérők, halogatók míg a' jámbor peresfelek ügyeikre nem únnának. — Így Vöm Uram lelkem, kiált Urat meredezve a' Korcsmáros, reggel dejeuné; délben diné, estve soupée, 's utáína theátrum, de német Vöm Uram, német! — El mennék a' magyarba is egyszer esztendőben — critizálni. —

Hát nem tudnék élni a' pénzemmel? Ollyast fel is tenni az emberről! Butább pénzes ezer meg ezer van nálam, a' kinek csudálják a' talentomát!

No ki hitte volna, hogy a' buta Schlauch így esmerje a' Világot!

Szováty még sokáig morgott, 's Schlauch is duzmadttan tért Korcsmájába vissza, 's mérgében majd elfelejte ismét nyájas lenni vendégei eránt. De meg emberlé még is magát, mert úgy-mond az örökség, csak ugyan minket illet, 's a' mi haladt még nem múlt - el.

Másnap a' kipihenés után elő vevék a' Pergament, de azon semmi betűt se sejthetett Schlauch; mindazáltal a' csalfa Adeptus, szeme eleibe tévén vakkörmét, azon keresztül a' következő rejtett mesét olvasá:

Nagy Úr ül az én hátamon,
 Én pedig a' Világ nyakán;
 Nékem ő szab köntöst, én meg
 Szét törvényt mint egy Tatár-Chán.
 Születésem meg-mondhatod,
 De halálom nem tudhatod,
 Századokig élek én!
 Kínnal! mert vagy vagyok fogva,
 Vagy bújdoklok nyomorogva
 A' Világnak öt részén.
 Az okos szívesen fogad,
 Ah de csak kurta szállást ad!
 Csak ostobánál pihenek,
 Vagy ha az Anyámhoz menek.

Sz o v. No Atyám Uram, mit szóln ezekre?
 érti e?

Schl. *Újját orrára téve 's fontolgatva.*) Nagy Úr ül az én hátamon — A' bizony paripa.

Sz o v. De hát a' ló, hogy ül a' világ nyakán?

Schl. Igazság! — törvényt szab — Tán betegség?

Sz o v. De hiszen! azt az okos szívesen nem fogadja ám!

S c h l. Az ostobánál pihen-meg — Tudja a' manó! hiszen hogy is tudná azt halandó gyomor megemésztetni, a' mit lelkek főzögetnek.

Szováti az álnok magához kéré a' pergament, hogy meghányhassa-vethesse a' foglalatját 's csak egy hétre rukkolt-elő a' mese megfejtésével.

Sz o v. Tudja e' már Ipam Uram mi a' mese? — Pénz Ipam Uram, Pénz!

S c h l. *(szemmeresztve szájtátva.)* Pénz? *(vetegteve.)* Nagy Ur ül a' hátán — Ő a' világ nyakán — törvényt szab — fogva van — bújdoklik — Okosnál kurta szállás — Ostobánál pihen — Ej ej Oriás Uram! — Ostobánál pihen! Ez nem igen üt-be! Okosnál kurta szállás! Más lesz a' fiam Uram!

Alig tudta Szováty vele elhíttetni, hogy a' lelkeknek igazok van.

Kiki átlátja, hogy épen olly buta, olly babona-homályozta értelem kellett a' csalás nem sejtésére, mint pohos Schlauchunké volt. Szovátyinak és Csepey barátjának a' vala plánjok, hogy vele megúnássák a' járást, várast, 's a' lelkek' paczkázását, vagy végtére is olly akadályt gördíttessenek az Oriással eleibe, melly miá a' kincs felvehető ne lehessen; de szegények nem esmerték ők a' pénz szomja nem fáradható telhetetlenségét, a' minden órán tellyesedést leső remény készségét. Schlauch még éhesebb leve a' kincsre mint eleinte volt, 's nem hagyta a' két barátak nyugtot.

Ezek ugyan még kétszer hasztalan járatták vele hóldtőltein az Áprillt, minthogy Szováty ment a' szekérről a' vérrel fent hamvasokat lecsúsztatá; másik hó telésére pedig Szováty ágyban fekvő betegséget színlele. De már harmadik hónapra nem telt csalfaság, 's ha telt volna is, a'

sürfang Csépeynek el kelle öröksége végett Szepesbe utaznia; így hát elválasztó fortéllyal kelle a' sarkaló Schlauchot lerázni magokról, 's a' lidérczséget kitálatni, melly kettejek közt főzetett.

Megjelent éjféltre újlag a' két Örökös az Oriás előtt. — Kiálltatok a' próbát, így szóll dörgő hangon kozzájok, megenyhültek erántatok a' kincs őrző lelkek, 's im tágas padlót nyitottak néktek, hogy bátran juthassatok a' kincshez, melly alattam a' pinczében van számotokra letéve. Jertek által, 's vegyétek kezetekhez, de meglássátok, hogy okosan használjátok. Köszönöm én is, hogy rablánczom valahára leóldtátok, 's nyugalomra bocsátok. Isten hozzátok!

Eltűnt az Oriás, 's nem látták többé, csak a' jó illat ütötte utánna szaglások, 's a' hülló láncz zörgését hallották lábok alatt a' mélységben. Kétes reménnyel 's ahétozva dobogó szívvel ment Schlauch Vejével egygyütt a' széles padlón által, 's nem messze álmélkodva sejtik egy dülledező pincze ajtaját nyílani feléjük. Égő hárs-fáklya várta, egy talpig fekete öltözetű férjfiú kezében őket, ki szóttalan, vezeté-be Vándorinkat a' pincze torlatáján. Ó öröm! ó kény! ó boldogság! egy szegletben áll, félig földben, félig kívülötte egy — avúlt láda, ro'sda lepte lakat a' réteszére vetve. A' férjfiú mutató újjával czélza két szerencsés Vitézünknek a' láda felé, 's ezek, főképp Schlauch mohon áhétozással ragadák-meg a' két végin állott vasfogókat. Nehéz vólt, 's szakadt a' testes Korcsmáros homlokáról az izzadság, de emelte teljes erejéből, 's nem bizná másra a' czipekedést, ha megszakadna is belé. Nem csekély munka vólt, míg a' falak közzül a' szabadra teheték. Kíértek, de még a' kocsi jól tova állott az alyban, kitérte küldeni? Schlauch szintúgy nem mert elmenni, mint a' ládánál maradni. Újra bele kapaszkodtak tehát, 's többszöri pihenés után, mel-

lyek alatt a' csalfa Szováty csikornyás átkokat szórt a' nehéz teher ellen, leértek hajnal felé atályba, 's közel a' Pintér házához letették a' ládát. Nem merték azt sok szem eleibe vinni — be ment hát a' Jegyző a' kocsért, Schlauch pedig bár a' szürkület már erőt vett az éjen, nem szívdobogás nélkül maradt a' kíncs őrzetére. Feltették azt a' kocsi-ra győztes elégedéssel; mint Jázon elcsent gyapja mellé, ült Schlauch fel a' láda tetejére, 's hajtattak Peszme-g felé.

Schl. De ugyan hol állhatnak a' pinczében a' Kádak? sehol sem pillanthattam-meg. A' pincze-gátor is szűk, nem tudom, hogy mehetnének belé?

Szo-v. Ó Atyám Uram, lelkeknek e' csak tréfa! Az az Oriás kulcslyukon is becsúsz a' hová akar. Gondolom, majd rá kerül a' sor a' kádakra is! Atkozom a' lelke, ez a' láda is nem kis emelet ám!

Schl. Hagyja fiam Uram! ne bánja ha még egyszer olly súlyos lenne is. Elbajlakodik vele az ember a' hasznáért. Nem tudom mi lehet benne? A' mint emelgettük, hallottam a' csörrenését. Bár csak arany lenne! Hanem, notabene fiam Uram! az első hozatalunk az enyím ám! Mert tudja, három száz forintom fekszik benne, osztán én voltam a' dolog kezdője, azt maga tudhatja fiam Uram! Hiszen idővel is nem viszem-el magammal a' föld alá.

A' fortélyos Jegyző tüzesen vitta a' maga jussát, hogy Cicero se jobban pro aris et focis. Egygyütt szenvedtünk Atyám Uram! úgymond, 's a' directus Successor én vagyok, Atyám Uram csak accessórium, 's osztán nekem is van benne száz forintom, 's a' t. Két fiatal ész-csiklányos Ügyész meg nem disputálta volna a' dolgot külföldben, mint itt az Ipa és Vő. Hevesen folyt a' per szinte a' Csárda kapujáig.

Sz o v. Hagyjuk - el Atyám Uram! ne szúr-
 ink szemet a' Vendégeknél. Nem bánom, legyen
 z első fúvarunk Atyám Uramé, de a' második-
 ól nekem ugyan annyi fog kijárni. Kezet adtak
 egymásnak, 's beemelték a' ládát a' Kamarába,
 óvá azonnal bezárkoztak. Fejsze fokára került
 z agg retesz, 's könnyen leperdült a' Szováty
 mos ütésére. Remény, kincs - éhezés, mohon-
 hétőzés közt szívében és tekintetében, reszkető
 kézzel tartotta Schlauch a' fedelet; lepattanván a'
 retesz, felrántotta azt, 's Szovátyt terepély tes-
 ével félre-tolva, kívánsin kapott belé — 's Egek!
 egyszerre köszöbrá meredt! halvány tekintet
 zegzett a' láda foglalatjára, keze alétan esett-el,
 és zsibbadozó agyát a' guta környékezte. Mert
 Uram fia! a' várt kincs helyett, a' kinnal haza
 zipelt láda — cserepdarabokkal volt tele! Felet-
 ek egy öszvehajtott Pergamen-Levél feküdt.

A' vont remény csalatása, fájdalmat, szóta-
 an bűt, majd ki - ki fakadó dühöt árasztott a'
 Schlauch szívére. Hirtelen nem tudta mit véljen,
 végre még is gyanakodni kezdett Veje csínje
 eránt. De hogy? kivel? mimódon tehetné ezt ösz-
 ve nem szerkeszthette. Továbbá számosak voltak
 mellette mentségei is: Vele volt, vele bajlako-
 dott, a' vakköröm, születése, 's kivált mint küsz-
 dött az első hozatalú kincserért. Ezek mind mel-
 ette harczoltak. A' Pergamen - írás nyilván nem
 az övé. Így a' gyanú, hol meglepte hol foszlott
 öle, sőt voltak olly pillantatai is, mellyekben
 az Oriásba való hiedelem újra erőt vett gyenge
 elméjén. Tán csak megsértették, úgymond, a'
 kincs őrző lelkeket. Bújában az nap észébe sem
 ötlött megolvasni a' Pergamen foglalatját. Más-
 nap Szováty torok köszörülve e' szókat olvasá né-
 ki belőlle:

„Szováty Gábor! te megnyert Hitvesedben
 olly kincset bírsz, millyet reád nézve többet a'

föld nem rejthet. Elégedj be vele, vagy nem vagy méltó arra is, a' mit bírsz. Szerelem, szorgalom, és takarékoság a' te további kincseid, 's ezeket ön kebeledben keresd!“

„Schlauch Czíriák! te a' Csárdád Udvarán álló kútból régolta meritgeted borod közzé a' kincset, a' földalatti lelkek kegyéből, 's újra kívánnád sattzolni őket? Jó bor, két meszszelyes öreg ittze, 's nyájasság a' Korcsmáros kincsei! ám próbáld!“

„Az adakozás és alamizsna, ha világi gyáva czélzás a' rúgója, csereppel kamatoz, 's a' földalatti lelkek is ezzel fizetnek néktek, azt adván melléjek tanácsúl: hogy a' hová nem tettetek, ne is keressetek ott semmit!“

Most már Schlauch nem kétkede többé elébeni gyanújában, de mit vólt tenni? A' szégyenkerülteté véle, hogy nevetség tárgyává ne váljon, 's osztán már Szováty kedves egyetlen egy lyánya férje, az álnok! Elnyelte tehát a' keserű orvosságot, 's mérge néhány napra lágyúlván, meghányáveté a' lelkek' tanácsát, 's úgy találá, hogy elfogadható. Megvallotta e' valaha Szováty a' maga lidérczségét, vagy sem? arról az én öreg Krónikám, mellyet a' Kókai Bíró mestergerendáján találtam, mélyen hallgat; de azt világosan említi, hogy Schlauch mind haláláig jó bort mért, csordúltig töltötte az itztét, 's nyájasan nyújtogattá azt Vendégeinek. Mellyből is a' leve, hogy a' mint koporsójának (melly egy Granatéros farköpenyegnek elégséges lett vólna) gyászos deszkáit terepély tetemeire szegezték, Lencsi a' férjével, alig bírták kocsira tenni a' hátra hagyott kincset.

BINDING SECT. FEB 19 1971

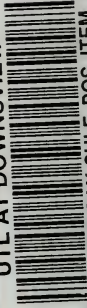
PH
3241
F314K4

Fáy, András
Kedv

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 15 29 25 11 004 5